

ΕΤΟΣ 24° ♦ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2005 ♦ ΑΡ. 286

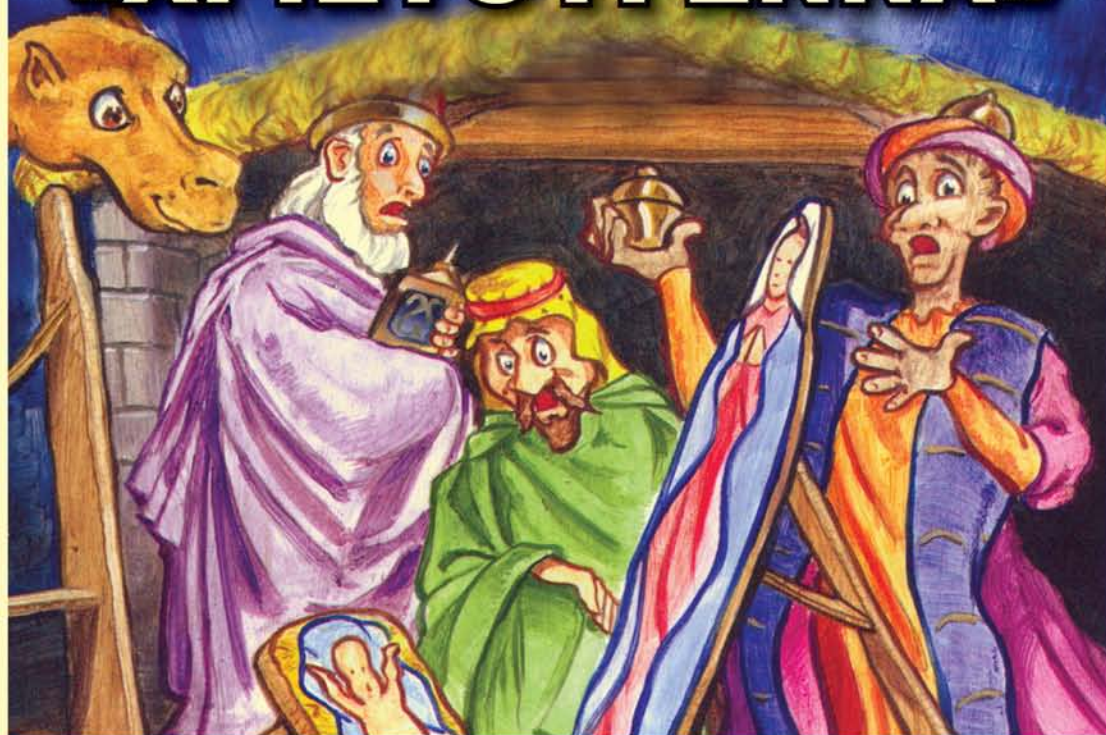
€6

ΔΑΥΛΟΣ

Κωδ.
ΕΛ.ΤΑ.:
3187

«ΑΔΗΣ»: ΜΙΑ
ΦΑΝΤΑΣΙΩΣΗ
ΜΕ ΟΝΕΙΡΙΚΗ ΔΟΜΗ

ΤΟ ΠΑΡΑΜΥΘΙ «ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ»

Πώς πίστη καὶ ἀνθεήληνισμός
κατασκεύασαν ἓνα «γεγονός»

ISSN 1105-9486

12>

**ΙΠΠΟΚΡΑΤΕΙΑ ΔΙΑΙΤΑ: Η ΑΡΧΑΙΑ
«ΣΥΝΤΑΓΗ» ΤΗΣ ΜΑΚΡΟΖΩΙΑΣ**

Ίδρυτής - ιδιοκτήτης,
εκδότης - διευθυντής
ΔΗΜ. Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ

Κυδαθηναίων 29, Πλάκα,
105 58 Αθήνα.
Τηλέφωνα: 2103223957,
2103314986, 2109841655
Τηλεομοιότυπος: 2103314997

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ:
<http://www.davlos.gr>
Ηλεκτρονική αλληλογραφία:
davlos@davlos.gr

Τα Γραφεία του «Δ» λειτουργούν
πρωινές ώρες 9:30- 14:30
καθημερινά (καὶ Σάββατο).

Εκτύπωση: PRESS LINE
Μάγερ 11, Αθήνα,
Τηλ.: 210 5225479.

- Τιμή αντιτύπου: €6.
 - 12μην συνδρομή: €53.
 - Οργανισμῶν κ.λπ.: €80.
 - Φοιτητῶν: €43.
 - Ἐξωτερικοῦ: €80.
 - Ἡ συνδρομὴ καταβάλλεται
κατὰ τὴν ἐγγραφὴ.
 - Ἡ συνδρομὴ ἀνανεώνεται αὐτομάτως
μετὰ τὴ λήξιν τοῦ 12μήνου.
- Διακοπὴ τῆς συνδρομῆς γίνεται μόνον
κατόπιν τηλεφωνήματος
τοῦ ἐνδιαφερομένου.

ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ ΔΕΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΝΤΑΙ.

Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται.
Γιὰ ἐξοικονόμηση χώρου τὸ περιοδικὸ
διατηρεῖ τὸ δικαίωμα σύμπτυξης ἢ δημοσί-
ευσης σὲ συνέχειες τῶν προσφερομένων
συνεργασιῶν.

Ὅλες οἱ συνεργασίες καὶ τὰ
ταχυδρομικὰ ἐμβάσματα στὴ διεύθυνση:
ΔΗΜ. Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ,
Ποστ Ρεστάντ 175 01, Π. Φάληρο.

- Παραγγελίες μέσω Διαδικτύου
βιβλίων, τόμων, παλαιῶν τευχῶν «Δ»
καὶ ἐγγραφῆς συνδρομητῶν:
στὴν ἰστοσελίδα μας www.davlos.gr
- Ἐπίσης ἐγγραφῆς συνδρομητῶν μὲ
ἓνα ἀπλὸ τηλεφώνημα στὰ
τηλέφωνα τοῦ «Δ».

Παρακαλοῦνται οἱ συνδρομητῆς
πὺ ἀλλάζουν διεύθυνση, νὰ τὸ
γνηστοποιούν στὸ περιοδικό.

Ἀπαγορεύεται ἡ ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει
ἀναδημοσίευση ἢ ἀναιματοδότηση καθ'
οἷονδήποτε τρόπον δημοσιευμάτων
τοῦ «Δαυλοῦ» χωρὶς τὴ γραπτὴ ἀδεία
τοῦ ἐκδότη.

ΔΑΥΛΟΣ

Μηνιαῖο Περιοδικὸ Πρωτοποριακῆς Ἔρευνας
Ἔτος 24°, Δεκέμβριος 2005, Ἀριθ. 286

ΕΚΔΟΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ὁ Γλαῦκος μὲ τὰ σκουπίδια..... 19230

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

Φύση καὶ Θεοκεντρισμός..... 19232

ΕΡΕΥΝΕΣ

Ρωμιο-χριστιανικὴ καὶ
Ἑλληνικὴ Τέχνη..... 19235
Ἡ ἱπποκράτεια δίαϊτα
τῆς μακροζωίας..... 19246
Ἐν φάτνῃ τῶν Ἀ-λόγων..... 19261
Τὸ παραμῦθι «Χριστοῦγεννα»..... 19269
Ἡ ἐπίθεσις τοῦ Βάκωνα στὴ Λογικὴ... 19277
«Ἄδης»: Μία ὄνειρικὴ φαντασίωσις..... 19289
Ἡ θεοκρατούμενη Λέσβος..... 19313
Ἀρχαιοελληνικὰ τοπωνύμια στὴ Σκωτία..... 19320
«Ποποκετεπέλι»..... 19320
«Ἀτύχημα» ἢ «δυστύχημα»..... 19324

ΓΕΝΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ

Αἰσιμα καὶ ἀδηριτα..... 19259
Ἄν ἄφηναν τὸν Ἑρῶτα ἀκακοποίητο..... 19312
Ἡ ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ..... 19324

ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Μὲ ἀκτίνες Χ ἐμφανίζουν δρακόντειο νόμο... 19258
«Μὴ βλασημητὲ τὰ θεῖα»..... 19276
Οἱ Θρᾶκες καὶ τὸ «Τάιμ»..... 19283
Καὶ 2ο Φεστιβάλ τοῦ Δία στὴν Τουρκία..... 19286
«Ζεὺς Πατήρ» στὴν ὄπερα τῆς Μελβούρνης..... 19288
Ἀρχάνθρωπος ὑπὸ διωγμὸν..... 19299
Ἡ Ἐρησκεία βλάπτει σοβαρὰ τὴν κοινωνία..... 19307
Ἐνα «κτίσμα» χωρὶς «κτίστη»..... 19310

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Νίκος Πουλιανός..... 19299

Ὁ «Δ» ἔχει τὴν εὐθύνη τῶν κειμένων πὺ δημοσιεύει στὶς
σελίδες του. Γιὰ τὶς δραστηριότητες, δημοσιεύσεις, διατυ-
πώσεις θέσεων κ.λπ. ἐκτὸς «Δαυλοῦ» ἀπὸ πρόσωπα πὺ
γράφουν ἢ ἔγραψαν στὸ Περιοδικό, ὁ «Δ» δὲν εὐθύνεται.

Ο ΓΛΑΥΚΟΣ ΜΕ ΤΑ ΣΚΟΥΠΙΔΙΑ

ίποτε πιδ ένδεικτικὸ ἀπὸ τὰ πολλὰ συμπτώματα τῆς ἔσχατης πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς κατάπτωσης τῆς Ρωμοσύνης, ποὺ ζοῦμε στὶς μέρες μας, ἀπὸ τὸ εὐρισκόμενο σὲ πλήρη ἔξαρση σύνδρομο «Ἑλληνοχριστιανισμός». Ὅταν τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1982 ξεκινούσαμε τὴν προσπάθεια τοῦ «Δ», κανεῖς δὲν μπορούσε νὰ προβλέψῃ, ὅτι, μέσα στὸ 1/4 αἰῶνα ποὺ θὰ ἀκολουθοῦσε, θὰ προέκυπταν ὅλα αὐτὰ τὰ τερατοφυγμήματα λόγου, ιδεολογίας καὶ ἥθους, ποὺ σήμερα ἔχουν πάρει διαστάσεις πανδημίας κανεῖς δὲν μπορούσε νὰ προβλέψῃ, ὅτι στὴν Ἑλλάδα τοῦ 2005 θὰ ὑπῆρχαν πληθώρα ἐντύπων, ἐκπομπῶν, βιβλίων, ομάδων, ἐκδηλώσεων, τάσεων καὶ πεποιθήσεων (ἀκόμη καὶ «θρησκείας!»), μὲ τὰ ὁποῖα νὰ ἐκφράζεται ἡ ψυχολογία ἐνὸς τεράστιου φάσματος σύγχυσης, μανιακοῦ πάθους, διαφθορᾶς, παράνοιας, μίσους, χυδαιότητος, βλακειᾶς, ἀγραμματοσύνης καὶ ἄλλων νοσηρῶν φαινομένων, τὰ ὁποῖα ἀνεβάζουν στὴν ἐπιφάνεια βαθιὰ θαμμένες ἱστορικὲς ἀγκυλώσεις, παρωχημένες ιδεολογικὲς φαντασιώσεις καὶ πρὸ πολλοῦ ἀπωθημένα κοινωνικὰ συμπλέγματα, ποὺ προκαλοῦν φρίκη.

Οἱ κρατιστικὲς ιδεοληψίες ἀναμειγνύονται μὲ ἱστορικὰ γεγονότα, οἱ μεσαιωνικοῦ τύπου πίστεις συγχέονται μὲ τὴν ἔρευνα, τὰ ἐβραϊκὰ ἐξουσιαστικὰ εὐρήματα ἑλληνοποιοῦνται, ἡ κερδοσκοπία ἐμφανίζεται ὡς προσφορὰ στὴν ἑλληνικότητα καὶ τὸν πολιτισμό, οἱ κρυφὲς ἐξουσιαστικὲς φιλοδοξίες ἐπενδύονται μὲ διαβεβαιώσεις ἀφιλοκερδοῦς αὐτοθυσίας ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, οἱ ἀσιατικὲς μεταφυσικὲς παρακρούσεις ἀποκοτῶν ἄλλοθι μὲ τὸ τέχνασμα τῆς «χρῆσός» τοὺς στοὺς μεγάλους Ἑλληνες διανοητές. Θὰ ἔλεγε κανεῖς ὅτι ἡ Ρωμοσύνη, μένοντας κλεισμένη στὸν ιδεολογικὸ νάρθηκα τῆς Ἀσιατικῆς Ἀλογίας ἐπὶ 16 1/2 αἰῶνες, εἶχε πάθει γενικὴ πνευματικὴ ἀτροφία καί, τώρα ποὺ ὁ νάρθηκάς της σπάζει, σὰν παρὰλυτὴ παραπαίει, σκοντάφτει, τρέμει, βουλιάζει, παραληρεῖ.

* * *

ὣν ἴδια στιγμή οἱ παραδοσιακοὶ ἀναισθησιολόγοι της, αὐτοὶ ποὺ τῆς προκάλεσαν τὴν χρονία ἀφασία καὶ τῆς συντήρησαν τὸν μακράϊωνα ὕπνο της, παρατηροῦν μὲ προσοχὴ τὸ φαινόμενο κι ἐπεμβαίνουν ἐνισχύοντας πάντοτε τὰ νοσηρὰ συμπτώματα καὶ καταστῆλλοντες ὅ,τι ὑγιὲς μπορεῖ νὰ προκύψῃ ἀπ' αὐτὴν τὴν ἔκρηξη. Τὸ τερατοφυγμὸ «ἑλληνοχριστιανισμός» πριμοδοτεῖται πολιτικὰ μὲ τὴν μεγαλύτερη δυνατὴ ἀπλοχεριά, ιδεολογικοὶ βρυνκόλακες θαμμένοι πρὸ πολλοῦ νεκραναστένονται, γιὰ νὰ πιοῦν τὸ ζωντανὸ αἷμα τῶν ὑγιέστερων κυττάρων τοῦ ἀφυπνιζόμενου Ἑλληνισμοῦ, ἄνθρωποι τοῦ κατεστημένου, ποὺ τολμοῦν νὰ ψιθυρίσουν μιὰ ἑλληνικὴ ἄποψη (π.χ. ὅτι καλῶς οἱ Σκοπιανοὶ δίνουν στὰ παιδιά τους ὀνόματα ὅπως

Ἀλέξανδρος, Φίλιππος, Ἀριστοτέλης) διώκονται ἀπὸ τὸ πανίσχυρο «κονφόρμ» τῆς καισαροπαπικῆς Ρωμοσύνης, κόμματα δημιουργοῦνται, γιὰ νὰ ξαναζήσουν στὸ καλυπτόμενο μὲ ἑλληνικὴ γλαμύδα ἄρμα τῆς ἀσιατικῆς Θεοκρατίας ὅσους τὸ ἐγκαταλείπουν, τηλεοράσεις καὶ ἐντυπα ἀμείβονται ἀφειδῶς ἀπὸ τὸ ὀρθάνοιχτο γιγάντιο θησαυροφυλάκιο τῆς Ἱερουσαλήμ, γιὰ νὰ διαθέσουν χιλιάδες ὥρες ἢ σελίδες στὴν προπαγάνδα τοῦ Χριστιανοβυζαντινορρωμοσυνισμοῦ καὶ πάνω ἀπ' ὅλα ἓνα βαρὺ ἀλλὰ πανταχοῦ ἀπλωμένο πέπλο ἰδεολογικῆς σύγχυσης καλύπτει τὶς ρωμαίικες συνειδήσεις, μέσα στὶς πτυχές τοῦ ὁποίου ἡ Ἐλευθερία καὶ ἡ Ἀλήθεια ἀνακατεύονται μὲ τὴν Πίστη καὶ τὸ Δόγμα, ὁ Πολιτισμὸς συγχέεται μὲ τὸ Μεσαίωνα, τὸ Πνεῦμα συμφύρεται μὲ τὸ Χρῆμα καὶ ὁ μεγαλοϊδεατισμὸς τοῦ 19ου αἰ. προτείνεται ὡς ἐθνικὴ πολιτικὴ τοῦ 21ου..

* * *

Κόσμος μας ἔχει καταντήσει ἓνα συνονθύλευμα ὅλων τῶν εἰδῶν τῆς παράνοιας. Ὁ ἀσιογενὴς παγκόσμιος ἐξουσιασμός, δρῶντας ἀφανῶς ἐπὶ χιλιετίες, ἀφάνισε ὅ,τι εὐγενὲς καὶ ἑλ-λογο ὑπάρχει στὸν ἄνθρωπο, ἀφοῦ τοῦ ἀπέκοψε τὸν ὁμφάλιο λώρο του ἀπὸ τὴν Παμμήτειρα Φύση καὶ τὸν ἔστρεψε πρὸς τὸ κυνήγι τῶν μεταφυσικῶν μορμολυκείων τοῦ διδύμου Θεός-Χρῆμα. Ἡ Ρωμοσύνη, τὸ τραγικώτερο θῦμα αὐτοῦ τοῦ βιασμοῦ, ποὺ γίνεται σὲ παγκόσμια κλίμακα, παρουσιάζει πράγματι τὶς πιὸ ὀδυνηρὲς ἐπιπλοκὲς τῆς διαταραχῆς αὐτῆς, καθὼς τὰ συμπτώματα ποὺ ἐπιχωριάξουν στὸν ἑλληνικὸ ὥρο βρίσκονται στὴ μεγαλύτερη δυνατὴ ἔξαρση, ἀλλὰ ταυτόχρονα καὶ κάποιες εὐεργετικὲς δράσεις εἶναι ὁρατές: Ἡ ἐν παρακρούσει διατελοῦσα σημερινὴ Ἑλλάδα θὰ μπορούσε νὰ θεωρηθῇ, ὅτι βρίσκεται σὲ καλύτερη κατάσταση ἀπὸ τὴν ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνες ληθαργοῦσα Ἑλλάδα, αὐτὴν ποὺ εἶχε ἀκίνητοποιηθῇ μέσα στὸν πνευματικὸ της τάφο. Αὐτὲς οἱ παρενέργειες, ποὺ παρατηροῦνται φυσιολογικά, θὰ λέγαμε, σὲ μία ἀπότομη ἀφύπνιση, ποὺ μόλις περιγράψαμε σὲ χονδρὲς γραμμὲς, μπορεῖ νὰ εἶναι παροδικὲς καὶ ἰάσιμες. Μπορεῖ, ὅταν ἡ «τρικυμία ἐν κρανίῳ» τοῦ Ἑλλήνα κατασταλάξῃ, νὰ ἀναδειχθῇ καὶ πάλι ὁ κάλλιστος ἐκείνος θαλασσινὸς ἔφηβος τῆς Πλατωνικῆς ἀλληγορίας, ὁ Γλαῦκος, αὐτὸς ποὺ τὸ σῶμα του, διαπλέοντας τὸ πέλαγος μιᾶς τελευτώδους διαδρομῆς, γέμισε φύκια, σκουπίδια, ὄστρακα κι ἔγινε ἀγνώριστο, ἔγινε τερατογέννημα τῆς Ἱστορίας, ὅπως εἶναι τὸ σημερινὸ τερατογέννημα τοῦ «Ἑλληνοχριστιανισμοῦ», αὐτὴ ἡ βαθεῖα πληγὴ, ποὺ μᾶς ἄφησε σὰν κληρονομιά ἢ τραγικὴ ἱστορικὴ διαδρομὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους. Ὁ «Δαυλός», ποὺ μὲ τὸ ἐπόμενο τεῦχος του μπαίνει στὸ 25^ο ἔτος τῆς ζωῆς του, ὄχι μόνον τὸ ἐλπίζει, ἀλλὰ καὶ τὸ προβλέπει.

Δ.Ι.Λ.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

Στὸ Κατηχητικό: Ἀγόρια-Κορίτσια 4-1

Ἀγαπητοὶ φίλοι,
Παραλάβαμε μὲ τὸν γυμνασιόπαιδα γυιό μου ἀπὸ συνοικιακὸ βιβλιοπωλεῖο πρόγραμμα μαθημάτων μαζί μὲ τὰ ὑλικά, ποὺ ἀγοράσαμε. Πρώτη φορὰ εἶδα μεταξὺ τῶν ἐντύπων τούτων νὰ διαφημίζεται κάποιος ἐνοριακὸς ναὸς καὶ τὸ κατηχητικό του. Αὐτὴ ἡ ἐκπληξὴ προσπεράστηκε σχετικὰ σύντομα. Διαβάζοντας τὸ ἀναλυτικὸ πρόγραμμα τοῦ Κατηχητικοῦ διαπίστωσα (αὐτὸ ἦταν ἐκπληξή), ὅτι οἱ ἀνάγκες του ἦταν μεγαλύτερες σὲ ἀγόρια ἀπ' ὅ,τι σὲ κορίτσια. Τέσ-

σερα (4) διαφορετικὰ προγράμματα γιὰ ἀγόρια καὶ μόλις ἓνα (1) γιὰ κορίτσια. Φταίω ἐγὼ ἄραγε, ποὺ κάνω συνειρμικοὺς ἀκατάλληλους πρὸς δημοσίευση;

Ὑποθέτω πὼς ὑπάρχει πληρότητα ἀπὸ ὑπηρετικὸ προσωπικὸ (συνήθως γυναῖκες). Ὑπολείπεται μᾶλλον ἡ ἐπάνδρωση (;) ἄλλων τομέων.

Μὲ ἐκτίμηση
(Μητέρα γυμνασιόπαιδος)
Πολίχνη Θεσσαλονίκης

Στὰ ἴχνη τῆς συμπαντικῆς μουσικῆς τοῦ Πυθαγόρα

Ἀγαπητὲ κύριε ἐκδότα,
Συγχαρητήρια γιὰ τὸ ἀξιέπαινο ἔργο ποὺ καταβάλλετε μὲ τὸν «Δαυλὸ». Θεωρῶ ὅτι οἱ ἀκόλουθες πληροφορίες τῆς ἐν λόγω ἐκθεσῆς ἐνδιαφέρουν τοὺς ἀναγνώστες τοῦ Περιοδικοῦ.
Στὸ Κέντρο Εὐαγόρα Λανίτη στὴ Λεμεσό λειτούργησε ἡ ἐκθεσὴ «Τέρπανδρος», στὴν ὁποία ὁ καθηγητὴς Μιχάλης Γεωργίου παρουσίασε ἀνακατασκευασμένα ἀρχαῖα ἑλληνικὰ μουσικὰ ὄργανα ἀπὸ τὶς 28 Ὀκτωβρίου μέχρι τὶς 20

Νοεμβρίου. Ἡ εἴσοδος ἦταν ἐλεύθερη.
Ὁ καθηγητὴς Μουσικῆς, ἐπιστήμονας καὶ ἐρευνητὴς Μιχάλης Γεωργίου μετὰ ἀπὸ ἐμπειροστατωμένη ἐρευνα καὶ μελέτῃ παραστάσεων ἀπὸ ἀρχαῖα ἑλληνικὰ ἀγγεῖα καὶ πληροφοριῶν ἀπὸ ἀρχαῖα ἑλληνικὰ συγγράμματα πέτυχε τὴν ἀνακατασκευὴν τῶν ἐγγόρδων, πνευστῶν καὶ κρουστῶν μουσικῶν ὀργάνων τῆς Κλασικῆς Ἀρχαιότητος. Ὁ Πυθαγόρας χρησιμοποιώντας τὴ μαθηματικὴ σκέψις μποροῦσε νὰ ἀποδείξῃ ὅτι

ΦΥΣΗ ΚΑΙ ΘΕΟΚΕΝΤΡΙΣΜΟΣ

Κύριε διευθυντά,
Τὸ ἄρθρο τοῦ κ. Γ. Παπαμιχαήλ στὸ τεῦχος 284 τοῦ «Δ» μὲ τίτλο «**2005: Ἔτος Ἀνιστάν.-100 χρόνια στὰ δίχτυα τῆς ἀράχνης**», ὑπῆρξε ἀφορμὴ γιὰ τὶς ἀκόλουθες ἀπόψεις μου.
Ἡ ἀντίληψη τῆς πραγματικότητος μὲ μοναδικὸ ὁδηγὸ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο λειτουργεῖ ἡ Φύσις, ἐρχόμενη ἀπὸ τὸν Ἀρχαῖο Ἑλληνικὸ Πολιτισμὸ καὶ τὶς προκατακλυσμιαῖες ρίζες του, μέσα ἀπὸ γίγαντες τοῦ Πνεύματος καὶ τῆς Τέχνης (σὲ ἔνωση), δέχεται λυσσώδη ἐπίθεση ἀπὸ τὸν θεοκεντρισμὸ, ὁ ὁποῖος μὲ ρεσάλτο στὴν Ἱστορίαν μέσω τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ (Γιαχβὲ) εἶναι πλανητάρχης. Ὁ θεοκεντρισμὸς, ὡς εἶναι φυσικὸ λόγῳ τοῦ ἀνθρωποκατασκευασμένου τοῦ Γιαχβὲ (ἀλλὰ καὶ κάθε ἄλλον ἀνθρώπινον θεοῦ σήμερα στὸν Πλανήτη), δὲν εἶναι δυνατόν διὰ τῆς ἐντελῶς αὐθαίρετης καὶ πονηρᾶ κατασκευασμένης μεταφυσικῆς τοῦ ὑπερέραν κ.λπ. νὰ ὀριοθετήσῃ τὸ Σύμπαν. Γιὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς πρῶτα καπηλεύονται ὅ,τι ὑπέροχο κατέκτησε ὁ ἀνθρώπος καὶ μετὰ διαστρέφουν, ὑπονομεύουν, προπαγανδίζουν, ὥστε νὰ ἀναπληρῶσιν τὰ παράγωγά τους (Μεσαίωνας, Καπιταλισμὸς, Μαρξισμὸς, Φασισμὸς, Σοσιαλισμὸς,

οί πλανήτες και οί ουράνιες σφαίρες δημιουργούν ήχο κατά την κίνησή τους· έναν “ήχο” ήχο, που ό άνθρωπος δέν μπορεί νά συλλάβη μέ τις άκουστικές του δυνατότητες. Ό συμπαντικός αυτός ήχος ύπάρχει σ’ όλες τις διαστάσεις. Ό Πυθαγόρας ύποστήριζε μάλιστα, ότι μπορούσε νά άκούη αυτόν τόν ήχο, όχι όμως μέ τά αυτιά αλλά μέ την ψυχή του. Η άναζήτηση του ήχου αυτού στην τρισδιάστατή του μορφή ήταν και τó ζητούμενο στη μουσική γιά τούς ανθρώπους. Πάνω σέ αυτό τó φιλοσοφικό έπίπεδο ό καθηγητής Μιχάλης Γεωργίου στηρίζει την άναδημιουργία τών αρχαίων έλληνικών μουσικών οργάνων. Καί όπως ό ίδιος δηλώνει,

«τό ζητούμενο σέ αυτά είναι ό ήχος εκείνος, που σέ οδηγεί στη σύλληψη και κατανόηση του συμπαντικού ήχου...»

Τό Ίδρυμα Εύαγόρα και Κάθλην Λανίτη διωργάνωσε στο πλαίσιο της έκθεσης διάλεξη μέ τίτλο «Η άναζήτηση του Συμπαντικού Ήχου» από τόν ιδρυτή και διευθυντή της ορχήστρας «Τέρπανδρος» Μιχάλη Γεωργίου την Τετάρτη 9 Νοεμβρίου και ώρα 7.30 μ.μ.

Είλικρινώς

Μιχάλης Άριστειδου

Έπίκουρος Καθηγητής Μαθηματικών

Τεχνολογικού Ίνστιτούτου Digipen

Σηάτλ, Ουάσιγκτων, ΗΠΑ

‘Η «άνωτατοποίηση» τών ιεροδιδασκαλείων

Κύριε διευθυντά,

Τις προάλλες άκουγα στο ραδιόφωνο τόν συνεργάτη σας κ. Μήτσιου σέ τοποθέτηση που έκανε γιά τó έπίπεδο τών έρευνών σέ θέματα του Έλληνικού Πολιτισμού, νά τονίξη την προσφορά του «Δαυλού» στην άναζήτηση αυτού του ένδιαφέροντος γιά τή χώρα μας. Θέλω νά σάς ρωτήσω, γιατί ή πολιτεία δέν πραγματοποιεί μία πολιτική τέτοιου είδους μέ την άνάλογη καμπάνια, γιά νά έπιτύχη μία εύρεία έγερση του ένδιαφέροντος γιά τόν πολιτισμό, που έχουμε την τιμή νά πρεσβεύουμε τουλάχιστον κατ’ εύφημισμό.

Έφόσον ή κυβέρνηση διαθέτει χρήματα γιά

την ίδρυση ορθοδόξων έκκλησιαστικών «πανεπιστημίων» κατά τó ισλαμικό πρότυπο, γιατί δέν έχει γιά την έξύψωση της παιδείας μας; Θέτω και τó έρώτημα: Σέ περίπτωση που άλλες θρησκείες, καθολικών, προτεσταντών, δωδεκαθεϊστών, βουδδιστών, μωαμεθανών κ.ο.κ. άπαιτήσουν τά δικά τους «πανεπιστημιακά» ιδρύματα μέ την ίδια λογική βάση, ή κυβέρνηση τί προτίθεται νά πράξη; Θα τά ιδρύση; Λίγη σοβαρότης από πλευράς ΥΠΕΠΘ δέ θα έβλαπτε.

Σας εύχαριστώ,

Ίωάννης Λαζαρίδης

Θεσσαλονίκη

τά όποια έδώ και 2.000 χρόνια τώρα έλέγχουν τά πάντα φανερά ή κρυφά), αλλά συνεχώς διαψεύδονται. Παρασιωπώνται ή διαστρέφονται οί Ίωνες φιλόσοφοι και οί καλλιτέχνες, τó άνθος της ανθρώπινης νόησης. Μετέβαλαν την Έπιστήμη σέ πολεμοκάπηλη τεχνολογία και άλλοτρώσαν την Τέχνη καθιστώντας την τάχατες μοντέρνα, δεδομένου ότι μοναδικά αυτές οί δύο δημιουργούν επάνω σέ κωδικούς της Φύσης, άγνωστους στο θεοκεντρικό.

Έτσι φθάνομε στο έτος 2005, όπου ό Άϊνστάιν, θεοκεντρικός και ό ίδιος («ό Θεός δέν παίζει ζάρια»), αρχίζει νά ύφίσταται τούς τριγμούς του συστήματός των, παρά την άγροπνη έπιτήρηση του Σιωνισμού. Ακούγονται πολλά στον έπιστημονικό κόσμο περί τούτων, μάλιστα δέν άνακοινώνονται τά άποτελέσματα του περατωθέντος τόν τρέχοντα Αύγουστο πειράματος «Gravity Probe 2», που έπρόκειτο νά δείξη πειραματικά, αν ισχύη ή Θεωρία της Σχετικότητας του Άϊνστάιν, ή τó Σύμπαν είναι διάχυτο από τόν πανταχού Αιθέρα, όπως έλεε ή Αρχαιότητα.

Τό γνωστό πείραμα τών Michelson-Morley, που άπέδειξε την μη ύπαρξη του αιθέρα (και έσπευσαν μέ τυμπανοκρουσίες νά ένστερνισθούν), άμφισβητείται από πολλούς έπιστήμονες.

Τὰ πρότυπα τῆς EPT γιὰ τὴν ἐλληνικὴ νεολαία

Ἀγαπητὲ κ. Λάμπρου,

Πρὸ ἐνὸς μηνὸς περίπου ἔβλεπα στὴ NET τὴ νέα ἐκπομπὴ τῆς κυρίας Α. Δρούζα μὲ θέμα ἐκείνης τῆς ἡμέρας «*Γιατί οἱ γυναῖκες δὲν βρίσκουν ἄνδρες καὶ ἀντιστρέφω*». Μέχρι ἐκεῖ καλά. Ἡ ἐκπληξή μου ἀρχίζει μὲ τὴν παρουσίαν τῶν καλεσμένων. Πρῶτος καὶ καλύτερος ἓνας γνωστότατος ὁμοφυλόφιλος. Ἡ ἐκπληξή μου ἐγίνε ἐντονώτερη ἀπὸ τὶς ἐμετικές, θὰ ἔλεγα, φιλοφρονήσεις τῆς παρουσιάστριάς πρὸς τὸν «διακεκριμένο» καλεσμένο.

Ἐπειδὴ εἶχα κάποια ἐκτίμηση πρὸς τὴ NET σὲ σχέση μὲ τὰ ιδιωτικὰ κανάλια, πὸν συστηματικὰ προβάλλουν τὸ συγκεκριμένο ἄτομο καὶ πολλοὺς ὁμοίους του, πῆρα ἀγανακτισμένος τηλεφώνω στὴν ἐκπομπή, προβάλλοντας τὸ ἐπιχείρημα ὅτι ἡ παρουσία τοῦ ἐν λόγω ἀτόμου (δὲν

ἀναφέρομαι στὴν προσωπικὴ ζωὴ του ἀλλὰ στὶς δημόσιες δραστηριότητές του) εἶναι τὸ λιγώτερο προκλητικὴ καὶ χλευαστικὴ σὲ σχέση μὲ τὸ θέμα τῆς ἐκπομπῆς.

Ἐπειδὴ θεωρῶ ὅτι γενικὰ ἡ προβολὴ τέτοιων ἀτόμων ἀπὸ τὰ Μ.Μ.Ε. εἶναι κατευθυνόμενη ἐντεχνα ἀπὸ τοὺς γνωστούς καὶ μὴ ἐξαίρετους, γιὰ νὰ ἀποτελοῦν τὰ σαθρὰ πρότυπα τῆς νεολαίας, σὰς ἀποστέλλω μία διαφημιστικὴ καταχώριση σὲ περιοδικὸ τῶν ἐπιχειρήσεων τοῦ συγκεκριμένου ἀτόμου καὶ παρακαλῶ νὰ προσέξετε τὸ ὑποποτὸ λογότυπό του. Ὁ νοὴν νοεῖτω.

Μετὰ τιμῆς
K.M.
Γλυφάδα

Τὸ τέχνασμα συγχρονισμοῦ τῆς Περιτομῆς μὲ τὴν Πρωτοχρονιά

Κύριε διευθυντά,

Σχετικὰ μὲ τὸ ἄρθρο «*Μιὰ ἐορτὴ κατὰ φύσιν ποὺ ἔγινε παρὰ φύσιν*» (Ἴων Δημόφιος, «Δ», τ. 276, σ. 18267) θὰ ἤθελα νὰ παρατηρήσω, ὅτι ἡ 1η Ἰανουαρίου πρωτοκαθιερώθηκε σὰν πρώτη ἡμέρα τοῦ χρόνου τὸν 1ο αἰῶνα στὴν Ἀρχαία Ρώμῃ ἐπὶ Ἰουλίῳ Καίσαρος, ἐπειδὴ αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν ἡμέρα ἄρχιζαν ὁ ἐργασίες τῆς Ρωμαϊκῆς Γερουσίας. Μὴν ξεχνᾶμε ἐπίσης ὅτι στὸ Βυζάντιο ὡς πρώτη ἡμέρα τοῦ χρόνου εἶχε καθιερωθῇ ἡ 1η Σεπτεμβρίου.

Ἐκτὸς αὐτῶν, δεδομένου ὅτι ἡ περιτομὴ γί-

νεται ὁκτῶ ἡμέρες μετὰ τὴν γέννηση, τότε ἡ περιτομὴ τοῦ Ἰησοῦ ἐγίνε στὶς 2 Ἰανουαρίου. Συνεπῶς τὸ ὅτι οἱ χριστιανοὶ ἐκ τῶν ὑστέρων ἔκαναν νὰ συμπέσει ἡ περιτομὴ τοῦ Χριστοῦ μὲ τὴν Πρωτοχρονιά, αὐτὸ μάλλον ὀδηγεῖ στὸ συμπέρασμα, ὅτι πρόκειται γιὰ κάποιο «τέχνασμα» ἐκ μέρους τους, προκειμένου νὰ προσδώσουν χριστιανικὸ χαρακτήρα σὲ μία τόσο σημαντικὴ ἐορτή, ὅπως εἶναι ἡ Πρωτοχρονιά.

Εὐχαριστῶ γιὰ τὴν φιλοξενία
Δ.Α.

Περουτζία, Ἰταλία

Ὅμως τὸ τεράστιο κύκλωμα τοῦ πατροναρίσματος, ποὺ διαθέτουν οἱ κρατοῦντες πνίγει κάθε φωνὴ ἀμφισβήτησης, γιὰ νὰ μὴν κλονισθῇ τὸ οἰκοδόμημα τῆς ἀπάτης τοῦ Γιαχβέ, ποὺ διδάσκεται σήμερα ὑποχρεωτικὰ σὲ ὅλα τὰ σχολεῖα τοῦ κόσμου κατὰ τὸν Α ἢ Β τρόπο. Ἄλλωστε τὸ χάλι τῆς θεοκεντρικῆς σήμερα ἀνθρωπότητος, ἀποκλειστικὸ παράγωγο τοῦ ἐνιαίου συστήματος θεός-κράτος, ὑπὸ τὴν ἀδυσώπητη οἰκονομία, ποὺ ἐλέγχουν ἐρήμην τῆς οἰκολογίας, τὰ λείει ὅλα. Ἀναρχικὴ τεχνολογία-χρῆμα. Ποῦ πάει ἡ ἀνθρωπότης, σήμερα ποὺ τὸ Κεφάλαιο στρέφεται πρὸς τὴν ἄλλοτε θεοκρατικὴ μετα-μαρξιστικὴ καὶ νῦν καπιταλιστικὴ Κίνα; Ὅταν ἡ Ἀσία δώσῃ καὶ αὕτὴ τὸ ἀντίστοιχο μερτικό της (γιατὶ βαδίζει στὰ ἴδια βήματα) στὴν διαφαινόμενη καταστροφῇ;

Φιλικά
Παντελῆς Γλάρος
Ταξιάρχος (ἱπτ.) ἐ.ἀ. Πολεμ. Ἀεροπορίας

ΡΩΜΙΟ-ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

Ἡ ταπείνωση διὰ τοῦ «Υψηλοῦ» καὶ ἡ ἀνάταση διὰ τοῦ Ὠραίου

Εχουμε κοινῶς τὴν ἐντύπωση ὅτι ἡ Αἰσθητικὴ εἶναι ὑποκειμενικὴ (μοῦ ἀρέσει – δὲν μοῦ ἀρέσει) καὶ ἡ ἀνάλυσίς της δὲν ἀφορᾷ στὸν κοινὸ ἄνθρωπο. Ὅμως ὁ ὀρισμὸς εἶναι: «Αἰσθητικὴ, κλάδος τῆς Φιλοσοφίας μὲ ἀντικείμενο ἔρευνας τὴν καλλιτεχνικὴ ἔκφραση, προσδιορίζουσα τὴν οὐσία, χαρακτηριστὰ καὶ τὶς σχέσεις μὲ ἄλλες (κοινωνικὲς) δραστηριότητες» (Λεξικὸ Τεγόπουλου). Καὶ «...συνδέεται μὲ τὴν Ἱστορίαν τοῦ Πολιτισμοῦ καὶ ἐρευνᾷ τὰ ψυχολογικὰ αἷτια ποὺ δημιουργοῦν Τέχνην» (Λεξικὸ Ἡλίου). Ἀφοῦ λοιπὸν ἀφορᾷ σὲ κοινωνικὰ θέματα καὶ τὸν Πολιτισμὸ καὶ εἶναι Φιλοσοφία, εἶναι δικαίωμα/ὑποχρέωση τοῦ κοινοῦ ἀνθρώπου νὰ μιλᾷ γιὰ Τέχνην, νὰ κρίνῃ αἰσθητικά. Ἄν βέβαια εἶναι «πολίτης»-(συν)μέτοχος.

Ο ΠΑΝ. ΜΙΧΕΛΗΣ. Ἡ ἔρευνα αὐτὴ ξεκινᾷ μὲ βάση τὶς ιδέες ἐνὸς παγκοσμίως γνωστοῦ ἀναλυτῆ τῆς Τέχνης, τοῦ καθηγητοῦ Ε.Μ.Π. Παν. Μιχαλῆ (1902-1969). Εἰδικεύοντας τὸ πεδίον ἔρευνας ἐμελέτησα (ξανά) τὸ βιβλίον του «Αἰσθητικὴ Θεώρηση τῆς Βυζαντινῆς Τέχνης»¹ καὶ προσπάθησα νὰ συμπληρώσω καί, ὅπου χρειάζεται, νὰ διορθώσω βάσει τῶν νεώτερων ιδεῶν καὶ ἀνακαλύψεων. Δηλαδή τῆς κατάρρευσης τῶν ιδεολογημάτων τοῦ κατεστημένου, τῆς ἀποκάλυψης τοῦ ρόλου ποὺ ἔπαιξαν στὴν ὀπισθοδρομικὴ τῆς κοινωνίας (Μεσαίων) ὁ Ἐξουσιασμὸς καὶ οἱ θρησκείες (ιδίως ἡ τρισυπόστατη Θρησκεία τῆς Ἐρήμου).

Ὁ Π. Μιχαλῆς [Π.Μ.], δάσκαλός μου στὸ Πολυτεχνεῖο, σαφῶς ἐπηρεασμένος ἀπὸ τὸ κλίμα τῆς διανόησης τοῦ '30, ἦταν θαυμαστής τῆς «βυζαντινῆς» θρησκείας καὶ τῆς τέχνης της, παρέμεινε ὅμως ἀμερόληπτος καὶ εἰλικρινής. Ἡ παρέα εἶχε «δασκάλους» σὺν τὸν Κόντογλου ἀλλὰ καὶ ἐνεργὰ μέλη ὅπως τοὺς Ἐγγονόπουλο, Τσαρούχη, Πικιώνη, Ρίτσο, παρ' ὅλο ποὺ κάποιοι ξεπαγιδεύτηκαν.

Μέλος τῆς καὶ ὁ Π.Μ., παλεύει διχασμένος ἀνάμεσα στὴν Ἑλληνικότητα (Ὠραῖον) καὶ τὸν Χριστιανισμὸ (Υψηλόν), στὴν κοινωνικότητα καὶ τὴν θρησκευτικότητα. Ἀ.χ. ὕμνο-λογεῖ: «Αὐτὴ ἡ μαγικὴ στροφὴ πρὸς τὰ ἔσω, ἡ ξαφνικὴ ἀνακάλυψη αἰωνίου καὶ ἀγνοῦ φωτὸς μέσα στὴ ψυχὴ μας... εἶναι ἓνα θαῦμα» (σ. 15)· καὶ «ἡ χριστιανικὴ τέχνη εἶναι ἐσωτερικώτερη, πνευματικώτερη στὴν ἔκφραση τοῦ Ὑψους» (σ. 11). Ἀλλὰ ἀποδέχεται

Φωτ. 1. Ὁ Παρθενών, τὸ Ὠραϊόν.

Φωτ. 2. Οἱ Πυραμίδες, τὸ Ὑψηλόν.

ὅτι «ὁ ἴδιος ὁ ἄνθρωπος, πὺν πλάθει τοὺς θεοὺς, δέχεται ὅτι οἱ θεοὶ ἔπλασαν τὸν ἄνθρωπο, γιὰ νὰ ρυθμίσει τὴν κοινωνία καὶ τὸ πρόβλημα τοῦ θανάτου» (σ. 189). [Σημ.: Οἱ σελίδες (σ) παραπέμπουν στὸ ἄνω βιβλίο.]

Νομίζω, ὅτι ὁ λόγος γι' αὐτό τους τὸ μπερδεμα μέσα στὴν κυρίαρχη ἰδεολογία ἦταν ἡ βεβαιότητά τους, ὅτι ἡ λαϊκὴ τέχνη ἦταν συνέχεια τῆς «βυζαντινῆς». Στὸν πρόλογο ὁ Π.Μ. γράφει: «ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες κρατοῦμε ἀκόμη τὴ μεταβυζαντινὴ παράδοση ξύπνια στὴ λαϊκὴ μας τέχνη» (!:).

ΞΕΚΑΘΑΡΙΣΜΑ ΒΑΣΙΚΩΝ ΕΝΝΟΙΩΝ. «Ἐξ ὀνομάτων ἄρξασθε», ἔλεγε ὁ Γαλήνης. Ξεκινῶ ἀπὸ τὸν τίτλο: **1** Μὲ τὸν ὄρο «ρωμοχριστιανισμός» ἀντικαθιστῶ τὸ ψευδὲς παγκοσμιοποιημένο κατασκευάσμα «βυζαντινός,ή,όν». Τοῦτο ἐπροτάθη ἀπὸ τὸν Γερμανὸ φιλόλογο F.A. Wolf (1751-1824) ὅπως καὶ ὁ ὄρος «ἀρχαιογνωσία» (πρβλ. «ἰνδογερμανικός» φοινικικός κ.ἄ.).

2 Ἡ ἀνθρωπότητα εἶναι πεπεισμένη ἐπὶ δύο χιλιετίες, ὅτι ἡ θρησκεία εἶναι βασικὸς παράγων τῆς κοινωνίας. Τὸ δὲ λεγόμενο «θρησκευτικὸ συναίσθημα» εἶναι (δῆθεν) ἔμφυτο στὸν ἄνθρωπο, ταυτιζόμενο μὲ τὴν ἀνθρωποποίηση. Εἶναι ἔτσι ἢ εἶναι ἰδεολόγημα σὰν πολλὰ ἄλλα;

Πρὸ ἐτῶν ἀπέδειξα² ὅτι ἡ «θρησκεία» τῶν Ἑλλήνων δὲν ἦταν θρησκεία. Ψάχνοντας ἀργότερα στὴν Ἑλληνικὴ Γραμματεία, διαπίστωσα ἔκπληκτος ὅτι δὲν ὑπάρχει ἡ λέξη σὲ κανένα προχριστιανικὸ κείμενο. Ἦταν ἀνύπαρκτη. Οἱ τρεῖς ἐξαίρεσεις τὸ βεβαιοῦν: **α** οἱ λεγόμενοι «Σιβυλλικοὶ χρησμοί», δῆθεν τοῦ 2ου αἰ. π.Χ., εἶναι νόθοι, ἀφοῦ ἀναφέρουν 6 φορὲς τὸν Χριστὸ καὶ μία φορὰ τὴ «θρησκεία», **β** ὁ Φίλων ὁ Ἰουδαῖος (μᾶλλον 1ος αἰ. μ.Χ.) ὁμιλεῖ (ἄπαξ) γιὰ τοὺς Ἑβραίους καὶ **γ** ὁ Διονύσιος Ἀλικαρνασσεὺς στὴ «Ρωμαϊκὴ Ἀρχαιολογία» του ἀναφέρει: «εἰς τεμένη τιμὰς τυγχάνουσιν οἱ θεοί... βωμοὺς καὶ ναοὺς ἰδρυσάμενος, ἐορτάς... ἀγνείας (=ἐξαγνισμούς) καὶ θρησκείας (=τελετουργίες), καθαρμοὺς καὶ τιμὰς». Ὁ ὄρος λοιπὸν «θρησκεία» εἶναι χριστιανικός.

3 Γιὰ νὰ εἶναι ὠλοκληρωμένη μιὰ κοινωνία ἥτοι ὄντως πολιτισμένη, πρέπει νὰ ἔχη, εἰ δυνατόν, καὶ τὰ 4 στοιχεῖα: Ἦθος (ὄχι ἠθικὴ), Τέχνη, Ἐπιστήμη, Φιλοσοφία.³ Σπάνιο αὐτό, ἀφοῦ λ.χ. οἱ παλαιὲς ἐβραϊκὲς κοινωνίες διέθεταν μόνον τὸ πρῶτο. Ἄλλο παράδειγμα ἡ ἐποχὴ μας: λείπουν τὰ τρία, ἀπομένει ἡ Ἐπιστήμη, πὺν μετετράπη σὲ Τεχνολογία (πολυμάθεια): «πολυμαθὴ νόον ἔχειν οὐ διδάσκει» (Ἡράκλειτος). Καὶ βέβαια ὁ μόνος ὠλοκληρωμένος πολιτισμός, ἦταν ὁ Πολιτισμὸς τῶν Ἑλλήνων, ἀφοῦ εἶχε καὶ τὰ 4 στοιχεῖα στὸ ἔπακρο. Εἶναι διαπίστωση καὶ ὄχι ἐθνικιστικὴ κορώνα, ἀφοῦ ἡ Ἑλλάδα δὲν ἀνήκει στοὺς Ἕλληνες –μόνο– ἀλλὰ σὲ ὅλους ὡς οἰκουμενικὴ ἰδέα.

Η ΤΕΧΝΗ. Είναι βασικό πολιτισμικό στοιχείο ως εκδήλωση του συναισθήματος και εκφράζεται στο χώρο (εικαστικές) και στο χρόνο με δύο τετρακτύες (Σχ. 1). Καί φυσικά μόνο στον Έλληνικό Πολιτισμό υπάρχουν και τα όκτω είδη και δὴ ὑπέροχα. Χρησιμοποιούνται δὲ οἱ ἑλληνικὲς λέξεις παγκοσμίως (λέξεις με λατινικὲς ρίζες καὶ αὐτὲς ἑλληνικὲς, ὅπως *peint* < *pictura* < *πικτός*, *decor* < *deceo* < *δέκομαι* = ταιριάζω καὶ *dance* < *ταν(ύ)σσω*).

Μέχρι τὸν 18ο αἰ. (Μπαρόκ) οἱ αἰσθητικοὶ θεωροῦσαν τὰ ἔργα τέχνης «ώραία» καὶ «μὴ ὥραία». Πρῶτος ὁ E. Burke (1770) πρότεινε τὴν κατηγορία τοῦ Ὑψηλοῦ (*sublimitas*, ἀπὸ τὸ «Περὶ Ὑψους» τοῦ Λογγίνου). Ὁ Π. Μιχελῆς προτείνει καὶ τὶς 6 κατηγορίες καὶ πρῶτος τὶς συνδυάζει (Σχ. 2). Τὸ Ὁραῖον καὶ τὸ Ὑψηλὸν οἱ βασικὲς, με συμπλήρωμα τὸ Χαριτωμένον καὶ τὸ Ἀσχημον. Δευτερεύουσες τὸ Τραγικόν/Κωμικόν. Καὶ Ὁραῖον ὀνομάζει κατ' ἐξοχὴν τὴν Ἑλληνικὴ Τέχνη, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ Ὑψηλὸν τῆς Ἀνατολικῆς Τέχνης (Ἀσσυριακὴ, Ἰνδοῦσιτικὴ καὶ «Βυζαντινὴ» ὡς καὶ τὴ δυτικοευρωπαϊκὴ Γοτθικὴ). (Ὁ συνδυασμὸς αὐτὸς τοῦ Ὑψηλοῦ θυμίζει τὸ ἰδεολόγημα «ἰνδο-γερμανικός».)

Ὁ Π.Μ. θεωρεῖ ὅτι ἡ Ἱστορία τοῦ Πολιτισμοῦ καὶ εἰδικώτερα τῆς Τέχνης εἶναι ἐναλλαγὴ τοῦ Ὁραίου καὶ τοῦ Ὑψηλοῦ. Ἡ Χάρις καὶ τὸ Ἀσχημο -λέγει- εἶναι ἐπὶ μέρους φαινόμενα, ποὺ ἐντάσσονται στὰ δύο πρῶτα, τὸ δὲ τραγικὸ/κωμικὸ εἶναι ὑποκατηγορίες. Προτείνω (Σχ. 3) τὴν κυκλικὴ ἐξέλιξη τῶν πολιτισμῶν ὡς δεδομένη.

ΟΙ ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ. Συνεχίζει ὁ Π.Μ. ἐκθέτοντας τὶς ιδιότητες τῶν κατηγοριῶν τῆς Τέχνης.

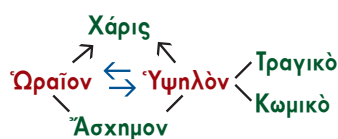
❶ Τὸ Ὁραῖον ἔχει συμμετρία (μέτρον), ἀπλότητα, ρυθμικὴ ροή. Ἐπιφέρει γαλήνη, ἡρεμία, ἀγαλλίαση, χαρά. (Προτείνω: καὶ ἐνθουσιασμό, ἔκσταση.) (Φωτ. 1.)

❷ Τὸ Ὑψηλὸν ξεκινᾷ ἀπὸ τὸν τρόμο, ἀγωνία, ταραχή, κατάθλιψη καὶ φθάνει στὸ θαυμασμό, τὴ «μεταφυσικὴ θέαση»,¹ τὴν «ψυχικὴ καὶ πνευματικὴ ἀνύψωση».⁴ Τέλος ταπείνωση καὶ συντριβὴ λόγῳ τοῦ ἀκατανόητου ἀπείρου π.χ. στὶς ἐκκλησίες, στὴ μουσικὴ Βάγκνερ. (Φωτ. 2.)

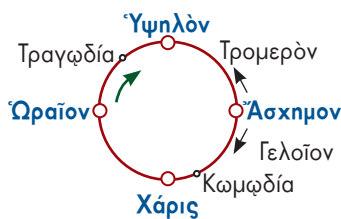
❸ Ἡ Χάρις εἶναι τὸ λεπτοκαμωμένο ἔργο, εἶναι «τὸ ὥραϊον ἐν κινήσει» (σ. 216), τὸ ἄξιαφνο» (σ. 216) (Φωτ. 3). Εἶναι ὁ ναὸς Ἀπτερου Νίκης, ὁ ἰαπωνικὸς βραχόκηπος (Φωτ. 4), ὁ Μότσαρτ.

ΧΩΡΟΣ	ΧΡΟΝΟΣ
Ἀρχιτεκτονικὴ	Ποίηση
Ζωγραφικὴ	Μουσικὴ
Γλυπτικὴ	Χορὸς
Διακοσμητικὴ	Θέατρο

Σχ. 1. Τὰ εἶδη Τέχνης.

Σχ. 2. Συνδυασμὸς κατηγοριῶν Τέχνης. Πρόταση Μιχελῆ.

Σχ. 3. Κατηγορίες τέχνης. Πρόταση Καρμιράντζου.

Φωτ. 3. Τὸ Ἐρέχθειον, ἡ Χάρις.

Φωτ. 4. Ίαπωνικός βραχό-
κηπος (Κυστό).

Φωτ. 5. Χίμαιρα (Άσσυρία).
Άσχημον.

Φωτ. 6. Θεά Κάλι (Ινδία).

④ Τὸ Ἄσχημον. Τὸ σχῆμα του εἶναι ἀφύσικο, ἐκτὸς κλίματος, εἶναι ἀπεχθές (Φωτ. 5) λ.χ. ἀγιογραφίες. Ὑπάρχουν δύο εἶδη: Τὸ «φρικτό» (Φωτ. 6) καὶ τὸ γελοῖο, δηλ. τὸ γερο- *kitsch* < *χυδαῖον*. Παραδείγματα ὑπάρχουν παντοῦ γύρω μας: Τὰ μιγχιμπίδια τῶν λεωφορείων στὴν Καλκούτα, τὸ σαλόني-ἀποθήκη νεόπλουτου, τὸ μεταμοντέρνο. Ἐποχὴ Kitsch!

⑤ Τὸ Τραγικὸν εἶναι σπάνιο στὶς εἰκαστικὰς τέχνες, σύνηθες στὸ θέατρο καὶ τὴν μουσικὴ (5η συμφωνία Μπετόβεν) καὶ δείχνει τὴ σύγκρουση.

⑥ Τὸ Κωμικὸν ἀντιθέτως εἶναι χαλαρωτικὸ (γέλιο). Ἡ ἐκτόνωση (Ἀποκριά).

ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ. Κάθε λαὸς καὶ κοινωνία ἐκφράζουν τὴν κυρίαρχη Ἰδέα-Νοοτροπία μὲ ἀντίστοιχη τέχνη. Οἱ ἀνατολικοὶ λαοὶ (Ἀσσύριοι κ.ἄ.) καὶ οἱ Αἰγύπτιοι, μὲ ἐξουσιαστικὴ δομὴ (Μέγας Βασιλεὺς, Φαραώ) οἰκοδομοῦσαν μεγαλοπρεπῆ-τρομακτικὰ κτήρια (Ζιγκουράτ, Πυραμίδες). Ἀντίθετα ἡ ἔννοια τῆς «Πόλεως» καὶ τοῦ «Πολίτη»-συμ(μέτοχον) ὠδήγησε τὴν ἀρχαία Ἑλλάδα στὴ «δημόσια» τέχνη τῆς Ἀγορᾶς (Βουλὴ, Πρυτανεῖο, Στοές), τοῦ Θεάτρου, τοῦ Ἀγῶνος (στάδια, γυμναστήρια), τοῦ Ὀσίου (ναοὶ, ἱερά).

Δὲν ἔχουμε συνειδητοποιήσει ὅμως ὅτι τὶς ἄλλες Τέχνες τὶς ὀνομάζουμε μὲ τὸ ὄνομα τῆς ἐκάστοτε κυρίαρχης θρησκείας: Ἰνδουϊστικὴ, Βουδδιστικὴ, Ἰσλαμικὴ, τέλος Χριστιανικὴ.

Αὐτῆς, τῆς τελευταίας, τὰ δύο παρακλάδια καλοῦνται (κακῶς) «Γοτθικὴ» καὶ «Βυζαντινὴ», παρμένα ἀπὸ ἓναν ἄσχετο λαὸ καὶ μία ἄσχετη μὲ αὐτὴν πόλη! Πράγματι οἱ Γότθοι ἦσαν γερμανικὸ ἔθνος, ποὺ τὸν 2ο αἰ. μ.Χ. ἐγκατεστάθη στὸ Δούναβη, οἱ «βάρβαροι» τῶν Ἑλλήνων, ποὺ τὸν 4ο αἰ. ὡς «χριστιανοί» ἰσοπέδωσαν τὴν Ἑλλάδα. Τί σχέση ἔχει ὁ πολεμικὸς αὐτὸς λαὸς μὲ τοὺς φοβεροὺς ναοὺς τῶν 40-50 μ. ὕψους (Φωτ. 7 + 8), ποὺ χτίζονται ἐπὶ μία χιλιετία (400-1400); Καὶ ἡ ἑλληνικὴ πόλις Βυζάντιον ἰσοπεδώθηκε, γιὰ νὰ κτισθῇ ἡ ρωμαϊκὴ Κωνσταντινούπολις ἢ Βασιλεύουσα.

Ποιοὶ ἦσαν οἱ ἀρχιτέκτονες-πρωτοουργοὶ τῶν χριστιανικῶν ρυθμῶν; Βεβαίως οἱ ἴδιοι ποὺ ἐσχεδίασαν/ἔχτισαν τὰ ρωμαϊκὰ ἔργα τέχνης, οἱ ἴδιοι ποὺ σκέπασαν τὰ ἰσλαμικὰ τζαμιά < τεμένη < Τουρκ. *camī* καὶ ἐπὶ Τουρκοκρατίας τὰ δημόσια κτήρια (λ.χ. *χαμὰμ* < *κάμινος* < Τουρκ. *hamam*).⁵

Οἱ ἀνώνυμοι πλέον Ἑλληνες ἀρχιτέκτονες (καὶ ζωγράφοι/γλύπτες) μὲ τὶς κομπανίες («ἐταιρεία») τοὺς, οἱ *magister* ἢ μάστορες, οἱ *mimar* τῶν Τούρκων < μίμ-αλος. Ἐπώνυμοι ἐλάχιστοι, ὁ Βιτρούβιος, ὁ Ἀνθέμιος. Ποιοὶ νὰ ποιήσουν τέχνη; Οἱ ἄξεστοι, πολεμικοὶ Ρωμαῖοι, οἱ ἐρημικοὶ νομάδες Ἀραβες, οἱ ὀρδὲς τῶν Σελτζούκων Τούρκων ἢ οἱ βάρβαροι Frank-ans καὶ Goth-ans;

Ἔτσι ἡ ἐκάστοτε κυρίαρχη θρησκεία μὲ συνέταιρο τὴν Ἐξουσία ἐκφράζει τὴν κοσμοθεωρία της μὲ ἓνα ἀπὸ τὰ βασικὰ ὄπλα, τὴν Τέχνη.

Η ΡΩΜΙΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ (Ρ.Χ.). Ἐνῶ, ὅπως ἀναφέραμε, ἡ Ἑλληνικὴ Τέχνη χρησιμοποιοῦσε καὶ τὶς δύο τετράδες (**Σχ. 1**), ἡ Ρ.Χ. μόνο τὴν Ἀρχιτεκτονική/Ζωγραφικὴ ἀπὸ τὸ Χῶρο καὶ τὴν Ποίηση/Μουσικὴ ἀπὸ τὸν Χρόνο καὶ ἦταν ἀποκλειστικὰ θρησκευτικὴ. Σφιχτοδεμένες, ἀναπόσπαστες οἱ 4 Τέχνες φωλιάζουν σὲ χῶρο κλειστό, σὲ χῶρο συνάθροισης, τὴν «ἐκκλησία», τὸν μόνον τόπο ἐκφρασης. Καὶ τὸ σπηλαιῶδες τοῦ κτηρίου μὲ τὸ καπάκι-τροῦλλο κοσμεῖται μὲ τρομῶδεις τοιχογραφίες/μωσαϊκὰ (**Φωτ. 9**). Καὶ λειτουργεῖ μὲ ἀπαγγελία (ιερέας) καὶ ὕμνους (ψάλτες), ἤχους ὑποβλητικούς ὅπως τῶν ἄλλων θρησκειῶν τοὺς χανωντικούς φθόγγους.

Οἱ δὲ λοιπὲς τέχνες Γλυπτική/Διακοσμητική καὶ Χορός/Θέατρο; Ἀπαγορευμένες ὅχι μόνον μέσα στὴν ἐκκλησία ἀλλὰ καὶ σὲ ὅλη τὴν κοινωνικὴ ζωὴ («κοσμική») τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας. Ὁ λόγος φανερός. Θυμίζουν τὰ «δαμονικά» (!) ἀγάλματα (εἰδῶλα) τῶν ἰσοπεδωμένων ἐλληνικῶν ναῶν, τὰ «ἀνόσια» θεάτρά του, τοὺς «ἀδιάντροπους» χοροὺς στὶς διονυσιακὲς ἐορτές. [**Σημ. 1:** Ἡ διακόσμηση/καλλωπισμὸς ἀπαγορεύεται, ἰδιαίτερα στὴ γυναῖκα, στὴν ὁποία ἐπιβάλλεται «...ἵνα φοβῆται τὸν ἄνδρα» (Παῦλος «Πρὸς Ἐφεσίους» 5.33 «... ἐν πάσῃ ὑποταγῇ», «Πρὸς Τιμόθεον» 2.11). Ἀποτέλεσμα; «Εἰ γὰρ οὐ κατακαλύπτεται γυνὴ καὶ κειράσθαι... ξυράσθαι» (=νὰ κουρευθῇ σύρριζα!) («Πρὸς Κορινθίους» 11.6). Ἔτσι, καλυμμένες μὲ μαῦρα, δὲν ἦσαν μόνο οἱ μοναχές, ἀλλὰ ὅλες οἱ γυναῖκες, ἄβαφες μὲ τσεμπέρια (τσαντόρ, μπούρκα). Ποῦ ἡ μεγάλη κοσμητικὴ Τέχνη τῶν Μινῶν, τῶν Ἀθηναίων;]

Ἀντίθετα στὴ Γοτθικὴ, λόγῳ ἐλλείψεως μίσους τῶν λαῶν κατὰ τῶν Ἑλλήνων, διατήρησαν τὴν ἀγαλματοποιία

Φωτ. 7. Ὁ καθεδρικός ναὸς στὸ Οὐλμ.

Φωτ. 8. Γοτθικός ναὸς (Κολωνία).

Φωτ. 9. Ὁ Χριστὸς τοῦ Ὁσίου Λουκά.

Φωτ. 10. Ο Πέτρος από τὸν ναὸ Ἁγίου Πέτρου στὸ Moissac.

Φωτ. 11. Γοτθικὴ Μαντόνα, 9ος αἰ.

Φωτ. 12. Ὁμοίωμα πρώιμου ναοῦ-μεγάρου.

Φωτ. 13. Ναὸς Sindo: Τὸ ὄραϊον.

(**Φωτ. 10 + 11**), τὴ Διακοσμητικὴ (βιτρώ, ρόδακες) καὶ τὴν ἐνόργανη Μουσικὴ (δυτικὴ).

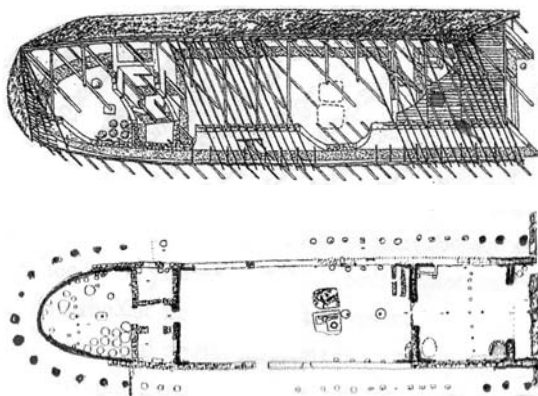
Οἱ Ἕλληνες ὅμως, παρὰ τὸν βίαιο προσηλυτισμὸ τοὺς στὸν Χριστιανισμό, συνέχισαν μὲ τὴν λαϊκὴ τέχνη, τὴ Γλυπτική, Διακόσμηση, τὸν Χορὸ, τὸ Θέατρο (δρῶμενα), ὡς ἐπίσης μὲ τοὺς λατρευτικοὺς γυμνικοὺς ἀγῶνες («Δ», τ. 284).

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ (Ε.Τ.). Ἀπὸ τὴν ἀπέραντη ποικιλία τῆς Ε.Τ. (ποσοτικὴ-ποιοτικὴ) καὶ ἀπὸ τὰ ἐλάχιστα ποὺ ἀπέμειναν ἀπὸ τὴ μανία τῶν «τὰ φαιὰ ἱμάτια ἐχόντων» (Εὐνάπιος), θὰ ἀναφέρω ὅσα ἀντίστοιχα χρησιμοποίησε ἡ Ρ.Χ., ἥτοι τὴν ἐξέλιξη τῶν ναῶν καὶ τὴ Ζωγραφικὴ. Ὅσο γιὰ τὴν Ποίηση, συνδυασμένη μὲ τὴ Μουσικὴ (ἀγῶνες, πανηγύρεις), ἐκφεύγει τοῦ παρόντος ἄρθρου.

Ὁ νεολιθικὸς ἐλλαδικὸς πολιτισμὸς, παρ' ὅλο ποὺ ἡ ἔρευνά του κλείνει ἕναν αἰῶνα (Χρ. Τσουντας κ.ἄ.), εἶναι ἄγνωστος στὸ πολὺ κοινό. Στὸν αἰῶνα τῆς πληροφόρησης τὰ ΜΜΕ μᾶς βομβαρδίζουν μὲ ἀνούσιες «γνώσεις», ἐνῶ ἐκπληκτικὰ εὐρήματα ποὺ ἀνατρέπουν τὴν «ἐπίσημη» Ἱστορία, λ.χ. τοῦ Δ. Θεοχάρη (1956-1977) στὸ Σέσκλο καὶ τὸ Διμήνη Θεσσαλίας, μένουν στὸ ράφι κάποιας βιβλιοθήκης. Εὐρήματα μέχρι τὴν 7η χιλιετία βρέθηκαν καὶ σὲ ἄλλα 40 τοῦλάχιστον μέρη στὸν ἐλλαδικὸ χῶρο.⁷

Ἐκεῖ βρέθηκαν καὶ πρωτοφανῆ ἐλλειπτικὰ κτήρια μὲ στέγες στηριγμένες σὲ ξύλινες κολῶνες⁵ (Θέρμο, Μέγαρο Α = 21 μ., Ρακίτα Πατρῶν = 35 μ.). Τὸ μεγαλύτερο βρέθηκε στὸ Λευκαντὶ Εὐβοίας, 50 μ. (**Εἰκ. 1**) καὶ ἀποδεικνύει τὴν συνεχῆ ἀπὸ τὴ Νεολιθικὴ ἐποχὴ οἰκοδόμηση δημοσίων κτηρίων (ναοὶ ἡρώων, βουλευτήρια) προγόνων τῆς βασιλικῆς (**Εἰκ. 4**) ποὺ δὲν εἶναι ἐφεύρεση ρωμαϊκὴ.

Ἄλλα καὶ τὸ περίφημο «μέγαρον» (**Φωτ. 12**), τὸ πρότυπο τοῦ Δωρικοῦ ρυθμοῦ, τὸ βρίσκουμε σὲ ὅλους τοὺς νεολιθικοὺς οἰκισμοὺς, ἔτσι ποὺ καὶ τὸ νῦν ἰδεολόγημα «Κάθοδος Δωριέων», ποὺ φέρνουν ἀπὸ τὴν Γερμανία (!) τὸν σίδηρο καὶ τὸ μέγαρον καταπίπτει.

Εικ. 1. Ηρώον (Λευκαντί Εύβοίας) ≈1.200 π.Χ.
[Gruben].

Οί Έλληνες λοιπόν με συνεχή πολιτισμό 8 χιλιαίων τουλάχιστον μιλούσαν την ίδια γλώσσα, έκτιζαν/ζωγράφιζαν όλους τους τύπους κτηρίων. Τη μακρόστενη «βασιλική», τὸ κολωνάτο «μέγαρο-ναό» (**Εικ. 3**), τὴ θόλο (θησαυροὶ Μυκηνῶν).⁸ Καὶ ὁ οἶκος-ναὸς γίνεται παγκόσμιο πρότυπο μετὴν πανάρχαια ἐξάπλωση τῶν Ἑλλήνων-Αἰγαιῶν ἀπὸ τὴ Γερμανία (ἀγροκτῆματα) ἕως τὴν Κίνα καὶ τὴν Ἰαπωνία⁹ (Sindo) (**Φωτ. 13**). Παράβαλε μετὸν Οἶκο Ναξίων (**Εικ. 2**) καὶ τὰ ἐκπληκτικῶς ὅμοια ἀγαλματίδια μινωϊκὰ (**Φωτ. 14**) καὶ ἰαπωνικὰ (**Φωτ. 15**).

Τέλος ἡ Ἑλληνικὴ Τέχνη θὰ ὠριμάσῃ μετὴν ἀποθέωση τοῦ Ὁραίου, τοὺς Δωρικούς, Ἰωνικούς, Κορινθιακοὺς ναοὺς, τὶς θόλους, τὰ δημόσια κτήρια, τὰ θεάτρα, στάδια.

Η ΡΩΜΙΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ. Ὁ Χριστιανισμός, γιὰ νὰ ἐκφράσῃ τὴν κοσμοθεωρία του (ὄρα κατωτέρω), χρησιμοποίησε δύο τύπους ἑλληνικῶν κτηρίων, τὴν «βασιλική» (στοές, δικαστήρια) (**Εικ. 4**) καὶ τὴ «θόλο» (Ἐπιδάφρου κ.ά.) (**Εικ. 5**).

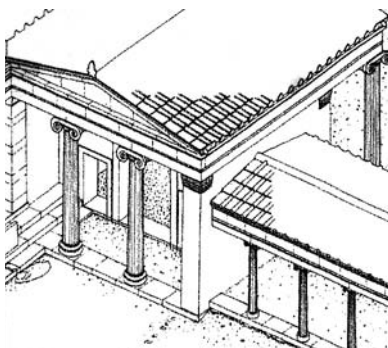
❶ **Βασιλική.** Ἦταν ἡ εὐκόλη, ἡ ἔτοιμη λύση. Μετὴν ἰσοπέδωση τῶν ναῶν («ἐς ἑδάφος φέρειν») ἔμειναν μόνο δημόσια κτήρια Ἑλλήνων (καὶ Ρωμαίων). Τὸ ἱερατεῖο διάλεξε τὶς «βασιλικές», γιὰτὶ βόλευαν γιὰ τὴν ἐβδομαδιαία συγκέντρωση τοῦ ποιμνίου τῶν πιστῶν (ἀμνῶν) τὴν Κυριακὴ (Kirche). Ἔτοιμα

Φωτ. 14. Μινωικὴ θεά.

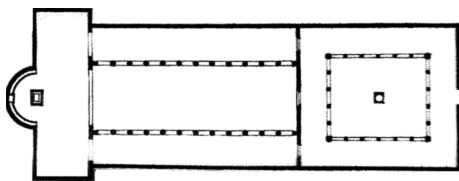
Φωτ. 15. Ἰαπωνικὴ θεά.

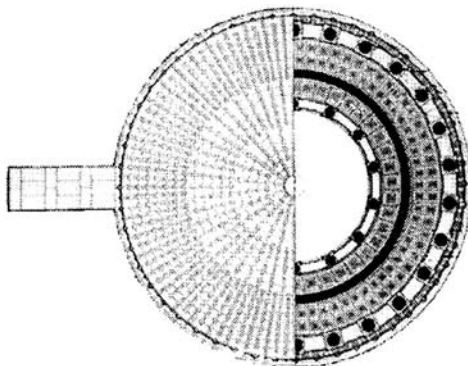
Εικ. 2. Αἷλος: Οἶκος Ναξίων.

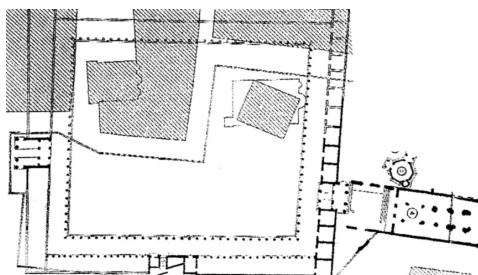
Εικ. 3. Πρώτος δωρικός ναός (Ἐτροῦσκοι).

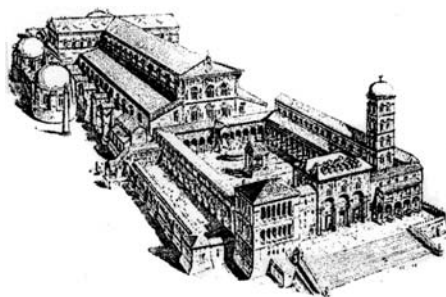
Εικ. 4. Ελληνική-Ρωμαϊκή χριστιανική βασιλική.

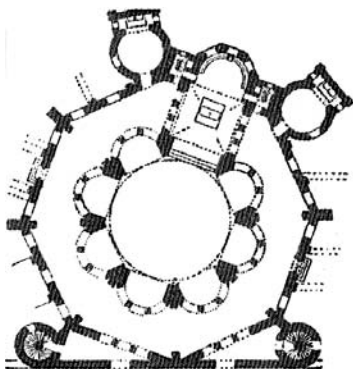
Εικ. 5. Θόλος Έπιδάφρου.

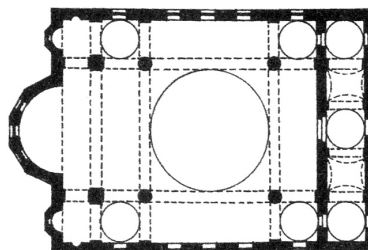
Εικ. 6. Ρωμαϊκό αϊθριο συνδυνασμένο με κτήριο.

Εικ. 7. Ο Άγιος Πέτρος της Ρώμης τὸν Μεσαίωνα.

Εικ. 8. Ο Άγιος Βιτάλιος.

Εικ. 9. Σταυροειδής μετὰ τρούλλου.

Φωτ. 16. Οἱ Ἅγιοι Θεόδωροι τῆς Ἀθήνας.

Φωτ. 17. Ξωκκλήσι κάπου στὸ Αἰγαῖο.

λοιπὸν κτήρια πρὸς χρῆσιν, εὐρύχωρα, μὲ καλὴ ἀκουστική, γιὰ νὰ ἀκούγεται ὁ ποιμενάρχης-κατηχητής. Οἱ χριστιανοὶ κράτησαν τὴν μορφὴ ἀλλάζοντας τὸ περιεχόμενο, ἀπὸ ἐλεύθερη διακίνηση πολιτῶν (ἀγορά, συζήτηση) σὲ ὑποχρεωτικὸ μάντρωμα πιστῶν («Θεία» Λειτουργία). Μὲ τὴν αὐξηση τοῦ «πληρώματος» ἐξελίσσεται σὲ τρίκλιτη μὲ προσθήκη νάρθηκα (προνάου) γιὰ τοὺς κατηχούμενους καὶ ἱεροῦ-τράπεζας, παραμένει ὅμως τὸ ἔμπροσθεν «αἶθριο».

Σημ.: Ὅλα ξεκινοῦν ἀπὸ τὴν ἐλληνικὴ «ἀγορά». Ὁ ὑπαίθριος αὐτὸς χώρος περικυριζόταν ἀπὸ στοᾶς καὶ δημόσια κτήρια. Ἐπὶ Ρωμαϊκῆς ἐποχῆς γίνεται «αἶθριον» μιὰ τετράγωνη στοὰ (**Εἰκ. 6**) μὲ παράρτημα κτήρια (α). Ἡ χριστιανικὴ βασιλικὴ ὑπερῆκει τοῦ αἵθριου, ποὺ παραμένει γιὰ λίγο ὡς συμβολικὸ στοιχεῖο ἀκόμα καὶ στοὺς τρουλλωτοὺς ναοὺς (Ἀγ. Σοφία), μέχρι νὰ ἐξαφανισθῇ.

2 Τρουλλωτὸς ναός. Ἡ βασιλικὴ ὡς τύπος ἐκκλησίας ἀπεδείχθη γιὰ τοὺς ποιμενάρχες ἀτελέσφορος· γιὰ τὸ ποῖμνιο ἦταν «ἐν σειρᾷ» καὶ ὄχι συγκεντρωμένο «ἐν κύκλῳ» οὔτε «ὑπὸ σκέπην θεοῦ καθολικὴν» (Θεόδωρος Στουδίτης). Ἔτσι ἡ Ρ.Χ. τέχνη στράφηκε σὲ τετράγωνα κτήρια, τὸν «περίκεντρο τρουλλοσκεπῇ τύπο»¹ (σ. 28) (**Εἰκ. 8**).

[Παρέκβαση: Ἀπὸ τὰ «αὐτονόητα» ἰδεολογήματα εἶναι καὶ τὸ ὅτι «οἱ χριστιανοὶ ἐπενόησαν τὸν τροῦλλον». Ἐλάχιστοι γνωρίζουν τίς ροτόντες τῶν Ρωμαίων λ.χ. Πάνθειον Ρώμης, κανεῖς τὰ ἐλληνικὰ πρότυπα. Ὅμως οἱ ἐκκλησιαστικοὶ τροῦλλοι (Μυκηνῶν, Ὁρχομενοῦ κ.ἄ.) ἄνω τῶν 15 μ. εἶναι πανάρχαιοι⁸ (ἴσως προκατακλυσμαῖοι = 10.000 π.Χ.). Ἀπὸ τὸν 7ο αἰ. π.Χ. κατασκευάσθηκαν δεκάδες «θόλοι» σὲ θεραπευτήρια λ.χ. Ἐπιδάφρου 21 μ., ἀγορὲς κ.λπ. Βέβαια τὰ θαυμάσια αὐτὰ κτήρια (**Εἰκ. 5**) ἦσαν περιβλεπτα καὶ ἡ κωνικὴ τοὺς στέγη δὲν κάλυπτε (καπάκωνε) πιστούς. Γιὰ τὸ σφαιρικὸ, κυλινδρικὸ σχῆμα ἦταν μόνο στὰ ὑπόγεια τῶν Ἑλλήνων.]

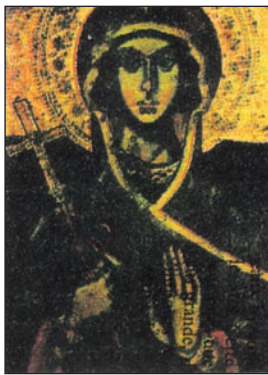
Στὸ φῶς-συνειδητὸ ἢ «δοκὸς ἐπὶ στύλου», στὸ σκότος οἱ τροῦλλοι καὶ οἱ ἀψίδες. Οἱ χριστιανοὶ τὰ ἀντιστρέφουν φανερώνοντας τὸ σκοτεινὸ ἀσυνειδητὸ. Τὶς ρωμαϊκὰς ροτόντες χρησιμοποιοῦν οἱ χριστιανοὶ (Ἅγιος Βιτάλιος) (**Εἰκ. 8**), ποὺ ἐξελίσσονται σὲ «σταυροειδεῖς μετὰ τροῦλλον» (**Εἰκ. 9**) καὶ ἀπὸ τὸν 10ο αἰ. μὲ ὑπερυψωμένο τύμπανο (**Φωτ. 16**). Βέβαια τὰ λαϊκὰ ξωκκλήσια δὲν ἔχουν σχέση μὲ τὸν χριστιανικὸ «βυζαντινισμό» (**Φωτ. 17**).

Η «ΕΛΛΗΝΙΚΗ» ΑΓΙΑ ΣΟΦΙΑ. Μετὰ ἀπὸ 140 χρόνια ἀπὸ τὴν ἐπιβολὴ διὰ πυρὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ ὁ Ἰουστινιανὸς ἀναθέτει τὸ 432 σὲ δύο Ἕλληνες ἀρχιτέκτονες, τὸν Ἀνθέμιο καὶ τὸν Ἰσίδωρο, τὴ μελέτη καὶ κατασκευὴ μεγάλου ναοῦ. Μὲ εἰδικευμένους Ἕλληνες τεχνίτες κατῴρθωσαν μὲ τὴ δραματικὴ ἀφαίρεση ὕλης νὰ προκαλοῦν τὸ δέος. Ὁ τροῦλλος, τὰ δύο ἡμιτροῦλλια καὶ τὰ τόξα, κτισμένα μὲ πλίνθους χωρὶς ξυλότυπο, δὲν ἔχουν σχέση μὲ τίς χονδροειδεῖς χυτὲς ρωμαϊκὰς κατασκευές, ἀλλὰ ἡ Ρ.Χ. τέχνη οὔτε ἀποτόλμησε ξανὰ τέτοιο ἔργο, πῆρε ἄλλους, πῶς εὐκόλους ἀλλὰ χονδροειδεῖς δρόμους (**Εἰκ. 9 + Φωτ. 16**).

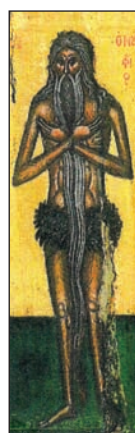
Ἐπρεπε οἱ Ἕλληνες νὰ ὑπηρετήσουν τὴ θρησκεία ποὺ τοὺς κατέτρεχε, τὴν ἀντίθετη ἰδεολογία; Αὐτοὶ ποὺ ἔστησαν τὴν Ἁγία-Σοφία ἦσαν προδότες; Τὸ ἐρώτημα εἶναι πλατύ-τερο: Πρέπει ὁ ἐλληνικὸς «τρόπος» νὰ ἐκφράζεται σὲ χρόνους δύσκολους, σκοτεινοὺς, ὅπως ἡ Ρωμαιοκρατία, ἡ Χριστιανοκρατία, ἡ Τουρκοκρατία, τώρα ἡ Κεφαλαιοκρατία; Νὰ συνυπάρχῃ ἢ νὰ σιωπᾷ; Δύσκολη ἐρώτηση, δυσκολώτερη ἢ ἀπάντηση.

Φωτ. 18. Ελληνικό φα-
γιούμ.

Φωτ. 19. Αγία Παρασκευή.

Φωτ. 20. Αγ.
'Ονούφριος.

Πάντως τὸ ἐγχείρημα τῶν Ἀνθέμιου καὶ Ἰσίδωρου γιὰ ἀνάπτυξη μιᾶς «ἐλληνο-χριστιανικῆς ἀρχιτεκτονικῆς» – ἂν θεωρηθῇ ὡς ἐγχείρημα ἢ περίπτωση τῆς ἐκκλησίας τῆς τοῦ «Θεοῦ Σοφίας» – τελείωσε ἐδῶ, δὲν εἶχε καὶ δὲν μπορούσε νὰ ἔχῃ συνέχεια.

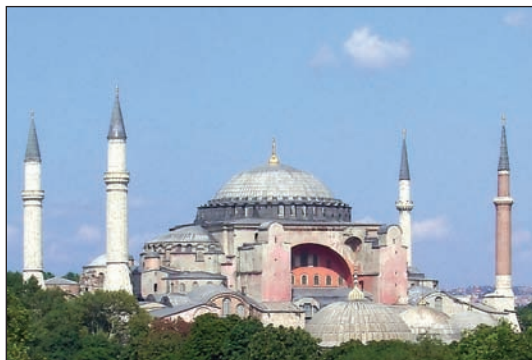
Η Ρ.Χ. ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ. Ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Ζωγραφικὴ δὲν ἀπέμεινε σχεδὸν τίποτα. Μόνο τὰ χιλιάδες σκίτσα τῶν ἀγγείων (μονοκοντυλιές). Χαμένα τὰ θαυμαστὰ ἔργα τοῦ Πολύγνωτου, τοῦ Ἀπελλῆ, ἑκατοντάδων ἄλλων. Ἀμυδρὴ ἀνάμνηση τὰ ἐλληνιστικὰ φαγιούμ (1ος αἰ. π.Χ.), νεκρικὰ πορτραῖτα (Φωτ. 18), ποὺ οἱ χριστιανοὶ ἀντέγραψαν ἐπὶ τὸ αὐστηρότερον/ἀσχημότερον (ὄρα Φωτ. 19), τὰ ἐξέλιξαν ὡς «φοβερόν» (Φόβος Κυρίου) καὶ τέλος ὡς «φρικτόν» (Ὀνούφριος) (Φωτ. 20).

Η ΔΥΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ. Ἡ «Γοτθικὴ» τέχνη εἶναι «δομικὴ», δηλ. γλυπτικὴ. Κτήρια καὶ ἀγάλματα δείχνουν τὴν στατικὴ δομὴ τους, τὸν σκελετὸ γυμνὸ (Φωτ. 8 + 20). Μὲ κυρίαρχη διάσταση τὸ ὕψος, ἐπιβάλλεται ὁ ναὸς στὸν θεατὴ-πιστό, δημιουργώντας δέος καὶ φρικίαση, ββαιώνοντας τὴν μηδαμινότητά του ἔναντι τοῦ τρομεροῦ Κυρίου-Γιαχβέ.

Τὸ Ὑψηλὸν ἐπιβάλλεται διὰ τῆς βίας, ὅξυ σὰν τὶς ἀπολήξεις τῆς ἐκκλησίας (Φωτ. 7). Τὰ ἀγάλματα ἀποστεωμένα (Φωτ. 10) ἢ τροφαντὰ ἐλληνορρωμαϊκὰ (Φωτ. 11). Τὸ τευτονικὸ πνεῦμα τοῦ Βορρᾶ ἐκφράζεται σκληρὰ στὸ ἀχανὲς ἐσωτερικὸ. Μέσα στὸ γκριζοῦς ἡμίφως συναντῶνται μάγοι, τέρατα, ἱππότες, ἐπίσκοποι.

Η ΙΣΛΑΜΙΚΗ ΤΕΧΝΗ. Σὰν μεταγενέστερη (10ος αἰ.) εἶναι μείγμα Ρ.Χ. καὶ Γοτθικῆς τέχνης. Ὁ χαμηλὸς τροῦλλος συνδυασμένος μὲ τὸν ὅξυ πανύψηλο μιναρὲ (Φωτ. 22). Στὸ ἐσωτερικὸ φυτικὴ μόνον διακόσμηση. Ἡ ἀπουσία ζωγραφικῆς/γλυπτικῆς εἶναι ἄμεση ἐπιρροὴ τῆς ἀπεικονικότητος τῶν Ἑβραίων. Ὁ Ἀλλάχ=Γιαχβέ=Κύριος δὲν εἶναι ἄνθρωπος, εἶναι ὃν ἐκτὸς σύμπαντος!

Ὅσον ἀφορᾷ στὴν «ἐβραϊκὴ τέχνη», εἶναι ἀνύπαρκτη (ὅπως καὶ ἐπιστήμη καὶ φιλοσοφία π.Χ.). Ὁ περιήφανος ναὸς στὴν Ἱερουσαλὴμ στὴν Κ.Δ. δὲν ἀναφέρεται ὡς «Σολομῶντος» (μόνον οἱ Ὠριγένης καὶ Ἰωάννης Χρυσόστομος ἄπαξ). Πότε καὶ ἀπὸ ποιούς,¹¹ πόσος ἦταν ὁ ναὸς αὐτός, ὁ μοναδικὸς τοῦ Ἰσραήλ; Οἱ «συναγωγές», ὅπως λέγει καὶ ἡ λέξις, εἶναι ὅποιοδήποτε οἶκημα γιὰ «συνάθροιση»-προσευχὴ χωρὶς ἰδιαίτερο τύπο.

Φωτ. 21. Η Αγια-Σοφιά.

Φωτ. 22. Ισλαμική Τέχνη. Τζαμί El Azhar, 11ος αί.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΝΟΟΤΡΟΠΙΑ. Ἡ νοοτροπία κάθε λαοῦ καὶ πολιτισμοῦ σὲ μία περίοδο εἶναι συγκεκριμένη. Εἶναι ὅμως δύσκολο νὰ προσεγγισθῇ, πολλῶ μᾶλλον τῶν Ἀρχαιοελλήνων («τρόπος» καὶ «δίαιτα») ἀπὸ ἐμᾶς, ποὺ διαμορφωθήκαμε ἀπὸ τὶς θρησκείες τῆς ἐρήμου. [Σημ.: Ἀντιθέτως γιὰ τὴν κατανόηση τῆς χριστιανικῆς ἀπαιτεῖται ἀποστασιοποίηση.]

Ἄς δοκιμάσουμε: Στὸ ἐλληνικὸ ἦθος¹ συνυπάρχει τὸ «ἐλεύθερον» τοῦ ἀτόμου καὶ ἡ «ἀνάγκη» τῆς Πόλεως. Ἀφ' ἑνὸς τὸ δικαίωμα τοῦ Πολίτη (ὅχι ὑπηκόου ἢ ἀμνοῦ) νὰ λέγῃ τὴ γνώμη του καὶ νὰ ἀποφασίζῃ, δηλ. νὰ συμ-μετέχῃ στὰ κοινά, ἀφ' ἑτέρου ἡ πλήρης ταύτιση μὲ τὸ κοινὸ συμφέρον.

Ὁ συνδυασμὸς αὐτὸς (Λογικὴ + Συναίσθημα, Ἀπολλώνιο + Διονυσιακὸ πνεῦμα) δημιουρgeῖ τὸν Ἑλληνα-Ἀνθρωπο, ποὺ παράγει πολιτισμὸ (τὸν Πολιτισμὸ), ποὺ στηρίζεται στὸ ἦθος ἤτοι τὶς ἀρετές, ἀξίες, ποὺ παράγει Τέχνη-Ἐπιστήμη, ποὺ φιλοσοφεῖ. Καὶ ἡ Τέχνη του ἔχει μεσότητα/μέτρον, ρυθμὸ, ἁρμονία, τέλος μελωδία (=ἔχει κάτι νὰ πῇ αἰσι-όδοξο), μὲ μιὰ λέξη εἶναι «καλοκάγαθη» (=ώραία καὶ σωστή), τὸ κατ' ἐξοχὴν Ὡραῖον. Εἶναι ἡ τέχνη τῆς χαρᾶς καὶ ὑπερφηάνειας, ὁ θρίαμβος τοῦ Ἀνθρώπου ὅχι κατὰ τῆς Φύσεως (...«καὶ κατακυριεύσατε τὴν γῆν» Π. Διαθήκη) ἀλλὰ μέσα στὴ Φύση.

Ἔτσι ὁργανώνει τὴν Ἀγορά, οἰκοδομεῖ περίβλεπτα κτήρια, συγκεντρώνεται ἐλεύθερα στὴν Ἐκκλησίᾳ τοῦ Δήμου, συνεδριάζει στὸ Βουλευτήριον, συγκινεῖται στὰ Θέατρα, κινεῖται στὶς Παλαίστρες. Συναθροίζεται γύρω ἀπὸ τοὺς ναοὺς νὰ γλεντήσῃ, νὰ φάῃ στὶς Πανηγύρεις. Ἀγάλλεται ἀπὸ τὰ ἀγάλματα/ζωγραφιεῖς (ὅλα στὸ ὕπαιθρον), ἀκούει ὕμνους καὶ ἀγορεύσεις, παίζει μουσικὴ καὶ χορεύει κυκλικά.

Ὁ Ἑλληνας Ἀνθρωπος ἤθελε νὰ ρουφήξῃ καὶ μὲ τὶς 5 αἰσθήσεις καὶ τὶς 8 τέχνες. Νὰ ζήσει καλὰ.

P.X. ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΚΟΣΜΟΘΕΩΡΙΑ. Ἄς δοῦμε τὸν ἄλλο «τρόπο», τὸν ρωμιοχριστιανικόν, ποὺ προτείνει τὸ ἐξῆς θεοκρατικὸ μοντέλλο: «Τὸ σύμπαν κατασκευάζεται ἀπὸ ἓνα θεὸ ἐξωσυμπαντικόν, ποὺ ὅμως εἶναι τρεῖς (ἐδῶ τὸ πρῶτο μπερδεμα-collapsus τοῦ νοῦ). Ὁ Υἱὸς Κύριος=Χριστὸς ἐνανθρωπίζεται ὡς δισυπόστατος (τὸ δεῦτερον) γιὰ τὴ σωτηρία μας ἀπὸ τὴν προπατορικὴ ἁμαρτία. «Καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ πάλιν ἐρχόμενον... κρίναι» (Σύμβολο Πίστεως) μὲ Δευτέρα Παρουσία/καταστροφή. Ἀντὶ

τῆς ἐλληνικῆς τετρακτύος: «αἰδώς», «ὕβρις», «νέμεσις», «κάθαρσις» ἔχουμε τὸ εὐτελές «ταπεινότης», «ἁμαρτία», «μετάνοια», «ἄφεσις».

Καὶ ὁ Π. Μιχελῆς: «Ἡ ἠθικὴ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας παίρνει στάση ἀρνητικὴ πρὸς τὴ ζωὴ καὶ ὑπόσχεται μίαν ἄλλην» (σ. 15)... «(Μὲ τὴν Τέχνη) ἡ λύτρωση ἐπέρχεται μὲ πρὸς τὰ ἔσω βλέψη ἔχοντας τὴν ὑπερβατικὴν¹ δυνατότητα συμμετοχῆς στὸ θεῖο.»

Οἱ Ἕλληνες λογίζονται, οἱ χριστιανοὶ πιστεύουν. Ἀντὶ τῆς ἀναξήτησης τοῦ Ἀληθοῦς, ἡ «ἐξ ἀποκαλύψεως ἀλήθεια». Ὁ Πολίτης γίνεται πιστός/ποιμνιον. Ἡ ἀντιστροφή τῶν ἀξιῶν πλήρης. Ποῦ τὸ ἰδεολόγημα «Ἑλληνοχριστιανισμός»;

Ἔτσι οἱ περιβλεπτοὶ ἐλληνικοὶ ναοὶ ὡς «κόσμος» (=κόσμημα καὶ ἁρμονία) δὲν ἔχουν θέση στὴ «νέα τάξη» τοῦ χριστιανικοῦ δόγματος καὶ ἰσοπεδώνονται. Στὴ θέση τους (ἀκριβῶς) οἰκοδομεῖται ἡ «ἐκκλησία», ὁ οἶκος συνέλευσης τῶν πιστῶν, ὁ οἶκος θεοῦ, τὸ ποιμνιοστάσιον τοῦ ποιμενάρχου. [Σημ.: Ἡ λέξις δὲν εἶναι δική μου οὔτε ὕβριστική. Οἱ «ἅγιοι Πατέρες» τὴν χρησιμοποιοῦν: «Πρόβατα... ὡς πειθόμενα τῇ σωτηριακῇ βακτηρίᾳ (!) καὶ χλοαζόμενα (=τρῶνε κουτόχορτο) τὸ Κυριακὸν σῶμα καὶ μανδρενόμενα» (Ἰωάννης Χρυσόστομος 248.59.616)² καὶ ὁ «μέγας» Ἀθανάσιος ξεκαθαρίζει: «συναγελάξει (πρόβατα) ἐν τῇ μάνδρᾳ τουτέστιν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ» (126.28.1644). Ὅχι μόνο οἱ ἐκκλησίαις ἀλλὰ καὶ οἱ μονές: «τὰς ἐαυτῶν μονὰς ἦτοι μάνδρας ἔχουσι» (Ἐπιφάνιος).

Ἡ προσέλευση ὑποχρεωτικὴ γάθε Κυριακῇ (Παρασκευὴ γιὰ τοὺς ἰσλαμιστές, Σάββατο γιὰ ἐβραίους), ἦτοι μὲ τὶς γιορτὲς = 100 συνάξεις ἀνὰ ἔτος. Ἡ ἔκφρασις λοιπὸν τῆς ρωμιο-χριστιανικῆς κοσμοθεωρίας, ἡ «ἐκκλησία-ναός», εἶναι ὁ τόπος ποὺ μαντρωμένοι οἱ πιστοὶ θὰ ἀκούσουν τὴν (ἀκριβῶς ἴδια) Θεία Λειτουργίαν γιὰ χιλιάδες φορὲς στὴ ζωὴ τους, τὴ λυγμῶδη ὑπνωτικὴ ὕμνωδία, τὸ θυμίαμα, θὰ γευθοῦν «αἷμα καὶ σῶμα Κυρίου».

Κυρίως θὰ νοιώσουν δέος ἀπὸ τὸ καπάκι-οὐρανό, τὸν τροῦλλο μὲ τὸν φοβερὸ Παντοκράτορα (Φωτ. 9), τοὺς τεράστιους βλοσυροὺς ἁγίους στοὺς τοίχους. Ὅλες οἱ αἰσθήσεις σὲ πλήρη διέγερση. Αὐτοὶ τὸ λένε «ἀνάτασις πνεύματος καὶ ψυχῆς».⁴ Τὸ μεταφράζουμε: Τρόμος, ταπείνωση, ἐξουθένωση. Ὁ στόχος ἐπετεύχθη. Τὸ «Υψηλόν» ἐπεβλήθη. Ὡς πότε;

Βιβλιογραφία

1. Παν. Μιχελῆς, «Αἰσθητικὴ Θεώρηση τῆς Βυζαντινῆς Τέχνης», ἐκδ. 1946.
2. Κ. Καρμιράντζος, «Οἱ Ἕλληνες καὶ ἡ Θρησκεία», «Δ», τ. 244.
3. Κ. Καρμιράντζος, «Ἦθος Ἑλλήνων», «Δ», τ. 242.
4. Κ. Καρμιράντζος, «Ψυχὴ καὶ Πνεῦμα», «Δ», τ. 284.
5. G. Gryben, «Ἱερὰ καὶ ναοὶ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδας», ἐκδ. Καρδαμίτσα 2000.
6. «Histoire mondiale de l'art», ἐκδ. Marabu.
7. Κ. Κωστάκης, «Σέσκλο καὶ Διμήνι», ἐφ. Καθημερινή/7 Ἡμέρες, 6-6-1996.
8. Κ. Καρμιράντζος, «Τὸ πελώριο ὑπέρθυρο τῶν Μυκηνῶν», «Δ», τ. 233.
9. Κ. Καρμιράντζος, «Ἰαπωνικὴ γλῶσσα», «Δ», τ. 255 + 256.
10. Κ. Καρμιράντζος, «Τὸ Μυστικὸ τοῦ Γαλλικοῦ Μέτρου», «Δ», τ. 205.
11. Π. Γρηγοριάδης, «Ὁ Ναὸς τοῦ Σολομῶντος καὶ ὁ Μινωικὸς ἄβαξ», ἐκδ. «Δρόμων».

Κωστῆς Καρμιράντζος

Ἀρχιτέκτων Ε.Μ.Π.

ΜΑΚΡΟ- ΖΩΙΑ

Ἡ Ἱπποκράτεια δίαίτα κατὰ τῆς γήρανσης

ὃν 4ο π.Χ. αἰῶνα ὁ Ἱπποκράτης, ὁ ἰδρυτὴς τῆς συγχρόνου Ἱατρικῆς, δίδασκε μέσα ἀπ' τὸν πασίγνωστο ἀφορισμό του ὅτι: «Φάρμακό σας ἄς γίνη ἡ τροφή σας καὶ ἡ τροφή σας ἄς γίνη φάρμακό σας.» Μετὰ ἀπὸ χίλια ἑπτακόσια περίπου χρόνια σιγῆς ἀρκετοὶ σύγχρονοι ἐπιστημονικοὶ φορεῖς τοῦ πλανήτη μας ὕστερα ἀπὸ σχετικὲς μελέτες καὶ πειραματισμοὺς ἀνεγνώρισαν προσφάτως, ὅτι ὁ Κῶος ἰατροφιλόσοφος εἶχε δίκιο. Στὸ παρὸν ἄρθρο θὰ δοῦμε τὴν πορεία τῶν διατροφικῶν συνηθειῶν τῶν ἀνθρώπων ἀπ' τὴν ἀρχαία στὴν σύγχρονη ἐποχή. Ἐπίσης θὰ δοῦμε τὶς διατροφικὲς ἀξίες ἀπὸ ἀρκετὲς ἄγνωστες, παρεξηγημένες καὶ ξεχασμένες κατηγορίες τροφῶν, ἐκεῖνες, ποὺ σύμφωνα μὲ τὶς ἔρευνες τῶν ἀρχαίων θεραπευτῶν καὶ τῶν συγχρόνων ἐπιστημονικῶν κέντρων, μποροῦν νὰ δώσουν στὸν ἄνθρωπο τὴν ὑγεία καὶ τὴν μακροζωία.

Στὸ «Περὶ Διαιτήης» ἔργο του (παρ. 2) ἀναφέρει ὁ Ἱπποκράτης: «Θεωρῶ ὅτι, ὅποιος πρόκειται νὰ συγγράψῃ ὁρθὰ γιὰ τὴν ἀνθρώπινη διατροφή, πρέπει πρωτίστως νὰ γνωρίζῃ καὶ νὰ διακρίνῃ τὴν ἀνθρώπινη φύση γενικά, νὰ γνωρίζῃ τὰ στοιχεῖα ἀπ' τὰ ὁποῖα ὁ ἄνθρωπος συνετέθη ἐξ ἀρχῆς καὶ νὰ διακρίνῃ ἀπὸ ποιά μέρη ἐλέγχεται. Ἄν ἀγνοῇ τὴν ἀρχικὴ σύνθεση τῆς ζωῆς, δὲν θὰ καταφέρῃ νὰ κατανοήσῃ τί προκαλοῦν ἐκεῖνα τὰ συστατικὰ καί, ἂν δὲν γνωρίζῃ, ποιά κατάσταση ἐπικρατεῖ στὸ σῶμα, δὲν θὰ κατορθώσῃ νὰ συστήσῃ ὠφέλιμη διατροφή γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ αὐτὰ ὁ συγγραφέας πρέπει νὰ γνωρίζῃ καὶ τὸν ρόλο ποὺ παίζουν ὅλες οἱ τροφὲς καὶ τὰ ποτὰ ποὺ συνθέτουν τὴν διατροφή μας, ποιά δύναμη ἔχει τὸ καθένα ἀπ' τὴν φύση, τὴν ἀνάγκη καὶ τὴν ἀνθρώπινη ἐπεξεργασία. Πρέπει νὰ γνωρίζῃ κανεῖς, πῶς μπορεῖ νὰ μειώσῃ τὴν δύναμη ποὺ ἔχει δώσει ἡ φύση στὶς ἰσχυρὲς οὐσίες καὶ πῶς νὰ προσθέτῃ μὲ τὴν ἐπεξεργασία δύναμη στὶς ἀνίσχυρες,

ἀνάλογα πάντοτε μὲ τὴν περίστασις.» Ἐδῶ βρίσκονται καὶ οἱ βασικὲς ἀρχὲς καὶ νόμοι τῆς συγχρόνου Ὀλιστικῆς Διαιτολογίας, ποὺ βασίζονται ἀφ' ἑνὸς μὲν στοὺς γενικοὺς κανόνες τῆς ὑγιεινῆς διατροφῆς, ἀφ' ἑτέρου δὲ στὴν προσωπικὴ ἰδιοσυγκρασία τοῦ κάθε ἀνθρώπου ἀνάλογα μὲ τὶς τάσεις, τὴν κληρονομικότητα καὶ τὴν παθολογία του.

ΤΑ ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΑ, ΤΑ ΟΣΠΡΙΑ, ΟΙ ΞΗΡΟΙ ΚΑΡΠΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΣΠΟΡΟΙ

«Ὅλα ὅσα τρώει ἢ πίνει σήμερα ὁ ἄνθρωπος εἶναι φανερὰ ἀπαλλαγμένα ἀπ' τοὺς ἀκραίους καὶ ἰσχυροὺς χυμοὺς γιὰ παράδειγμα ὁ ἄρτος σταρενίος ἢ κρίθινος καὶ τὰ παρόμοια δημητριακὰ (...). Οἱ τροφὲς αὐτές, ἀκόμη κι ἂν τρώγονται σὲ ἀφθονία, δημιουργοῦν ἐλαχίστη διαταραχὴ καὶ φθορὰ τῶν δυνάμεων τοῦ σώματος, ἀντιθέτως δὲ συντελοῦν στὴν δύναμη, τὴν ἀνάπτυξη καὶ τὴν θρέψη, ἐπειδὴ εἶναι τροφὲς σωστὰ συνδυασμένες καὶ δὲν περιέχουν τίποτε ἀκραιοῦ καὶ ἰσχυροῦ, παρὰ ἀποτελοῦν ἀπλό, ὠλοκληρωμένο κι εὐπεπτο σύνολο γιὰ τὸν ἄνθρωπο.» («Περὶ Ἀρχαίης Ἱητρικῆς», παρ. 14.)

Μὲ τὴν ἐξέλιξη τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν μετάβασή τους ἀπὸ τὶς σπηλιὲς στὶς πόλεις οἱ διατροφικὲς τους συνήθειες καὶ ἀνάγκες ἄλλαξαν. Ἡ πολιτιστικὴ περίοδος ἔφερε καὶ τὴν γεωργικὴ ἐπανάσταση. Μεγάλες καλλιέργειες κάλυπταν πλέον τὶς ἀνάγκες τῶν πόλεων καὶ ἡ γεωργία ἀποτελοῦσε τὸ ὕψιστο ἀγαθὸ τοῦ πολιτισμοῦ. Τὰ δημητριακὰ, οἱ καρποὶ τῆς θεᾶς Γαίας-Δήμητρας, ἀποτελέσαν τὴν βάση τῆς διατροφῆς τοῦ homo-χωμάτινου ἀνθρώπου, ποὺ τὸν διαμόρφωσαν σὲ ἔλλογο-πολιτισμένο ὄν. Ὁ ἐνζυμὸς ἄρτος-ψωμὶ (μὲ προζύμι) ἦταν γνωστὸς στοὺς ἀρχαίους Ἕλληνες τοῦλάχιστον ἀπ' τὶς ἀρχὲς τῆς 5ης π.Χ. χιλιετίας καὶ ἐθεωρεῖτο μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους καρποὺς ἱερὸ δῶρο τῆς θεᾶς Δήμητρας πρὸς τοὺς ἀνθρώπους. Κατὰ τὴν Μινωικὴ, τὴν Μυκηναϊκὴ καὶ τὴν Κλασικὴ περίοδο τὰ δημητριακὰ ἀπετέλεσαν τὴν βάση τῆς διατροφῆς τῶν Πελασγῶν ὁλόκληρης τῆς Μεσογείου. Ἡ καλλιέργεια τῶν δημητριακῶν μὲ τὸν μῦθο τῆς ἐλεύσεως τῆς θεᾶς Δήμητρας στὴν Ἑλευσίνα καὶ τοῦ μυθικοῦ βασιλέως Νεοπτόλεμου, ποὺ διέδωσε τὴν τέχνη τῆς καλλιέργειας σὲ ὅλο τὸν πλανήτη, χάνεται ἀκόμη βαθύτερα στὸν χρόνον καὶ στὶς ἀπαρχὲς τοῦ μεγάλου παγκόσμιου πολιτισμοῦ τοῦ Διὸς καὶ τῶν Ὀλυμπίων καὶ δείχνει τὴν ἀξία ποὺ ἔδιδαν οἱ ἄνθρωποι ἐκείνης τῆς ἐποχῆς στὰ δημητριακὰ. Ἦταν ἡ βάση τῆς διατροφῆς τῆς Χρυσῆς Ἑποχῆς τῶν ἀνθρώπων, ὅπως μᾶς λέει ὁ Ἡσίοδος στὸ ἔργο του «Ἔργα καὶ Ἡμέραι» καὶ ἡ βασικὴ τροφή τῶν Πυθαγορείων: «Γιὰ τὸ γεῦμα τους (οἱ Πυθαγόρειοι) χρησιμοποιοῦσαν ἀποκλειστικὰ ἄρτο καὶ μέλι» (Ίαμβλιχος, «Περὶ Πυθαγορικοῦ Βίου», παρ. 97). Ἡ πανάρχαια λέξη σίτισις-σιτίζομαι, ποὺ σημαίνει τρώγω-τρέφομαι, βασίζεται στὸν σίτο. Τὰ λαγάνια ἢ μακαρόνια (λάγανον = λεπτὸ φύλλο ζυμαρικοῦ: Λεξικὸ Σκαρλάτου Βυζαντίου) κατὰ τὴν παλαιὰ ὀνομασία τους εἶναι ἑλληνικὴ ἀνακάλυψη ἀπὸ τοὺς Πελασγοὺς τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος. Οἱ Ῥωμαῖοι μετὰ τὴν κατὰκτηση τῆς Σικελίας (καὶ οἱ Ἴταλοι σήμερα) ἔκαναν τὰ λαγάνια-μακαρόνια ἐθνικὸ τους φαγητό.

Σύμφωνα με τὸν ἀρχαιολόγο Νικ. Πλάτωνα ὁ μῦθος τῶν τριῶν ἀδερφῶν Ἑλαΐδος, Σπερμούς, Οἰνοῦς, ποὺ τὰ ὀνόματά τους συνδέθηκαν με τὰ τρία βασικὰ προϊόντα τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου (λάδι, σιτάρι, κρασί), ἀρχίζει ἀπὸ τὴ Μινωικὴ Κρήτη. Ἡ Ἑλαΐς, ἡ Σπερμὸ καὶ ἡ Οἰνὸ ἦταν κόρες τοῦ Ἄνιου καὶ ἐκεῖνος μετὰ τὴ σειρά του ἦταν παιδί τοῦ Διονύσου καὶ τῆς Ἀριάδνης. Ὅταν οἱ ἀπόγονοι τοῦ Μίνωα πῆγαν νὰ διοικήσουν διάφορα νησιὰ ἢ καὶ περιοχὲς τοῦ αἰγαιοκοῦ χώρου, ὁ Ἄνιος πῆγε στὸ ἱερὸ νησί, τὴ Δήλο. Παντρεύτηκε τὴ Δωρίππη καὶ ἀπέκτησε τρεῖς κόρες, ποὺ τὶς εἶπαν Οἰνοτρόπους ἢ Οἰνοφόρους. Σ' αὐτὲς ὁ παπποὺς τους ὁ Διόνυσος ἔδωσε ἓνα μοναδικὸ χάρισμα: «ποιεῖν ἐκ γῆς ἔλαιον, σῖτον καὶ οἶνον». Οἱ Οἰνοτρόποι παρεῖχαν ἄφθονους καρποὺς καὶ τροφὲς σ' ὅσους ἔφταναν γιὰ νὰ ζητήσουν χρησμὸ στὸ μαντεῖο τῆς Δήλου. Ὁ μῦθος μᾶς λέει ὅτι οἱ Ἀχαιοί, ὅταν ἄρχισαν τὴν ἐκστρατεία τους ἐναντίον τῆς Τροίας, πέρασαν ἀπὸ τὴ Δήλο. Ὁ Ἄνιος, ποὺ ἤξερε νὰ προλέγῃ τὸ μέλλον, τοὺς εἶπε ὅτι ὁ πόλεμος ποὺ σκόπευαν νὰ ξεκινήσουν θὰ κρατοῦσε δέκα χρόνια. Γιὰ νὰ μὴν ταλαιπωροῦνται λοιπόν, τοὺς πρότεινε νὰ μείνουν ἐννιά χρόνια κοντὰ του καὶ τὸν δέκατο νὰ πολεμήσουν με τοὺς Τρῶες, μιὰ καὶ τότε θὰ ἔπεφτε ἡ Τροία. Κι ὅσο γιὰ τὴ διατροφή τους δὲν θὰ ὑπῆρχε πρόβλημα. Θὰ τὴν ἀνελάμβαναν οἱ τρεῖς κόρες του. Ἡ Σπερμὸ θὰ πρόσφερε ἄφθονους καρποὺς (δημητριακά), ἡ Ἑλαΐς ὅσο λάδι θὰ ἤθελαν καὶ ἡ Οἰνὸ θὰ τοὺς τροφοδοτοῦσε με κρασί. Οἱ Ἀχαιοὶ ἀρνήθηκαν καὶ συνέχισαν τὸ ταξίδι τους. Ἡ περιπέτεια τῶν Οἰνοτρόπων ἄρχισε, ὅταν ἀργότερα, μετὰ ἀπὸ χρόνια, οἱ Ἀχαιοὶ ἀποφάσισαν νὰ τὶς πάρουν κοντὰ τους. Ἄλλοι λένε ὅτι ἀρνήθηκαν νὰ πᾶνε κι ἄλλοι ὅτι τὶς πῆραν μαζί τους. Πάντως κινδύνεψαν νὰ θανατωθοῦν καὶ τὶς προστάτεψε ὁ παπποὺς τους Διόνυσος. Ὁ Ὀβίδιος μάλιστα ἔγραψε, πῶς ὁ Διόνυσος μεταμόρφωσε τὶς τρεῖς κοπέλες σὲ περιστέρια. (Στὴν εἰκόνα γλυπτῷ, ποὺ ἀπεικονίζει τὸν μυθικὸ βασιλιὰ τῆς Δήλου Ἄνιο.)

Όσο πιό άσπρα και έπεξεργασμένα είναι τα δημητριακά και τὸ ψωμὶ ποὺ τρώμε, τόσο λιγώτερη είναι ἡ ζωοποιητικὴ τους δύναμη καὶ ἡ θρεπτικὴ τους ἀξία. Μάλιστα μὲ τὸν χημικὸ τρόπο ποὺ σήμερα έπεξεργάζονται καὶ παράγονται ἀπ' τὶς βιομηχανίες τροφίμων ἀποτελοῦν κίνδυνο γιὰ τὴν δημόσια ὑγεία. Τὰ λευκά ἄλευρα δὲν περιέχουν τίποτε ἄλλο ἐκτὸς ἀπὸ ἄμυλο, ποὺ προέρχεται ἀπ' τὸ κέντρο τοῦ σπόρου, ποὺ εἶναι περιοχὴ πολὺ φτωγὴ σὲ ἡλιακὴ ἐνέργεια καὶ θρεπτικὰ συστατικά. Ἡ ἀγνὴ διαδικασία τῆς ὀλικῆς ἀλέσεως, τῆς ζυμώσεως καὶ τοῦ σωστοῦ ψησίματος ἀποτελοῦν τὶς προσπάθειες τοῦ ἀρχαίου ἀνθρώπου νὰ συνδυάσῃ τὸ εὐπεπτο μὲ τὸ νόστιμο καὶ τὸ ὑγιεινὸ.

«Συμπεραίνω λοιπὸν ὅτι ὁ παλαιότερος ἄνθρωπος ἀναζήτησε τροφή, ποὺ νὰ ἐναρμονίζεται καλύτερα μὲ τὸν ὁργανισμό του καὶ ἔφθασε στὸ σημεῖο ποὺ βρισκόμαστε σήμερα. Ἐπεξεργάσθηκε τὸ σιτάρι, τὸ μούσκεψε, τὸ ξεφλούδισε, τὸ ἄλεσε, τὸ κοσκίνισε, τὸ ζύμωσε, τὸ ἔψησε καὶ ἔφτιαξε ἄρτον, παρομοίως ἔκανε καὶ μὲ τὸ κριθάρι. Πειραματίσθηκε μὲ τὶς τροφές, τὶς ἔβρασε, τὶς ἔψησε, τὶς ἀνακάτεψε, συνδύασε τὰ ἰσχυρὰ καὶ ἀμυγῇ συστατικὰ μὲ τὰ ἀσθενέστερα, ὥστε νὰ τὰ προσαρμόσῃ στὸν ἀνθρώπινο ὁργανισμό, πάντοτε μὲ γνώμονα τὴν σκέψη, ὅτι οἱ βαρεῖς τροφές, ποὺ δὲνμποροῦσαν ν' ἀφομοιωθοῦν ἀπ' τὸν ὁργανισμό, προκαλοῦσαν πόνο, ἀρρώστια καὶ θάνατο, ἐνῶ οἱ ἄλλες συντελοῦσαν στὴν θρέψη, τὴν ἀνάπτυξη καὶ τὴν ὑγεία του.» (Ἰπποκράτης, «Περὶ Ἀρχαίης Ἱητρικῆς», παρ. 14.)

Τὰ παρεξηγημένα δημητριακά ὀλικῆς ἀλέσεως-πιτυροῦχα ὅπως τὸ σιτάρι, τὸ κριθάρι, ἡ σίκαλη, ἡ βρώμη, τὸ καλαμπόκι, ὁ ἀμάρανθος (ὁ ἱερὸς καρπὸς τῶν Τολτέκων, τῶν Μάγιας καὶ τῶν Ἰνκας), τὸ ρύζι, ποὺ ἀπετέλεσε γιὰ πολλὲς χιλιετίες τὴν διατροφικὴ βάση τῶν πολιτισμῶν τῆς Ἀνατολικῆς Ἀσίας καὶ τὰ παράγωγά τους μούσλι, ψωμὶ, πίττες, ζυμαρικά, γλυκίσματα, πρέπει ν' ἀντικαταστήσουν τὰ ἐπικίνδυνα γιὰ τὴν δημόσια ὑγεία λευκά καὶ χημικῶς έπεξεργασμένα δημητριακά καὶ ν' ἀποτελέσουν ξανὰ τὴν θεμελιακὴ τροφή τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου. Τὸ κεχρὶ εἶναι ἓνα εἶδος δημητριακοῦ πλούσιο σὲ βιταμῖνες τοῦ συμπλέγματος Β, ἐνῶ οἱ πρωτεΐνες του περιέχουν ὅλα τ' ἀμινοξέα. Ὁ Πυθαγόρας τὸ πρότεινε στοὺς μαθητές του ὡς τὴν ἰδανικὴ τροφή: «θεωροῦσε ὅτι τὸ κεχρὶ ἦταν τὸ καταλληλότερο εἶδος γιὰ τὴν τροφή τους» (Ἰάμβλιχος «Περὶ Πυθαγορικοῦ Βίου» παρ. 106). Τὰ δημητριακά περιέχουν σύνθετους ὑδατάνθρακες καὶ πρωτεΐνες ὑψηλῆς ποιότητος (12%-14% τὰ δημητριακά, 16% τὸ ρύζι καὶ 18% τὸ κεχρὶ), ἐλάχιστα ἀλλὰ ὠφέλιμα λιπίδια καὶ ἄφθονες φυτικές ἱνες, ἐνῶ εἶναι πλούσια σὲ βιταμῖνες, μέταλλα καὶ ἰχνοστοιχεῖα. Οἱ σύγχρονες πρωτεϊνικὲς δίαιτες (Δίαιτα Ἀτκινς, Διατροφικὴ Ζώνη, Δίαιτα τῶν Τύπων τοῦ Αἵματος κ.ἄ.) τὰ ἔχουν ἐξοβελίσει ἀπ' τὰ διαιτολόγια τῶν ἀνθρώπων ὡς παχυντικά, ἀνεπαρκῆ καὶ ἐπικίνδυνα γιὰ τὴν ὑγεία. Ὅμως τ' ἀποτελέσματα τῶν «διαιτολογίων τῆς μόδας» εἶναι τραγικά, ἀφοῦ ἔχουν δημιουργήσει τεράστια προ-

βλήματα παχυσαρκίας και νοσηρότητας στὸν Δυτικὸ κυρίως κόσμο.

Τὰ ὅσπρια εἶναι ἄλλη μία σπουδαία μὰ καὶ παρεξηγημένη κατηγορία τροφῶν, ποὺ ξανακερδίζει τὸ χαμένο ἔδαφος ἀνάμεσα στὰ σύγχρονα διαιτολόγια. Τὰ ὅσπρια (οἱ φακές, ἡ φάβα, τὰ φασόλια, τὰ ρεβύθια) εἶναι τροφὲς πλούσιες σὲ φυτικές πρωτεΐνες, σύνθετους ὑδατάνθρακες ὑψηλῆς ποιότητος, ἄφθονες φυτικές ἴνες καὶ λίγα ὠφέλιμα λιπαρά. Περιέχουν πολλῶν εἰδῶν βιταμῖνες (ἀκόμη καὶ τὴν B12), τὰ ἰχνοστοιχεῖα καὶ τὰ πολλὰ μεταλλικὰ ἅλατα ποὺ ζητᾷ ὁ ἀνθρώπινος ὀργανισμός. Ἀπ' τὰ ὅσπρια λείπουν δύο βασικὰ ἀμινοξέα, γιὰ ν' ἀπορροφηθῇ ὀλοκληρωτικὰ ἡ πρωτεΐνη τους ἀπ' τὸν ὀργανισμό. Ὅμως, ἂν συνδυαστοῦν στὸ γεῦμα μὲ κάποιον δημητριακὸ (ρۇزى ὀλικῆς, καλαμπόκι, ψωμὶ ὀλικῆς), μετατρέπονται σὲ ἓνα σπουδαῖο καὶ ὀλοκληρωμένο γεῦμα. Τὰ ὅσπρια κατατάσσονται στὶς θεραπευτικὲς τροφές, ἀφοῦ ἡ κατανάλωσή τους μειώνει τὴν χοληστερίνη στὸ αἷμα καί, πιθανόν, προστατεύει ἀπ' τὸν καρκίνο, τὴν καρδιὰ καὶ τὸ κυκλοφορικὸ, βοηθᾷ τοὺς διαβητικούς στὴν μείωση τῶν ἐπιπέδων τῶν σακχάρων στὸ αἷμα τους, ἐπιβραδύνει τὴν γήρανση κ.ἄ.

Οἱ ξηροὶ καρποὶ εἶναι ἡ πιὸ παρεξηγημένη τροφή ἀπ' ὅλες τὶς φυτικὲς τροφές. Ὅλοι σήμερα ὑποστηρίζουμε, ὅτι οἱ θαυματουργοὶ αὐτοὶ καρποὶ παχαίνουν, γι' αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ τοὺς τρώμε. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο ἀπουσιάζουν ἀπ' ὅλα τὰ σύγχρονα διαιτολόγια. Οἱ πρόγονοί μας εἶχαν τοὺς ξηροὺς καρποὺς ὡς βασικὴ τους τροφή. Στὴν «Πολιτεία» ὁ Πλάτων θεωρεῖ τὰ καρύδια καὶ τ' ἀμύγδαλα ὡς βάση τῆς τροφῆς τῶν πολιτῶν τῆς ἰδανικῆς πολιτείας. Οἱ ξηροὶ καρποὶ ἀποτελοῦσαν βασικὴ τροφή τῶν φιλοσόφων. Ἐκτὸς τῶν σπουδαίων συστατικῶν τους (πρωτεΐνες-ὑδατάνθρακες ὑψηλῆς ποιότητος καὶ ὅλες σχεδὸν τὶς ἀπαραίτητες βιταμῖνες καὶ μέταλλα) περιέχουν καὶ τὰ λεγόμενα ὠφέλιμα ἀντιγηραντικὰ λιπίδια Ω3-Ω6. Τὰ ἀμύγδαλα περιέχουν 50% περισσότερο ἀσβέστιο ἀπ' ὅλα τὰ εἶδη γαλακτοκομικῶν προϊόντων καὶ 200% περισσότερο σίδηρο ἀπ' ὅτι τὰ κρεατικά. Εἶναι ἐπίσης πλούσια σὲ ψευδάργυρο, σελήνιο καὶ κάλλιο. Τὸ ἀμυγδαλόγαλα εἶναι ἓνα πολὺν θρεπτικὸ καὶ εὐπεπτο φυτικὸ γάλα, ποὺ περιέχει 50% περισσότερο ἀσβέστιο ἀπ' τὰ ζωικὰ γάλατα μὲ μεγαλύτερη ἀπορρόφηση καὶ καθόλου τοξίνες. Παρομοίως συμβαίνει καὶ μὲ τὰ καρύδια, φουντούκια, φυστίκια (κάσιους, βραξιλιάνικα, Αἰγίνης, ἀφρικάνικα). Οἱ ξηροὶ καρποὶ πρέπει νὰ τρώγονται ὡμοὶ μὲ φρούτα φρέσκα ἢ ξερά, μὲ σαλάτα ἢ μὲ δημητριακὰ (μοῦσλι) καὶ ὄχι ψημένοι, ἁλατισμένοι συνοδεῖα ἀλκοολούχων ποτῶν ἢ μετὰ τὸ γεῦμα.

Ἡ ὡμοφαγία ἦταν ἓνα ἀπ' τὰ βασικὰ μυστικὰ τῆς μακροζωίας τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων φιλοσόφων. Οἱ ὡμὲς ζωντανὲς τροφές (ὅσες τρώγονται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο), πέρα ἀπ' τὰ ὑλικά συστατικά ποὺ γνωρίζουμε, δίνουν στὸν ὀργανισμό τὴν ἀπαραίτητη ζωτικὴ ἐνέργεια (γιὰ τὴν ζωτικὴ ἐνέργεια βλέπε «Δαυλόν», τ. 284», «Φυσιοθεραπευτική»). Ὁ λέων ἀλλὰ καὶ ὅλα τὰ σαρκοφάγα ζῷα, ὅταν κατασπαράσσουν τὰ θύματά τους, τὸ πρῶτο πρᾶγμα ποὺ κάνουν εἶναι νὰ τοὺς

ρουφοῦν τὸ αἷμα καὶ νὰ τοὺς τρῶνε τὰ ζωτικά ὄργανα, διότι μέσα σ' αὐτὰ ρέει ἡ ζωτικὴ ἐνέργεια. Ἄς προσέξουμε ἐδῶ ὅτι οἱ ὕαινες καὶ οἱ γῦπες, ποὺ τρῶνε τὰ ὑπόλοιπα νεκρὰ μέλη στὰ ὁποῖα ἡ ζωτικὴ ἐνέργεια ἔχει ἐξαφανιστῇ, εἶναι τὰ πιὸ ἄσχημα καὶ ἄρρωστα ζῶα στὴν φύση. Αὐτό, διότι ἔχουν βολεутῇ-προσαρμοσθῇ σχεδὸν ἀποκλειστικὰ στὴν πτωματοφαγία ἐδῶ καὶ χιλιάδες χρόνια. Ἐπομένως ἡ κρεοφαγία πρέπει νὰ γίνεται μὲ μέτρο.

«Οἱ τροφὲς πρέπει νὰ παρασκευάζονται μὲ σουσάμι, μὲ σπόρους κι ἄλλους παρόμοιους καρπούς. Ἄν κι αὐτὲς οἱ τροφὲς εἶναι λιπαρὲς, δὲν πειράζει, διότι μπορεῖ κανεὶς νὰ χορτάσῃ τρώγοντας λίγο.» («Περὶ Διαίτης Ὑγιεινῆς», παρ. 4.) Οἱ σπόροι ἀλεσμένοι καὶ μὴ (κολοκυθόσπορος, λιναρόσπορος, ἡλίόσπορος, σουσάμι, ἄλφα-ἄλφα κ.ἄ.) εἶναι οἱ πιὸ ἄγνωστες καὶ ξεχασμένες τροφὲς τοῦ σύγχρονου διαιτολογίου μας. Ὅπως μᾶς λέει κι ὁ Ἱπποκράτης, δὲν παχαίνουν, διότι δὲν μπορούμε νὰ φάμε πολλούς. Περιέχουν σὲ ἄφθονες ποσότητες τ' ἀπαραίτητα γιὰ τὸν ὀργανισμό Ω3-Ω6 πολυακόρεστα λιπαρὰ ὀξέα καὶ κάποιες ὠφέλιμες οὐσίες, ποὺ λέγονται λιγνίνες καὶ ποὺ μποροῦν ἀκόμη καὶ νὰ ἀναστεύουν διάφορες βαρεῖες ἐκφυλιστικὲς ἀρρώστειες, ὅπως ὁ καρκίνος, τὰ ἐγκεφαλικά καὶ οἱ καρδιοπάθειες. Εἶναι πλούσιοι σὲ βιταμῖνες Α, C, D, K, E, ὅλο τὸ σύμπλεγμα τῶν Β καὶ τὴν B12, καθὼς καὶ ὅλα τὰ μεταλλικά στοιχεῖα. Εἶναι πλούσιοι σὲ πρωτεΐνες (30%-35%), χλωροφύλλη, ἄλφα καὶ βῆτα καροτίνη, βιοφλαβονοειδῇ, τρυπτοφάνῃ, ἰσοφλαβόνες, ἀλκαλοειδῇ καὶ στερόλες. Οἱ οὐσίες αὐτὲς εἶναι τόσο ἀπαραίτητες στὴν ὁμαλὴ λειτουργία τοῦ ὀργανισμοῦ, ὅσο καὶ τὸ νερὸ ποὺ πίνουμε. Εἰδικὴ μνεῖα θὰ πρέπει νὰ κάνουμε στὸ ταχίνι ὀλικῆς ἀλέσεως καὶ στὸ παστέλι, ποὺ ἀποτελοῦσαν ἀπ' τὴν ἀρχαιότητα τὴν βασικὴ τροφὴ τῶν Ἑλλήνων καὶ Ρωμαίων πολεμιστῶν, τῶν ἀθλητῶν καὶ τῶν ὀλυμπιονικῶν. Τὸ ταχίνι ὀλικῆς μὲ μέλι ἀλειμμένο σὲ ψωμὶ ὀλικῆς μὲ λίγες σταφίδες καὶ κανέλλα ἀποτελοῦν ἓνα τέλειο καὶ νόστιμο πρωινὸ γεῦμα. Τὸ παστέλι σὲ διάφορες τελετὲς (γάμους, ὀνοματοθεσίες) ἀποτελοῦσε τὸ σύμβολο τῆς γονιμότητας.

Ἡ ἑλιά, τὸ ἐλαιόλαδο καὶ ὁ πολτός τῶν φύλλων τῆς

«Ἡ τροφὴ δὲν εἶναι τροφή, ἂν δὲν ἔχῃ τὴν δύναμή της. Ὅ,τι δὲν εἶναι τροφὴ γίνεται τροφή, ἂν μπορῇ νὰ θρέψῃ.» (Ἱπποκράτης, «Περὶ Τροφῆς», παρ. 21.)

Ἡ ἐλαία κατὰ τὴν Ἀρχαιότητα ἀποτελοῦσε τὸ ἱερὸ δένδρο τῆς θεᾶς Ἀθηνᾶς καὶ σύμβολο θριάμβου, σοφίας, ἀφθονίας καὶ υἱείας, ἐνῶ ὁ «κλάδος ἐλαίας» ἀποτελοῦσε τὸ ἱερὸ σύμβολο τῆς εἰρήνης. Ἐνα πανάρχαιο ἱερὸ δένδρο ἐλαίας τεραστίων διαστάσεων δέσποζε μπροστὰ ἀπ' τὸν ναὸ τῆς Ἀκροπόλεως. Ὅποιος ἔκοβε δένδρο ἐλαῖας ἐτιμωρεῖτο μὲ βαρεῖες ποινὲς ἀπ' τοὺς νόμους ὅλων τῶν ἐλληνικῶν πόλεων. Ὁ καρπὸς τῆς ἐλαίας, ἡ ἐλιά καὶ ὁ «χρυσός» χυμὸς του, τὸ ἐλαιόλαδο, ἀποτελοῦν δύο ἀπ' τὶς καλύτερες τροφὲς ποὺ μπορεῖ νὰ τρῶῃ ὁ ἄνθρωπος. Περιέχει σὲ μεγάλες ποσότητες βιταμίνη Α, Ε, ἀσβέστιο, σίδηρο, μαγνήσιο, σελήνιο, χαλκό, φώσφορο, κάλλιο, νάτριο, διάφορες πολυφαινόλες καὶ πολλὰ ἀκόμη ἱχνοστοιχεῖα. Τὸ

Πολλές μυθολογικές έκδοχές υπάρχουν για την προέλευση της έλιάς στον έλλαδικό χώρο. Έτσι αντίλαμβανόμαστε τη σημασία του δέντρου της έλιάς για τον αρχαίο κόσμο. Ο πολιτισμός που δημιουργήσε είναι συνδεδεμένος με τη γεωργία και την παραγωγή αγαθών, όπως το λάδι, το σιτάρι, το κριθάρι και το κρασί. Οί άνθρωποι της εποχής εκείνης, για να εξηγήσουν την παραγωγή όλων αυτών των σημαντικών προϊόντων πίστευαν ότι προέρχονται από τους θεούς, οί όποιοι διαφύλατταν την εύφορία και τη γονιμότητα της γής. Οί θεοί, για να βοηθήσουν τους ανθρώπους τους στέλνουν τίς «θεσμοφόρους» θεότητες, οί όποιες δωρίζουν την καλλιέργεια των καρπών και τη θέσπιση των νόμων. Στο δύσκολο αυτό έργο τους οί θεοί, ως εύρέτες αγαθών και πολιτισμού βοηθούνται από μυθικούς ήρωες, ήμίθεους όπως ο Ηρακλής, ο Προμηθέας και ο Άρισταίος. Στην αγγειογραφία ο μυθικός βασιλιάς της Αθήνας Κέκροπας, που ήταν μισός άνθρωπος και μισός φίδι και ή Αθηνά μπροστά στην έλιά που φύτεψε στο βράχο της Ακρόπολης.

έλαιοάδο παρουσιάζει αντιγηραντική και θεραπευτική δράση σε πολλών ειδών ασθένειες. Η άποψη ότι το έλαιοάδο παχαίνει άποτελεί λαθεμένη αντίληψη. Το άγνό όμως έλαιοάδο μεταβολίζεται πολύ εύκολα σε ενέργεια άπ' τον οργανισμό. Το ψήσιμο, το βράσιμο και το τηγάνισμα καταστρέφουν το έλαιοάδο και το μετατρέπουν σε τοξικό. Έδω όντως το άποτέλεσμα είναι και ή παχυσαρχία. Τα φύλλα της έλιάς, άλεσμένα με νερό στον ήλεκτρικό πολτοποιητή (μίξερ), άποτελούν ένα ισχυρό φυσικό άντιοξειδωτικό, που μπορεί να θεραπεύσει άρκετές άνίατες ασθένειες που ταλανίζουν τον σύγχρονο άνθρωπο (πάντοτε σε συνδυασμό με την ύγιεινή διατροφή). Το έλαιοάδο και ο πολτός των φύλλων της έλιάς χρησιμοποιούνταν άπ' τους Ασκληπιάδες ιατρούς φυσιοθεραπευτές ως ένα άπ' τα βασικά φυσικά θε-

ραπευτικά μέσα της εποχής. Ὁ Διοσκουρίδης ἀναφέρει τοῦλάχιστον εἴκοσι διαφορετικές περιπτώσεις ἀσθενειῶν, ποὺ θεραπεύονται ἀπ' τὸ ἐλαιόλαδο καὶ τὸν πολτὸ τῶν φύλλων τῆς ἐλιάς. Ἐνα ποτήρι χυμοῦ φύλλων τῆς ἐλιάς ὡς ρόφημα ἢ ὁ πολτὸς τοὺς ὤμους ὡς σάλτσα σὲ σαλάτες ἀποτελοῦν τὸ καλὺτερο φυσικὸ προληπτικὸ φάρμακο γιὰ τὴν υἰεΐα.

ΦΡΟΥΤΑ ΚΑΙ ΛΑΧΑΝΙΚΑ ΦΡΕΣΚΑ ΚΑΙ ΑΠΟΞΗΡΑΜΕΝΑ.

«Ἡ τροφή γιὰ τοὺς νέους πρέπει νὰ εἶναι ἐν μέρει ἐπεξεργασμένη, μεταβεβλημένη γιὰ τοὺς γέροντες καὶ γι' αὐτοὺς ποὺ βρίσκονται στὴν ἀκμὴ τῆς ἡλικίας τοὺς ἀμετάβλητη» (Ἱπποκράτης, «Περὶ Τροφῆς», παρ. 41).

Τὰ φρέσκα φρούτα καὶ λαχανικὰ εἶναι ἡ πιὸ ἀπαραίτητη τροφή γιὰ τὸν ἄνθρωπο, διότι, ἐκτὸς τῶν σπουδαίων συστατικῶν ποὺ περιέχουν, ἐπεὶδὴ τρώγονται ὠμὰ ἔχουν τὴν τόσο ἀπαραίτητη σὲ ὅλους μας ζωτικὴ ἐνέργεια. Ἄν θάπρεπε νὰ διαλέξουμε τὰ δύο κορυφαῖα λαχανικά, ποὺ βοηθοῦν περισσότερο ἀπ' τὰ ὑπόλοιπα στὴν μακροζωία, αὐτὰ εἶναι τὸ σκόρδο καὶ τὸ κρεμμύδι. Κατὰ γενικὴ ὁμολογία τῶν ἐπιστημόνων τοῦ πλανήτη τὰ δύο αὐτὰ συγγενῆ εἶδη βολβῶν εἶναι σίγουρα μέσα στὶς δέκα πολυτιμώτερες τροφές ἀπ' ὅλες ὅσες ὑπάρχουν. Ὅλοι οἱ ἀρχαῖοι λαοὶ γνώριζαν τὶς θεραπευτικὲς καὶ ζωογονητικὲς ιδιότητες τῶν δύο θαυματουργῶν αὐτῶν τροφῶν. Τὰ σκόρδα καὶ τὰ κρεμμύδια ἐξισορροποῦν τὴν πίεση τοῦ αἵματος, ἀραιώνουν τὸ αἷμα μὲ τὴν διάλυση τῶν θρόμβων, κατεβάζουν τὴν «κακὴ» LDL χοληστερίνη, βοηθοῦν τὴν πέψη καὶ τὶς παθήσεις τοῦ στομάχου, ἐνισχύουν τὸ ἀνοσοποιητικὸ σύστημα καὶ ἐξουδετερώνουν τὰ μικρόβια καὶ τοὺς μικροοργανισμοὺς ἐνεργῶντας ὡς ἀντιβιοτικά. Τὸ σκόρδο ἐκτὸς τῶν βιταμινῶν Β, Ε καὶ Α περιέχει ἓνα ἀμινοξὺ ποὺ λέγεται ἀλλικίνη, πού, ὅταν καταναλωθῇ, παράγει ἓνα ἔνζυμο, τὴν ἀλλικίνη. Ἡ ἀλλικίνη γιὰ κάποιους γιατροὺς εἶναι ἰσοδύναμη μὲ τὴν πενικιλίνη (ἀλλὰ χωρὶς τὶς παρενέργειές της) καὶ μπορεῖ νὰ ἐξουδετερώσῃ τοῦλάχιστον 23 διαφορετικὰ εἶδη βακτηριδίων, 60 τύπους μυκήτων, τὴν γάγγραινα, πολλὰ εἶδη λοιμώξεων καὶ ἐπιδημικῶν ἀσθενειῶν (τύφου, χολέρας). Ὁ Πλίνιος ἀναφέρει 28 περίπου ἀσθένειες, ποὺ θεραπεύονταν μὲ τὴν τακτικὴ λήψη κρεμμυδιῶν. Εἶναι πολὺ πλούσια σὲ πυρίτιο, φώσφορο, ἰώδιο, ἀσβέστιο, θεῖο, μαγνήσιο, ψευδάργυρο. Ἡ χρῆση τοὺς ἀνακουφίζει τὸν διαβήτη, τὶς λοιμώξεις, τὶς λεμφικὲς παθήσεις, τὸν καρκίνου, τὴν λευχαιμία κ.ά.

Ὅς οἱ σύγχρονοι βασιλεῖς τῶν ἐλληνικῶν φρούτων θὰ μπορούσαν νὰ χαρακτηρισθοῦν τὰ σταφύλια, τὰ σῦκα, τὰ ρόδια καὶ τὰ μήλα. Ἐδῶ θὰ πρέπει νὰ ὑπογραμμίσουμε τὴν ἄριστη διατροφικὴ ἀξία καὶ τῶν ὑπολοίπων μεσογειακῶν φρούτων. Ἡ φρουτοθεραπεία καὶ εἰδικῶς ἡ σταφυλοθεραπεία ἀποτελοῦσαν βασικὴ μέθοδο τῆς Φυσιοθεραπευτικῆς, ποὺ χρησιμοποιοῦσαν οἱ Ἀσκληπιᾶδες ἱατροί, μέθοδο ποὺ ἀσκεῖται καὶ σήμερα ἀπ' τὴν σύγχρονη Φυσιοθεραπευτικὴ (Naturopathy). Ἄνθρωπος ποὺ δὲν τρώει καθόλου ὠμὰ φρούτα καὶ λαχανικὰ

ἀποκτᾶ σοβαρὰ προβλήματα ὑγείας. Ἡ ἔννοια τῆς Ὑγείας ἔχει ἅμεσα συσχετισθῇ μὲ τὶς δύο αὐτὲς κατηγορίες τροφῶν. Τὰ ξεχασμένα ξερὰ φρούτα καὶ λαχανικά (ξερὰ σῦκα, ξερὰ δαμάσκηνα, ξεροὶ χουρμάδες, σταφίδες, λιαστὲς ντομάτες, ἀποξηραμένα μανιτάρια κ.ἄ.) ἀποτελοῦν μεγάλες πηγὲς μετάλλων καὶ ἰχνοστοιχείων. Τὰ ξερὰ φρούτα εἶναι ἓνα πρώτης ποιότητος γλυκὸ γιὰ ὅλες τὶς ὥρες τῆς ἡμέρας, ποὺ δὲν παχαίνει, τονώνει καὶ μᾶς γεμίζει δύναμη καὶ ἐνεργητικότητα. Τὰ φρούτα πρέπει νὰ τρώγονται πρὶν ἀπ' τὰ γεύματα (μισὴ μὲ μία ὥρα) ἢ μεταξὺ τῶν γευμάτων καὶ ὄχι μετὰ τὰ γεύματα.

Τ' ἀποξηραμένα θαλάσσια φύκια (kobi, miso) καὶ ἄλλα, ποὺ μπορούμε νὰ προσθέτουμε στὰ γεύματά μας, εἶναι μία πρώτης τάξεως θεραπευτικὴ τροφή, ποὺ συστήνεται ἀπὸ ὅλους τοὺς σύγχρονους φυσιοθεραπευτὲς καὶ διαιτολόγους. Περιέχουν πολλὲς ἀντιοξειδωτικὲς καὶ βιοφλαβονοειδεῖς οὐσίες, ποὺ προστατεύουν ἀπ' τὴν γήρανση καὶ τὸν ἐκφυλισμὸ τοῦ ἀνοσοποιητικοῦ συστήματος, ἐνῶ εἶναι πλούσια σὲ μεταλλικὰ στοιχεῖα καὶ βιταμῖνες.

Τὰ φύτρα ἀπὸ φρεσκοφυτεμένους σπόρους δημητριακῶν καὶ ὀσπρίων (σιταρόχορτο, χόρτο φαγόπυρου, βρώμης, κριθαριοῦ, φασολιοῦ, φακῆς κ.ἄ.) εἶναι μία σπουδαία τροφή, τελειῶς ἄγνωστη σχεδὸν σὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Ἀποτελοῦν μία διατροφικὴ πανάκεια, διότι περιέχουν τὴν τόσο ἀπαραίτητη ζωτικὴ ἐνέργεια, διότι τρώγονται ὠμά, ὅλα τ' ἀπαραίτητα ἀμινοξέα, βιταμῖνες καὶ ἰχνοστοιχεῖα ἀλλὰ καὶ πολλὲς ἀκόμη ἄγνωστες οὐσίες, ποὺ δὲν ξέρουμε τὴν δράση τους. Τὰ φύτρα εἶναι τὰ νεογέννητα, τὰ «μωρά» τῶν φυτῶν, ποὺ εἶναι γεμᾶτα ἀπὸ σφρῖγος καὶ ζωτικότητα. Ἡ δρ Ἄνν Γουίγκμορ τὸ 1963 στὴν Βοστώνη τῶν Η.Π.Α. ἱδρύσε τὸ Ἱνστιτοῦτο Ὑγείας, ἓναν φιλανθρωπικὸ μὴ κερδοσκοπικὸ ὄργανισμὸ καὶ κέντρο μελετῶν, ποὺ χρησιμοποιεῖ τὶς ζωντανὲς τροφές, τὰ φύτρα καὶ τὸν χυμὸ τους γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῆς σωματικῆς ὑγείας. Εἶναι ἀμέτρητα τὰ ἄτομα ποὺ φοίτησαν καὶ θεραπεύτηκαν ἐκεῖ. Ἡ Ἄνν Γουίγκμορ τιμήθηκε μὲ ἔπαινο Νόμπελ ἀπ' τὴν σουηδικὴ Βασιλικὴ Ἀκαδημία Ἐπιστημῶν τὸ 1971, τὸ ἀνώτατο παράσημο τοῦ Χρυσοῦ Φοίνικα ἀπ' τὴν ὀλλανδικὴ Ἀκαδημία Ἐπιστημῶν τὸ 1978 καὶ τὸ 1979 μὲ τὸ βραβεῖο γιὰ τὴν «Νίκη Κατὰ (ἀρκετῶν περιπτώσεων) τοῦ Καρκίνου» ἀπ' τὸ Arlin J. Brown Information Center γιὰ τὶς πολλὲς ζωὲς ποὺ ἔσωσε. Στὸ βιβλίο της «Γίνε γιατρὸς τοῦ ἑαυτοῦ σου», ποὺ σημείωσε παγκόσμια ἐπιτυχία, ἐξηγεῖ τὴν θεραπευτικὴν δράση τῶν φύτρων καὶ τῶν χυμῶν τους.

ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΕΣ ΓΛΥΚΑΝΤΙΚΕΣ ΟΥΣΙΕΣ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΑ ΕΛΙΞΗΡΙΑ

«Ἡ τροφή μπορεῖ ν' ἀποτελέσῃ φάρμακον ἄριστον, ὅμως ἡ τροφή μπορεῖ ν' ἀποτελέσῃ καὶ φάρμακο χεῖριστο, ἡ τροφή εἶναι χειρίστη ἢ ἀρίστη ἀνάλογα μὲ τὴν περίστασιν.» («Περὶ Τροφῆς», παρ. 19.)

Οἱ περισσότεροί ἀνθρώποι ἔχουμε ἀνάγκη ἀπὸ τὴν παροχὴ γλυκοῦ στὴν διατροφή μας. Ὅμως ὅλοι ξέρουμε ὅτι οἱ χημικὰ ἐπεξεργασμένες γλυκαντικὲς οὐσίες ὅπως

ή λευκή ζάχαρη, ή γλυκόζη, ή φρουκτόζη, ή άσπαρτάμη και άλλες μās παχαίνουν και καταστρέφουν σταδιακά την υγεία μας. Όμως οί περισσότεροι δέν ξέρουμε ότι ή μαύρη ζάχαρη, ή μαύρη μελάσα, τὸ σιρόπι αλόης, τὸ πετιμέζι, ή σταφιδίνη, τὸ άγνὸ μέλι, τὸ σιρόπι σφενδάμου και μερικὲς ακόμη φυσικὲς άκατέργαστες γλυκαντικὲς οὐσίες, ἐκτὸς τοῦ ότι δέν παχαίνουν, όταν καταναλώνωνται σὲ μικρὲς ποσότητες, μποροῦν νά θρέψουν και νά θεραπεύσουν τὸν ὀργανισμό μας. Οί φυσικὲς αὐτὲς οὐσίες εἶναι πολὺ πλούσιες σὲ βιταμῖνες, ἰχνοστοιχεῖα και μεταλλικὰ άλατα. Συγκεκριμένα δύο κουταλιὲς μαύρης μελάσας περιέχουν 280 ml άσβέστιο, σίδηρο 10 ml, χαλκὸ 14 ml και κάλιο 1170 ml, τὲς άντιοξειδωτικὲς βιταμῖνες Α, C, Ε και ὅλες άπ' τὸ σύμπλεγμα Β (ἐκτὸς τῆς θειμίνης). Τὸ μέλι περιέχει βιταμῖνες Β1, Β2, Β12, Α, C, Ε, Κ και 11 μεταλλικὰ άλατα, βοηθᾷ στὴν δυσκοιλιότητα, τὴν νοητικὴ κόπωση, τὰ ἐκζέματα, τὲς μολύνσεις κ.ά. Μποροῦμε μὲ μέτρο νά χρησιμοποιοῦμε τὲς γλυκὲς αὐτὲς φυσικὲς οὐσίες σὲ γλυκὲς πίττες ὀλικῆς άλέσεως (κείκ), στὸ μοῦσλι, στὰ ροφήματά μας ἢ ὅπου άλλοῦ θέλουμε.

Ἡ μαγιά τῆς μπύρας εἶναι ἓνα πρώτης τάξεως φυσικὸ συμπλήρωμα διατροφῆς. Περιέχει πολὺ μεγάλες ποσότητες σιδήρου και άλλων μεταλλικῶν στοιχείων καθὼς και ὅλες τὲς βιταμῖνες τῆς σειρᾶς Β. Ἡ δράση τῆς εἶναι άντιοξειδωτικὴ και άντιγηραντικὴ.

Ὁ βασιλικὸς πολτός, και ή γύρη εἶναι προϊόντα τῶν μελιῶν. Ἡ γύρη περιέχει μεγάλες ποσότητες πρωτεϊνῶν και τὰ 28 μεταλλικὰ άλατα ποὺ ὑπάρχουν στὸν ὀργανισμό μας (14 άπ' αὐτὰ εἶναι ζωτικῆς σημασίας) και σχεδὸν ὅλες τὲς απαραίτητες βιταμῖνες ακόμη και τὴν Β12. Ἔχει άντιοξειδωτικὴ και άντιμικροβιακὴ δράση και θεραπεύει πολλὲς ἐκφυλιστικὲς άσθένειες μέχρι και τὴν άνικανότητα. Ἀκόμη πιὸ ισχυρὴ σὲ θρεπτικὰ συστατικὰ οὐσία εἶναι ὁ βασιλικὸς πολτός, ποὺ, ὅπως ὅλοι γνωρίζουμε, εἶναι ὁ βασιλιάς ὅλων τῶν φυσικῶν συμπληρωμάτων διατροφῆς. Δύσκολα ὅμως τὸν βρίσκουμε άγνὸ και καλοσυντηρημένο.

Τὸ κακτοειδὲς φυτὸ αλόη και τὰ προϊόντα τῆς άποτελοῦν άλλο ἓνα κορυφαῖο συμπλήρωμα διατροφῆς. Ἀπὸ τὰ 350 περίπου διαφορετικὰ εἶδη ή αλόη *Arborescens* εἶναι ή πλέον γνωστὴ στὴν άγορὰ γιὰ τὲς εὐεργετικὲς ιδιότητές τῆς σὲ πληθώρα ἐκφυλιστικῶν άσθενειῶν λόγω τῆς ἐνισχυμένης συνθέσεώς τῆς σὲ σπάνια ἰχνοστοιχεῖα ὅπως ή ὕδροξυανθρακινόνη (aloe-emodin), ή ὁποία παρουσιάζει άντιβακτηριακὴ και άντιογκολογικὴ δράση.

ΨΑΡΙΑ, Η ΖΩΙΚΗ ΑΒΛΑΒΗΣ ΤΡΟΦΗ

«Ὅλες οί αἰτίες τῶν άσθενειῶν άνάγονται οὐσιαστικῶς σὲ μία: οί πιὸ βαρεῖς τροφὲς βλάπτουν ἐπιφανέστατα τὸν άνθρωπο μὲ τὸν χειρότερο τρόπο εἴτε εἶναι ἄρρωστος εἴτε εἶναι υγιής.» («Περὶ Ἀρχαῆς Ἱητρικῆς», παρ. 6.)

Ἡ φυλὴ τῆς νήσου Ὀκινάουα στὴν Ἰαπωνία εἶναι ή δεῦτερη πιὸ μακρόβια φυλὴ μετὰ τοὺς χορτοφάγους Χάνζα τῶν Ἱμαλαίων. Ἐνας άπ' τοὺς λόγους τῆς μακρο-

ζωίας τους είναι και η παραδοσιακή ψαροφαγία τους, ενώ και αυτοί τρώνε ελάχιστα κρέατα και καθόλου γαλακτοκομικά. Τὰ ψάρια είναι ή καλύτερη ποιοτικώς ζωική τροφή. Περιέχουν υψηλής ποιότητας πρωτεΐνες 25% περίπου και τὰ τόσο σπυδαία Ω3 και Ω6 λιπαρά όξέα και άρκετά μεταλλικά στοιχεία όπως ασβέστιο, μαγνήσιο, φώσφορο, ιώδιο, κάλιο, νάτριο, φθόριο και μαγγάνιο. Είναι εύπεπτα και σέ συνδυασμό με ώμη σαλάτα ή άτμόβραστα χορταρικά-λαχανικά αποτελούν ένα τέλειο δυναμωτικό γεύμα. Είναι ή καλύτερη έκλογή ανάμεσα στα ζωικά προϊόντα. Να άποφεύγετε τὰ ψάρια ίχθυοτροφείου, διότι μεγαλώνουν με φάρμακα και παρὰ φύσιν τροφές.

Να προτιμούμε όσο γίνεται άνεπεξέργαστες και βιολογικές τροφές, να τρώμε περιορισμένες ποσότητες ζωικών προϊόντων με προτίμηση στο ψάρι και να προσθέσουμε στην διατροφή μας άρκετες άπ' τις σπυδαίες τροφές που άναφέραμε. Ν' άποφεύγουμε τὸ άκατάλληλο νερό της βρύσης λόγω των χημικών που περιέχει και τὰ έμφιαλωμένα λόγω της άκινήσας τους στα άνθυγιεινά πλαστικά μπουκάλια. Άντ' αὐτὼν να προτιμούμε καθαρό φιλτραρισμένο νερό από φίλτρα άνθρακα. Ν' άποφεύγουμε τὸ άλάτι, τούς καφέδες και τ' άλκοολούχα ποτά. Λίγο κρασί = οἶνος άνάμικτος με νερό βοηθοῦν την θρέψη, την πέψη και την ψυχική μας εὐφορία. Οί φυσικοί χυμοί των φρούτων πρέπει ν' αντικαταστήσουν τ' άναψυκτικά και τούς συνθετικούς χυμούς τοῦ έμπορίου. Να τρώμε άργά και να μασάμε καλά τις τροφές σέ σημείο που να λειώνουν ολοκληρωτικά στο στόμα μας. Να τρώμε μικρές ποσότητες τροφής και πολλά γεύματα. Αὐτοί είναι και οί βασικότεροι κανόνες της υγείας και της μακροζωίας.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

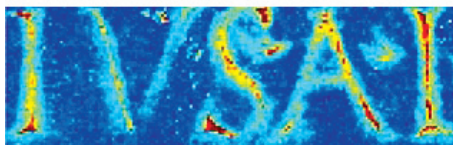
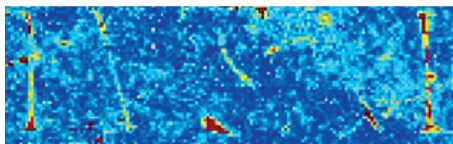
άνθρωπότητα, λόγω της παραπληροφόρησης και της πλύσεως έγκεφάλου που της γίνεται μέσω των Μ.Μ.Ε. και των συμφερόντων διαφόρων διατροφικών βιομηχανικών μονάδων, καταναλώνει άχρηστες έπεξεργασμένες τροφές, πολλά ζωικά, κεκορεσμένα λιπαρά και άφθονα χημικά (άντιβιοτικά, όρμόνες, συντηρητικά, χρωστικές κ.ά.) με άποτελεσμα την όλίσθηση προς την πρόωγη γήρανση και την νοσηρότητα. Άς άποφεύγουμε, όσο γίνεται, τὰ συσκευασμένα και κακώς έπεξεργασμένα τρόφιμα-σκουπίδια, που είναι γεμάτα από επικίνδυνες χημικές ουσίες. Η υγιεινή διατροφή άποτελεί ένα φυσικό και ισχυρό θεραπευτικό μέσο, όμως θα πρέπει άπαραιτήτως να γνωρίζουμε ότι: «(...) μόνη της ή τροφή δέν άρκει, για να συντηρήση τὸν άνθρωπο σέ καλή υγεία, αν δέν την συνδυάση ό καθένας με την γυμναστική. Η τροφή και ή άσκηση έπειδή έχουν αντίθετες ιδιότητες, συμβάλλουν άμοιβαία στην διατήρηση της υγείας» (Ίπποκράτης, «Περὶ Διαίτης», παρ. 2). Άς γίνη ή υγεία και ή μακροζωία δική μας υπόθεση.

Βασίλειος Μανρομμάτης

ΜΕ ΑΚΤΙΝΕΣ Χ ΕΜΦΑΝΙΖΟΥΝ ΚΕΙΜΕΝΟ ΝΟΜΟΥ ΤΟΥ ΔΡΑΚΟΝΤΟΣ

το τεύχος 283 είχαμε παρουσιάσει το έγχειρμα επιστημονικής ομάδας αποτελούμενης από έρευνητές πανεπιστημίων και τεχνολογικών ιδρυμάτων του έξωτερικού, να αποκρυπτογραφήσουν με έπιτυχία τα «παλίμψηστα», όπου είναι καταγεγραμμένα κάτω από βυζαντινές προσευχές έργα του αρχαίου Έλληνα μαθηματικού-φυσικού Αρχιμήδη, εφαρμόζοντας πυρηνική μέθοδο που βασίζεται στην ακτίνα “Σύγχροτρον”. Αυτήν τη φορά μία άλλη ομάδα έπιστημόνων από το Πανεπιστήμιο Κορνέλ της Νέας Υόρκης θα έπιχειρήσει να αποκρυπτογραφήσει το χαμένο κείμενο του νόμου περί Άνθρωποκτονίας του νομοθέτη της αρχαίας Αθήνας Δράκοντος, που βρίσκεται χαραγμένο σε έπιγραφή του 5ου π.Χ. αιώνα. Η αποκρυπτογράφιση θα γίνει με τη χρήση της ακτίνας Χ και ήλεκτρονίων. Ο φθορισμός της ακτίνας Χ έχει τη δυνατότητα να απομονώνει τα προς ανάγνωση στοιχεία, χωρίς να αλλοιώνεται ή σύστασή τους. Η συγκεκριμένη τεχνική δοκιμάστηκε με έπιτυχία αρχικά σε μικρότερης αξίας σβησμένες λίθινες έπιγραφές της Αρχαίας Ελλάδας, εμφανίζοντας τα χαμένα γράμματα και ίχνη του χρώματος που είχε χρησιμοποιηθεί. Όπως αναφέρουν οι έπιστήμονες του Πανεπιστημίου του Κορνέλ, με την εφαρμογή της μεθόδου στα σβησμένα σημεία του νόμου περί Άνθρωποκτονίας του Δράκοντος θα προστεθεί ένα σημαντικό κεφάλαιο στη γνώση για τους αρχαίους νόμους και την Αθηναϊκή ιστορία. Με τον φθορισμό της ακτίνας Χ μπορεί έπίσης να αναγνωρισθεί με εύκολία οτιδήποτε αποτελεί αντίγραφο έπιγραφής, που παραπλανητικά προωθείται ως αυθεντικό. Η εφαρμογή της μεθόδου διαρκεί λίγο, καθώς όλόκληρες λέξεις μπορούν να αναγνωρισθούν σε λιγότερο από μία ώρα.

Στην φωτογραφία: «Σάρωση» ομάδας γραμμάτων με ακτίνες Χ. Το πάνω μέρος αποτελεί μία φωτογραφική απεικόνιση, όπου τα γράμματα δεν είναι εμφανή. Στο μεσαίο μέρος, μέσω του φθορισμού που προκαλεί ή ακτίνα Χ στα ηλεκτρόνια του σιδήρου, σταδιακά εμφανίζονται τα γράμματα. Στο κάτω μέρος είναι πλέον έφικτη ή ανάγνωση του κειμένου με τον φθορισμό, που προκαλεί ή ακτίνα Χ στα ηλεκτρόνια του μολύβδου.

Ταξιαρχούλα Λαδά

ΑΙΣΙΜΑ ΚΑΙ ΑΔΗΡΙΤΑ

Τερόδς ξιφίας

Στὸ ξεσκέπασμα τοῦ πολιτικοῦ καὶ κοινωνικοῦ βόθρου τῆς Ρωμιοσύνης, ποὺ ἄρχισε πρὶν ἀπὸ ἓνα χρόνο περίπου ὡς ἀποτέλεσμα τῆς διάχυσης τῆς Πληροφορίας ποὺ ἐπέφερε ἡ πρόοδος τῆς Τεχνολογίας κι ὄχι ἐξ αἰτίας τῆς πρόθεσης τοῦ Χριστιανοβυζαντινισμοῦ νὰ αὐτοκαθαρθῇ (διότι βόθρος εἶναι ἴσα-ἴσα ἡ ἴδια ἡ Ρωμιοσύνη ἀπὸ τὴ φύση της, ἡ ὁποία **εἶναι** ὁλόκληρο τὸ πρόβλημα κι ὄχι μέρος του, ἄρα δὲν μπορεῖ νὰ ἐλέγξῃ τὰ ὑπόλοιπα μέρη), παρατηρεῖται κάτι ποὺ τὰ λέει ὅλα: Ὁ «ἱερός» θεσμός εἶναι ἐκεῖνος ποὺ ἀποκαλύφθηκε πρῶτος ὡς πηγὴ τῆς μόλυνσης τῶν ὑπολοίπων θεσμῶν (κύκλωμα τοῦ «ἀρχιεπισκοπικοῦ ἀρχιμανδριτί» Γιοσάκη καὶ λοιπῶν ἀρχιεπισκοπικῶν δικαστῶν καὶ δικηγόρων, κυκλώματα Παπαδήμα, ἄλλα ἀρχιεπισκοπικὰ καὶ ἐπισκοπικὰ κυκλώματα, ποὺ ὅλα μαζί ἔχουν διαβρώσει τὴ Δικαιοσύνη, τὶς Μυστικὲς Ὑπηρεσίες, τὴν Οἰκονομία, τὴν Παιδεία κ.λπ.) καὶ ὁ «ἱερός» θεσμός ἐπίσης εἶναι αὐτὸς ποὺ πέρασε γρήγορα στὸ ἀπυρόβλητο καὶ κανεῖς δὲν ἔδωσε συνέχεια (σὰν νὰ δόθηκε κάποιο μυστικὸ σύνθημα) στὰ φοβερὰ καὶ τρομερὰ, ποὺ ἐπρόκειτο δῆθεν νὰ καθαρθοῦν. Ἄλλωστε ὁ προκαθήμενός του ἠυδόκησε καὶ ἐξέφρασε στὸ τέλος Ὁκτωβρίου κάποια συμπάθεια πρὸς τοὺς... «πάσχοντες» ἀπὸ τὰ σκάνδαλα! Καὶ τώρα, ποὺ ὅλα «δείχνουν» πάλι τὴν ἴδια πηγὴ ποὺ γεμίζει τὸν βόθρο, πάλι κάποια ἀόρατη χεὶρ τὰ κονουλώνει, ἀκόμη κι ὅταν κάποιοι δικηγόροι, δικαστὲς καὶ δημοσιογράφοι ψιθυρίζουν ὅτι οἱ διωκόμενοι, ἀκόμη καὶ στὸ κύκλωμα τῶν ναρκεμπόρων, ἀποτελοῦν τὴν «μαρτίδα» καὶ ὅτι ὁ «ξιφίας» κρύβεται ἄλλοι. Ἡ Ρωμιοσύνη προστατεύει τὴν «ἱερότητά» της.

Γ.Σ.Π.

Χανόμαστε!

Ποιὸς θὰ τῶλεγε; Διακόσιοι –ἀν ἦταν– ἐγκάθετοι, ἴσως σὲ διατεταγμένη ἐπ' ἀμοιβῇ ὑπηρεσία, διαδήλωσαν ἔξω ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο –κι ὄχι πρώτη φορὰ. Καὶ λὲς ὅτι χάλασε ὁ κόσμος... Πόσο συμπαθὴς –κι ἂς μὴν εἶναι καθόλου...– ὁ κ. Βαρθολομαῖος φάνταζε στὰ μάτια ὅλων! Τὸ «θύμα», ὁ «διωκόμενος», ὁ ἐθνάρχης ποὺ ἀπειλοῦν νὰ τὸν κατασπαράξουν οἱ λύκοι. Βοηθᾶτε, παιδιά, γιατί χανόμαστε.

Γ.Σ.Π.

Διαχρονικὴ διαφθορὰ

❶ «Ἐφθάσατε σὲ τόση ἀναισθησία, ὥστε δὲν καταλαβαίνετε σὲ πόση σύγχυση ἔχει φθάσει ἡ πόλις.» ❷ «Ἐχομε περιπέσει σὲ ἀκρισία, ταραχὴ καὶ ἐπιθυμία φαύλων πραγμάτων.» ❸ «Ἐχομε διαφθορὴν μέχρι τώρα γιὰ πολὺν χρόνον ἀπὸ ἀνθρώπους, ποὺ ἡ μόνη δύναμη ποὺ ἔχουν εἶναι νὰ μᾶς ἐξαπατοῦν.» ❹ «Ἡ κλοπὴ μὲν χρημάτων ἀνελεύθερου, ἀρπαγὴ δὲ ἀναισχύντου.» ❺ «Ἄν ὁ ἄρχοντας πληροφορηθῇ γιὰ ἔνοχον καὶ δὲν ἐκτελέσῃ τὸ καθήκον του, νὰ διώκεται ὁ ἴδιος ἀπὸ ὁποιοδήποτε πολίτη.» ❻ Οἱ διοικοῦντες τὴν πατρίδα στὴν ἐκτέλεση τοῦ καθήκοντός τους νὰ μὴ δέχονται δῶρα.» (Πλάτων, «Νόμοι».)

Ἀθάνατοι Ἕλληνες! Σὰν νὰ τὰ ἔγραψαν γιὰ τὰ συμβαίνοντα σήμερα.

Σ.Φ.

Κινδυνεύει ἡ δημοκρατία

Οἱ ἐπιθέσεις ἐναντίον τοῦ βουλευτοῦ Κερκύρας κ. Ν. Γεωργιάδη μὲ ἐπικεφαλῆς τοὺς δεσπότη καὶ νομάρχῃ Θεσσαλονίκης καὶ τοὺς λοιποὺς χριστιανοβυζαντινιστές, ἡ ἱεροεξεταστικὴ διαταγὴ νὰ ζητήσῃ συγγνώμη, νὰ παραιτηθῇ καὶ νὰ τὸν διαγράψῃ τὸ κόμμα του, ἡ ἔμμεση καταδίκη του ἀπὸ τὴ ΝΔ καὶ οἱ ἀπειλὲς ξυλοδαρμοῦ του, ὅπως τὶς διε-

τύπωσε δημόσια ὁ μητροπολίτης Θεσσαλονίκης κ. Ἀνθιμος, στὴν περίπτωση ποὺ ὁ βουλευτὴς θὰ πῆγαινε στὴν συμπρωτεύουσα, γιὰ νὰ παραστή στὴν ἐθνικὴ ἐορτῇ, διαμόρφωσαν ἓνα τρομοκρατικὸ περιβάλλον, ποὺ ἀνάγκασε τὸν βουλευτὴ ὅχι νὰ ἐπεξηγή, ὅπως ἐπιβάλλεται ὅταν τοποθετῆται δημόσια, ἀλλὰ νὰ δείχνῃ εἰκόνα φοβισμένου. Παρατηρεῖται λοιπόν, ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ λαοῦ νὰ ἐμφανίξῃ εἰκόνα τρομοκρατημένου, ἐνῶ ἓνας δεσπότης (ποὺ δὲν ἐξελέγῃ ἀπὸ τὸν λαὸ οὔτε τὸν ἐκπροσωπεῖ), νὰ κυριαρχῇ, ἀπαγορεύοντας στὸν βουλευτὴ νὰ ἐκφράζεται δημόσια γιὰ κάθε θέμα καὶ νὰ κρίνεται μόνο ἀπὸ τὸ λαό.

Ἡ δημοκρατία μας εἶναι κολοβή, ἀτροφικὴ, στραγγαλισμένη ἔτσι ἡ ἀλλιῶς. Ὅταν ὁ μὴ ἢ Θεοκρατία τὴν τρομοκρατῇ, τότε τὸ πρόβλημα μεγιστοποιεῖται. Ὅταν δὲ ἡ κυβερνησιὴ σιγοντάρῃ, μὲ τὴν σιωπὴ της, τότε ἡ κατάσταση γίνεται ἐπικίνδυνη.

Γ.Ζ.

Ἡ διανομὴ τῆς νομῆς

Ἡ πρόταση νόμου ποὺ ἐπέβαλε στὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας ἡ Ἐπιτροπὴ γιὰ τὰ Ἀνθρώπινα Δικαιώματα σκόπευε στὸ «ξεκαθάρισμα τῶν ρόλων Πολιτείας καὶ Ἐκκλησίας», ὅπως δήλωσε ὁ ἀντιπρόεδρος της καθηγητὴς τοῦ Συνταγματικοῦ Δικαίου κ. Ν. Ἀλεβιζάτος καὶ περιελάμβανε προτάσεις «γιὰ τὴ θρησκευτικὴ ἐλευθερία καὶ ἰσότητα, γιὰ κατάργηση τοῦ θρησκευτικοῦ ὅρκου, γιὰ ἀπαγόρευση τῆς ἀναγραφῆς θρησκευματοῦ σὲ δημόσια ἔγγραφα, γιὰ δυνατότητα πολιτικῆς κηδεῖας καὶ ἀποτέφρωσης τῶν νεκρῶν κ.ἄ.».

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος κ. Χριστόδουλος εἶχε προλάβει τὴν πρόταση, δηλώνοντας πρὶν ἀπὸ τὴν ὑποβολή της, ὅτι «τὰ θέματα αὐτὰ εἶναι λυμένα πρὸ καιροῦ καὶ δὲν ἐπιδέχονται νέες λύσεις», οἱ δὲ ρόλοι τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Πολιτείας «εἶναι δεδομένοι». Ἡ Ὑπουργὸς Παιδείας κ. Μ. Γιαννάκου, μόλις ἔλαβε τὴν πρόταση, δήλωσε, ὅτι οἱ ρόλοι αὐτοὶ εἶναι «καθωρισμένοι». Πραγματικὰ πλήρης ταύτιση, σ' ὅτι ἀφορᾷ στὴ διανομὴ τῶν ρόλων γιὰ τὴν νομὴ (βοσκή) τῆς ἐξουσίας καὶ τοῦ χρήματος. Σ' ὅτι ἀφορᾷ στὴς ἐλευθερίες τοῦ Ἑλλῆνα, ἔ! αὐτὸ δὲ μᾶς ἔλειπε -νὰ τοῦ ἀναγνωρίσουμε κι αὐτοῦν ὁ κάποιο δικαίωμα. Ἀνάθεμα τρίζ!

Γ.Σ.Π.

Ἀποδεκτὸς Καίσαροπαπισμὸς

Ἐπίθεση κατὰ τῶν Μ.Μ.Ε. ἐξάπλυνσε στὴς 23 Ὀκτωβρίου ὁ κ. Χριστόδουλος, διότι, ἀποκαλύπτοντας τὴ διαφθορά, δημιουργοῦν ἓνα «ρυπαρὸ κλίμα». Βέβαια δὲν χρειάζεται νὰ ἐπισημάνουμε τὸ αὐταπόδεικτο σόφισμα τοῦ κ. Χριστόδουλου (τὸ ρυπαρὸ κλίμα τὸ δημιουργοῦν οἱ δράστες τῶν διεφθαρμένων πράξεων κι ὅχι οἱ δημοσιοποιοῦντες τὴς διεφθαρμένες πράξεις). Θὰ σᾶς συμβουλέψωμε ὁμῶς νὰ συνειδητοποιήσετε, ὅτι, προσφέροντας στήριγμα στοὺς διεφθαρμένους τῆς πολιτικῆς στοιχειοθέτησε αὐτόματο δικαίωμα νὰ στηρίξῃ καὶ ἡ πολιτικὴ τοὺς διεφθαρμένους τοῦ κλήρου. Πάνω ἀπὸ ὅλα ὁμῶς μὲ τὴν παρέμβασή του αὐτὴ στὰ πολιτικὰ πράγματα ὑπεδήλωσε ὅτι τὸ θέμα διαφθορὰ ἀνήκει στὴν ἀρμοδιότητα τῆς ἱερᾶς ἐξουσίας τοῦ κλήρου ἢ τῶν κοσμικῶν ἐξουσιαστῶν - μιὰ ἀρμοδιότητα (ἄνωθεν δοσμένη σ' αὐτούς;) τὴν ὁποία οὐδεὶς βέβηλος ἐκτὸς «νυμφῶνος» μπορεῖ νὰ ἀμφισβητήσῃ. Καὶ πράγματι οὔτε ἓνας ἐκπρόσωπος τῆς Πολιτικῆς διαμαρτυρήθηκε γιὰ τὸν προφανῆ καίσαροπαπισμὸ τοῦ κ. Χριστόδουλου. Νέε Μεσαίωνα, τὸ μεγαλεῖο σου! Τὸ «*jus primae noctis*» μένει νὰ ἐφαρμοσθῇ καὶ πάλι, γιὰ νὰ μὴ σοῦ λείπῃ τίποτα ἀπὸ τὸ μεγαλεῖο τοῦ ἀειμνήστου παλαιοῦ Μεσαίωνα...

Γ.Σ.Π.

«ΕΝ ΦΑΤΝΗ, ΤΩΝ Α-ΛΟΓΩΝ...»

Οί σιωνιστικὲς δοξολογίες, τὰ κηρύγματα μίσους,
οἱ ἀνθεῖληθνικοὶ λειτουργικοὶ ὕμνοι
ποὺ ψάλλονται στοὺς ναοὺς τὰ Χριστούγεννα
κι οἱ ἀντιφάσεις τῶν Εὐαγγελίων

γγελοι, φάτνη, πρόβατα, βοσκοί, μάγοι, κ.ἄ. συνθέτουν τὸ σκηνικὸ τῆς ἐορταζόμενης ἀπὸ τοὺς χριστιανοὺς ἐπετείου τῆς γέννησης τοῦ Ἰησοῦ, ὅπως περιγράφεται στὰ Εὐαγγέλια, τὰ ὁποῖα ὅμως παρουσιάζουν πλήρως ἀντικρουόμενες περιγραφές, ποὺ δὲν ἀντέχουν στὸ φῶς τῆς κριτικῆς. Χριστιανοὶ ἀπολογητὲς μὲ διάφορους συνοδοιπόρους τους, προπαγανδίζουν ἐπὶ πλεόν, ὅτι τὸ μήνυμα ποὺ στέλνει στὸν κόσμον ἡ γέννηση τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ ἀγάπη. Μελετῶντας ὅμως –ὄχι μόνον τὴν Ἁγία Γραφή– ἀλλὰ καὶ τοὺς χριστουγεννιάτικους λειτουργικοὺς ὕμνους τῆς Ἐκκλησίας διαπιστώνομε, ὅτι διὰ τῆς ὑποτιθέμενης γεννήσεως τοῦ Ἰησοῦ ὄχι μόνον δὲν κηρύχθηκε ἡ ἀγάπη στὸν κόσμον ἀλλὰ τὸ μίσος, ὁ ρατσισμὸς κι ὁ σιωνισμὸς.

Πληροφορίες γιὰ τὴ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ –ἂν καὶ ἡ ἐποχὴ του ἦταν μία ἀπὸ τὶς καλύτερα τεκμηριωμένες ἱστορικά– δὲν ἔχουμε ἄλλες, ἐκτὸς ἀπὸ ἐκεῖνες ποὺ περιέχονται στὰ Εὐαγγέλια. Γιὰ τὴ γέννησή του πληροφορίες περιέχουν μόνον τὸ «Κατὰ Ματθαῖον» καὶ τὸ «Κατὰ Λουκᾶν»· κι αὐτὰ ὅμως δὲν συμφωνοῦν μεταξύ τους, αὐτοαναιροῦνται, ἀλληλοαναιροῦνται κι ἔχουν πλείστες ἀντιφάσεις. Ἄς ἐξετάσουμε μερικὲς χαρακτηριστικές:

Τὸ γενεαλογικὸ δένδρο τοῦ Ἰησοῦ. Στὸ «Κατὰ Ματθαῖον» παρατίθενται 41 γενιές, ἐνῶ στὸ «Κατὰ Λουκᾶν» 78, οἱ ὁποῖες δὲν συμφωνοῦν οὔτε στὸ ὄνομα τοῦ πατέρα του Ἰωσήφ. (Βλ. Ἱ. Δημόφилου, «Τὸ γενεαλογικὸ δένδρο τοῦ Ἰησοῦ», «Δ», τ. 275.)

Ὁ τόπος καταγωγῆς τοῦ Ἰησοῦ. Ὁ Ἰησοῦς σύμφωνα με τὸν Ματθαῖο γεννήθηκε στὴν Βηθλεὲμ καὶ μετῴκησε ἀργότερα στὴν πόλη Ναζαρέτ (β' 23), ἐνῶ σύμφωνα με τὸν Λουκᾶ οἱ γονεῖς του κατοικοῦσαν στὴ Ναζαρέτ καὶ μετέβησαν στὴν Βηθλεὲμ, γιὰ νὰ γεννηθῇ ὁ Ἰησοῦς ἐκεῖ (β' 4).

Τὴν πόλη Ναζαρέτ δὲν τὴν ἀναφέρουν οὔτε τὸ Ταλμουδ οὔτε ὁ Ἰώσηπος οὔτε τὰ ρωμαϊκὰ ἀρχεῖα· κι αὐτό, γιὰ τέτοια πόλη τὴν ἐποχὴ τῆς γέννησης τοῦ Ἰησοῦ δὲν ὑπῆρχε. Ἡ λέξη ποὺ βρῆκαν οἱ Ἑβραῖοι τῆς Διασπορᾶς– συντάκτες τῶν Εὐαγγελίων σὲ τρία βιβλία τῆς «Παλαιᾶς Διαθήκης» («Ἀριθμοί», «Κριταί» καὶ «Σαμουὴλ Α'») ἦταν «Ναζὶρ» (ἄνθρωπος ἀφιερωμένος στὸ Θεό) καὶ γιὰ τὴν ἀκρίβεια «NZZ», δεδομένου ὅτι οἱ Ἑβραῖοι ἔγραφαν μόνο τὰ σύμφωνα κι ὁ ἀναγνώστης καλοῦνταν νὰ μαντέψῃ τὰ ἐνδιάμεσα φωνήεντα. [*«Ἴδου θέλεις συλλάβει καὶ θέλεις γεννήσῃ υἱόν, καὶ ξυρᾶφιον δὲν θέλει ἀναβῆσται ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, διότι τὸ παιδίον θέλει εἶσθαι Ναζηραῖος εἰς τὸν Θεόν»*] («Κριταί», ιγ' 5).] Ἡ ἀδυναμία τῶν συντακτῶν τῶν Εὐαγγελίων νὰ κατανοήσουν τὴν ἐβραϊκὴ αὐτὴ λέξη κι ἡ πλήρης τους ἄγνοια σχετικὰ μετὴν γεωγραφία τῆς περιοχῆς τοὺς ὠδήγησε στὸ νὰ ἐκλάβουν τὴ λέξη «NZZ» ὡς πόλη τῆς Γαλιλαίας. Τὸ πρόβλημα ἔλυσε ἡ χριστιανικὴ ἡγεσία, ιδρύοντας τὸν 8ο αἰ. μ.Χ. τὴν πόλη Ναζαρέτ, ποὺ ὑπάρχει ἔως σήμερα.

Οἱ δὴθεν «προφητεῖες» γιὰ τὴ γέννηση. Προσπαθώντας οἱ εὐαγγελιστὲς νὰ ἀποδείξουν, ὅτι τόσο ἡ γέννηση, ὅσον κι ἄλλα γεγονότα τῆς ζωῆς τοῦ Ἰησοῦ εἶχαν προφητευθῇ στὴν «Παλαιὰ Διαθήκη», ἀπομόνωσαν καὶ συνέρραψαν λέξεις καὶ φράσεις τῆς, οἱ ὁποῖες ὅμως ἀναφέρονται σὲ ἄλλα ἄσχετα θέματα καὶ καμμιά τους δὲν προφητεῖει τίποτε. (Βλ. Ε. Ἀτταβυρίου, «Οἱ προφῆτες τῆς “Παλαιᾶς Διαθήκης” δὲν προέβλεψαν τὴν ἔλευση τοῦ Ἰησοῦ», «Δ», τ. 180.)

Ἡ χρονολογία τῆς γέννησης. Χαρακτηριστικὸ τῶν Εὐαγγελίων εἶναι, ὅτι δὲν ἀναφέρουν καμμία χρονολογία. Τὰ στοιχεῖα δὲ ποὺ παραθέτουν εἶναι τόσο ἀλληλοαναιρούμενα, ὥστε κανεὶς ἐρευνητὴς δὲν ἐπαλήθευσε, ὅτι τὰ περὶ τῆς γεννήσεως ἔλαβαν χώρα τὸ ἔτος 0, τὸ ἀντίθετο μάλιστα. (Βλ. Ε. Ἀτταβυρίου, «Ἡ χρονολόγηση τῆς Γέννησης καὶ τῆς Σταύρωσης», «Δ» τ. 228, Κ. Κουτροβέλη, «Πότε γεννήθηκε ὁ Χριστός;», «Δ», τ. 240 καὶ Ε. Ἀτταβυρίου, «Οἱ ἀντιφάσεις τῶν Εὐαγγελίων ὡς πρὸς τὴν χρονολογία τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ», «Δ» τ. 252.)

Ὁ μῆνας τῆς γέννησης. «*Ὡς ἐκεῖναις δὲ ταῖς ἡμέραις ἐξῆλθε διάταγμα παρὰ τοῦ Καίσαρος Αὐγούστου νὰ ἀπογραφῇ πᾶσα ἡ οἰκουμένη*», ἐνῶ κατὰ τὴ γέννηση «οἱ ποιμένες ἦσαν κατὰ τὸ αὐτὸ μέρος διανυκτερεύοντες ἐν τοῖς ἀγροῖς» («Κατὰ Λουκᾶν», β' 1 καὶ 8). Στὶς 25 Δεκεμβρίου, σὲ πλήρη χειμῶνα, οὔτε ἀπογραφὲς γίνονται οὔτε οἱ ποιμένες διανυκτερεύουν στοὺς ἀγρούς–εἰδικὰ στὴν Βηθλεὲμ–, ἡ ὁποία κεῖται σὲ ὑψόμετρο 800-900 μέτρων καὶ τὸ ψυχρὸς ἐκεῖ εἶναι δριμύν τὸν χειμῶνα. Ἐπειδὴ οἱ Ἰουδαιοχριστιανοὶ πίστευαν ὅτι ὁ Ἀδὰμ πλάσθηκε τὴν 6ῃ ἡμέρᾳ καὶ δεδομένου ὅτι δὲν γνώριζαν πότε γεννήθηκε ὁ Ἰησοῦς, παραδέχθηκαν πὼς γεννήθηκε τὴν ἴδια ἡμέρα καὶ γιόρταζαν ἀρχικὰ τὴν γέννησίν του στὶς 6 Ἰανουαρίου (Θεοφάνεια). Πάνδημος

Ἡ «σύλληψις ἐν γαστρί» τῆς Μαριὰμ, ὅπως τῆς ἀνακοίνωσε ὁ ἀρχάγγελος Γαβριήλ, ἐγένε μετὶ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα («Κατὰ Λουκᾶν», α' 26-38). Ἐφ' ὅσον ὁ Ἰωσήφ δὲν ἔπαιξε κανένα ρόλο σ' αὐτὴ τὴν ἐγκυμοσύνη, ἡ παραπλευρῶς ἀπεικόνισις ὅλων τῶν Ἑβραίων ἁγίων «προπατόρων» τοῦ Ἰησοῦ δὲν ἔχει κανένα νόημα. Διευκρινίζεται ἐπίσης, ὅτι σὲ κανένα Εὐαγγέλιο δὲν ἀναφέρεται ὅτι ὁ Ἰωσήφ ἦταν γέρος.

ὅμως ἐορτὴ συμποσίων κι εὐθύμων συγκεντρώσεων πολὺ ἀγαπητὴ στὸ λαὸ ἦταν ἡ ἡμέρα τῆς γεννήσεως τοῦ Ἡλίου, ἡ ὁποία ἐωρταζόταν ἀπὸ τοὺς ἐθνικοὺς μετὰ τὸ χειμερινὸ ἡλιοστάσιο, ὅταν ἡ ἡμέρα ἀρχίζε νὰ μεγαλώνῃ. Ἡ Ἐκκλησία ἀναγκάσθηκε νὰ υἱοθετήσῃ τὴν μεγάλη αὐτὴ γιορτὴ καὶ νὰ μεταφέρῃ τελικὰ μετὰ τὸν 8 αἰῶνα μ.Χ. τὰ Χριστούγεννα στὶς 25 Δεκεμβρίου.

Παρουσιάστηκε ἄγγελος καὶ σὲ ποιόν; Σύμφωνα μετὸν Λουκᾶ ὁ ἄγγελος παρουσιάστηκε στὴν Μαριὰμ καὶ τῆς ἐκμυστηρεύτηκε τὴν ἐπιλογὴ τοῦ Γιαχβὲ πρὸς τὸ ἄτομό της (α' 26-38). Ὁ Ματθαῖος τὸ ἀγνοεῖ αὐτὸ καὶ παρουσιάζει τὸν ἄγγελο νὰ πηγαίνει στὸν Ἰωσήφ. Μόλις ἡ Μαριὰμ κατέστη ἔγκυος, πρὶν «συνέλθῃ» μετὰ τοῦ Ἰωσήφ, ὁ μνηστῆρας της «μὴ θέλων νὰ θεατρίσῃ αὐτήν, ἠθέλησεν νὰ ἀπολύσῃ αὐτὴν κρυφίως» (α' 18-19). Στὸ ὄνειρό του ὅμως ἐφάνη ὁ ἄγγελος, ὁ ὁποῖος τοῦ ἐξήγησε τὸ ὑπερφυσικὸ τοῦ γεγονότος. Παρ' ὅλο ποὺ τελικὰ καὶ οἱ δύο ὑποτίθεται ὅτι γινώριζαν, ὅτι θὰ γεννοῦσαν τὸν υἱὸ τοῦ Γιαχβέ, ὅταν ἐγένε δώδεκα ἐτῶν, ἐνῶ τὸν εἶχαν χάσει,

Περιοδικά παγκόσμιας κυκλοφορίας –στην ύπηρεσία των ίδιων εξουσιαστικών κέντρων που έπείβαλαν τὸ Χριστιανισμό– συνεχίζουν νὰ συντηροῦν δύο χιλιετίες μετὰ τὴ σχετικὴ μὲ τὴ θρυλούμενη γέννηση τοῦ Ἰησοῦ παραφιλολογία.

τὸν βρῆκαν στὸ ναό, τὸν ρώτησαν γιατί τὸ ἔκανε αὐτὸ κι ὁ Ἰησοῦς τοὺς ἀπάντησε: «Δὲν ἤξεύρετε ὅτι πρέπει νὰ εἶμαι εἰς τὰ τοῦ πατρός μου; Καὶ αὐτοὶ δὲν ἐννόησαν τὸν λόγον, τὸν ὁποῖον ἐλάλησε πρὸς αὐτούς.» («Κατὰ Λουκᾶν», β' 42-50.) Δηλαδή τόσο ὁ Ἰωσήφ ὅσο καὶ ἡ Μαριὰμ φέρονται νὰ ἀγνοοῦν ἢ νὰ ἔχουν ξεχάσει τὰ λόγια τοῦ ἀγγέλου.

Ἦταν ἀειπάρθενος ἡ Μαριὰμ; «Ἀφοῦ ἡρραβωνίσθη ἡ μήτηρ αὐτοῦ Μαριὰμ μετὰ τοῦ Ἰωσήφ, πρὶν συνέλθωσιν, εὐρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ πνεύματος ἁγίου», («Κατὰ Ματθαῖον», α' 18)· κρίνος δὲν ἀναφέρεται πουθενά. Τὸ «πρὶν συνέλθωσιν» σημαίνει ὅτι κάποια στιγμή ἀργότερα «συνῆλθαν», τὸ ὁποῖο ἐπαναλαμβάνει μὲ ἄλλα λόγια μερικὲς παραγράφους πιδὶ κάτω ὁ Ματθαῖος: «Καὶ δὲν ἐγνώριζεν αὐτὴν (τὴν Μαριὰμ ὁ Ἰωσήφ), ἕως οὗ ἐγέννησεν τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον» (α' 25). Δὲν τὴν «γνώριζε» μέχρι ποῦν γέννησε, ἐπομένως τὴν «γνώρισε» μετὰ. Ἐξ ἄλλου, γιὰ νὰ ἀναφέρεται ὁ Ἰησοῦς ὡς πρωτότοκος υἱὸς τῆς Μαριὰμ, σημαίνει ὅτι ἀργότερα ἔκανε κι ἄλλα παιδιά. Ὡς «πρωτότοκο» γυιὸ τῆς Μαριὰμ ἀναφέρει τὸν Ἰησοῦ καὶ ὁ Λουκᾶς (β' 7). Τὰ παιδιά τῆς Μαριὰμ καὶ ἀδελφία τοῦ Ἰησοῦ ἀναφέρονται ἀπὸ τρεῖς εὐαγγελιστές, τὸν Ματθαῖο (ιβ' 46-50), τὸν Μάρκο (γ' 31-35) καὶ τὸν Λουκᾶ (ἡ' 19-20). Ἡ παρθενία τῆς Μαριὰμ καὶ μάλιστα ἡ ἀειπαρθενία της κατασκευάστηκε ἀπὸ τὶς Ἱερές Συνόδους μετὰ τὸν ε' αἰ. μ.Χ.. (Βλ. Ε. Ἀτταβυρίου, «Τὰ ἀδελφία τοῦ Ἰησοῦ», «Δ», τ. 264, δρ Γ. Μουστάκη «Εἶχε καὶ ἄλλα παιδιά ἡ ἀειπαρθένος Μαρία;», «Δ», τ. 252 καὶ

Παναγία ή γαλακτοτροφούσα (Βυζαντινό Μουσείο Πολιτισμού). Πρόκειται για εικόνα του 1784 με έντελως άσυνήθιστο θέμα. Παρατηρήστε, ότι το στήθος της Παναγίας παρουσιάζεται σαν κολλημένο στον δεξιό της ώμο, ο δὲ Ἰησοῦς δὲν ἔχει χαρακτηριστικὰ θηλάζοντος βρέφους ἀλλὰ ἐφήβου. Αὐτὴ εἶναι ἡ «ἀπαράμιλλη βυζαντινὴ τέχνη», πὺν διατείνονται οἱ ἑλληνορθόδοξοι.

Γ. Ἱεροδιακόνου, «Τὰ πέντε ἀδελφία τοῦ Ἰησοῦ σύμφωνα μετὰ τὴν Καινὴ Διαθήκη», «Δ» τ. 268 ἢ <http://www.davlos.gr/pdf/17613.pdf>.)

Ποιό ὄνομα δόθηκε στὸν Χριστό; «Καὶ θέλουσι καλέσει τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ, τὸ ὁποῖον μεθερμηνευόμενον εἶναι μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός.» («Κατὰ Ματθαῖον», α' 23.)

«Καὶ ἐκάλεσεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν.» (Ὁ ἴδιος δύο παραγράφους πιὸ κάτω, α' 25.)

«Διὰ τὴν πληρωθῇ τὸ ρηθὲν διὰ τῶν προφητῶν, ὅτι Ναζωραῖος θέλει ὀνομασθῇ.» (Ὁ ἴδιος, β' 23.)

Ἦταν ὁ Ἰησοῦς μονογενὴς υἱὸς τοῦ Γιαχβέ; Ὁχι, διότι ἡ «Γένεσις» κάνει λόγο γιὰ υἱοὺς τοῦ Γιαχβέ: «Ἰδόντες οἱ υἱοὶ τοῦ Θεοῦ τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων, ὅτι ἦσαν ὡραῖαι, ἔλαβον εἰς ἑαυτοὺς γυναῖκας» (στ' 2).

Οἱ χριστιανοὶ ἀπολογητὲς ἀντιπαρέρχονται τὶς κραυγαλέες ἀντιφάσεις τῶν Εὐαγγελίων καὶ προσπαθοῦν νὰ ἐπικεντρώσουν τὴν προσοχὴ τοῦ «ποιμνίου» στὴ σημασίᾳ τῆς γέννησης τοῦ Ἰησοῦ γιὰ τοὺς ἀνθρώπους καὶ –εἰδικώτερα– στὸ νόημα τῆς γιορτῆς τῶν Χριστουγέννων, τὸ ὁποῖο εἶναι ἡ «ἀγάπη». Ἄς δοῦμε τὰ πράγματα ὅπως εἶναι.

Ο θεὸς τῶν χριστιανῶν εἶναι τριαδικὸς (Ἁγία Τριάς)· ἀποτελεῖται ἀπὸ τρεῖς ὑποστάσεις ἀδιαίρετες κι ὁμοούσιες: τὸν πατέρα (Γιαχβέ), τὸν υἱὸ (Ἰησοῦ) καὶ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα (ἓνα περιστέρι). Στὴν «Παλαιὰ Διαθήκη» περιγράφονται πλῆθος ἐγκλημάτων καθὼς καὶ ρατσιστικῶν κι ἀποτροπαιῶν πράξεων τοῦ Γιαχβέ, οἱ ὁποῖες κατὰ κανόνα ὑπερβαίνουν τὰ ὅρια τῆς κοινῆς λογικῆς. Ὡρισμένα ἀπὸ τὰ ἐγκλήματα τοῦ Γιαχβέ, στὰ ὁποῖα δὲν εἶναι ἀμέτοχος ὁ Ἰησοῦς ἀλλὰ –τοῦναντίον– συνέννοχος, ἔχουν παρουσιασθῇ σὲ παλαιότερα τεύχη τοῦ «Δ». (Βλ. «Δ» 154, 164-165, 169, 171, 193 κ.ἄ.) Ἄς μὴν τὰ ἐπαναλάβωμε ἐδῶ.

Παῖαιοδιαθηκικὸ μῖσος καὶ στὴν Καινὴ Διαθήκη

«Καινὴ Διαθήκη» εἶναι ἀδιάσπαστη σὲ ἔννοιες καὶ σὲ ιδέες μὲ τὴν «Παλαιά». Ὁ Ἰησοῦς διευκρινίζει: *«Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον καταλῦσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς προφῆτας. Οὐκ ἦλθον καταλῦσαι ἀλλὰ πληρῶσαι.»* («Κατὰ Ματθαῖον», ε' 17.) Τὰ ἐγκλήματα καὶ τὰ ρατσιστικὰ κηρύγματα μίσους καὶ μισελληνισμοῦ συνεχίζονται ἀμείωτα καὶ στὴν «Καινὴ Διαθήκη». Στὸ ἄρθρο «*Ἰησοῦς: Κήρυκας μίσους, διχασμοῦ καὶ μισελληνισμοῦ*», «Δ», τ. 271-273 ἢ <http://www.davlos.gr/pdf/17909.pdf>, ἔχουν ἀναλυθῇ ἀρκετὰ ἀπ' αὐτά. Σᾶς παρουσιάζουμε ἓνα μικρὸ ἀκόμη δεῖγμα:

● Ὁ Ἰησοῦς ἀρέσκεται στὴν ἐξαπόλυση ἀπειλῶν, γιὰ νὰ ἐκμεταλλεῖται τὴν ἀνθρώπινη ἀγωνία γιὰ τὴν μετὰ θάνατον κατάστασι. *«Ὅστις δ' ἂν ἀρνήσῃται με ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων ἀρνήσομαι αὐτὸν καὶ ἐμπροσθεν τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.»* («Κατὰ Ματθαῖον», ι' 33.)

● «*Θέλουσιν ἐξέλθει οἱ ἄγγελοι καὶ θέλουσιν ἀποχωρίσει τοὺς πονηροὺς ἐκ μέσου τῶν δικαίων. Καὶ θέλουσιν ρίψει αὐτοὺς εἰς τὴν κἀμινον τοῦ πυρός. Εκεῖ θέλει εἶσθαι ὁ κλανθμὸς καὶ ὁ τριγμὸς τῶν ὁδόντων.*» («Κατὰ Ματθαῖον», ιγ' 49-50.) Ἀπίστευτες ἀπειλές. Στὴν Δευτέρα Παρουσία οἱ ἁμαρτωλοὶ θὰ βράσουν στὰ καμίνια τῆς Κολάσεως, ὅπου θὰ πέση τὸ κλάμα καὶ τὸ τριξίμο τῶν δοντιῶν. Αὐτὸ καλεῖται ψυχολογικὴ τρομοκρατία.

● «*Ἀπελθεῖν εἰς τὴν γέεναν, εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον, ὅπου ὁ σκόλληξ αὐτῶν δὲν τελευτᾷ καὶ τὸ πῦρ δὲν σβήνεται.*» («Κατὰ Μάρκον», θ' 43-44.) Σκουλήκια θὰ τρῶνε τοὺς κολασμένους ἀσταμάτητα καὶ ἡ φωτιά δὲ θὰ σβήνῃ. Πῶς νὰ σχολιασθοῦν αὐτὲς οἱ εἰκόνες φρίκης; Προσέξτε τὴ λέξη «γέεννα». Ἡ ἐρμηνεία, ποὺ συνήθως δίδεται γι' αὐτὴ τὴ λέξη εἶναι «κόλασις» εἶναι ὅμως λάθος. «Γέεννα» τὴν ἐποχὴ τοῦ Χριστοῦ ὠνομαζόταν ἓνας τόπος, ποὺ βορσκοῦταν μεταξὺ τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ τῆς Ἱερικοῦς. Ἦταν μία εὐρύχωρη χαράδρα, ὅπου ἔρριχναν τὰ σκουπίδια καὶ τὶς ἀκαθαρσίες τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ τοὺς ἔβαζαν φωτιά, γιὰ νὰ τὰ καῖνε, ἢ ὁποῖα ἔκαιγε διαρκῶς καὶ ὑψωνόταν

Ἀντίφωνον γ'. Ἦχος δ'.

Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου·
Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ
τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν
ποδῶν σου.

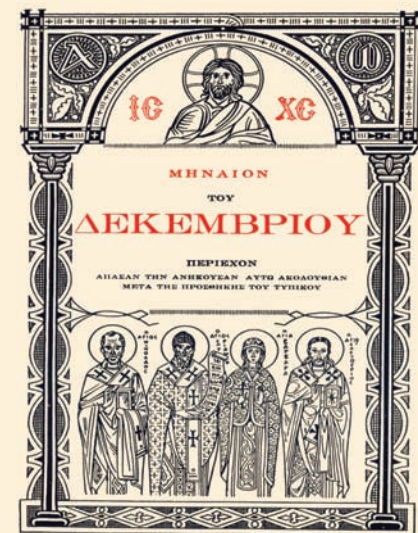
Ἡ γέννησίς σου Χριστέ ὁ Θεὸς ἡ-
μῶν κ.τ.λ.

Ράβδον δυνάμεως ἐξαποστελεῖ
σοι Κύριος ἐκ Σιών.

Καὶ νῦν. Ἦχος πλ. θ'.

Γερμανοῦ.

Χορεύουσιν Ἄγγελοι πάντες ἐν
οὐρανῷ, καὶ ἀγάλλονται σήμε-
ρον· σκιρτᾷ δὲ πᾶσα ἡ κτίσις, διὰ
τὸν γεννηθέντα ἐν Βηθλεέμ, Σω-
τῆρα Κύριον· ὅτι πᾶσα πλάνη τῶν
εἰδώλων πέπαυται, καὶ θασιλεύει
Χριστὸς εἰς τοὺς αἰῶνας.

καὶ σοὺ ἑνανθρω-
πήσαντος ἐκ τῆς Ἀγνῆς, ἡ πολυ-
θεΐα τῶν εἰδώλων κατήργηται. Ὑ-
πὸ μίαν βασιλείαν ἐγκόσμιον, αἱ
πόλεις γεγέννηται· καὶ εἰς μίαν
Δεσποτείαν Θεότητος, τὰ Ἔθνη ἐ-
πίστευσαν.

*Ἐλάχιστο δείγμα σιωνιστικῆς προπαγάνδας, ρατσισμού κι ἀνθελληνισμοῦ στὰ εἰκονιζό-
μενα ἀποσπάσματα ἀπὸ ὕμνους, ποὺ ψάλλονται κάθε χρόνο ἀνήμερα τὰ Χριστούγεννα
στοὺς ναοὺς τῆς πατρίδας μας. (Πηγή: «Μηναῖον τοῦ Δεκεμβρίου».)*

καπνὸς μαῦρος, βρωμερὸς καὶ ἀποπνικτικὸς. Ἐκεῖ ἀπειλεῖ ὅτι θὰ πετάξῃ –ποιοῦς– ὁ
«κήρυκας τῆς ἀγάπης» Ἰησοῦς, στὴν καιόμενη χωματερὴ τῆς Ἱερουσαλὴμ.

● «Ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ τριγμὸς τῶν ὁδόντων, ὅταν ἴδῃτε Ἀβραὰμ καὶ
Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ καὶ πάντας τοὺς προφῆτας ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ, ἑαυτοὺς
δὲ ἐκβαλλομένους ἔξω.» («Κατὰ Λουκᾶν», ιγ' 28.)

● «Ὁ πιστεύων εἰς τὸν υἱὸν ἔχει ζωὴν αἰώνιον. Ὁ δὲ ἀπειθῶν εἰς τὸν υἱὸν οὐκ
ὄσεται ζωὴν, ἀλλ' ἡ ὁργὴ τοῦ Θεοῦ μένει ἐπ' αὐτόν.» («Κατὰ Ἰωάννην», γ' 36.)

Παρατηρεῖται ἡ ἴδια ἀκριβῶς νοοτροπία μὲ τὴν «Παλαιὰ Διαθήκη» ἀλλὰ καὶ μὲ τοὺς
λειτουργικοὺς ὕμνους, ποὺ ψάλλονται στοὺς ναοὺς τὰ Χριστούγεννα. Σὲ παλαιότερα
τεύχη τοῦ «Δ» ἔχουν παρουσιασθῇ λειτουργικὰ κείμενα κατὰ τὴ Σαρακοστὴ [ἀπὸ τὸ
Τριώδιον μὲ τοὺς ἀναθεματισμοὺς ἐναντίον τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ (τ. 192), κατὰ
τὴν Μεγάλῃ Ἑβδομάδα καὶ κατὰ τὴν Πεντηκοστὴ (τ. 280)].

Δειγματοληπτικά κείμενα ἀπὸ αὐτὰ ποὺ ψάλλουν οἱ ὀρθόδοξοι ἱερεῖς στοὺς χριστιανικοὺς ναοὺς τῆς Ἑλλάδας μας ἀνήμερα τὰ Χριστούγεννα:

● «Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου· Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου» («Πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολὴ Παύλου», α' 13). Πρόκειται γιὰ λίαν εὐγλωττὴ κι ἐξαιρετικὰ δημοφιλῇ στὴν Ἐκκλησίᾳ περικοπὴ, καθ' ὅτι ἐπαναλαμβάνεται πολλὰς φορὲς κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἡμέρας τῶν Χριστουγέννων ἐν μέσῳ «ἀλληλουῖα» (=δόξα στὸ Γιαχβέ).

● «Ράβδον δυνάμεως ἐξαποστελεῖ σοι Κύριος ἐκ Σιών», ἀντίφωνον γ'.

● «Ἡ πολυθεΐα τῶν εἰδώλων κατήργηται. Ὑπὸ μίαν βασιλείαν ἐγκόσμιον, αἱ πόλεις γεγέννηται· καὶ εἰς μίαν Δεσποτείαν Θεότητος τὰ ἔθνη ἐπίστευσαν», «Δόξα καὶ νῦν», ἦχος β', Κασίας.

● «Καὶ Ἰσραὴλ ἐποίησεν ἰσχύν», «Β' Ἀριθμῶν τὸ ἀνάγνωσμα», 17-18.

● «Ἀγαπᾷ Κύριος τὰς πύλας Σιών», τροπάριον, ἦχος πλ. β', στίχος α'.

● «Μήτηρ Σιών, ἐκεῖ ἄνθρωπος ἐγεννήθη ἐν αὐτῇ, καὶ αὐτὸς ἐθεμελίωσεν αὐτὴν ὁ Ὑψιστος», τροπάριον, ἦχος πλ. β', στίχος δ'.

● «Ἰσραὴλ τῷ ἡγαπημένῳ ὑπ' αὐτοῦ», «Προφητείας Ἰερεμίου τὸ ἀνάγνωσμα» (Βαροὺχ 3, 36-38).

● «Μὴ δῶς ἐτέρῳ τὴν δόξαν σου, καὶ τὰ συμφέρόντά σοι ἔθνει ἀλλοτρίῳ. Μακάριοι ἐσμέν Ἰσραὴλ», «Προφητείας Ἰερεμίου τὸ ἀνάγνωσμα» (Βαροὺχ 4, 1-4).

● «Εὐφράνθητι, Ἱερουσαλήμ, καὶ πανηγυρίσατε πάντες, οἱ ἀγαπῶντες Σιών... Διὰ τῆς Θεοτόκου· βρέφος γὰρ τίττεται», Ἰωάννου Μοναχοῦ, ἦχος δ'.

● «Ἰσραὴλ γὰρ ὁ ποιμαίνων... Χριστός», ᾠδὴ γ', εἱρμός.

● «Οἱ παῖδες Σιών», ᾠδὴ η', εἱρμός.

● «Σκύλα Βαβυλῶν τῆς Βασιλίδος Σιών, καὶ δορύκνητον ὄλβον ἐδέξατο· θησαν-ροὺς Χριστός, ἐν Σιών δὲ ταύτης», ὁμοίως.

* * *

οῖο εἶναι τελικὰ τὸ μήνυμα τῶν Χριστουγέννων καὶ σὲ ποιούς ἀπευθύνεται; Τὸ μήνυμα τῶν Χριστουγέννων συνοψίζεται στὰ ἴδια τὰ λόγια τοῦ Ἰησοῦ: «Δοξάξω σε, πάτερ, Κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ εἰς νήπια.» («Κατὰ Ματθαῖον», ια' 25.) Ὁ Ἰησοῦς προορίζει τὴν διδασκαλίαν του γιὰ τοὺς μωροὺς καὶ πτωχοὺς τῷ πνεύματι κι ὄχι γιὰ τοὺς συνετοὺς.

«Χριστὸς γεννᾶται σήμερον, ἐν φάτνῃ τῶν ἀλόγων»...

Ἰωάννης Λάζαρης

ΤΟ ΠΑΡΑΜΥΘΙ «ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ»

Ἡ Βίβλος δὲν ἔχει γραφῇ ἀπὸ τὸ Θεό...

«Καὶ τί θὰ κάνετε φέτος στὸ Ραμαζάνι;» Αὐτὴ εἶναι ἡ ἐρώτηση ποὺ θέτω συχνὰ στοὺς φίλους μου, ὅταν μὲ ρωτοῦν, γιατί μποῦκοτάρω τὰ Χριστούγεννα. Σὲ περίπτωση ποὺ ὁ συνομιλητής μου δὲν εἶναι μουσουλμάνος, ἢ δὲν ἔχει φίλους μουσουλμάνους ἢ ἀπάντηση εἶναι σχεδὸν πάντα ἡ ἴδια: «Ἔε, τίποτε.»

«Ἐνδιαφέρον» ἀπαντῶ. «Γιατί τίποτε;»

«Μά, γιατί νὰ γιορτάσω τὸ Ραμαζάνι; Δὲν εἶναι ἡ θρησκεία μου.»

«Ἀκριβῶς. Γι' αὐτὸ δὲν γιορτάζω κι ἐγὼ τὰ Χριστούγεννα.»

Ἐδῶ καὶ εἴκοσι χρόνια ἔχω σταματήσει –καὶ αὐτὸ ἀποτελεῖ προσωπικὴ ἀπόφαση– νὰ συμμετέχω στὴν θρησκευτικὴ φαντασίωση, στὴν ὁποία ἔχει βουλιάξει ἡ Ἀμερική κι ἐδῶ καὶ δύο δεκαετίες ἔχω ἀπορρίψει τὰ Χριστούγεννα. Βεβαίως δὲν συμμερίζονται ὅλοι οἱ οὐμάνιστὲς τὶς ἀπόψεις μου οὔτε ἀποκηρύσσουν τόσο πρόθυμα τοὺς ἐορτασμοὺς αὐτῆς τῆς ἐποχῆς τοῦ χρόνου. Ἀντιθέτως οἱ μὴ θρησκευόμενοι Ἀμερικανοὶ λαμβάνουν μέρος σὲ χριστιανικὲς, ἰουδαϊκὲς ἢ ἄλλες θρησκευτικὲς γιορτές, ὅσο ἀποστασιοποιημένοι κι ἂν αἰσθάνωνται ἀπέναντι στὶς κοσμοθεωρίες ποὺ τὶς δημιούργησαν. Ὡστόσο στὸ παραδοσιακὸ παραμῦθι τῶν Χριστουγέννων βρίσκονται οἱ ρίζες τῶν χριστιανικῶν ἀντιλήψεων, δόγματος καὶ πρακτικῆς, δηλαδὴ ὅλα ἐκεῖνα μὲ τὰ ὁποῖα οἱ οὐμάνιστὲς ἔχουν βαθεῖς καὶ ἀρθρωμένους διαφωνίες. Πειπιοθήσεις, ὅπως ὅτι ὁ Θεὸς ἐνσαρκώθηκε στὸ πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ, ὅτι τὰ Εὐαγγέλια ἔχουν κρυμμένα μηνύματα, ποὺ μόνο λίγοι μποροῦν νὰ ἀντιληφθοῦν ἢ ὅτι ἡ λύτρωση ποὺ προσφέρει ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι μοναδικὴ καὶ δὲν ἔχει ἀνάλογο προηγούμενο, ἔχουν μὲν ἐνεργοποιήσει αἰσθήματα συμπόνιας πρὸς τὸν πλησίον, ἔχουν ὅμως προκαλέσει καὶ τρομερὲς ἐνέργειες ἀπανθρωπιᾶς καὶ μὴ ἀνοχῆς. Ἴσως θὰ ἔπρεπε, ἐμεῖς, ποὺ ζοῦμε σ' ἓνα περιβάλλον σαφέστατα χριστιανικὸ (καὶ ἐνίοτε ἄκρως δογματικό), νὰ ρίξουμε λίγο φῶς στοὺς μύθους τῶν Χριστουγέννων καθὼς καὶ τὴν ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ, ὅπως τὴν παρουσιάζουν τὰ Εὐαγγέλια. Στὸ ἄρθρο «Ματθαῖος ἐναντίον Λουκᾶ» γίνεται ἀνακεφαλαίωση τῶν ἀντιθέσεων ποὺ ὑπάρχουν στὰ δύο Εὐαγγέλια σχετικὰ μὲ τὸν μῦθο τῶν Χριστουγέννων. Ὅσον ἀφορᾷ στὴν ὑποτιθέμενη δημόσια

ζωή τοῦ Ἰησοῦ, στὸ ἄρθρο «Αὐτοὶ οἱ δύομοιροι Ἀπόστολοι» ὁ μελετητὴς τῶν θρησκευτῶν Φράνκ Μιόζι ἐξετάζει τὸ «Κατὰ Μάρκον Εὐαγγέλιο», ὅπου καὶ βρῖσκει ἓνα δόγμα ποὺ καταβαρυνθερώνει τὴν ὑποτιθέμενη βιβλικὴ αὐθεντία.

«Ρίχνοντας φῶς στὸ φῶς τοῦ Κόσμου...»

Πόσο ἀληθινὰ εἶναι τὰ θαύματα τοῦ Χριστοῦ;

τὸ παρελθὸν ἐθεωρεῖτο βέβαιο, ὅτι ἡ Βίβλος εἶχε γραφῇ ἀπὸ τὸν Θεὸ ἢ ὅτι ἦταν ἀποτέλεσμα ἐπιφοίτησης τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Κατὰ συνέπεια οἱ ἱστορίες τῆς ἐθεωροῦντο ἀπολύτως ἀληθινές. Κι ἂν κάποιες ἀπ' αὐτὲς δὲν ἦταν καὶ πολὺ πειστικές, γίνονταν ἀποδεκτές, διότι προήρχοντο ἀπὸ τὴν Ἁγία Γραφή. Τὰ τελευταῖα χρόνια οἱ ἱστορίες τῆς Βίβλου, οἱ ὁποῖες τόσα παιδιὰ ἐπηρέασαν στὴν πιὸ τρυφερή τους ἡλικία θεωροῦνται μῦθοι: ὁ κῆπος τῆς Ἑδέμ, ὁ Πύργος τῆς Βαβέλ, ἡ Κιβωτὸς τοῦ Νῶε, ὁ Ἰωνᾶς καὶ τὸ θαλάσσιο κῆτος, ὁ Μωϋσῆς κ.λπ.

Παρ' ὅλο ποὺ ἀμφισβητοῦνται οἱ ἱστορίες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, δὲν τίθενται καὶ πολλὰ ἐρωτήματα σχετικὰ μὲ τὶς ἱστορίες τῆς Καινῆς Διαθήκης καὶ τὰ θαύματα τοῦ Χριστοῦ. Φυσικὰ οἱ χριστιανοὶ στὴν πλειοψηφία τους ἀποδέχονται χωρὶς δεύτερη σκέψη τὰ θαύματα τοῦ Ἰησοῦ (παρ' ὅλες τὶς κραυγαλέες ὁμοιότητες τους μὲ παλαιότερα θαύματα, αὐτὰ ποὺ σήμερα οἱ ἴδιοι θεωροῦν ἀποκνήματα φαντασίας).

Ἕνα λαμπρὸ ἄστρο

ἱστορία τοῦ Ἰησοῦ ἀρχίζει μὲ τὴν πορεία τῶν Μάγων τὴν νύχτα, ὁδηγούμενοι ἀπὸ τὸ Ἄστρο τῆς Γενέσεως. Φυσικὰ ἓνα λαμπρὸ ἀστὲρι ἦταν τὸ κατάλληλο σύμβολο γιὰ τὴν ἔλευση τοῦ Χριστοῦ, τοῦ «Φωτὸς τοῦ Κόσμου». (Ἡ ἰδέα ὥστόσο ἀνάγεται στὸ ἀπώτερο παρελθόν.)

Στὶς ἀρχαῖες θρησκείες συχνὰ συνεδύαζαν τὴν ἔλευση τῶν θεϊκῶν μορφῶν στὴν γῆ μὲ τὴν ἐμφάνιση ἀστεριῶν ἢ μετεωριτῶν, πράγμα ποὺ προσέδιδε μία ποιητικὴ νότα στὸ «συμβάν» καὶ ἄφηνε νὰ ἐννοηθῇ ὅτι ὁ ἴδιος ὁ Οὐρανὸς προανήγγελλε τὴν ἔλευσὶ τους.

Τὰ ἱερὰ βιβλία τῶν Ἰνδῶν ἀναφέρουν, ὅτι ἡ γέννηση τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Βούδδα συνοδεύτηκαν ἀπὸ θεϊκὸ φῶς. Τὸ ἴδιο διηγοῦνται καὶ στὴν Κίνα, ὅταν ἀναφέρονται στὴν γέννηση τοῦ γιου τοῦ ἰδρυτοῦ τῆς πρώτης δυναστείας καθὼς καὶ τοῦ σοφοῦ Λάο-Τσέ!

Στὴν ἐβραϊκὴ μυθολογία ἓνα ἄστρο ἐμφανίζεται πρὶν ἀπὸ τὴν γέννηση τοῦ Μωϋσῆ καὶ ἓνα νέο ἄστρο γεννιέται στὰ ἀνατολικά πρὶν ἀπὸ τὴν γέννηση τοῦ Ἀβραάμ.

Ὁ μύθος τῶν Χριστουγέννων. (Γελοιογραφία τοῦ περιοδικοῦ «Free Inquiry».)

Μιὰ παρθενογένεση

Πιστεύεται ὅτι μεγάλοι ἄνδρες καὶ θεοὶ γεννήθηκαν ἀπὸ παρθένας καὶ αὐτὸ ἀποτελεῖ ἄλλη μιὰ ἀπόδειξη τῆς θεϊκῆς, ἐξωανθρώπινης φύσης τους. Μιὰ θνητὴ, παρθένα γυναῖκα γεννοῦσε μὲ ὑπερφυσικὸ τρόπο τὸ παιδὶ ἐνὸς θεοῦ. (Κατ' αὐτὸ τὸν τρόπο γεννήθηκαν ὁ Κρίσνα, ὁ Βοῦδδας, ὁ Ζωροάστρης κ.λπ.). Μὲ λίγα λόγια πλεῖστες παρθενογένεσεις «ἔλαβαν χώρα» ἐκτὸς ἀπὸ τὴν περίφημη παρθενογένεση τοῦ Χριστοῦ (!) Σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο θὰ πρέπει νὰ

ἀναφέρουμε καὶ τὴν ἀντιπαλότητα Μίθρα-Ἰησοῦ, καθ' ὅσον καὶ οἱ δύο ὑποτίθεται ὅτι γεννήθηκαν ἀπὸ παρθένης τὴν 25ῃ Δεκεμβρίου καὶ μάλιστα ὁ Μίθρας ἰσχυρίζετο ὅτι προηγήθηκε τοῦ Ἰησοῦ.

Ἀξιοσημείωτη εἶναι καὶ ἡ διαδικασία σύλληψης αὐτῶν τῶν θεϊκῶν ὄντων ἀπὸ τὶς παρθένες μητέρες τους. Ὁ Βούδδας εἰσῆλθε στὴν μήτρα τῆς μητέρας του μὲ τὴν μορφὴ ἄσπρου ἐλέφαντα (!) Ὁ Φό-Χί, ποὺ ἴδρυνε τὴν Κινεζικὴ Αὐτοκρατορία, συνελήφθη ἀπὸ μία παρθένα, ἡ ὁποία ἔφαγε ἓνα λουλούδι ἀπὸ τὴν ζαρντινιέρα τοῦ μπάνιου της. Ὁ Δίας γονιμοποίησε τὴν Δανάη μὲ τὴν μορφὴ χρυσῆς βροχῆς. Ὡστόσο, ἡ σύλληψη τοῦ Ἰησοῦ διαφέρει (σὲ σχέση μὲ τὸν Δία, ποὺ γονιμοποίησε πολλὰς θνητὲς γυναῖκες μετὰ ἀπὸ ἐρωτικὴ συνένευση) στὸ ὅτι ὁ Ἰησοῦς θεωρεῖται ὅτι γεννήθηκε ἀπὸ τὴν Μαρία χωρὶς νὰ ἔχῃ ὑπάρξει σεξουαλικὴ ἐπαφή! Κι αὐτὸ γιὰτὶ οἱ πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἐπιθυμοῦσαν οἱ ἄνθρωποι νὰ ἀποποιηθοῦν τὴν ζωὴ καὶ τὸ σὲξ καὶ νὰ κληρονομήσουν τὴν Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν. Αὐτὴ ἡ ἀσκητικὴ στάσις ἀπέναντι στὴν ζωὴ ἔδωσε περαιτέρω ὥθησι στὴν ιδέα τῆς παρθενογένεσης, μιᾶς γέννησης δηλαδὴ πνευματικῆς καὶ ὄχι σωματικῆς. Ἔτσι γεννήθηκε ὁ Ἰησοῦς.

Ἕνας ζωντανὸς θεὸς

αὐρ' ὅλο ποὺ οἱ χριστιανοὶ θεωροῦν τὴν θεϊκὴν ιδιότητα τοῦ Ἰησοῦ ὡς κάτι τὸ μοναδικό, ὥστόσο δὲν ἀποτελεῖ παρὰ ἓναν ἀπὸ τοὺς πολλοὺς, μιὰ καὶ στὴν θρησκευτικὴ ἱστορία εἶναι πολλοὶ ἐκεῖνοι ποὺ συνδυάζουν τὴν θεϊκὴν μὲ τὴν ἀνθρώπινη ιδιότητα.

Στὴν Βαβυλῶνα οἱ ἡγέτες θεοποιοῦνται ἐν ζωῇ μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Σαργῶνος τὸ 2.800 π.Χ. Οἱ ἀρχαῖοι βασιλεῖς τῶν Αἰγυπτίων ἰσχυρίζοντο ὅτι εἶχαν θεϊκὴ ἐξουσία πάνω σ' ὅλες τὶς χῶρες καὶ ὅλα τὰ ἔθνη τῆς γῆς. Ὁ Ἀζτέκος βασιλεὺς Μοντεζούμα λατρεύτηκε ὡς ἄνθρωπος-θεὸς κατὰ τὴν διάρκεια τῆς βασιλείας του. Οἱ Βραχμᾶνοι ἱερεῖς ἐθεωροῦντο θεάνθρωποι μὲ ἐξουσία πάνω στοὺς ἀθάνατους θεοὺς καὶ μὲ τὴν ἱκανότητα νὰ δημιουργήσουν καινούργιους. Ὁ Βούδδας θεοποιήθηκε μετὰ τὸν θάνατό του. Τὸ 646 ὁ αὐτοκράτορας τῆς Ἰαπωνίας ἀνεκηρύχθη θεάνθρωπος καὶ κυβερνήτης τῆς οἰκουμένης. Ὁ Δαλαί Λάμα (Λάσα, Θιβέτ) θεωρεῖται ζῶν θεὸς τοῦ ὁποίου τὸ ἀθάνατο πνεῦμα κατὰ τὸ θάνατό του μεταβιβάζεται σὲ ἓνα παιδί.

Ἔτσι ὁ δρόμος τοῦ Χριστοῦ ἦταν στρωμένος... Ἡ Ρωμαϊκὴ Σύγκλητος θεοποίησε τὸν Ἰούλιο Καίσαρα μετὰ τὴν δολοφονία του τὸ 44 π.Χ. καὶ τὸν διάδοχό του Αὐγουστο, ἐνῶ ἦταν ἀκόμη ζωντανός. Οἱ αὐτοκράτορες Καλιγούλας καὶ Δομητιανὸς ἰσχυρίσθηκαν ὅτι εἶναι θεοί, ἐνῶ ἦσαν ἀκόμη ζωντανοί, καὶ τὸ παράδειγμά τους ἀκολούθησαν καὶ οἱ διάδοχοί τους.

Ὅπως ἀντιλαμβάνεσθε, οἱ θεάνθρωποι ἦσαν κάτι τὸ σύνηθες στὴν Ρωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία πρὶν Χριστοῦ ἀλλὰ καὶ μετὰ Χριστόν. Μόλις τὸν 4ο αἰ. μ.Χ., ἐνῶ αὐτοκράτορας ἦταν ὁ Μ. Κωνσταντῖνος, ὁ Χριστιανισμὸς ἔγινε ἡ ἐπίσημη θρησκεία τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας, καὶ ὁ Χριστὸς ἀναγνωρίσθηκε ὡς θεάνθρωπος καὶ ἀπὸ τὴν Ρωμαϊκὴ Σύγκλητο. Ἀκολούθησε μεγάλη σύγχυση, καθ' ὅσον πολλοὶ χριστιανοὶ

πίστευαν ότι ο θεός ένσαρκωνόταν στὸν κάθε χριστιανό, σύγχυση ἡ ὁποία ἔγινε ἀκόμη μεγαλύτερη μὲ τὴν πεποιθήση, ὅτι οἱ χριστιανοὶ ἅγιοι διέθεταν ὑπερφυσικὲς ἱκανότητες. Τοὺς ἀποδόθηκαν ἔτσι χιλιάδες θαύματα.

Ἄν ὁ Χριστός, ὡς θεάνθρωπος, ἀνέστησε τὸν Λάζαρο, ὁ Ἅγιος Φραγκίσκος λέγε-
ται ὅτι ἀνέστησε πάνω ἀπὸ 12 ἀνθρώπους. Οἱ χριστιανοὶ ἅγιοι, σύμφωνα μὲ τὴν
παράδοσή τους περπατοῦσαν πάνω στὸ νερό, θεράπευαν λεπρούς, χάριζαν τὴν
ὄραση σὲ τυφλοὺς καὶ παρήγαγαν τροφή μὲ θαυματουργὸ τρόπο. Ἄρα ἔκαναν ὅτι
καὶ ὁ Χριστὸς καὶ ἀκόμη περισσότερα.

Ἡ ἀνάσταση

Τζόζεφ Κάμπελ ἐπισημαίνει ὅτι σήμερα, ποὺ γίνεται συστηματικὴ ἐξέ-
ταση καὶ ἀνάλυση τῶν μύθων καὶ τῶν δογμάτων τῶν διαφόρων λαῶν,
διαπιστώνεται ὅτι μύθοι παρθένων, ποὺ γέννησαν ἥρωες, οἱ ὁποῖοι πέθα-
ναν καὶ στὴν συνέχεια ἀναστήθηκαν, ὑπάρχουν παντοῦ. Οἱ Ἀζτέκοι τοῦ
Μεξικοῦ, οἱ βουδδιστὲς καὶ οἱ τζαϊνιστὲς, οἱ Αἰγύπτιοι, ποὺ πίστευαν στὴν ἀνάσταση
τοῦ Ὁσιρι, οἱ Σύριοι (Ἄδωνις), οἱ Μεσοποτάμιοι (Ταμμούζ) ἀπετέλεσαν μοντέλλα
γὰρ τοὺς πρώτους χριστιανούς.

Ἡ ιδέα τῆς ἀνάστασης ἔχει τὶς ρίζες της στὸ ἀπώτατο παρελθόν, ὅταν οἱ πρώτοι
ἄνθρωποι παρατηροῦσαν τὶς ἀλλαγὲς τῶν ἐποχῶν, τὸν μαρασμὸ καὶ τὴν ἀναγέννηση
τῆς βλάστησης. Ὁ αἰγύπτιος θεὸς Ὁσιρις, τοῦ ὁποίου ὁ θάνατος καὶ ἡ ἀνάσταση γι-
ορτάζονταν ἀπὸ τὸ 1.500 π.Χ. ἦταν ὁ θεὸς τοῦ ἡλίου, τῆς γονιμότητος, τῆς βλάστησης
καὶ κυρίως τῆς σπορᾶς. Ὁ Ἑλληνας θεὸς Διόνυσος ἦταν ὁ θεὸς τῆς ἀμπέλου. Ἡ ἀνά-
στασή του ἐωρταζόταν μὲ ξεφάντωμα καὶ οἶνοποσία. Ἡ Περσεφόνη ἦταν ἡ κόρη τῆς

ΔΑΥΛΟΣ

ΝΕΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ☐

ΑΝΑΝΕΩΣΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ☐

Ἐπίσημα Ἑλλάδος **Κανονική: 53 €** ☐

Ἐπίσημα Ἑλλάδος **Φοιτητική: 43 €** ☐

Ἐπίσημα **Ἐξωτερικού: 80 €** ☐

(ΟΝΟΜΑ)		(ΕΠΩΝΥΜΟ)		Πληρωμὴ μὲ Τραπεζ. Κατάθεση ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ 146/40417714 Ταχυδρομική Ἐπιταγὴ ΕΛΤΑ ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΑΜΠΡΟΥ POST RESTANTE 175 01 Π. ΦΑΛΗΡΟ
(ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ)		(Τ.Κ.)	(ΠΟΛΗ)	
(ΧΩΡΑ)	(Τηλ.)	(E-mail)		
Πληρωμὴ μὲ Πιστωτικὴ Κάρτα		VISA ☐	MasterCard ☐	
ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΡΤΑΣ: _ _ _ _ _				
ΤΡΙΨΗΦΙΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ (ἀναγράφεται στὸ πίσω μέρος τῆς κάρτας): _ _ _				
ΗΜΕΡ. ΛΗΞΗΣ: _ _ / _ _		Υπογραφή: _____		

ΑΠΟΣΤΕΙΛΑΤΕ ΜΕ **ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟ:** Περιοδικὸ «ΔΑΥΛΟΣ», Κυδαθηναίων 29, 105 58, Ἀθῆνα **FAX:** (+30) 210 3314997

Δήμητρας, τῆς θεᾶς τῆς γεωργίας· κάθε ἀνοιξη ἄφηνε τὸν Ἄδη καὶ ἀνέβαινε στὴ γῆ, γιὰ νὰ ξαναζήσει. Ὁ Ἄδωνις ἦταν θεὸς τῆς βλάστησης, ὁ ὁποῖος λατρευόταν στὴν Ἑλλάδα. Κάθε φθινόπωρο τελοῦνταν γιορτὲς γιὰ τὸν θάνατό του καὶ κάθε ἀνοιξη γιὰ τὴν ἀνάστασή του. Ἡ ἀνάσταση τοῦ Ἄτιδος, θεοῦ τῆς βλάστησης ἐπίσης, ἐθεωρεῖτο ὅτι ἐγίνε τὸ 200 π.Χ. καὶ ἡ τελετουργία ποὺ ἀκολουθοῦσαν οἱ Ρωμαῖοι πρὸς τιμὴν του περιελάμβανε μία περίοδο πένθους, τὴν ὁποία ἀκολουθοῦσε ξέφρενη γιορτή. (Δὲν διαφέρουν καὶ πολλοὶ οἱ θρησκευτικὲς τελετὲς τῶν χριστιανῶν τῶν τελευταίων ἐτῶν.) (Σημειώτεον, ὅτι ὁ Ἄτις συνεδύαζε τὸν θεό-πατέρα καὶ τὸν θεό-υἱὸ στὸ πρόσωπό του.) Ἡ ἐντυπωσιακὴ ὁμοιότητα ἀνάμεσα στὴν ἀνάσταση τοῦ Ἄτιδος καὶ ἐκείνῃ τοῦ Χριστοῦ δὲν πέρασε ἀπαράτηρη. Οἱ χριστιανοὶ ὑπεστήριξαν ὅτι ὅλα ὠφείλονταν στὴν πανουργία τοῦ Σατανᾶ. Οἱ ὁπαδοὶ τοῦ Χριστοῦ ἀπαιτοῦσαν ἀπ' αὐτὸν νὰ εἶναι ἱκανὸς νὰ ξαναζήσει, νὰ ἀναστηθῇ. Αὐτὸ θὰ ἐξασφάλιζε τὴν θέση του ὡς θεοῦ ἀνάμεσα σὲ θεοὺς. Πράγματι τὸ μόνο ποὺ ἔμενε, γιὰ ν' ἀποδειχθῇ ἡ θεότητα τοῦ Ἰησοῦ ἦταν ἡ ἀνάληψή του στοὺς οὐρανούς.

Ἡ ἀνάληψη

ἀνάβαση στοὺς οὐρανούς θεῶν ἢ μεγάλων ἀνθρώπων ἀντιπροσώπευε τὸ πέρασμά τους στὴν τάξη τῶν πνευμάτων. Καὶ ἐφ' ὅσον στὴν μυθολογία ὁ μακρινὸς οὐρανὸς ἐθεωρεῖτο ἡ κατοικία τῶν θεῶν, ἔ, ὅπως καὶ νὰ τὸ κάνουμε, μιὰ ἀνάβαση σ' αὐτὸν προκαλοῦσε ἀνάταση!

Μετὰ τὴν ἀνάστασή του ὁ μέγας θεὸς Ὅσιρις ἐπέλεξε νὰ μὴν ἀσχοληθῇ πλέον μετὰ τὰ γήινα καθήκοντά του, ἀλλὰ ν' ἀνέλθῃ εἰς τοὺς Οὐρανούς. Ἡ ἀνάβαση τῆς ψυχῆς τοῦ Μίθρα μέσα ἀπὸ τὶς ἐπτὰ σφαῖρες ἐδιδάσκετο στὰ Μιθραϊκὰ μυστήρια.

ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑ ΕΤΗΣΙΩΝ ΤΟΜΩΝ & ΤΕΥΧΩΝ

ΔΑΥΛΟΣ

ΤΟΜΟΙ ΔΑΥΛΟΥ 58 €

(ΟΝΟΜΑ)

(ΕΠΩΝΥΜΟ)

(ΑΝΑΓΡΑΨΤΕ ΕΤΟΣ)

(ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ)

ΤΕΥΧΗ ΔΑΥΛΟΥ 6 €

(Τ.Κ.)

(ΠΟΛΗ)

(ΑΝΑΓΡΑΨΤΕ ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ)

(ΧΩΡΑ)

(Τηλ.)

Οἱ τιμὲς ἐπιβαρύνονται μετὰ κόστος ταχυδρόμησης μέσῳ ΕΛΤΑ, ποὺ γιὰ ἀποστολὲς ἐντὸς Ἑλλάδος εἶναι 2,80 €.

Πιστωτικὴ Κάρτα

ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΡΤΑΣ: -----

 VISA ☐

ΤΡΙΨΗΦΙΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ (ἀναγράφεται στὸ πίσω μέρος τῆς κάρτας): -----

 MasterCard ☐

ΗΜΕΡ. ΛΗΞΗΣ: ____ / ____ ΥΠΟΓΡΑΦΗ: -----

ΑΠΟΣΤΕΙΛΑΤΕ ΜΕ

ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟ:

Περιοδικὸ «ΔΑΥΛΟΣ», Κυδαθηναίων 29, 105 58, Αθήνα

FAX:

(+30) 210 3314997

Δυστυχῶς, μετὰ τὴν ἀνάστασή του, ὁ Ἄτις μετετράπη σὲ πεῦκο κι ἔτσι δὲν μπόρεσε νὰ ἀνέλθῃ στοὺς οὐρανούς.

Λέγεται ὅτι πολλοὶ ἅγιοι μεταφέρθηκαν στὸν ἄλλο κόσμος, ἐνῷ ἦταν ἀκόμη ζωντανοί. Ὁ μύθος λέει ὅτι ὁ Ἐνῶχ μεταφέρθηκε ἀπὸ ἀγγέλους στὸν Οὐρανό, ὅπου καὶ τοὺς ὑπεδέχθη ὁ Κύριος. Ὁ Ἡλίας λέγεται ὅτι πῆγε στὸν Οὐρανὸ μὲ ἄρμα φωτιᾶς, ἂν καὶ σύμφωνα μὲ προγενέστερο μῦθο τὸν πῆγε ἐκεῖ ἓνας ἀνεμοστρόβιλος. Ὁ Ἡρακλῆς ὠδηγήθηκε στὸν Οὐρανὸ μὲ ἄρμα, τὸ ὁποῖο ἔσερναν τέσσερα ἄλογα, μιὰ καὶ ἡ γῆ δὲν ἦταν ὁ κατάλληλος τόπος ἀνάπαυσης γιὰ ἓναν θεϊκὸ ἥρωα σὰν κι αὐτόν. Ἰδια αἰτιολογία χρησιμοποιήθηκε γιὰ τὴν ἀνάληψη τῆς Παρθένου Μαρίας. (Ἡ Ἐκκλησία περιμένε μέχρι τὸν 7ο αἰῶνα, γιὰ νὰ μᾶς πῇ ὅτι συνέβη κι αὐτό, ὅτι ἀνελήφθη καὶ αὐτὴ δηλαδή.)

Τί ἄλλο λοιπὸν θὰ μπορούσε νὰ εἰπωθῇ γιὰ τὸν Ἰησοῦ; Φυσικὰ ὅτι ἀνελήφθη. Μιὰ πρῶμη ἀπεικόνιση παρουσιάζει τὸν Χριστὸ νὰ στέκεται πάνω σ' ἓνα λόφο καὶ τὸ χέρι τοῦ Κυρίου νὰ βγαίνει ἀπὸ ἓνα σύννεφο καὶ νὰ τὸν τραβᾷ πρὸς τὰ ἑπάνω. Ἴσως ἡ τελευταία λέξη γιὰ τὴν ἀνάληψή του νὰ ἀνήκῃ στὸν Τζόζεφ Κάμπελ, ὁ ὁποῖος σὲ μιὰ διάλεξή του κάποτε τόνισε ὅτι, ἀκόμη κι ἂν ὁ Ἰησοῦς ἀνέβαινε πρὸς τοὺς Οὐρανούς μὲ τὴν ταχύτητα τοῦ φωτός, δὲν θὰ εἶχε βγεῖ ἀπὸ τὸν γαλαξία μας οὔτε τὸ 2000.

Βέβαια πρέπει νὰ παραδεχθοῦμε ὅτι ὅλες αὐτὲς οἱ ἀναλήψεις προσέφεραν τὸ ἀρμόζον τέλος σὲ ζωὲς ποὺ ὑπῆρξαν θαυματουργές ἀπὸ κάθε ἄποψη.

ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ

Ἦν ἐποχὴ ποὺ ἐμφανίσθηκε ὁ Χριστὸς κυριαρχοῦσαν οἱ προκαταλήψεις –ἀποτέλεσμα ἄγνοιας, φόβου τοῦ ἀγνώστου, λανθασμένης ἀντιλήψεως τῆς νομοτέλειας. Ἦταν μιὰ ἐποχὴ, κατὰ τὴν ὁποία τὰ θαύματα ἐθεωροῦντο κάτι τὸ σύνηθες καὶ ὄχι ρήξη μὲ τοὺς νόμους τοῦ σύμπαντος. Τότε δὲν ὑπῆρχαν νόμοι, γιὰ νὰ διαρραγοῦν. Ἡ Ἐπιστήμη δὲν εἶχε τὴν θέση ποὺ τῆς ἀρμόζει. Σ' ἓνα τέτοιο περιβάλλον γεννήθηκε ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔγινε ἀποδεκτός.

Ἡ ἐποχὴ τῶν θρησκευτικῶν θαυμάτων ἔχει περάσει. Πολλοὶ μπορεῖ νὰ νοιώσουν μιὰ αἰσθησιὴ ἀπώλειας, κάποια λύπη, διότι οἱ μυθικὲς πεποιθήσεις μας πηγάζουν ἀπ' τὴν ψυχὴ μας καὶ ἀντανακλοῦν τοὺς κρυφοὺς πόθους μας. Οἱ θαυματουργές δυνάμεις τοῦ Ἰησοῦ ἴσως νὰ εἶναι μιὰ ἔκφραση τῶν δυνάμεων ποὺ θὰ εὐχόμεσταν νὰ εἴχαμε ἐμεῖς, κάτι δηλαδὴ στὸ ὁποῖο θέλουμε νὰ πιστέψουμε παρὰ τὴν ἔλλογη φύση μας. Ἴσως πάλι ἡ ἀναζήτησις θαυμάτων ἐκφράζει τὴν ἀνάγκη μας γιὰ κάποια «πτήση», μιὰ χαρούμενη νότα στὴν ἀνιαρὴ ὑπαρξή μας.

[Ἐπιλογὴ κειμένων ἀπὸ ἄρθρα ποὺ δημοσιεύθηκαν στὸ ἀμερικανικὸ περιοδικὸ «Free Inquiry, Ἰανουάριος 2005». Ἐπιμέλεια **A.Γ.**]

Έπιγραφή στο αυτοκίνητο εύσεβους χριστιανού στον Πειραιά.

Η ΕΠΙΘΕΣΗ ΤΟΥ ΒΑΚΩΝΑ ΣΤΗ ΛΟΓΙΚΗ

Μιά μάταιη απόπειρα κατὰ τοῦ Ἀριστοτέλη

Φραγκίσκος Βάκων (Fr. Bacon, 1561-1626), Ἄγγλος βαρῶνος, καγκελλάριος καὶ φιλόσοφος. Σπούδασε Νομικὰ καὶ συμμετέσχε ἐνεργὰ στὸ δημόσιο βίο. Τὸ 1593 ἐκλέχθηκε στὴν Βουλὴ τῶν Κοινοτήτων. Τὸ 1601 ὁ Βάκων ὡς δημόσιος κατήγορος ἐπέτυχε τὴν καταδίκη σὲ θάνατο τοῦ προστάτη του κόμητα τοῦ Ἑσσεξ. Στὴ συνέχεια ἀπόκτησε τὴν εὐνοία τοῦ Ἰακώβου Α' καὶ τοῦ δοῦκα τοῦ Μπάκιγχαμ καὶ διαδοχικὰ ἔγινε ἔμμισθος σύμβουλος τοῦ Στέμματος (1604), γενικὸς ἀντισταγγελέας (1607), γενικὸς εἰσαγγελέας (1613), λόρδος μέγας σφραγιδοφύλακας (1617), μέγας καγκελλάριος, βαρῶνος Βερουλάμ (1618) καὶ ὑποκόμης τοῦ Σαينت Ἄλμανς (1621). Κατηγορήθηκε ἀπὸ τὸ Κοινοβούλιο γιὰ δωροληψία καὶ ἀποφασίσθηκε νὰ ἐκπέσει ἀπ' ὅλα τὰ ἀξιώματά του καὶ νὰ ἀποκλεισθῇ ἔκτοτε τοῦ δημόσιου βίου. Τὸν ὑπόλοιπο χρόνο του τὸν ἀφιέρωσε στὴν Φιλοσοφία καὶ τὴν Ἐπιστήμη. Ἔργα του: «Δοκίμιο Ἠθικῆς καὶ Πολιτικῆς» (1597), «Πραγματεία περὶ τῆς Ἀξίας καὶ τῆς Προόδου τῶν Ἐπιστημῶν» (1605), «Σκέψεις καὶ Μέθοδοι ἐπὶ τῆς Ἑρμηνείας τῆς Φύσης» (1607), «Νέον Ὁργανον τῶν Ἐπιστημῶν» (1620), «Ἱστορία τοῦ Ἑρρίκου Ζ'» (1622).

Ὁ Βάκων προσπάθησε, γράφοντας τὸ «Νέο Ὁργανον» (Novum Organum), νὰ ἀντικαταστήσῃ τὸ «Ὁργανον Λογικῆς» τοῦ Ἀριστοτέλη. Φιλόδοξη ὅσο καὶ μάταιη προσπάθεια, ποὺ θὰ παρακολουθήσουμε μέσα ἀπὸ ἓνα «διάλογο» τοῦ Βάκωνα μὲ τὸν Ἀριστοτέλη, παραθέτοντας τὰ αὐθεντικὰ κείμενά τους, γιὰ νὰ διαπιστωθῇ τὸ ἀποτέλεσμα.

Α. Θεοποίηση του ἔμπειρισμοῦ καὶ ἄρνηση τοῦ Λόγου

Βάκων: ① «VII. ἐπιπλέον οἱ ἤδη γνωστὲς ἔρευνες ὀφείλονται στὴν πιθανότητα καὶ τὸ πείραμα παρὰ στὶς ἐπιστῆμες. Γιατὶ οἱ ἐπιστῆμες, ποὺ τώρα κατέχομε, εἶναι μόνο συστήματα γιὰ μιὰ ὥραία τάξη καὶ ἓνα ὥραϊο πλαίσιο γιὰ τὰ πράγματα, ποὺ ἤδη εὐρέθησαν καὶ ὅχι μέθοδοι εὕρεσης ἢ κατευθύνσεων γιὰ νέες ἔρευνες.»

② «XI. Δεδομένου πὼς οἱ ἐπιστῆμες, ποὺ ἔχομε τώρα, δὲν μᾶς βοηθοῦν νὰ ἀνακαλύψουμε νέα ἀντικείμενα, ἔτσι καὶ ἡ Λογικὴ, ποὺ ἔχομε τώρα, δὲν μπορεῖ νὰ μᾶς βοηθήσῃ στὴν ἀνακάλυψη νέων ἐπιστημῶν.»

③ «XII. Ἡ Λογικὴ, ποὺ ἔχομε τώρα σὲ χρῆση (σ.σ. ἡ Ἀριστοτελικὴ Λογικὴ), ἐξυπηρετεῖ μᾶλλον στὸ νὰ καθορίσῃ καὶ νὰ δώσῃ σταθερότητα στὰ λάθη, ποὺ ἔχουν τὸ θεμέλιό τους στὶς συνήθως χρησιμοποιούμενες ἔννοιες, παρὰ στὴν ἔρευνα γιὰ τὴν περαιτέρω ἀλήθεια. Ἐτσι κάνει περισσότερο ζημιά παρὰ καλό.»

Ἀριστοτέλης: ① «Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τὴν φύση τους ἐπιθυμοῦν τὴ γνώση. Ἀπόδειξις ἢ εὐχαρίστηση τῶν αἰσθήσεων... Καὶ σχεδὸν φαίνεται ὅτι ἡ ἐμπειρία μοιάζει μὲ τὴν ἐπιστῆμη καὶ τὴν τέχνη. Κατακτῶνται δὲ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ἡ ἐπιστῆμη καὶ ἡ τέχνη διὰ τῆς ἐμπειρίας... Ἀλλὰ βλέπομε πὼς περισσότερο ἐπιτυχάνουν οἱ ἔμπειροι τῶν ἀπείρων θεωρητικῶν, καὶ ἡ αἰτία εἶναι πὼς ἡ μὲν ἐμπειρία εἶναι γνώση τῶν καθ' ἕκαστον (μερικῶν), ἡ δὲ τέχνη τῶν καθόλου (γενικῶν)...

» Σοφία φαίνεται πὼς εἶναι ἡ ἐπιστῆμη μερικῶν ἀρχῶν καὶ αἰτίων. Ἐπειδὴ αὐτὴ τὴν ἐπιστῆμη ἐπιζητοῦμε, πρέπει νὰ ἐξετάσωμε, ποιῶν αἰτίων καὶ ἀρχῶν ἡ ἐπιστῆμη εἶναι σοφία.» («Μετὰ τὰ Φυσικά» Α, 980 α,1-981α, 1+2-982α,1.)

② «Ἐπειδὴ δὲ μὲ τίς διανοητικὲς ικανότητες ἐπαληθεύομε (τίς ἀλήθειες), ἄλλα διανοήματα εἶναι πάντοτε ἀκριβῆ καὶ ἄλλα ἐπιδέχονται τὸ ψεῦδος, ὅπως ἡ γνώμη καὶ ὁ συλλογισμός, ἐνῶ ἡ ἐπιστῆμη καὶ ὁ νοῦς εἶναι πάντοτε ἀληθεῖς.» («Ἀναλυτικὰ Ὑστερα» Β, 100β,5.)

③ «Ἄρα ἡ ἐπιστῆμη εἶναι ἐνέργεια ἀποδεικτικὴ.» («Νικομάχεια» Ζ, 1139β,37.)

④ «Γιατὶ φαίνεται πὼς πρέπει νὰ παραδεχθοῦμε τοὺς ὑπολογισμοὺς τῶν πιθανοτήτων τοῦ μαθηματικοῦ καὶ νὰ ἐλέγξουμε τίς ἀποδείξεις τοῦ ρήτορα.» («Νικομάχεια» Α, 1094,31.)

⑤ «Ἡ πρόθεση τῆς Λογικῆς εἶναι νὰ βροῦμε μίαν μέθοδο, ἀπὸ τὴν ὁποία νὰ μποροῦμε νὰ συλλογισθῶμαστε περὶ παντὸς προβλήματος, ποὺ τίθεται ἀπὸ ἀποδεικτικὰς κρίσεις καὶ ὅταν ἐμεῖς ἐκφέρωμε μιὰν ἄποψη, νὰ μὴν ὑποστηρίζωμε τίποτε τὸ ἀντιφατικόν.» («Τοπικὸν» Α, 100α.)

Ὁ Βάκων ἐσφαλμένα διαχωρίζει τὴν πράξη, τὴν πιθανότητα καὶ τὸ πείραμα ἀπὸ τίς ἐπιστῆμες. Γιατὶ αὐτὰ ἀποτελοῦν στοιχεῖα ἀναπόσπαστα τῶν ἐπιστημῶν, μέσα στὴ μεθοδολογικὴ τῆς διαδικασίας καὶ ἐπίσης ἐσφαλμένα καταγγέλλει ἀνεπάρκεια τῆς Λογικῆς.

Ὁ Φραγκίσκος Βάκων (χαλκογραφία). Ἡ ἐπίθεσή του κατὰ τῆς Λογικῆς ὑπέκρυπτε ἀνώμαλη προσωπικότητα, πὺν διψοῦσε τὴ δύναμη, τὴν ἐξουσία καὶ τὸν πλοῦτο, ὅπως ὁμολογοῦν ὅλοι οἱ βιογράφοι του. Ἡ προτίμηση τῆς Δύναμης ἀντὶ τοῦ Λόγου τὸν ὠδήγησε σὲ μιὰ ζωὴ ἀσταθῆ καὶ ἀνέντιμη. Πάντως τὸ «Νέον Ὁργάνον» του προβλήθηκε καὶ προβάλλεται ἀπὸ τὸν Ἐξουσιασμὸ τῶν νεώτερων χρόνων.

Ὁ Ἀριστοτέλης θεωρεῖ τὴ σοφία ἐπιστήμη, πὺν πραγματοποιεῖται μὲ τὴν ἐμπειρία, τῆς ὁποίας μέρος ἀποτελοῦν τὸ πείραμα καὶ ἡ πιθανότητα (ὡς τρόποι διερεύνησης τῶν μερικῶν) καὶ ὅτι ἔχουν ἀποδεικτικὸ χαρακτήρα. Κοινὴ ἐτυμολογία τῶν λέξεων *πεῖρα*, *ἐμπειρία*, *πείραμα* εἶναι τὰ ρήματα *πειράω*-*δοκιμάζω*, *ἐπιχειρῶ* καὶ *πειράομαι*, πὺν συντάσσεται τὶς περισσότερες φορὲς μὲ γενική-κάνω δοκιμὴ γιὰ κάτι.

Β. Ὁ συλλογισμὸς καὶ οἱ αἰσθήσεις

Βάκων:

❶ «XIV. Ὁ συλλογισμὸς ἀποτελεῖται ἀπὸ προτάσεις ἀποτελούμενες ἀπὸ λέξεις, οἱ λέξεις εἶναι σύμβολα τῶν ἐννοιῶν. Ἄρα, ἂν οἱ ἴδιες ἐννοιες (πὺν εἶναι ἡ ρίζα τοῦ θέματος) εἶναι συγκεχυμένες καὶ πολὺ βίαια ἀφηρημένες ἀπὸ τὰ γεγονότα, δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ καμμία σταθερότητα στὸ ἐποικοδόμημα. Ἡ μοναδική μας ἐπομένως ἐλπίδα βρίσκεται σὲ μιὰ ἀληθινὴ ἐπαγωγή.»

❷ «XIX. Ὑπάρχουν καὶ μπορεῖ νὰ ὑπάρξουν μόνο δύο τρόποι ἀνακάλυψης τῆς ἀλήθειας. Ὁ ἓνας ξεκινᾷ ἀπὸ τὶς αἰσθήσεις καὶ τὶς λεπτομέρειες, πὺν μᾶς δίδουν τὰ περισσότερα γενικὰ ἀξιώματα καὶ ἀπὸ (τὶς αἰσθήσεις) τὶς ἀρχές, ἡ ἀλήθεια τῶν ὁποίων μένει σταθερὴ καὶ ἀκίνητη καὶ προχωρᾷ στὴν κρίση καὶ στὴν ἀνακάλυψη

τῶν μέσων ἀξιωμάτων. Καὶ αὐτὸς ὁ τρόπος εἶναι τῶρα τῆς μόδας. Ὁ ἄλλος ἀντλεῖ τὰ ἀξιώματα ἀπὸ τῆς αἰσθήσεως καὶ τῆς λεπτομέρειας, ποὺ αὐξάνονται ἀπὸ ἓνα βαθμιαῖο καὶ συνεχῆ ἐμπλουτισμό, ἔτσι ὥστε νὰ φθάνη τελικὰ στὰ γενικώτερα ἀξιώματα. Αὐτὸς εἶναι ὁ ἀληθινὸς τρόπος, ἀλλὰ μέχρι τῶρα ἀδοκίμαστος.»

Ἀριστοτέλης: ❶ «Ὁ συλλογισμὸς ἄρα πρέπει νὰ ἀποτελῇται ἀπὸ προφανεῖς (προκειμένες) προτάσεις. Γιατὶ ἀπὸ ἀληθινὰς (προκειμένες προτάσεις) ὑπάρχει συλλογισμὸς χωρὶς αὐτὲς νὰ ἀποδεικνύονται, ἐνῶ ἀπὸ ἀναγκαῖες δὲν ὑπάρχει, ἐκτὸς ἂν αὐτὲς ἀποδεικνύονται.» («Ἀναλυτικὰ Ὑστερα» Α, 74β, 15.)

❷ «Εἶναι ἀδύνατο, χωρὶς νὰ ἔχωμε αἴσθησι, νὰ συμπεραίνουμε ἐπαγωγικά. Γιατὶ ἡ αἴσθησι συλλαμβάνει τὰ καθ' ἕκαστον. Γιατὶ δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ λάβουμε ἐπιστημονικὴ γνώση αὐτῶν, οὔτε τῶν καθόλου (γενικῶν) χωρὶς ἐπαγωγή οὔτε μὲ τὴν ἐπαγωγή χωρὶς αἴσθησι.» («Ἀναλυτικὰ Ὑστερα» Α, 816,6.)

(Ὁ Βάκων δέχεται τὴν μονομέρεια τῶν αἰσθήσεων καὶ τῶν λεπτομερειῶν στὴν ἐπαγωγή. Ὁ Ἀριστοτέλης δέχεται ἐπίσης τῆς αἰσθήσεως, ἀλλὰ καὶ τὴν πολυμέρεια τῆς διαλεκτικῆς σχέσης τῶν καθ' ἕκαστον καὶ τοῦ καθόλου καὶ τὴν ἀποδεικτικὴ ἀξία τοῦ συλλογισμοῦ.)

Γ. Ὁ δῆθεν φιλοσοφικὸς ἐγωισμὸς τοῦ Ἀριστοτέλη

Βάκων: ❶ «LXIII. Τὸ πιὸ εὐδιάκριτο παράδειγμα τῆς πρώτης κατηγορίας ἦταν ὁ Ἀριστοτέλης, ποὺ ἀλλοίωσε τὴν Φυσικὴ Φιλοσοφία μὲ τὴ Λογικὴ του: δημιουργώντας τὸν κόσμον ἀπὸ τῆς κατηγορίας, ὀρίζοντας τὴν ἀνθρώπινη ψυχὴ, τὴν εὐγενέστερη τῶν οὐσιῶν, ὡς ἓνα σύνολο ἀπὸ λέξεις, δευτερεύουσας σκοπιμότητας... Μία ἀποτυχία ποὺ φαίνεται καλύτερα, ὅταν ἡ φιλοσοφία του συγκριθῇ μὲ τὰ ἄλλα (φιλοσοφικά) συστήματα τῶν Ἑλλήνων. Τῆς “ἐνότητος” τοῦ Ἀναξαγόρα, τῶν “ἀτόμων” τοῦ Λεύκιππου καὶ τοῦ Δημόκριτου, τοῦ “οὐρανοῦ” καὶ τῆς “γῆς” τοῦ Παρμενίδου, τῆς «ἐριδος» καὶ τῆς «φιλίας» τοῦ Ἐμπεδοκλή καὶ τοῦ «δόγματος» τοῦ Ἡράκλειτου, πὼς τὰ πράγματα μετατρέπονται μὲ τὴν ἀδιάφορη φύση τῆς φωτιᾶς καὶ διαμορφώνονται σὲ στερεά. Ἔχετε σ' ὅλα αὐτὰ τὰ συστήματα κάποια προτίμηση καθενὸς φυσικοῦ φιλοσόφου, κάποια γέννησι τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων, τὴν ἐμπειρία καὶ τὴν ἐνότητα, ἐνῶ στὴν Φυσικὴ Φιλοσοφία τοῦ Ἀριστοτέλη δύσκολα ἀκοῦτε κάτι ἐκτὸς ἀπὸ λέξεις τῆς λογικῆς, καθὼς καὶ στὰ «Μετὰ τὰ Φυσικά» ἐπίσης... Αὐτὸς ἔχει καταλήξει στὰ συμπεράσματα ἀπὸ πρὶν καὶ δὲν συμβουλευθεκε τὴν ἐμπειρία.»

❷ «LIV. Ἐνα πρᾶγμα ποὺ παρατηρεῖται εἰδικὰ στὸν Ἀριστοτέλη, ὁ ὁποῖος μετέτρεψε τὴν Φυσικὴ του Φιλοσοφία σὲ ἓνα καὶ μοναδικὸ δεσμοφύλακα τῆς Λογικῆς του, εἶναι ὅτι μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο κατέστησε τὸν ἐριστικὸν (λόγον) του σχεδὸν ἐντελῶς ἄχρηστο.»

Ἀριστοτέλης: ❶ «Καὶ εἶναι σωστὸ νὰ εἰπωθῇ κάτι, πὼς ἡ τύχη εἶναι ἀν-

τίθετη τῆς λογικῆς. Γιατὶ ἡ λογικὴ ἔχει σχέση πάντοτε ἢ τὶς περισσότερες φορὲς μὲ τὰ πράγματα, ἐνῶ ἡ τύχη εἶναι κάτι ποὺ γίνεται στὰ πράγματα κατ' ἐξαίρεση.» («Φυσικά» Β, 197α, 20.)

② «Ἔτσι μόνο σὲ ὅλες τὶς κατηγορίες οὔτε ἐναντιότητα ὑπάρχει, ἂν οἱ ὁρισμοὶ λέγωνται ἀντὶ ὀνομάτων καὶ ἡ κατηγοριοποίηση γίνεται οὐσιαστικὰ καὶ ὄχι κατὰ σύμπτωση» μὲ αὐτὲς ὅ,τι εἰπωθῇ θὰ εἶναι τὸ μόνο ἀληθινό.» («Ὅργανο περὶ Ἑρμηνείας», 21α,9.)

③ «Φαίνεται πὼς ἡ ψυχὴ στὶς περισσότερες περιπτώσεις ξεχωριστὰ ἀπὸ τὸ σῶμα δὲν πάσχει οὔτε ἐνεργεῖ, δηλαδὴ δὲν ἀναθαρρεῖ, δὲν ἐπιθυμεῖ καὶ γενικὰ δὲν αἰσθάνεται.» («Περὶ ψυχῆς» Α, 403α,6.)

④ «Ἀπὸ μὲν λοιπὸν τῶν προτέρων φιλοσόφων (καὶ τῶν διαδόχων τους) τόσα πολλὰ εἶναι, ποὺ μπορεῖ νὰ ληφθοῦν.» («Μετὰ τὰ Φυσικά» Α, 987α, 29.)

⑤ «Γιατὶ πούθεν δὲν συμβαίνει νὰ γνωρίζῃ κάποιος ἐκ τῶν προτέρων τὸ καθ' ἑκάστον (τὸ μερικό), ἀλλὰ κατὰ τὴ διαδικασία τῆς ἐπαγωγῆς λαμβάνει τὴν ἐπὶ μέρους γνώση.» («Ἀναλυτικὰ Πρότερα» Β, 97α, 23.)

(Ὁ Βάκων ἐσφαλμένα θεωρεῖ πὼς ὁ Ἀριστοτέλης ἀλλοίωσε μὲ τὴ Λογικὴ του τὴν Φυσικὴ Φιλοσοφία καὶ φέρνει ὡς παράδειγμα τὴν ἐπιστημονικὴ κριτικὴ του στοὺς Ἑλληνες φιλοσόφους.

Ὁ Ἀριστοτέλης θεωρεῖ πὼς πέραν τῆς λογικῆς ὑπάρχει κατ' ἐξαίρεση ἡ τύχη, ἀνοίγοντας στὴν Ἐπιστήμη τὴν ἐξέταση ὅλων τῶν ἐνδεχομένων καὶ συνενπῶς ἡ Λογικὴ του δὲν εἶναι δεσμοτῆριο τυπικῆς λογικῆς, ἀλλὰ ἀνοικτὸ πεδίο ἐλευθερίας τοῦ πνεύματος. Ἀναφέρεται στὸ οὐσιαστικὸ περιεχόμενο τῶν κατηγοριῶν, στὴ σύνδεση σώματος καὶ ψυχῆς καὶ στὴν ἀνεκτίμητη συνεισφορὰ τῶν προηγούμενων αὐτοῦ φιλοσόφων καὶ ἀνατρέπει τὴν ἐκ τῶν προτέρων συναγωγὴ συμπερασμάτων.)

Δ. Ὁ Ἀριστοτέλης καὶ οἱ... Ὁθωμανοί!

Βάκων: «LXVII. Στὴν φιλοσοφία του ὁ Ἀριστοτέλης μὲ τὶς ἐχθρικές του ἀνατροπὲς ἔχει καταστρέψῃ ὅλους τοὺς ὑπόλοιπους (ὅπως οἱ Ὁθωμανοὶ ἐξοντώνουν τοὺς ἀδελφούς τους), ἔχει καθορίσει τὸ νόμο, τὴν ἀλήθεια, τὴ χρῆση ὅλων τῶν στοιχείων ποὺ τοῦ ἄρεσαν. Προχωρᾷ μόνος, γιὰ νὰ θέσῃ τὰ θέματα στὶς προτάσεις του καὶ ἐπὶ πλέον γιὰ νὰ ξεφορτωθῇ αὐτούς, ἔτσι, ὥστε τίποτε νὰ μὴν παραμείνῃ, ποὺ δὲν εἶναι ὠρισμένο καὶ ἀποφασισμένο πρὶν ἂπ' αὐτόν. Μιὰ πρακτικὴ ποὺ συνεχίζει νὰ εἶναι σὲ χρῆση καὶ μεταξὺ τῶν διαδόχων του.»

Ἀριστοτέλης: ① «Δὲν πρέπει μόνο νὰ χρωστοῦμε χάρη –καὶ εἶναι δίκαιο– σὲ ἐκείνους, ποὺ ἀποδεχόμεστε τὶς δοξασίες τους, ἀλλὰ καὶ σὲ ἐκείνους, ποὺ ἐπιπολοῦν ὅτι ἀποφαίνονται. Γιατὶ καὶ αὐτοὶ σὲ κάτι συνέβαλαν. Γιατὶ τὴν ικανότητά μας προεκπαίδευσαν.» («Μετὰ τὰ Φυσικά» Α, 993β.)

② «Ἔτσι, ἐπειδὴ φιλοσόφησαν, γιὰ νὰ ἀποφύγουν τὴν ἄγνοια, εἶναι φανερό,

πὼς ἐπεδίωκαν τὴ γνώση... Ἀλλά, καθὼς λέμε, ἐλεύθερος ἄνθρωπος εἶναι μόνον αὐτὸς ποὺ εἶναι γιὰ τὸν ἑαυτὸ του καὶ ὄχι γιὰ ἄλλον, ἔτσι καὶ αὐτὴ (ἡ Φιλοσοφία) ὡς μόνη εἶναι ἐλεύθερη τῶν ἐπιστημῶν, γιατί εἶναι αὐτὴ γιὰ τὸν ἑαυτὸ της. Γι' αὐτὸ καὶ δίκαια δυνατὸν νὰ θεωρηθῇ ἡ ἀπόκτησή της ὡς ὑπεράνθρωπη. Γιατὶ ἀπὸ πολλὰς πλευρὰς ἡ φύση τῶν ἀνθρώπων εἶναι δούλη (τῆς ἄγνοιας)... Ἔτσι ἀναγκαῖες εἶναι ὅλες οἱ ἐπιστῆμες.» («Μετὰ τὰ Φυσικά» Α, 982β, 19-983α, 10.)

(Ὁ Βάκων ἐσκεμμένα ἀποδίδει στὸν Ἀριστοτέλη ἀδελφοκτόνο μομφὴ ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων φιλοσόφων μὲ ἓνα ἀτυχὲς παράδειγμα τῶν Ὁθωμανῶν. Καὶ γενικὰ συνειδητὰ διαστρεβλώνει μέχρι ἰσοπέδωσης τὸν Ἀριστοτέλη, προκειμένου νὰ στηρίξῃ τὸ «Νέο Ὅργανο» του σὲ ἀντικατάσταση τοῦ «Ὁργάνου τῆς Λογικῆς» τοῦ Ἀριστοτέλη.

Ὁ Ἀριστοτέλης ὁμολογεῖ πὼς οἱ φιλόσοφοι μὲ τοὺς ὁποίους διαφωνεῖ, καὶ αὐτοὶ συνέβαλαν στὴν προεκπαίδευσή του. Καὶ ὅτι ὅλοι οἱ φιλόσοφοι ἐπεδίωξαν νὰ καταπολεμήσουν τὴν ἄγνοια, τὴν κατὰ φύσιν ἀνθρώπινη δουλεία καὶ νὰ διακηρύξουν τὴν ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς Ἐπιστήμης, τὴν ἐλευθερία τοῦ πνεύματος. Προμηθεὺς ἔτσι τῆς Ἀναγέννησης καὶ τοῦ Διαφωτισμοῦ ἀναδεικνύεται ὁ Ἀριστοτέλης.)

* * *

πολυτάραχη πολιτικὴ καὶ σὲ πολλὰ σημεῖα τυχοδιωκτικὴ ζωὴ τοῦ Βάκωνα δὲν τοῦ ἐπέτρεψε τὴν καθημερινὴ καὶ ἐφ' ὅρου ζωῆς συστηματικὴ μελέτη τῆς Φιλοσοφίας, ὅπως ὀρθὰ συμβουλεύει ὁ Ἐπίκουρος («τὸν σοφὸν οὐδὲ πολιτεύεται», γιατί δὲν ἐπαρκεῖ ὁ χρόνος). Ὁ Καρτέσιος ἀναφερόμενος στὸν Βάκωνα θὰ τονίσῃ τὴν ἀποτυχία του: «Καὶ ἔχοντας ὡς παράδειγμα πολλὰ ἔξοχα πνεύματα, ποὺ εἶχαν ἤδη πρὶν ἀπὸ μένα τὸ ἴδιο σχέδιο, μοῦ φαίνεται ὅτι ἀπέτυχαν», καθὼς ἀπέτυχε καὶ ὁ ἴδιος, παρ' ὅτι εἰσήγαγε στὴ Λογικὴ του τὴν μαθηματικὴ ἀνάλυση. («Λόγος περὶ Μεθόδου, Στοχασμοί», Μέρος τρίτο.)

Ὁ Ἀριστοτέλης παρουσίασε μία ὠλοκληρωμένη μέθοδο τῆς Λογικῆς μὲ τὴν εἰσαγωγὴν σ' αὐτὴν καὶ τῶν Μαθηματικῶν καὶ εἶναι ὁ πρῶτος ποὺ χρησιμοποίησε τὰ Μαθηματικὰ στὴ διατύπωση φυσικῶν νόμων («Φυσικά» Δ, 215β). Μὲ τὸν Ἀριστοτέλη ἀρχίζει οὐσιαστικὰ ἡ Φυσικὴ ἐπιστήμη καὶ ἀκόμη εἶναι ὁ πατέρας τῆς Μαθηματικῆς Φυσικῆς καὶ πολλῶν ἄλλων ἐπιστημῶν, μέχρι καὶ κριτικὸς τῆς Λογοτεχνίας.

Γεράσιμος Καζάνας

Οἰκονομολόγος

ΓΙΑ ΤΟ 2006: Κάνετε δῶρο στοὺς σκεπτόμενους δικούς σας μὴ ἐτήσια συνδρομὴ τοῦ "Δ". Συμβάλλετε ἔτσι στὴ διάδοση ἀγνώστων δεδομένων, θεμελιωμένων γνώσεων καὶ πρωτόφαντων ἰδεῶν γιὰ τὴν ἐλεύθερη, χωρὶς προκαταλήψεις καὶ δεισιδαιμονίες καὶ καινούργια κατανόηση τοῦ παρελθόντος, τοῦ παρόντος καὶ τοῦ μέλλοντος.

ΟΙ ΘΩΡΑΚΕΣ ΚΑΙ ΤΟ «ΤΑΪΜ»

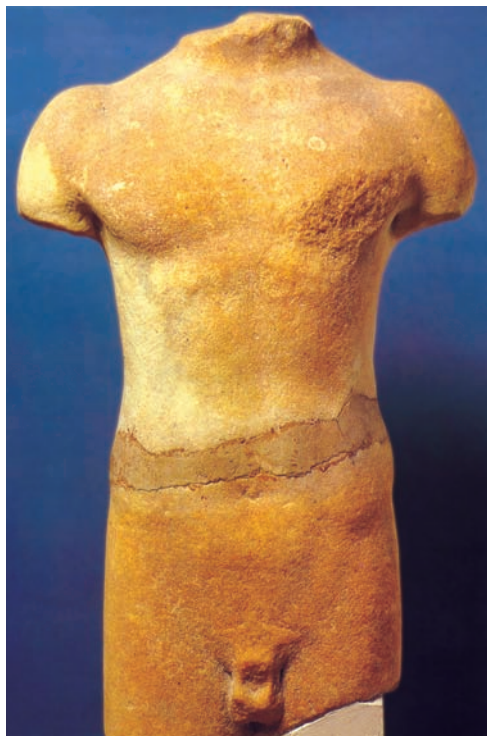
πως πληροφορηθήκαμε από το περιοδικό «Time» (6.6.2005), η ομάδα του αρχαιολόγου Γκεόργκι Κίτωφ, η οποία από το 1992 έκανε ανασκαφές στο κεντρικό τμήμα της Βουλγαρίας (και πιο συγκεκριμένα στην «Κοιλάδα των Βασιλέων»), ανέκλυψε σε τύμβο του 5ου αι. π.Χ. στο Καζανλάκ (170 χλμ. ανατολικά της Σόφιας) ύπολειμματα τεμαχισμένου ανθρώπου καθώς και χρυσή μάσκα, φυσικού μεγέθους, χρυσό δακτυλίδι, πάνω στο οποίο είναι χαραγμένη η μορφή ενός αθλητή, πανοπλία, χάλκινα βέλη, αιχμές δόρατος, θώρακες και 130 κομμάτια υπέρροχων κοσμημάτων.

Προφανώς ο νεκρός του Καζανλάκ ήταν κάποιος Θραξ ηγέτης και πιθανότατα ο βασιλιάς Σεύθης ΙΙΙ. Το γλυπτό του μοιάζει ζωντανό. Η τεχνοτροπία του, ξεκάθαρα ελληνική. Όσο για την χρυσή μάσκα, πρόκειται για άριστο έργο. Ζυγίζει 672 γραμμάρια, είναι 23,5 καρατίων και είναι σκαλισμένη με λεπτομέρειες. Ο Βούλγαρος αρχαιολόγος κ. Κίτωφ είπε ότι: «τέτοιον είδους μάσκες είναι άγνωστες». Κι όμως η ομοιότητά της με την μάσκα του βασιλέως των Μυκηνών Άγαμέμνονα είναι εκπληκτική. Ακόμη κι ένας μαθητής του δημοτικού το αντιλαμβάνεται. Ο Σεύθης ήταν βασιλιάς των Όδρυσών (Θρακική φυλή, η οποία κατοικούσε από τον Έβρο ως την Όδησσό και άνηκε στην Πελασγική φυλή του Διακού γένους. Η στρατηγία των Όδρυσών είχε πρωτεύουσα την Φιλιππούπολη ή Τριμοντία. Στράβων: «Όδρύσας δὲ καλοῦσιν ἔνιοι πάντας τοὺς ἀπὸ Ἑβρου καὶ Κυψελῶν μέχρι Ὀδησοῦ τῆς παραλίας ὑπεροικοῦντας.» Από τους Όδρύσες στρατολόγησε τους τοξότες του ο Μέγας Ἀλέξανδρος. Ο βασιλεὺς των Όδρυσών Σεύθης Β΄ (338-335 π.Χ.) ἔλεγε: «Οὐδενὶ ἂν ἀπιστήσειεν Ἀθηναίων· καὶ γὰρ ὅτι συγγενεῖς εἶεν εἰδέναι καὶ φίλους εὖνους.»).

Στην περιοχή κυριαρχοῦσε ἡ Ἑλληνικὴ Γλῶσσα, ὅπως πλείστες ἐπιγραφές, δρομοδείκτες, ὀνόματα πόλεων, ἐπιγραφῶν καὶ νομίσματα καταμαρτυροῦν. [Οἱ Ρωμαῖοι δέχθηκαν ὡς ἐπίσημη γλῶσσα τῆς ρωμαϊκῆς ἐπαρχίας τῆς Θράκης τὴν Ἑλληνικὴ Γλῶσσα καὶ ὁ αὐτοκράτορας Αὐγουστος (27 π.Χ. - 14 μ.Χ.) στὰ πλαίσια τῶν Ἑλληνικῶν «Κοινῶν» ἐντάσσει καὶ τὴν νοτιώτερη τοῦ Αἴμου περιοχή, ὀρίζοντας ὡς ἐπικεφαλῆς των τὸν «Θρακάρχην» στὴν Φιλιππούπολη. Ἰουλιανὸς (332 μ.Χ. - 363 μ.Χ.): «οἱ περὶ τὴν Θράκην... οἰκοῦντες Ἑλλάδος ἐσμέν ἔκγονοι». Σημειωτέον, ὅτι κατὰ τὴν διάρκεια τῆς Ρωμαϊκῆς κατοχῆς, παρὰ τὴν προσπάθεια τῶν Ρωμαίων νὰ ἐκρωμαίσουν τὴν περιοχή, ἡ Θράκη κατάφερε νὰ διατηρήσῃ τοὺς ἑλληνικοὺς πολιτικοὺς θεσμοὺς τῆς καὶ τὸ ἑλληνικὸ διοικητικὸ σύστημα, δηλ. ὀργάνωση σὲ πόλεις, κῶμες, κωμαρχίες, γένη, φυλές, στρατηγίες, δήμους, βουλές, γερουσίες, συμπολιτεῖες, κοινά.]

*Ἡ ἀνευρεθεῖσα κεφαλὴ τοῦ βασιλέως Σεύ-
θη (εὐρήματα τοῦ Καζανλάκ). Τὴν φωτο-
γραφία δημοσιεύει τὸ «TIME» χωρὶς νὰ
σημειώσῃ ὅτι πρόκειται γιὰ ἔργο καθαρὰ
ἐλληνικῆς τεχνοτροπίας.*

*Ἀκέφαλος μαρμαρίνος κοῦρος ἀπὸ τὰ Ἰβδη-
ρα (Ἀρχαῖοι Χρόνοι). Εἶναι πανομοιότυπος
τεχνοτροπικὰ μὲ τοὺς ἀντίστοιχους νοτιοελ-
λαδικοὺς κούρους τῆς ἴδιας περιόδου.*

Μὲ λίγα λόγια ὅλα βοοῦν γιὰ τὴν ἐλληνικότητα τῶν εὐρημάτων. Ὅμως οἱ ξένοι «εἰδή-
μονες» τὰ χαρίζουν στοὺς Σλαῦους, ἐπισημαίνοντας «προφανῆ» ρωσικὴ ἐπιρροὴ καὶ οἱ
δικοί «μας» εἰδήμονες ἀπλᾶ σκύβουν τὸ κεφάλι καὶ σιωποῦν (σ' αὐτὸ ἔχουν ἀναμφίβολα
εἰδικευθῇ). Μόνο ποὺ οἱ Σλαῦοι ἐμφανίσθηκαν στὴν Βαλκανικὴ τὴν ἐποχὴ ποὺ αὐτοκρά-
τορας τοῦ Βυζαντίου ἦταν ὁ Θεοδόσιος καὶ ὁ ὅρος Βουλγαρία ἐμφανίζεται γιὰ πρώτη φο-
ρὰ στὰ τέλη τοῦ 7ου αἰ. Ἄρα τί σχέση θὰ μπορούσαν νὰ ἔχουν μὲ τὰ συγκεκριμένα εὐρή-
ματα ; Ἐγὼ ὡς μὴ εἰδικὴ ἀδυνατῶ νὰ τὸ συλλάβω.

Ἡ Θράκη καὶ ἡ ὀροσειρὰ τοῦ Αἴμου ἀναφέρονται στὴν πανάρχαια Ἑλληνικὴ Μυθολο-
γία, ὅταν ἀκόμη ὁ δράκων Τυφωεύς, ὁ γιὸς τῆς Γαίας καὶ τρομερὸς ἀντίπαλος τοῦ Διὸς
προσπαθοῦσε νὰ κυριαρχήσῃ ἐπὶ γῆς. Τότε πολέμησαν στὴν Θράκη καὶ ὁ πηλωμένος Τυ-
φωεύς ἐκσπενδόνισε ὁλόκληρα βουνὰ γύρω του. Πρόκειται γιὰ τὴν ὀροσειρὰ τοῦ Αἴμου,
ποὺ βάφτηκε ἀπὸ τὸ αἷμα του καὶ ἔτσι πῆρε τὸ ὄνομά της. Σ' αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν ὀροσει-

* Κυριολεκτοῦμε, καθ' ὅσον αὐτὸ ἀποδεικνύεται ἀπὸ πλεῖστες αἱματολογικὲς/ἀνθρωπομε-
τρικὲς μελέτες, στὶς ὁποῖες διαπιστώνεται ἀπόλυτη κυριαρχία τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου
στὴν Βαλκανικὴ γενικώτερα καὶ στὴν Βουλγαρία εἰδικώτερα (Ποπῳφ, Πουλιανός, Γκεορ-
γκιέφ, Κούμαρης, Μπόεφ κ.λπ.).

ρά ἔχυσαν τὸ αἷμα τοὺς ἄνθρωποι ὁμοίμοι*, παίζοντας ἐν ἀγνοίᾳ τοὺς τὸ παιχνίδι τῆς Διεθνούς Ἐξουσίας.

Στὴν Θράκη γεννήθηκε ὁ Ἄρης, ὁ θεὸς τοῦ πολέμου. Γι' αὐτὴν ἐρίζουν ἀκόμα ...

Οἱ Θρᾶκες οἱ ἀπὸ Δευκαλίωνος

Ποιοί ἦσαν (καὶ εἶναι) λοιπὸν οἱ Θρᾶκες, οἱ «Θρήικες» τοῦ Ὀμήρου, ὁ λαὸς τῶν Παιόνων ἢ Ὑπερπαιόνων; Ἔλκουν τὴν καταγωγή τους ἀπὸ τὸν Δευκαλίωνα καὶ τὸ ὄνομά τους ἀπὸ τὸν Παίονα, γυιὸ τοῦ Ἐνδυμίονος καὶ τῆς Ἀστεροδίας. Πρόκειται γιὰ ἑλληνικὸ γένος στὸ ὁποῖο συγκαταλέγονται οἱ Δῖοι Πελασγοὶ (κάπου ἐδῶ φαντάζομαι, στὴν συγκεκριμένη ὀνομασία ἐντοπίζουν οἱ εἰδήμονες τὴν ρωσικὴ ἐπιρροή/καταγωγή), οἱ Δῖοι «μαχαιοφόροι» (Ροδόπη), οἱ Ὀδρύσαι (Μέσος Ἑβρος), οἱ Σέλλητες (Αἶμος), οἱ Ἀστῆς (ὄρη Στράντζας), οἱ Βέσσοι, οἱ Φρύγες, οἱ Μαῖδοι (Ἄνω Στρυνμόνας) καὶ οἱ Ἀγριᾶνες (οἱ ἱκανοὶ πολεμιστὲς τοῦ Ἀλεξάνδρου, Πομάκοι τοῦ σήμερα καὶ Τοῦρκοι γιὰ κάποιους...). Θρᾶκες ἦσαν καὶ οἱ Ἄβαντες, οἱ ὁποῖοι ἴδρυσαν στὴν Φωκίδα τὴν πόλιν Ἄβα (πρὸς τιμὴν τῆς Νύμφης, ἡ ὁποία γέννησε ἐκ τοῦ Ποσειδῶνος τὸν Ἑργίσκο, τὸν ἰδρυτὴ τῆς πόλης Ἑργίσκης στὴν Θράκη) καὶ κατέλαβαν τὴν Εὐβοία, οἱ Σίθωνες (Χαλκιδική), οἱ Τραυσοὶ (Ροδόπη), οἱ Καινοὶ (παράλια Προποντίδας), οἱ Σαπαῖοι (Ἄβδηρα), οἱ Κοιλαλαῖτες (κοιλιάδα τοῦ Ἄρδα), οἱ Μύγδονες (Ἀξιός) κ.λπ.

Θρᾶξ ἦταν ὁ Βορέας καὶ πῆρε γιὰ γυναῖκα του τὴν Ὠρείθυια, τὴν κόρη τοῦ βασιλέως Ἑρεχθέως. Στὸ βασιλεῖο τῆς Θράκης (καὶ γυιὸ τοῦ Ἄρη) Διομήδης ἀνῆκαν τὰ σαροκοφάγα ἀνθρωποφάγα ἄλογα, ἴσως φτερωτά, πὺν ζοῦσαν στὴν χώρα τοῦ Βορέου (τοῦ βορείου ἀνέμου). Γυιὸς τοῦ Ἄρη ἦταν κι ἄλλος ἓνας βασιλεὺς τῶν Θρακῶν, ὁ Τηρεὺς (στενὰ συνδεδεμένος μὲ τὸν βασιλικὸ οἶκο τῶν Ἀθηνῶν καὶ σύζυγος τῆς Πρόκνης, κόρης τοῦ βασιλέως τῶν Ἀθηνῶν). Ὅσο γιὰ τὰ Ἄβδηρα, ὀφείλουν τ' ὄνομά τους στὸν φίλο τοῦ Ἡρακλεῖ Ἄβδηρο.

Θρᾶξ ἦταν καὶ ὁ Εὐμόλπος, ἀπὸ τὸν ὁποῖο κατάγεται ἡ εὐγενέστερη γενεὰ τῶν Ἑλευσινίων, ἀπ' ὅπου προήρχετο ὁ ἀνώτατος ἱερεὺς τῶν Μυστηρίων, ὁ ἱεροφάντης καὶ μυσταγωγὸς τῶν ἱερῶν τελετῶν. Οἱ ἱερεῖς τῶν Δελφῶν ὀνομάζονταν Θρακίδες. Οἱ Εὐμολπίδες/εὐμόλποι (Ὀρφείας, Μουσαῖος, Εὐμόλπος, Θαμύριος κ.λπ.) διέτρεχαν τὴν Θράκη ὡς μύστες τῆς μουσικῆς. Διέθεταν ἱερά, μαντεῖα (τῆς Ροδόπης καὶ τοῦ Διονύσου) καὶ τελοῦσαν ἀγῶνες πρὸς τιμὴν τῶν θεῶν (δηλαδὴ πρὸς τιμὴν τοῦ Διός, τῆς Ἥρας, τοῦ Ἑρμῆ, τοῦ Ἄρη, τῆς Ἀθηνᾶς καὶ κυρίως τοῦ Διονύσου). Γλῶσσα τους ἡ Ἑλληνικὴ (τὰ λεγόμενα Πελασγικὰ γράμματα). Πόλεις τους ἡ Ἡράκλεια, ἡ Σφωζόπολις, ὁ Ἀετός, ἡ Δρῦς, ἡ Ἀντισσα, ἡ Ὀδησσός, ἡ Φιλιππούπολη κ.λπ. Σήμερα οἱ Βούλγαροι ὀνομάζουν τὶς πόλεις τους Σβοπόλ, Ἀντοπόλ, Ἀετό, Τρωίτσα καὶ οἱ Βῆσσοι (οἱ Πομάκοι τῆς Βουλγαρίας) ζητοῦν τὴν ἐνσωμάτωση τῆς Ροδόπης στὴν Ἑλλάδα (μὲ αἰτήμά τους τὸ 1918 στὴν Βουλγαρικὴ Βουλὴ καὶ τὸ 1946 στὸν Ὀργανισμὸ Ἠνωμένων Ἐθνῶν).

Τίποτε δὲν θυμίζει τὸν Ἀσπαρούχ, τὸν Τέρβελ ἢ τὸν Μουρτάκ... Οὔτε ἡ γλῶσσα, οὔτε ἡ τέχνη, οὔτε τὰ ὀνόματα, οὔτε τὰ τοπωνύμια, οὔτε τὰ εὐρήματα, οὔτε φυσικὰ καὶ ὀβασιλιάς Σεύθης. Ἄλλωστε, ὅπως εἶπαμε καὶ ἀνωτέρω, δὲν συμπίπτουν χρονικά. Κάποια πράγματα πρέπει νὰ μπαίνουν στὴν θέση τους (ἢ ἄλλιῶς νὰ λέγονται μὲ τὸ ὄνομά τους).

Ἄρτεμις Γεωργιάδου

ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΤΟΥ ΔΙΑ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ

Μια ιδέα βαθύτατα πολιτική
του δημάρχου δρ Γιουσούφ Άκσού

τήν λαμπρή αρχαία πόλη Άσσο (σήμερα Κιουτσούκ Κουγιού), στις υπώρειες του θεοβάδιστου όρους Ίδη, όπου και ο μεγαλοπρεπής βωμός του Διός (στην τοποθεσία Γάργαρα: Ίλιάς Ε' σήμερα Άντάτεπε), ένας ρέκτης Τούρκος δήμαρχος, ο δρ Γιουσούφ Άκσού, προσωπικός φίλος του κ. Έρντογάν, ώργάνωσε κι εφέτος το «Β' Φεστιβάλ του Δία» (19-22 Αυγούστου), μια λαμπρή εκδήλωση, βαθύτατα πολιτική, αφού αποτελεί υπέρβαση θεοκρατικών διχαστικών άγκυλώσεων (χριστιανικών και ισλαμιστικών), αλλά και εθνικοκρατικιστικών παθών, αφού ο αρχαίος Έλληνικός Πολιτισμός είναι βαρύτιμη πανανθρώπινη κληρονομιά, που ένοποιεί και παρέχει τα δώρα της σε όλες τις φυλές, κρατικές οντότητες, θρησκείες, έθνη. (Για το Α' Φεστιβάλ του Δία το 2004 βλ. έκτενές ρεπορτάζ και συνεντεύξεις των επισήμων Έλλήνων και Τούρκων συντελεστών του στον «Δ», τ. Οκτωβρίου 2004.)

Συμμετείχαν και εφέτος πολλές χιλιάδες Τούρκοι πολίτες, καλλιτέχνες, μουσικά συγκροτήματα κ.λπ., αλλά και πολλοί βουλευτές, περιφερειάρχες κ.ά. επίσημοι. Από ελληνικής πλευράς πήγαν στο τριήμερο Φεστιβάλ πολλοί εκδρομείς, καλλιτεχνικά συγκροτήματα καθώς και οί δήμαρχοι Καλλονής κ. Γιώργος Κυρατζής και Μανταμάδου κ. Αποστόλου (οι υπόλοιποι 9 δήμαρχοι της Λέσβου αποποιήθηκαν την πρόσκληση του δρ Άκσού, **διότι «φοβούνται τις αντιδράσεις» των δύο μητροπόλεων της Λέσβου σε τυχόν συμμετοχή τους σε... ειδωλολατρικές τελετές (!): Βλ. «Δ», τ. 273**). Καί όμως ο θεσμός πλέον του «Φεστιβάλ του Δία» στην Τουρκία είναι ή πιό εϋστοχη πολιτική ιδέα, που θα μπορούσε σήμερα να υλοποιηθῇ εύεργετικά για τους δύο λαούς, ελευθερωτική από παλαιά πάθη και προληπτική των μελλοντικών δεινών.

Συγχαίρω ολοψύχως τον δήμαρχο δρ Γιουσούφ Άκσού για τις ιδέες του και τον εύχαριστώ για την πρόσκληση και την θερμή τριήμερη φιλοξενία, που πρόσφερε σ' έμένα και την οικογένειά μου στην πόλη του, αλλά και για την έκ μέρους του ανταπόδοση της επίσκεψης, με την επίσκεψη του ίδιου και της οικογένειάς του στο οίνοποιείο του «Μεθυμναίου» οίνου στις 7 Σεπτεμβρίου.

Δ.Ι.Α.

Αριστερά: Ο μεγαλοπρεπής Βωμός του Διός στο Αντάτεπε του Κιουτσούκ - Κουγιού (ἀρχαία αἰολική πόλις Ἄσσοις). Σύμφωνα με τὸν Ὅμηρο στὸ Αντάτεπε (ὡς Γάργαρα ἀναφέρεται στὸ Ε τῆς Ἰλιάδος) ἀρέσκονταν νὰ συγκεντρώνωνται οἱ 12 θεοὶ ἐκεῖ διεξήχθη καὶ ὁ περίφημος συζυγικός κανγᾶς μεταξὺ Διὸς καὶ Ἥρας, ὅπως περιγράφεται διὰ μακρῶν στὸ Ε τῆς Ἰλιάδος.

Κάτω: Ἡ ἐξέδρα μὲ τοὺς καλλιτέχνες ποὺ συμμετείχαν στὸ ἐφετεινὸ Β΄ Φεστιβᾶλ τοῦ Δία. Στὴν εἰκόνα τὸ νεανικὸ συγκρότημα τοῦ Μουσικοῦ Γυμνασίου Μυτιλήνης ἐκτελεῖ μὲ παραδοσιακὰ μικρασιατικὰ ὄργανα παλαιὰ κομμάτια τῆς ἀνατολικο-αἰγαιοπελαγίτικης μουσικῆς παράδοσης.

«ΖΕΥΣ ΠΑΤΗΡ» ΣΤΗΝ ΟΠΕΡΑ ΤΗΣ ΜΕΛΒΟΥΡΝΗΣ

Τὸ Σαββατόβραδο, 15 Ὀκτωβρίου, εἶχα τὴν καλὴ τύχη νὰ βρεθῶ στὸ ἄρτιο καὶ πολυτελὲς Regent Theatre τῆς Μελβούρνης, ὅπου παρακολούθησα πολὺ εὐχάριστα τὸ πρῶτο κονσέρτο τῆς πόλης μας τοῦ νεανικοῦ συγκροτήματος «Amici Forever», τὸ ὁποῖο παρουσίασε μελωδικὴ καὶ γλυκεῖα μουσικὴ, σ' ἓνα νέο μοτίβο συνδυασμοῦ ποπ καὶ κλασικῆς ὀπερας, προωθώντας τελευταῖες καὶ νέες δημιουργίες μὲ τὸ γενικὸ τίτλο «Ἡ Ὁρχήστρα τῆς Ὀπερας» (The Opera Band).

Ἐνας Νεοζηλανδὸς τενόρος, ὁ Geoff Sewell, μία Νοτιοαφρικάνα σοπράνο, ἡ Tsakane Valentine, ἓνας Ἀγγλὸς τενόρος ἀπὸ τὸ Λονδίνο, ὁ David Habbin καὶ μία Ἑγγλέζα σοπράνο, ἡ Jo Appleby, χάρισαν στὸ ἐνθουσιῶδες ἀκροατήριό τῆς Μελβούρνης, μὲ μία σειρὰ ἀπὸ γνωστὰ καὶ ἄγνωστα τραγούδια, δοσμένα ἀπὸ τὶς γλυκεῖες καὶ πολὺ μελωδικὲς φωνές τους, μὴ ἀξέχαστη ἐμπειρία ἀνανεωμένης ὀπερας, μία μουσικὴ χαλάρωσης, ἀλλὰ συνάμα γεμάτη μουσικὸ τόνο ἀναπτέρωσης.

Τὸ πρόγραμμα συμπεριέλαβε τραγούδια ἀπὸ τὴν Εὐρώπη -Ἰταλία, Ἀγγλία, Ἰσπανία- καὶ Λατινικὴ Ἀμερικὴ μὲ κομμάτια ἀπὸ πολὺ λυρικά ἔργα, ὅπως ὁ «Ψίθυρος τῶν Ἀγγέλων» καὶ οἱ «Ἀλιεῖς Μαργαριταριῶν».

Ἀπὸ ἐλληνικῆς πλευρᾶς ἡ μουσικὴ αὐτὴ ὀπερα εἶχε ἓνα κομμάτι μὲ τίτλο «Jupiter» (ὁ Ζεὺς πατήρ), καὶ ἐκπληξὴ γιὰ ὅλους ἦταν ἡ τελευταία ἄρια, ποὺ δὲν ἦταν ἄλλη ἀπὸ τὴν γνωστὴ μας «Καραγκούνα», ἡ ὁποία διασκευασμένη γιὰ ὀπερα παρουσιάστηκε ἐλληνικώτατα μὲ νέο στίχο, γραμμένο ἀπὸ τὸν Ἰωάννη Θέμη (John Themis) καὶ ἄλλους. Ὅλο αὐτὸ τὸ ὀπερατικὸ δημιούργημα/τραγούδι μιλάει σὲ μία πολύχρωμη γλῶσσα γιὰ τὴ δόξα τῆς Ἑλλάδας.

Φυσικὰ ἡ τελευταία ἐντύπωση μένει, καὶ γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ ἡ ὀπερατικὴ Καραγκούνα ἐνθουσίασε τὸ ἀκροατήριό πολλαπλᾶ, τὸ ὁποῖο καὶ καταχειροκρότησε τὸ συγκρότημα μὲ παρατεταμένα χειροκροτήματα καὶ ὄρθιο.

Στὴ διασκευὴ ἡ τελικὴ μουσικὴ νότα τῆς Καραγκούνας ὠνομάστηκε Ὀλυμπία: Αἰώνια φλόγα-*Olympia: Eternal Flame*. Ἡ ὁμορφὴ αὐτὴ παραλλαγὴ τῆς Καραγκούνας ἦταν ὁ θεματικὸς σκοπὸς τοῦ BBC στὴν καθημερινὴ παρουσίαση στὸ ραδιόφωνο καὶ τὴν τηλεόραση τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων τῆς Ἀθήνας τοῦ 2004.

Θωμᾶς Ἡλιόπουλος

Η ΟΝΕΙΡΙΚΗ ΣΥΛΛΗΨΗ ΤΗΣ ΙΔΕΑΣ ΤΟΥ «ΑΔΗ»

Ἐπιστημονικὴ προσέγγιση ἑνὸς Πλάτωνικοῦ «μύθου»

Σωκράτης διηγείται σὲ ἕναν φίλο του ὅτι ὁ Ἀλκίνοος τοῦ Ἡρῶς τοῦ Ἀρμενίου, τὸ γένος Παμφύλου, σκοτώθηκε στὸν πόλεμο καὶ μετὰ δέκα ἡμέρες τὸ πτώμα του βρέθηκε ἀναλλοίωτο στὸ πεδίο τῆς μάχης, ἐνῶ οἱ ἄλλοι νεκροὶ ἦσαν ἀποσυντεθειμένοι. Μετὰ δώδεκα ἡμέρες ὁ Ἀλκίνοος ἀναστήθηκε καὶ ἀφηγήθηκε ὅσα εἶδε ἡ ψυχὴ του στὸν Ἄδη κατὰ τὶς 12 ἡμέρες τοῦ σωματικοῦ θανάτου του. Αὐτὰ ποὺ εἶδε εἶχαν συμβῆ κατὰ τὴν προ-Ὀρφικὴ παναρχαϊότητα. Διερευνήσαμε τὴν περίπτωσή τοῦ Ἀλκίνου σὰν ἕνα φυσικὸ φαινόμενο καὶ ἐπισημάνουμε, ὅτι δὲν ἐπρόκειτο περὶ θανάτου ἀλλὰ περὶ κώματος καί, ὅτι τὰ ὅσα ἀφηγήθηκε ὁ παθὼν περὶ Ἄδου ἀποτελοῦσαν ἕνα ὄνειρικό του «βίωμα» ἐπὶ τῆς Γῆς, κατὰ τὶς στιγμὲς ποὺ ἀνακτοῦσε τὴν συνείδησή του ἐξερχόμενος ἐκ τοῦ κώματος.

Ὁ Σωκράτης διηγήθηκε τὸ γεγονὸς αὐτὸ πρὸς τὸν Γλαῦκωνα σύμφωνα μὲ τὸν Πλάτωνα! (427-347 π.Χ.). Ἡ περίπτωσις εἶναι ἰδιάζουσα, διότι ὁ ὑποτιθέμενος νεκρὸς, ἐνῶ ἐπρόκειτο νὰ κηδευθῇ διὰ καύσεως, ἀνένηψε αἰφνιδίως ἐπὶ τῆς πυρᾶς καὶ διηγήθηκε μὲ πολλὰς λεπτομέρειες τὰ ὅσα «ἔζησε» κατὰ τὶς ἡμέρες τοῦ «θανάτου» του. Ἀλλ' ἂς διαβάσωμε, τί εἶπε ὁ φιλόσοφος ἀπευθυνόμενος στὸν συνομιλητὴ του, τὸν ἕνα ἀπὸ τοὺς πέντε τῆς παρέας, μὲ τοὺς ὁποίους γύριζε στὴν Ἀθήνα ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ, ὅπου εἶχε πάει νὰ προσευχηθῇ καὶ νὰ παρακολουθήσῃ τὴν ἱερὰ πομπὴ μιᾶς θεᾶς.

ΣΩ: «...Ἀλκίνου γε ἀπόλογον ἐρῶ, ἀλλ' ἀλκίμου μὲν ἀνδρός, Ἡρῶς τοῦ Ἀρμενίου, τὸ γένος Παμφύλου· ὃς ποτε ἐν πολέμῳ τελευτήσας...».

Σωκράτης: «Θὰ σοῦ πῶ τὴν ἀφήγησιν (ἐνός) γενναίου ἀνδρός, τοῦ Ἀλκίνου, τοῦ Ἡρῶς τοῦ Ἀρμενίου, τὸ γένος Παμφύλου· κάποτε πέθανε στὸν πόλεμο καί, ὅταν μετὰ δέκα

ἡμέρες περισυνελέγησαν οἱ νεκροί, ἥδη ἀποσυντεθειμένοι, αὐτὸς ἀνευρέθη ἀκέραιος, μετεφέρθη στὸ σπίτι του, ἐπρόκειτο νὰ ἐνταφιασθῇ τὴν δωδεκάτῃ ἡμέρᾳ καί, ἐνῶ ἔκειτο ἐπὶ τῆς πυρᾶς, ἀνεβίωσε καὶ ἄρχισε νὰ λέγῃ ὅ,τι εἶδε ἐκεῖ («στὸν ἄλλο κόσμον»). Εἶπε ὅτι, ὅταν ἐξῆλθε ἡ ψυχὴ του, ἐπορεύετο μὲ πολλοὺς (ἄλλους) καὶ ἔφθασαν σὲ κάποιο τόπο θεϊκό, ὅπου ὑπάρχουν δύο χάσματα στῇ γῇ καὶ ἄλλα δύο ἐπάνω στὸν οὐρανό, ἀντικρουστά· μεταξὺ τούτων ἐκάθηντο δικαστές, καὶ τοὺς μὲν δικαίους ἀπὸ τοὺς δικαζομένους τοὺς διέταξαν νὰ πορευθοῦν δεξιὰ καὶ ἄνω στὸν οὐρανό, ἀφοῦ προσῆπταν ἐμπρὸς τοὺς τὰ σημεῖα τῆς δίκης, τοὺς δὲ ἀδίκους νὰ πάνε ἀριστερὰ καὶ κάτω (στῇ γῇ) ἔχοντας πίσω τοὺς τὰ σημεῖα ὅλων τῶν πράξεών τους.

» Ὅταν προσῆλθε ὁ ἑαυτὸς του, εἶπαν (οἱ δικαστές) ὅτι ἔπρεπε νὰ γίνῃ ἀγγελιαφόρος (ἄγγελος) γιὰ τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὸν διέταξαν νὰ ἀκούῃ καὶ νὰ βλέπῃ ὅσα συνέβαιναν σὲ ἐκεῖνο τὸν τόπο.

» Νὰ βλέπῃ τὰ δύο χάσματα τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ἀπὸ τὰ ὁποῖα φεύγουν μετὰ τὴν δίκῃ οἱ ψυχές, καὶ τὰ ἄλλα (δύο), διὰ τῶν ὁποίων ἀνέρχονται ἀπὸ τὴν γῇ, ἐλεινές καὶ κατασκοπισμένες, καὶ (τὶς ἄλλες ψυχές ποῦ) κατέρχονται ἀπὸ τὸν οὐρανὸ καθαρές· καὶ ἐκεῖνες ποὺ ἐφαίνοντο σὰν νὰ καταφθάνουν ἀπὸ μεγάλης πορείας καὶ (ἐκεῖνες), ποὺ μὲ εὐχαρίστηση ἔφευγαν, γιὰ νὰ κατασκοπώσουν στὸν λειμῶνα (βλ. καὶ Ὀδύσεια: “ἀσφοδελὸν λειμῶνα”²) σὰν σὲ πανηγύρι, καὶ ἀλληλοεχαιρωτῶντο, ὅσες ἐγνωρίζοντο μεταξὺ τους, καὶ ἐπληροφοροῦντο οἱ ἀνερχόμενες ἀπὸ τὴν γῇ ἀπὸ τὶς ἄλλες γιὰ τὰ ἐκεῖ, καὶ οἱ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ γιὰ τὰ δικὰ τους, καὶ ἐδιηγοῦντο οἱ μὲν ὁδυρόμενες καὶ κλαίουσες, ἐπειδὴ ἐνεθυμοῦντο ὅσα ἔπαθαν καὶ εἶδαν στὴν πορεία (τους) κάτω ἀπὸ τὴν γῇ –ἦτο δὲ ἡ πορεία χιλιετής-, αἱ δὲ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ (κατερχόμενες) ἐδιηγοῦντο βιώματα εὐδαιμονίας καὶ σκηνές ἀφαντάστου κάλλους.

» Εἶναι πολλά, Γλαῦκων, καὶ χρειάζεται πολὺς χρόνος, γιὰ νὰ τὰ διηγηθῇ κανεὶς· τὸ σημαντικόν, εἶπε (ὁ “νεκραναστημένος”), εἶναι τοῦτο: ὅσοι καὶ γιὰ ὅσα κάποιον ἀδίκησαν, γιὰ ὅλα ἐτιμωρήθησαν μερικῶς, γιὰ τὸ καθένα δέκα φορές, καὶ αὐτὸ ἐγίνετο κάθε ἑκατονταετία, ἐπειδὴ τόσος εἶναι ὁ ἀνθρώπινος βίος, ὥστε νὰ ἐκτίουν τὴν δεκαπλάσια ποινὴ τοῦ ἀδικήματος· καὶ ἂν μερικοὶ ἦσαν ὑπαίτιοι πολλῶν θανάτων, ἢ πρόδωσαν πόλεις ἢ στρατόπεδα καὶ ὑπεδούλωσαν ἀνθρώπους ἢ συμμετείχαν σὲ ἄλλη κακὴ πράξι, γιὰ ὅλα αὐτὰ νὰ ὑφίστανται δεκαπλάσιους πόνους, καὶ ἂν πάλι μερικοὶ εἶχαν κάνει εὐεργεσίες καὶ ἦσαν δίκαιοι καὶ ὅσοι, νὰ ἔχουν ὁμοίως τὴν ἀνταπόδοση τῶν πράξεών τους. Γιὰ ὅσα ἐγίνοντο ἀμέσως καὶ κρατοῦσαν λίγο ἔλεγε διάφορα, ὅχι ἀξιολιμνιόμενα· ἐπίσης ἐδιηγείτο τοὺς πολλαπλασίους μισθοὺς τῆς εὐσεβείας καὶ (τῆς) ἀσεβείας πρὸς τοὺς θεοὺς καὶ τοὺς γονεῖς. Εἶπε λοιπόν, ὅτι παρευρέθη σὲ ἐρωτώμενον ἀπὸ ἄλλον, ποῦ ἦτο ὁ Ἀριδαῖος ὁ μέγας. Αὐτὸς ὁ Ἀριδαῖος ἦτο τύραννος κάποιας πόλεως, τῆς Παμφυλίας, τὸ χιλιοστὸ ἔτος πρὶν ἀπὸ ἐκεῖνο τὸν χρόνον, εἶχε σκοτώσει τὸν πατέρα καὶ τὸν μεγαλύτερον ἀδελφόν (του) καὶ εἶχε κάνει πολλὰ ἄλλα ἀνοσιουργήματα, ὅπως ἐλέγετο. Εἶπε λοιπόν, ὅτι ἀπήντησε ὁ ἐρωτηθεὶς, ὅτι (ὁ Ἀριδαῖος) δὲν ἔρχεται, οὔτε θὰ φθάσῃ ἐδῶ.

» Παρακολουθήσαμε λοιπὸν καὶ τοῦτο τὸ δεινὸ θέαμα. Ὅταν ἤμεθα ἐγγὺς τοῦ στομίου καὶ ἐπρόκειτο νὰ ἀνέλθωμε, ἀφοῦ ὑπέστημεν ὅλα τὰ ἄλλα, τὸν εἶδαμε ἐκεῖνον καὶ κοντὰ του τοὺς πλείστους τυράννους –ἦσαν καὶ μερικοὶ ιδιωτὲς μὲ μεγάλα ἁμαρτήματα· αὐτοὺς ποὺ ἐφαίνοντο ὅτι ἀνέρχονται δὲν τοὺς ἐδέχετο τὸ στομίον, ἀλλ’ ἐβρυχάτο,

Ὁ χριστιανικὸς Ἄδης. Τὰ πρόσωπα, τὰ ἀντικείμενα καὶ οἱ κινήσεις ἢ στάσεις τῶν μορφῶν εἶναι καθαρὰ ὀνειρικά. (Έργο τοῦ Τερῶνμου Μπός, 1505.)

ὅταν κάποιος ἐξ αὐτῶν τῶν ἀθεραπεύτων (ἀνιάτως ἐχόντων) ἐπιχειροῦσε μὲ πονηριὰ ἢ χωρὶς νὰ ἔχη τιμωρηθῇ ἐπαρκῶς, νὰ ἀνέλθῃ. Ἐδῶ, εἶπε, παρενυρίσκοντο ἄνδρες ἄγριοι, διάπυροι στὴν ὄψῃ, πού, ὅταν ἄκουγαν θόρυβο, τοὺς μὲν ἐπαιρναν, τοῦ δὲ Ἀριδαίου καὶ ἄλλων ἔδεσαν μαζί χέρια καὶ πόδια καὶ κεφαλή, καὶ ἀφοῦ τοὺς ἔρριξαν κάτω καὶ τοὺς ἐγδαραν, τοὺς ἔσερναν ἔξω κοντὰ στὸν δρόμο πάνω σὲ ἀγκαθωτοὺς θάμνους καταξοσχίζοντάς τους, γιὰ νὰ ὑποδηλώσουν στοὺς πάντοτε παρενυρισκόμενους τοὺς λόγους καὶ τὸ μέρος [τὸν Τάρταρο], ὅπου ὠδηγοῦντο γιὰ νὰ ριφθοῦν, καὶ εἶπε ὅτι ἀπὸ τοὺς πολλοὺς καὶ παντοδαποὺς φόβους ποὺ ἐδημιουργοῦντο σ' ἐκείνους ὑπερέβαλλε αὐτός, (δηλαδὴ νά) μὴ ἀκουσθῇ στὸν καθένα ἀπὸ αὐτοὺς ὁ βρυχηθμός, ὅταν θὰ ἀνέβαινε, ἀλλὰ πολὺ εὐχάριστα νὰ ἀνέλθῃ ὁ καθεὶς μὲ σιγὴ τὸ στόμιο τοῦ βαράθρου. Καὶ οἱ μὲν δίκες καὶ τιμωρίες ἦσαν κάπως ἔτσι καὶ τὰ εὐεργετήματα πάλι ἀντίστροφα τούτων μετὰ παραμονὴ ἑπτὰ ἡμερῶν γιὰ τὸν καθένα στὸν λειμῶνα, τὴν ὁγδόη ἀναχωροῦσαν ἀπὸ ἐδῶ καὶ μετὰ τετραήμερο ἔφθαναν κάπου, ὅπου ἔβλεπαν μεταξὺ τοῦ σύμπαντος οὐρανοῦ ἐπάνω καὶ τῆς γῆς (κάτω) ἐκτεταμένο φῶς εὐθὺ σὰν στήλη, πολὺ ὅμοιο μὲ τὸ οὐράνιο τόξο, ἀλλὰ λαμπρότερο καὶ καθαρότερο.

» Μετὰ δρόμο μιᾶς ἡμέρας ἔφθαναν σ' αὐτὸ κι ἐκεῖ ἔβλεπαν στὸ μέσον τὸ φῶς μὲ τὰ ἄκρα τῶν δεσμῶν του τεταμένα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διότι τὸ φῶς τοῦτο ἦτο ὁ σύνδεσμος (ὁ ἄξων) τοῦ οὐρανοῦ, ὅπως τὰ διαζώματα τῶν τριηρῶν, ἔτσι ἐστερέωνε ὅλη τὴν περιστροφὴ (τοῦ οὐρανοῦ) [εἶναι γὰρ τοῦτο τὸ φῶς ξύνδεσμον τοῦ οὐρανοῦ, οἷον τὰ ὑποζώματα τῶν τριηρῶν, οὕτω συνέχον τὴν περιφορὰν]. ἐκ δὲ τῶν ἄκρων ἐξετείνετο ἡ ἄτρακτος τῆς Ἀνάγκης, διὰ τῆς ὁποίας ἐπανελαμβάνοντο οἱ περιστροφές· ὁ ἄξων καὶ τὸ ἄγκιστρό της

ἦσαν ἀπὸ διαμάντι, ὁ δὲ σφόνδυλος μικτὸς ἀπὸ διαμάντι καὶ ἄλλα συστατικά. [...]

» Καὶ ἐκ τῶν ἄλλων θηρίων (οἱ ψυχές) πῆγαιναν εἰς ἀνθρώπους καὶ ἀναμεταξύ τους, τὰ μὲν ἄδικα εἰς τὰ ἄγρια, τὰ δὲ δίκαια εἰς τὰ ἡμερα, καὶ ἐγίνοντο ὅλες οἱ ἀναμίξεις. Ἀφοῦ λοιπὸν ὅλες οἱ ψυχές ἐπέλεξαν τοὺς βίους, ὅπως τοὺς ἔτυχον, ἐπλησίασαν μὲ τάξη πρὸς τὴν Λάχεσιν καὶ ἐκεῖνη συναπέστειλε μὲ τὸν καθένα ἐκείνον τὸν δαίμονα, ποὺ ὁ ἴδιος ἐπέλεξε, σὰν φύλακα τοῦ βίου καὶ ἐκπληρωτὴ τῶν ἐπιλεχθέντων. Καὶ αὐτὸς κατὰ πρῶτον μὲν ὠδηγοῦσε αὐτὴν (τὴν ψυχὴ) πρὸς τὴν Κλωθὴ καὶ (ἐκεῖνη) ἐπεκύρωνε μὲ τὸ χερί της καὶ τὴν φορὰ περιστροφῆς τῆς ἀτράκτου τὴν μοῖρα, ποὺ ἔλαχε καὶ ἐδιάλεξε ὁ καθεὶς. Ἀφοῦ (ὁ δαίμων) ἄγγιξε αὐτὴν (τὴν Κλωθὴ), ὠδήγησε (τὴν ψυχὴ) στὸ γνέσιμο τῆς Ἀτρόπου, κάνοντας ἀμετάτρεπτα τὰ ὑφανθέντα (**ἀμετάστροφα τὰ ἐπικλωσθέντα ποι-οῦντα**) καὶ ἀπὸ ἐδῶ (ὁ Ἀλκίνοος εἶπε ὅτι) πῆγαιναν ἀνεπιστρεπτὶ κάτω ἀπὸ τὸν θρόνο τῆς Ἀνάγκης καὶ διὰ μέσου ἐκείνου, ἀφοῦ καὶ οἱ ἄλλοι τὸν εἶχαν διαβῆ, πῆγαιναν ὅλοι στὴν πεδιάδα τῆς Λήθης μέσα σὲ ἀποπνικτικὸ καύσωνα (**“διὰ καύματος καὶ πνίγους”**)*· διότι δὲν εἶχε δένδρα καὶ φυτὰ· εἶχε ἥδη βραδυάσει καὶ κατεσκήνωσαν παρὰ τὸν Ἀμέλγητα ποταμό, ποὺ γιὰ τὸ νερὸ του κανένα δοχεῖο δὲν εἶναι στεγανό. Ἦτο ἀναγκαῖο νὰ πιοῦνε ὅλοι νερὸ μὲ μέτρο, καὶ οἱ ἄφρονες ἔπιναν πλεόν τοῦ μετρίου· ὅποιος ἔπινε τὰ λησιμονοῦσε ὅλα γιὰ πάντα. Ἀφοῦ κοιμήθηκαν καὶ ἤλθαν τὰ μεσάνυχτα, (ἀκούστηκε) βροντὴ καὶ ἔγινε σεισμός, (καὶ ὅλοι) ἐφέροντο πρὸς τὰ ἄνω στὴν γένεση ἀπὸ ἀλλοῦ ὁ καθεὶς, σὰν διάττοντες ἀστέρες. Ἐκεῖνος (ὁ Ἀλκίνοος τοῦ Ἀρμενίου) ἐμποδίστηκε νὰ πῇ νερό· ἀπὸ ποῦ ὅμως καὶ πῶς ἔφθασε στὸ σῶμα (του) δὲν γνωρίζει, ἀλλὰ ξαφνικὰ ἀνέβλεψε καὶ εἶδε τὸν ἑαυτό του νὰ κῆται ἐπὶ τῆς πυρᾶς».

«Ἔτσι, Γλαύκων», συνεχίζει ὁ Σωκράτης, «ὁ προφορικὸς λόγος (“μῦθος”) ἐσώθη καὶ δὲν ἐχάθη, καὶ ἐμᾶς θὰ ἔσωζε, ἂν ἐπειθόμεθα ἐς αὐτόν, καὶ τὸν ποταμὸ τῆς Λήθης εὐκό-λα θὰ περάσωμε καὶ τὴν ψυχὴ δὲν θὰ μιάνωμε· ἀλλ’, ἐὰν πιστέψωμε αὐτὰ ποὺ λέγω καὶ θεωρήσωμε τὴν ψυχὴ ἀθάνατη καὶ δυνατὴ νὰ ἀνεχθῇ ὅλα τὰ κακὰ καὶ ὅλα τὰ ἀγαθὰ, τὴν πρὸς τὰ ἄνω πάντα θὰ ἔχωμε καὶ μὲ ἔμφρονα δικαιοσύνη παντοιοτρόπως θὰ ζήσω-με καὶ θὰ εἴμεθα ἀγαπητοὶ καὶ μεταξύ μας καὶ μὲ τοὺς θεοὺς, ὅσο (θά) μένωμε ἐδῶ, καὶ ἐὰν τὰ ἔπαθλα προσκομίζωμε, ὅπως τὰ περισυνλέγουν οἱ νικηφόροι, καὶ ἐδῶ καὶ κατὰ τὴν χιλιετὴ πορεία ποὺ (θά) ἔχωμε διέλθῃ, θὰ εὐτυχοῦμε (**ἀλλ’ ἂν ἐμοὶ πειθώμεθα [...]** καὶ ἐνθάδε καὶ ἐν τῇ χιλιετῇ πορείᾳ, ἣν διεληλύθαμεν, εὖ πράττωμεν)».

Τὸ κῶμα καὶ τὰ ὄνεια καὶ στοιχεῖα τοῦ

ἶναι ἐμφανές, ὅτι ὁ Σωκράτης δίνει μεταφυσικὲς διαστάσεις στὴν περίπτω-ση τοῦ Ἀλκίνου, ὅπως ἐξ ἄλλου μεταφυσικὸ ἐθεωρεῖτο καὶ τὸ ὄνειρο ἀπὸ τὴν παναρχαιότητα.⁴ Ἡ ἀφήγηση τοῦ Ἀλκίνου εἶναι ἐνδιαφέρουσα – ὅπως ἐνδιαφέρουσα εἶναι καὶ κάθε ἄποψη, ποὺ προσπαθεῖ νὰ διαφωτίσῃ τὸ σκοτάδι τοῦ μεταφυσικοῦ ἀγνώστου. Ἀλλὰ ἡ περίπτωση αὕτη νομίζομε ὅτι εἶναι περισσότερο ἐνδιαφέρουσα, ἐὰν ἐξετασθῇ στὶς φυσικὲς τῆς διαστάσεις·

διότι σὰν φυσικὸ φαινόμενο, ποὺ ἔλαβε χώρα κατὰ τὴν προ-Ορφικὴ παναρχαιότη-τα, διευκρινίζει, πῶς προέκυψε ἡ ἔννοια τοῦ Ἄδου καὶ τοῦ Ταρτάρου, ἐν μέρει καὶ

* Ἐτονίσσαμε ἰδιαίτερος τὴν φράση «διὰ καύματος καὶ πνίγους», διότι εἶναι πολὺ σημαντικὴ γιὰ τὴν ἐξαγωγή συμπεράσματος.

τῆς Κολάσεως· καὶ ἔτσι, σὰν φυσικὸ φαινόμενο, θὰ τὴν μελετήσωμε κατωτέρω στὴν παροῦσα ἐργασία μας.

Ἡ προαναγραφεῖσα ἀφήγηση καταδεικνύει σαφῶς, ὅτι ὁ «θάνατος» τοῦ Ἀλκίνου τοῦ Ἡρὸς τοῦ Ἀρμενίου, τὸ γένος Παμφύλου, δὲν ἦτο θάνατος, ἀλλὰ ἐπρόκειτο περὶ ἐνὸς κώματος (δηλαδὴ περὶ ἀπωλείας συνειδήσεως) διαρκείας 12 ἡμερῶν μὲ πολὺ εὐμενῇ ἔκβαση. Τὸ κῶμα ἦτο μεγάλης διαρκείας γιὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, ἀλλὰ ὅπωςδήποτε μέσα στὰ ὅρια τοῦ πιθανοῦ. Στους χρόνους μας ἡ διάγνωση τοῦ κώματος καὶ τοῦ θανάτου εἶναι εὐκόλη.

Ἀνεξαρκτῶς τῆς αἰτιολογίας καὶ τῆς διαρκείας τοῦ κώματος, μετὰ τὴν ἔξοδο ἀπὸ αὐτὸ καὶ τὴν πλήρη διαύγασή τῆς συνειδήσεως οἱ ἀσθενεῖς κατὰ κανόνα δὲν ἀναφέρουν τίποτε τὸ ἰδιαίτερο, ἐνῶ, ἂν ἐρωτηθοῦν καταλλήλως, συνήθως λέγουν ὅτι ἡ κατάστασις ποὺ πέρασαν ἦτο «σὰν ὕπνος χωρὶς ὄνειρα» ἢ «σὰν νὰ μὴν ὑπῆρχαν». Σπανίως ὅμως περιγράφουν «βιώματα» ὄνειρικῆς δομῆς. Ἀρκετοὶ ἀπὸ τοὺς νεκροὺς σὲ κάθε πόλεμο, πρὶν ἀποθάνουν, διέρχονται μίᾳ κωματώδη φάσει, συνήθως βραχεῖα, σπανιώτερα μακράν. Τὰ αἷτια εἶναι τραυματικά, ἀλλὰ μερικὲς φορὲς καὶ παθολογικά· ἐπὶ παραδείγματι μιὰ κρανιεγκεφαλικὴ κάκωση ἢ (σπανιώτερα) μιὰ παροδικὴ ἀνακοπὴ καρδιακῆς λειτουργίας λόγω ἀντίξοων περιβαλλοντικῶν ἐπιδράσεων (κ.λπ.) θὰ μπορούσαν νὰ προκαλέσουν ἓνα τέτοιο κῶμα, ποὺ καὶ σήμερα εἶναι ἓνα συμβὰν ὄχι σπάνιο.

Τις τελευταῖες δεκαετίες ἔνεκα τῶν σύγχρονων μέσων μαζικῆς ἐνημερώσεως καὶ τῆς ἐπιδιωκομένης αὐξήσεως τῆς τηλεθεάσεως στοὺς τηλεοπτικοὺς διαύλους, εἶχαν πρὸ μερικῶν ἐτῶν γίνεи γνωστὲς περιπτώσεις ἀσθενῶν, ποὺ εἶχαν πάθει ἀνακοπὴ τῆς καρδιακῆς λειτουργίας καὶ στοὺς ὁποίους εἶχε ἐφαρμοσθῇ ἐγκαίρως ἡ δέουσα ἐπείγουσα ἀντιμετώπιση (ἡλεκτροπληξία τῆς προκαρδίου χώρας κ.λπ.) πρὸ τῆς ἐλεύσεως τοῦ ἐγκεφαλικοῦ θανάτου. Λίγοι ἀπὸ τοὺς ἐπιβίωσαντες εἶχαν ἀναφέρει, ὅτι εἶδαν τὸ σῶμα τους «σὰν νὰ τὸ παρατηροῦσαν ἐκ τῶν ἄνω», νὰ κῆται νεκρὸ ἐπὶ τῆς κλίνης μέσα στὴν αἴθουσα ἐπειγόντων περιστατικῶν, μὲ τοὺς ἰατροὺς καὶ τὰ μηχανήματα κοντὰ τους, ποὺ προσπαθοῦσαν νὰ τοὺς ἐπαναφέρουν στὴν ζωὴ καὶ ὅτι οἱ ἴδιοι (οἱ παθόντες) αἰωροῦντο ἐντὸς τῆς αἰθούσης μέχρι τῆς ὁροφῆς καὶ ὅτι ἐπανῆλθον ἐντὸς τοῦ σώματός των, πρὶν «ξυπνήσουν».

Μιὰ προσωπικὴ ἱατρικὴ ἐμπειρία

μεῖς ἐγνωρίσαμε πρὸ ἀρκετῶν ἐτῶν τὴν περίπτωσι ἀνδρὸς μεταεφηβικῆς ἡλικίας, ὁ ὁποῖος ὑπὸ ἰδιαιτέρως ἐντόνους συνθήκας συναισθηματικῆς καταπονήσεως (stress) εἶχε παρόμοιο βίωμα καθ' ὕπνον, χωρὶς νὰ ἔχη μέχρι τότε ἀκούσει ἢ διαβάσει –ὅπως εἶπε– ὅτι κάτι τέτοιο εἶχε συμβῇ καὶ σὲ ἄλλους, ἔστω καὶ ὑπὸ διαφορετικῆς συνθήκας. Στὴν περίπτωσι αὐτὴ ἐπρόκειτο περὶ παροδικῆς διαταραχῆς τῆς ὑπνικῆς λειτουργίας ψυχογενοῦς αἰτιολογίας.

Ὁ Ἀλκίνος τοῦ Ἀρμενίου, ποὺ ἀναφέρει ὁ Πλάτων, εἶναι μιὰ περίπτωσι πολὺ ἐνδιαφέρουσα, ὡς προελέχθη, διότι συνέβη κατὰ τὴν προ-Ορφικὴ παναρχαιότητα καὶ διότι περιέχει μερικὲς δοξασίες περὶ ψυχῆς, ποὺ δὲν ἀπαντῶνται στὰ ἀρχαιότερα ἐκ τῶν περισωθέντων ἑλληνικῶν γραπτῶν (Ὁρφέως, Ὀμήρου καὶ Ἡσιόδου).

Τὰ ὄνειρικῆς δομῆς «βιώματα», ποὺ ἔχει ὁ ἄνθρωπος σὲ φυσιολογικὲς ἢ παθολογικὲς καταστάσεις (ὄνειρο, τοξίνωση ἐγκεφάλου, ἔξοδο ἀπὸ χειρουργικὴ νάρκωση ἢ ἀπὸ

κῶμα κ.λπ.), εἶναι δυνατόν νὰ ἔχουν πλοκὴ καὶ στοιχεῖα παράξενα, ἀπίθανα, ἀλλόκοτα, ἀναμειγμένα μὲ στοιχεῖα τῆς καθημερινῆς ζωῆς π.χ. πραγματοποίηση ἐπιθυμιῶν, φόβους κ.ἄ., ὅπως ἐπίσης καὶ εἰκόνες, σκέψεις, δραστηριότητες καὶ συναισθήματα πρωτόγνωρα (φαινομενικῶς). Ἡ μεθοδικὴ ὅμως ἀνάλυση τῶν ὄνειρικῆς δομῆς «βιωμάτων» ἔχει δείξει, ὅτι δὲν ὑπάρχουν σ' αὐτὰ στοιχεῖα, ποὺ δὲν ἦσαν ἐκ τῶν προτέρων γνωστὰ στὸ συγκεκριμένο ἄτομο, ἀλλὰ ὅτι στὸ ὄνειρικὸ «βίωμα» ἐμφανίζονται μετασχηματισμένα.

Ὁ μετασχηματισμὸς αὐτὸς προκύπτει ἀπὸ τὴν ἀνακατάταξη τῶν ἐγγραμμάτων («ἀποθηκευμένων ἀναμνήσεων»), ποὺ γίνεται κατὰ διαφόρους τρόπους: μὲ πρόσθεση, ἀφαίρεση, συμπύκνωση τῶν εἰκόνων, μετάθεση τοῦ συναισθηματικοῦ φορτίου ἀπὸ τὸ ἓνα ἔγγραμμα στὸ ἄλλο, μετάθεση αὐτῶν τῶν χωρο-χρονικῶν παραμέτρων, δημιουργία συμβόλων μὲ ἀρχαϊκὴ («προ-λογικὴ») σκέψη κ.λπ.

Ἡ προσέγγιση τοῦ ὄνειρου ἀπὸ τὴν Ἱατρικὴν

πὸ τὴν ἱατρικὴ βιβλιογραφία εἶναι ἐν προκειμένῳ ἀξιοσημεῖωτον, ὅτι ἐκ τῶν πολλῶν χιλιάδων ὄνειρων ποὺ ἔχουν μελετηθῇ ἀπὸ ψυχιάτρους καὶ ἐκ τῶν ὀλιγώτερων μελετηθεισῶν περιπτώσεων «ὄνειρισμοῦ» (Guiraud⁵) ἐπὶ ὀργανικῆς βλάβης τοῦ ἐγκεφάλου καὶ ἐκ τῶν ἀφηγήσεων «βιωμάτων» ἀρρώστων μετὰ ἀπὸ παροδικὴ ἐγκεφαλικὴ πάθηση, ἐφάνη ὅτι ὅλα τὰ συνθετικὰ στοιχεῖα, ποὺ ἐδημιούργησαν τὸ πρωτόγνωρο περιεχόμενο τοῦ ὄνειρου (κατὰ τὸν ὕπνο) ἢ τοῦ ὄνειρικοῦ «βιώματος» κατὰ τὴν διάρκειά τῆς ἐγκεφαλικῆς παθήσεως ἦσαν ἐκ τῶν προτέρων γνωστὰ στὸν ὄνειρευθέντα ἢ στὸν παθόντα. Σὲ λίγα μόνον ὄνειρα τῆς ψυχιατρικῆς βιβλιογραφίας δὲν ἐπετεύχθη ἐρμηνεῖα μὲ τὶς ἱατρικὲς γνώσεις τῆς ἐποχῆς τοῦ συγγραφέως. Παραδείγματός χάριν ὁ Stekel⁶ στὸ σύγγραμμά του, ἐκδοθὲν τὸ 1911, ἀναφέρει ὅτι ἀπὸ τὰ 10.000 ὄνειρα ποὺ ἀνέλυσε μὲ τὴν συνεργασία τῶν ὄνειρευθέντων μόνον σὲ μερικὲς δεκάδες περιπτώσεων δὲν εὔρε ἐπαρκῆ ἐρμηνεῖα.

Ἀπὸ παλαιὰ εἶναι γνωστὸ, ὅτι ἡ διάρκεια τῆς γενέσεως τοῦ ὄνειρου εἶναι πολὺ μικρὴ σὲ σύγκριση μὲ τὴν διάρκεια τῆς ἀφηγήσεώς του ἀπὸ τὸν ὄνειρευθέντα. Σὰν παράδειγμα μνημονεύομε ἓνα πολυσυζητημένο ὄνειρο, ποὺ εἶδε στὴν Γαλλία ὁ Maury τὸ 1878 στὰ χρόνια τῆς Τρομοκρατίας κατὰ τὴν Γαλλικὴ Ἐπανάσταση. Ὁ Maury ἔκειτο βαρέως ἀσθενὴς ἐπὶ τῆς κλίνης του καὶ εἶδε στὸν ὕπνο του ἓνα πολὺ μακροσκελὲς ὄνειρο: ὠνειρεύθηκε ὅτι κατεδικάσθη ἀπὸ τὸ Ἐπαναστατικὸ Δικαστήριον στὴν ποινὴ τοῦ ἀποκεφαλισμοῦ μὲ τὴ λαμητόμο (γκιλοτίνη).

εἶδε ἐκεῖ τὸν Ροβεσπιέρο, τὸν Μαρά καὶ ἄλλους ἥρωας ἐκείνων τῶν τρομερῶν ἡμερῶν· «ἔζησε» μὲ πολλὰς λεπτομέρειες τὴν καταδίκη του καὶ τὴν ἐκτέλεσή του· εἶδε, πῶς ὁ δήμιος τὸν ἔδεσε στὴν λαμητόμο, καὶ αἰσθάνθηκε τὸ κύπημα τῆς λεπίδος, ποὺ ἔπεσε στὸν αὐχένα του: «Αἰσθάνθηκε τὸ κεφάλι του νὰ ἀποχωρίζεται ἀπὸ τὸ σῶμα του, ξύπνησε ἐντρομος καὶ εὔρε τὸν “οὐρανὸ” τῆς κλίνης του νὰ ἔχῃ πέσει ἐπάνω του καὶ νὰ τὸν ἔχῃ κτυπήσει στοὺς αὐχενικοὺς σπονδύλους ἀκριβῶς μὲ τὸν τρόπο ποὺ θὰ κτυποῦσε τοὺς σπονδύλους ἢ λεπίς τῆς γκιλοτίνης.» Τὸ ὄνειρο σχολιάσθηκε μὲ ἐνδιαφέρον ἀπὸ τοὺς Le Lorrain (1894) καὶ Egger (1895) στὴν «Revue Philosophique» μὲ τὸ ἐρώτημα, ἐὰν καὶ πῶς ἓνα τόσο μεγάλο ὄνειρο ἦτο δυνατό νὰ ἀναπτυχθῇ σὲ ἓνα

Χριστιανική έκδοχή τοῦ Ἰδῆ: «Ἡ κατακρήμνιση τῶν ἀποστατῶν ἀγγέλων στὸν Ἰδῆ.»
(Εἰκονογράφηση τοῦ βιβλίου «Ἀπολεσθεῖς Παράδεισος» τοῦ Μίλτωνος ἀπὸ τὸν Γουσταῦ
Ντορέ.)

τόσο μικρό χρονικό διάστημα, πού διέρρηξε μεταξύ του κτυπήματος και της άφυπνίσεως του όνειρευθέντος.*

Έκ των ανωτέρω καθίστανται προφανή τὰ ακόλουθα: ἡ περίπτωση «ἀναστάσεως» τοῦ Ἀλκίνου τὴν δωδεκάτη ἡμέρα τοῦ «θανάτου» του, πρέπει νὰ ὠφείλετο σὲ κῶμα ἀποδραμόν. Δὲν ἀναφέρονται στοιχεῖα γιὰ τὸν προσδιορισμὸ τῆς αἰτίας τοῦ κώματος. Εἶναι πιθανὸν αὐτὸ νὰ προῆλθε ἀπὸ κρανιεγκεφαλικὴ κάκωση ἢ ἀπὸ αὐτομάτως ἀναταχθεῖσα καρδιακὴ ἀνακοπὴ συγκινησιακῆς ἢ ἄλλης αἰτιολογίας (κατὰ τὴν πολύνεκρη μάχη), ἡ ὁποία ἀνακοπὴ προεκάλεσε παροδικὴ ἐγκεφαλικὴ βλάβη. Τὴν καρδιογενὴ αἰτιολογία θεωροῦμε πιθανωτέρα, διότι δὲν ἀναφέρεται τραυματισμὸς τοῦ παθόντος καί, διότι ἔχουν παρατηρηθῇ ἀνάλογα «βιώματα» μετὰ τὴν ἀνάταξη τῆς καρδιακῆς παύσεως, πού πραγματοποιεῖται μὲ τὶς σύγχρονες θεραπευτικὰς μεθόδους.

Πανάρχεια σύλληψη τῆς ἰδέας τοῦ Ἄδου

Ὁ ἐνδιαφέρον τῆς ἀφηγήσεως τοῦ Ἀλκίνου συνίσταται πλὴν τῶν ἄλλων καὶ στὸ ὅτι, μολονότι εἶναι προ-Ὀρφικὴ, περιέχονται σ' αὐτὴ λεπτομέρειες δοξασιῶν περὶ ψυχῆς καὶ Ἄδου, πού δὲν ἀναφέρονται στὰ περισωθέντα «Ὀρφικά» οὔτε στὰ ἔργα τοῦ Ὀμήρου καὶ τοῦ Ἡσιόδου. Ἀντιθέτως ἡ ἀποψη περὶ ἀνακυκλώσεως τῆς ψυχῆς στὴν ἀφήγησι τοῦ Ἀλκίνου εἶναι γνωστὴ ἀπὸ περισωθέντας μέχρι τῶν ἡμερῶν μας Ὀρφικοὺς στίχους, βάσει τῶν ὁποίων (προφανῶς) ὁ Πυθαγόρας ἀνέπτυξε μεταγενεστέρως τὴν φιλοσοφία του περὶ μετενσαρκώσεως τῆς ψυχῆς.⁸ Κατὰ συνέπεια δὲν ἀποκλείεται τὰ ἄγνωστα ἐπίσης στοιχεῖα περὶ ψυχῆς καὶ Ἄδου τῆς ἀφηγήσεως τοῦ Ἀλκίνου νὰ περιείχοντο σὲ ἀπολεσθέντες Ὀρφικοὺς στίχους.

Ἡ κοσμικὴ «ἄτρακτος τῆς Ἀνάγκης» φαίνεται ὅτι προέκυψε ἀπὸ ἀπόψεις περὶ τοῦ χρόνου καὶ ἀπὸ στοιχεῖα ἀστρονομικῶν γνώσεων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, τὰ ὁποία παρουσιάζονται μὲ ὄνειρικὴ δομὴ στὴν ἀφήγησι τοῦ Ἀλκίνου. Τὰ χαρακτηριστικὰ τῶν «σφονδύλων» τῆς ἀτράκτου (ἀριθμὸς, μεγέθη, χροιά, διάταξι καὶ φορὰ περιστροφῆς τῶν κύκλων τῶν σφονδύλων) πιθανῶς προέρχονται ἀπὸ ἀρχαῖες παρατηρήσεις τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἀπόψεις περὶ τῶν οὐρανίων σωμάτων, μετασχηματισμένες ὄνειρικῶς.

Στὶς παλαιότερες «νεκροφάνειες» ὁ ἄνθρωπος μετὰ τὴν ἀνάκησι τῆς συνειδήσεως εἶτε δὲν ἐνεθυμεῖτο τίποτε ἢ ἀφηγεῖτο διάφορα σὰν αὐτὰ πού κατὰ καιροὺς ἔχουν γίνεи γνωστά. Κοινὸ χαρακτηριστικὸ ὅλων αὐτῶν τῶν περιπτώσεων εἶναι, ὅτι ἡ περιγραφὴ τῶν «βιωμάτων» ἔχει δομὴ ὄνειρικὴ.

Τὸ παράξενο, ἀλλόκοτο καὶ πρωτόγνωρο τῶν ὄνειρικῶν «βιωμάτων» ὀφείλεται στὸ ὅτι ὁ ἐγκέφαλος, ἔνεκα τῆς μερικῆς ἀναστολῆς τῆς λειτουργίας τῶν φυλογονικῶς (=κατὰ τὴν ἐξέλιξι τῶν εἰδῶν) νεωτέρων καὶ εὐπαθεστέρων νευρωνικῶν κυκλωμάτων στὸ στάδιο REM (Rapid Eye Movement) τοῦ ὕπνου καὶ στὸ στάδιο ἀνακτῆσεως τῆς συνειδήσεως κατὰ τὴν ἔξοδο ἀπὸ ἓνα κῶμα, λειτουργεῖ σὲ (φυλογονικῶς) προγενέστερα ἐπίπεδα νευροφυσιολογικῆς ἀπαρτίσεως, στὰ ὁποία τὰ ἐπικτήτως ὑπάρχοντα ἐγγράμματα («ἀποθηκευμέ-

* Μετὰ τὴν πρὸ μερικῶν δεκαετιῶν ἔναρξι ἐφαρμογῆς τῆς ἠλεκτροεγκεφαλογραφήσεως καθ' ὕπνον ἔγινε γνωστόν, ὅτι ἀκόμα καὶ τὸ πλέον μακροσκελὲς ὄνειρο διαρκεῖ μόνον 0,5-3 δευτερόλεπτα.

«ΑΔΗΣ»: Μία έννοια με όνειρική δομή. Στην εικόνα τμήμα της τοιχογραφίας που αποκαλύφθηκε στον πύλο μικρό από τους βασιλικούς τάφους της Βεργίνας και εικονίζει την άρπαγή της Κόρης από τον Άδη. Ο θεός έχει αρπάξει τη μισόγυμνη νέα, που μάταια προσπαθεί να σωθῇ, και ανεβαίνει στο ἄρμα του.

νες ἀναμνήσεις») συνειρνονται κατὰ τρόπο ἀρχέγονο μὲ τὰ προσαγωγὰ περιβαλλοντικὰ ἐρεθίσματα καὶ δημιουργοῦν τὴν προ-λογικὴ (ὄνειρικὴ) σκέψη καὶ τὰ πρωτόγνωρα ὄνειρωδὴ βιώματα, ποὺ πρέπει νὰ εἶχε ὁ ἄνθρωπος στὰ βάθη τοῦ χρόνου, πρὶν ἀκόμη φθάσῃ στὸ τελευταῖο στάδιο ἐξελίξεως τοῦ ἐγκεφάλου του καὶ ἀπαρτιώσεως τῆς συνειδήσεώς του. Σὲ ἓνα τέτοιο ἀρχέγονο ἐπίπεδο, στὸ ὁποῖο τὰ βιώματα τῆς καθημερινῆς ζωῆς ἔμοιαζαν μὲ ὄνειρο, γράφει ὁ Αἰσχύλος ὅτι εὐρίσκοντο οἱ ἄνθρωποι («ὄνειράτων ἀλίγκιοι»), πρὶν ὁ θεὸς Προμηθεὺς τοὺς χαρίσῃ τὴν γνώση.⁹

Εἶναι ἀξιοσημείωτο, ὅτι τὰ ὄνειρικὰ «βιώματα» μερικὲς φορὲς ἐκλύονται, ὅπως προεῖπαμε, ἐξ ἀφορμῆς τυχαίου ἐξωγενοῦς ἐρεθίσματος, ποὺ ἐνσωματώνεται στὴν ὄνειρικὴ εἰκόνα, ὅπως π.χ. τὸ κτύπημα τοῦ αὐχένος, ποὺ ἀφύπνισε τὸν κοιμώμενο στὸ προαναφερθὲν πολυσυζητημένο ὄνειρο τοῦ Maury. Ἐνα τέτοιο ἐξωγενὲς ἐρέθισμα στὴν ἀφήγησιν τοῦ Ἀλκίνου εἶναι προφανὲς ὁ «ἀποπνικτικὸς καύσων» («διὰ καύματος καὶ πνίγους»), ποὺ ἐνσωματώθηκε στὸ ὄνειρικό του «βίωμα» πρὸ τῆς «ἀναστάσεώς» του ἐπὶ τῆς πυρᾶς.

Ἡ σημαντικὴ αὐτὴ λεπτομέρεια ἀποδεικνύει ὅτι ὁ Ἀλκίνοος δὲν ἦτο νεκρὸς κατὰ τὴν κηδεῖα του, ἀλλὰ ζωντανός, σὲ κωματώδη κατάστασιν καὶ ὅτι εὐρίσκετο ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς Γῆς καὶ ἀνακοῦσε τὴν συνειδήσιν του ἐξερχόμενος τοῦ κώματος, ὅταν «ἡ ψυχὴ του ἔβλεπε στὸν Ἄδην» ὅσα ἀναφέρονται στὴν μακροσκελὴ ἀφήγησίν του.

Συμπέρασμα

τὸν διάλογο τοῦ Σωκράτους ποὺ ἀναφέρει ὁ Πλάτων («Πολιτεία», I 614B-621D) ὑπάρχουν σαφεῖς ἐνδείξεις, ὅτι οἱ ἀπόψεις περὶ τοῦ Ἄδου καὶ τοῦ Ταρτάρου καὶ ἐν μέρει περὶ τῆς Κολάσεως προέκυψαν ἀπὸ ἓνα ὄνειρικό «βίωμα» ποὺ εἶχε κατὰ τὴν προ-Ορφικὴ παναρχαιότητα ἓνας πολεμιστὴς ὀνόματι Ἀλκίνοος τοῦ Ἡρὸς τοῦ Ἀρμενίου, τὸ γένος Παμφύλου, τὶς στιγμὲς ἀνακτῆσεως τῆς συνειδήσεώς του ἀπὸ τὸ κῶμα, στὸ ὁποῖο εἶχε περιπέσει κατόπιν αἰτίου, ποὺ προέκυψε κατὰ τὴν διάρκειαν μιᾶς μάχης. Δὲν θὰ ἦταν παρακεκινδυνευμένο, ἂν θεωρήσωμε τοὺς περίφημους Πλατωνικοὺς «μύθους», στοὺς ὁποίους καταφεύγει ὁ φιλόσοφος σχεδὸν σ' ὅλα τὰ ἔργα του, ὅταν ὁ Λόγος δὲν μπορῇ νὰ ἀναπτυχθῇ, ὡς ἐξωλογικὰ δημιουργήματα ὄνειρικῆς προελεύσεως καὶ «κατασκευῆς».

Βιβλιογραφία

1. Πλάτων, «Πολιτεία», ι 614B-621D.
2. Ὅμηρος, «Ὀδύσεια» ω 13-14.
3. Ὅμηρος, «Ιλιάς» Β 212-264.
4. «Ιλιάδος» Β 12-34 καὶ «Ὀδυσσεΐας» ω 12.
5. Dide M. et Guiraud P. Onirisme, «Psychiatrie Clinique», Librairie le Français, Paris, 1956, σελ. 472-513.
6. Stekel W., «Die Sprache des Traumes», Verlag non J.F. Bergmann, Wiesbaden 1911, σελ. 505-512.
7. Freud S., «The Interpretation of Dreams», Hogarth Press, London, 1964, τόμ. Ι., σελ. 26-27.
8. Διόδωρος Σικελιώτης, βιβλίον Χ, 4^ο.
9. Αἰσχύλος, «Προμηθεὺς Δεσμώτης», στίχ. 442-506.

Διον. Γ. Καλαμπαλίκη
Διδάκτωρ Ἱατρικῆς Α.Π.Θ.

ΑΡΧΑΝΘΡΩΠΟΣ ΥΠΟ ΔΙΩΓΜΟΝ!

**Ὁ κ. Ν. Πουλιανὸς ἀφηγεῖται τὶς ἀπίστευτες
περιπέτειες τοῦ κρανίου τῶν Πετραλῶνων**

λειτουργοῦν ἐρμητικὰ μέσα σὲ ἓνα χαρτόκουτο, μὲ ἐμφανῆ τὰ σημάδια ἀπὸ τὶς καταστροφικὲς ἐπεμβάσεις, ἀποτελέσματα τῶν ἀδέξιων διαδικασιῶν συντήρησης, ποὺ ἐκτελοῦνται –ἂν εἶναι δυνατόν– ἐδῶ καὶ 45 χρόνια, παραμένει τὴν τελευταία δεκαετία ὁ ἀρχάνθρωπος τῶν Πετραλῶνων. Ὅσοι δημοσιογράφοι ἐπιχείρησαν νὰ φωτογραφίσουν τὸ κρανίον, ποὺ ἔχει χρονολογηθῇ ὡς 700 χιλιάδων ἐτῶν, ἀποτελῶντας μία ἀπὸ τὶς σημαντικώτερες ἀνθρωπολογικὲς ἀνακαλύψεις παγκοσμίως, σκόνταψαν σὲ ἓνα ἀπροσπέλαστο τεῖχος, ποὺ γεννᾷ πλήθος ἐρωτηματικῶν καὶ προβληματισμῶν ὡς πρὸς τὸ ποιοῦ εἶναι τελικῶς τὸ πραγματικὸ μέγεθος τῶν ἀνεπανόρθωτων βλαβῶν ποὺ αὐτὸ ἔχει ὑποστῇ. Βαθεῖα σιωπὴ ἐπικρατεῖ καὶ στὸ Ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ, ποὺ δὲν υἱοθετεῖ μία ξεκάθαρη θέση καὶ κυρίως δὲν ἀναλαμβάνει τὶς εὐθύνες τοῦ γιὰ τὴν κωλυσιεργία τῶν 45 ἐτῶν ὡς πρὸς τὴν συντήρηση τοῦ ἀρχανθρώπου τῶν Πετραλῶνων.

Ἦταν στὰ 1997, ὅταν ὁ τότε Ὑπουργὸς Πολιτισμοῦ Εὐάγγελος Βενιζέλος δήλωνε πὼς τὸ κρανίον ἔχει καθαρισθῇ μὲ «ὑποδειγματικὸ τρόπο», ἀλλὰ παρ' ὅλα αὐτὰ παρέμενε, ὅπως καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ παραμένῃ, μέσα σὲ ἓνα χαρτόκουτο, τὴν ἴδια στιγμὴ ποὺ ἐπιστήμονες ἀνὰ τὸν κόσμον, διατυπώνουν μὲ τεκμηριωμένες μελέτες, ποὺ δημοσιεύτηκαν σὲ ἑλληνικὰ καὶ ξενόγλωσσα ἔγκριτα ἔντυπα, τὴν δυσανασχέτησή τους ἀπὸ τὴν ἀλλοίωση ποὺ ὑπέστη τὸ κρανίον, τμήματα τοῦ ὁποίου ἔχουν ἀδικαιολόγητα ἀποσπασθῇ καὶ καταστραφῇ.

Χωρὶς τελεωμὸ οἱ ἀπίστευτες περιπέτειες τοῦ κρανίου

πὼς εἶναι γνωστὸ, τὸ ἀνθρώπινο κρανίον τοῦ σπηλαίου Πετραλῶνων βρέθηκε ἐξ ὀλοκλήρου καλυμμένο μὲ σταλαγμιτικὸ ὑλικὸ στὶς 16 Σεπτεμβρίου 1960. Λίγες ἡμέρες ἀργότερα τὸ παρέλαβαν ἀπὸ τὸ γραφεῖο τῆς Κοινότητος Πετραλῶνων μαζί μὲ ἄλλα ἀπολιθώματα, προκειμένου ὅλα μαζί νὰ διαφυλαχθοῦν, οἱ ἐκλιπόντες καθηγητὲς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Π. Κόκκορος καὶ Α. Κανέλλης. Στὸ εἰδικὸ πρωτόκολλο παράδοσης καὶ παραλαβῆς ποὺ συντάχθηκε, συμπεριελήφθη καὶ γραπτὴ συμφωνία, ποὺ προέβλεπε νὰ ἐπιστραφοῦν ὅλα τὰ εὐρήματα στὴν περίπτωση

ανέγερσης μουσείου στην περιοχή του Σπηλαίου. Να σημειώσουμε, ότι η βασική αιτία της πολύ καλής κατάστασης που είχε αρχικά βρεθεί το κρανίο, ήταν ακριβώς το γεγονός, ότι είχε επικαλυφθεί με σταλαγμιτικό ύλικό, όπως προαναφέρθηκε. Στους παραπάνω καθηγητές υπεδείχθη από τον παλαιοανθρωπολόγο Άρη Πουλιανό, που από την ημέρα που εντοπίστηκε το κρανίο του άρχανθρώπου δίνει έναν ατέλειωτο σκληρό αγώνα για τη διαφύλαξη και την επιστροφή του στο σπήλαιο, μηχανικούς τρόπος καθαρισμού και αποφυγή όποιωνδήποτε χημικών μέσων, που θα δρούσαν καταστροφικά στο κρανίο.

Έτσι οι πρώτες περιγραφές του κρανίου και των επ' αυτό παρειβάσεων προέρχονται από τους συγκεκριμένους καθηγητές που, δημοσιεύοντας σχετική φωτογραφία, έδειξαν ότι το μεγαλύτερο μέρος του κρανιακού θόλου είχε ελευθερωθεί από το σταλαγμιτικό ύλικό. Η περιοχή του προσώπου έμεινε ανέγγιχτη με την αιτιολογία της αποφυγής ζημιών στα εύπαθα και εύθραυστα όσα του, ίσως γιατί ελάχιστες φθορές στην οδοντική επιφάνεια είχαν ήδη επέλθει. Οι ίδιοι καθηγητές είχαν παρατηρήσει, ότι από το κρανίο έλειπαν εξ αρχής οι τέσσερις τομείς (δόντια), ο δεξιός δεύτερος προγόμφιος και το πίσω τμήμα της δεξιάς ζυγωματικής απόφυσης.

Όσοσο δεν δημοσιεύτηκαν φωτογραφίες και ακτινογραφίες της πρωταρχικής κατάστασης ανεύρεσης του κρανίου πριν τον πρώτο καθαρισμό, κάτι που και μέχρι σήμερα το Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης ουδέποτε έπραξε, ενώ δεοντολογικά και επιστημονικά κάτι τέτοιο θεωρείται επιβεβλημένο. Μία άλλη επίσης παράλειψη ήταν, να απολεσθή το σταλαγμιτικό ύλικό, που απομακρύνθηκε, αν και θα ήταν χρησιμώτατο για την εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με την χρονολόγηση του κρανίου.

Ο επόμενος καθαρισμός του κρανίου έγινε κάπου μετά το 1970, όταν ανέλαβε την έδρα της Παλαιοντολογίας και Γεωλογίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ο καθηγητής Ι. Μελέντης. «Συμπωματικά» ούτε αυτή την φορά δημοσιεύτηκαν φωτογραφίες ή ακτινογραφίες του κρανίου, πριν ξεκινήσει ο δεύτερος καθαρισμός! Στις δημοσιεύσεις που ακολούθησαν διατυπώνεται, ότι απελευθερώθηκαν από το σταλαγμιτικό ύλικό και τα υπόλοιπα όσα με εξαίρεση τη βάση του κρανίου. Πάλι όμως παραμένει άγνωστο και μέχρι σήμερα δεν διευκρινίζεται, που βρίσκεται το σταλαγμιτικό ύλικό που απομακρύνθηκε.

Το καλοκαίρι του 1979 ο καθηγητής Ανθρωπολογίας R. Murrill μελέτησε εκ νέου το κρανίο (την πρώτη μελέτη την είχε υλοποιήσει το 1967). Στη δημοσίευση της μελέτης του επισημαίνει, ότι έχει αφαιρεθεί η κορώνα του Ιου δεξιού γομφίου, γεγονός που ο Άρης Πουλιανός κατήγγειλε στον Τύπο. Χαρακτηριστικά ανάμεσα σε άλλα έντυπα ή εφημερίδα «Απογευματινή» της 6ης Οκτωβρίου του 1994 διερωτάται: «Ποιοί ξεδόντιασαν τον Άρχανθρωπο;». Σαν απάντηση υπάρχουν οι αντλούσεις δηλώσεις του καθηγητή Ι. Μελέντη στην εφημερίδα «Θεσσαλονίκη» της 28ης Φεβρουαρίου του 1980, όπου αναφέρεται ότι, ενώ καθάριζε το κρανίο, αποσπάστηκαν μαζί με την σταλαγμιτική ύλη μικρότατα τεμάχια του, χωρίς καμμία απολύτως αλλοίωση, τα οποία απέστειλε για χρονολόγηση με τη μέθοδο των αμινοξέων στον καθηγητή Ρ. Πρὸς του Πανεπιστημίου της Φραγκφούρτης. Σε επιστολή του ίδιου Γερμανού καθηγητή το 1982 αναφέρεται, ότι τα τμήματα για χρονολόγηση του τα είχε προσκομίσει ο καθηγητής Ν. Ξηροτύρης!

Εν τῷ μεταξύ την ίδια χρονιά στο περιοδικό «Nature» αναφέρεται, ότι ο Ν. Ξηροτύρης

Σπήλαιο Πετραλώνων: Αναπαράσταση του σκελετού και του κρανίου του Πετραλώνειου Αρχανθρώπου.

προσκόμισε ελάχιστες ποσότητες, χωρίς άλλες διευκρινίσεις, από την όστεινη ύλη του κρανίου, προκειμένου να χρησιμοποιηθεί άλλη μία μέθοδος χρονολόγησης, εκείνη της ESR (Electron Spin Resonance – Ανίχνευση της Στροφορμής των Ήλεκτρονίων).

Την ίδια χρονιά η Κοινότητα Πετραλώνων σε από κοινού προσφυγή με την Ανθρωπολογική Έταιρεία Ελλάδος κερδίζει ενώπιον δικαστηρίου την αίτηση επιστροφής του κρανίου στο Ανθρωπολογικό Μουσείο Πετραλώνων, όμως το Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης επικαλέστηκε... την ιδιότητά του ως «άσύλου», προκειμένου να μην εφαρμοστεί η δικαστική απόφαση. Το Σεπτέμβριο του 1982 με την ευκαιρία της συμμετοχής του στο 3ο Πανευρωπαϊκό Συνέδριο Ανθρωπολογίας, που πραγματοποιήθηκε υπό την προεδρία του Άρη Πουλιανού στο Μουσείο Πετραλώνων, το «ξαναμελέτησε» ο Βρεταννός ανθρωπολόγος C. Stringer και παραδέχτηκε, ότι το κρανίο είχε υποστεί κάποιες ελαφρές ζημιές, κυρίως στις περιοχές των οφθαλμικών κογχών, της άνω γνάθου και της ρινικής χώρας. Παρατήρησε επίσης, ότι το έξωτερο μέρους των ρινικών οστών παρουσίαζε κάποιες καινούργιες χαρακιές!

Την τελευταία ημέρα του ίδιου συνεδρίου ο τότε φοιτητής Βιολογίας-Ανθρωπολογίας Νίκος Πουλιανός μαζί με τους καθηγητές M. Kretzoi από την Ούγγαρια, B. Kurten από την Φινλανδία και H. Ullrich από την Γερμανία, μελέτησαν και φωτογράφησαν για πρώτη φορά το κρανίο.

Την προσοχή τους τράβηξαν άμέσως οι πολλαπλές χαρακιές μήκους περίπου 10 χιλιοστών και βάθους 1 χιλιοστού, οι οποίες διατρέχουν όλη την επιφάνεια όχι μόνο των οστών του προσώπου αλλά και του μετωπαίου όπως και άμφωτέρων των βρεγματικών. Η αντιπροσωπία της Ανθρωπολογικής Έταιρείας Ελλάδος κατήγγειλε άμέσως τα ανωτέρω στους συνέδρους του 1ου Παγκοσμίου Συνεδρίου Παλαιoανθρωπολογίας, που έγινε στη Νίκαια τον Οκτώβριο του 1982, επισημαίνοντας ακόμα και το ένδεχομενο ποινικών εθυνών.

Ένα χρόνο αργότερα ο Άρης Πουλιανός αποβλήθηκε μαζί με τα μέλη της Ανθρωπολογικής Έταιρείας Ελλάδος βιαίως από τις έρευνες στο σπήλαιο Πετραλώνων, γεγονός που ίσως να μην είναι τυχαίο. Από πιδ πρόσφατες φωτογραφίες είναι δυνατόν να παρατηρηθεί ακόμα, ότι σχεδόν όλα τα εσωτερικά οστέινα τοιχώματα των οφθαλμικών και ρινικών κογχών, ενώ υπήρχαν αρχικά, σήμερα λείπουν εντελώς. Με έγγραφη καταγγελία της Ανθρωπολογικής Έταιρείας Ελλάδος λαμβάνει γνώση του θέματος η Έφορεία Παλαιoανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας του Υπουργείου Πολιτισμού. Όμως παρ' όλα αυτά, με συνυπευθυνότητα της Γενικής Διεύθυνσης Αρχαιοτήτων, αδιαφόρησε για άλλη μία φορά, παρ' όλο που από το 1977 στις αρμοδιότητές του υπάγεται η προστασία, βάσει των διατάξεων του αρχαιολογικού νόμου, των παλαιoανθρωπολογικών σπηλαιολογικών ευρημάτων.

ΜΙΛΑ ΣΤΟΝ «Δ» Ο Κ. Ν. ΠΟΥΛΙΑΝΟΣ

α παραπάνω συνθέτουν μία ταραχώδη υπόθεση, για την οποία όσοι ευθύνονται όχι απλώς δεν ρίχνουν φως στα σκοτεινά σημεία, αλλά συμμετέχουν στο θέατρο του παραλόγου, παραποιώντας την πραγματικότητα, προωθώντας την αντίληψη, ότι «όλα δουλεύουν ρολόι», την ίδια στιγμή που ο Αρχάνθρωπος,

Άρης Πουλιανός. Αφιέρωσε τη ζωή του στην έρευνα των εύρημάτων του σπηλαιού Πετραλώνων και άλλων (Περδίκκα κ.λπ.) και στην διεθνή αναγνώριση των νέων παλαιοανθρωπολογικών δεδομένων στον ελληνικό χώρο. Διασύρθηκε από πανεπιστημιακούς, άπολύτως άμοιρους οίασδήποτε έρευνας και έγινε στόχος της Ρωμαϊκής εξουσίας για δεκαετίες. Τα πορίσματα των έρευνών του ανατρέπουν ισχύοντα δόγματα στον τομέα της Παλαιοανθρωπολογίας, όπως ο Αφροκεντρισμός (και ίσως η ανατροπή αυτή να εξηγεί το μένος των αντιπάλων του). Πλήρη στοιχεία για τα εύρηματα του Α. Πουλιανού και τον κατατρεγμό που υφίσταται υπάρχουν σε 11 άρθρα του «Δ», που δημοσιεύθηκαν στην περίοδο 1990-2002.

έδω και μία δεκαετία τουλάχιστον, παραμένει κλεισμένος στο χαρτόκουτό του! Για όσα αναμένεται να συμβούν από έδω και στο έξης μιλήσαμε με τον Νίκο Πουλιανό, διδάκτορα Ανθρωπολογικών Έπιστημών, πρόεδρο της Ανθρωπολογικής Έταιρείας Έλλάδος.

«Δ»: *Κύριε Πουλιανέ, πώς δικαιολογείται ή «ταλαιπωρία» που υφίσταται ο Αρχάνθρωπος των Πετραλώνων έδω και 45 χρόνια;*

Ν.Π.: Αυτή ή πολύχρονη ταλαιπωρία οφείλεται στην άγνοια των ανθρώπων που παράλαβαν το κρανίο προς φύλαξη πριν από 45 χρόνια και στην ανικανότητά τους να χειριστούν τέτοια θέματα. Οί πρώτοι που το παρέλαβαν εκ του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης δεν ήταν καν ανθρωπολόγοι.

«Δ»: *Αναφερόμαστε σε ένα άδικαιολόγητα μακρόν χρονικό διάστημα. Αν από την αρχή οί διαδικασίες, που έπρεπε να ακολουθηθούν, ήταν μεθοδικές και οργανωμένες, ποιός ο χρόνος που θα απαιτείτο, για να συντηρηθώ το κρανίο και να επιστραφώ στο σπήλαιο;*

Ν.Π.: Υπό φυσιολογικές συνθήκες σαφώς εντός ολίγου χρόνου. Θεωρώ ότι αποτελεί προσβολή τόσο για τους Έλληνες όσο και για τους επισκέπτες της χώρας μας, που μεταβαίνουν στο σπήλαιο και δεν μπορούν να θαυμάσουν το σημαντικότερο εύρημα της χώρας μας.

«Δ»: *Θεωρείτε ότι ενδεχομένως υπάρχει ένας άπώτερος σκοπός γύρω από όλη αυτή την αναστάτωση;*

Ν.Π.: Αυτό πιθανότατα να σχετίζεται με την περίπτωση του 1983, που βίαια και παράνομα εκδιώχθηκε ή Ανθρωπολογική Έταιρεία από τις έρευνες και τις μελέτες της ενάντια στο έπιστημονικό αλλά και το έθνικό συμφέρον. Γιατί στίς αιτήσεις που έκανε ή Ανθρω-

πολογική Έταιρεία, προκειμένου να συνεχίση τὴ μελέτη τοῦ ὑλικοῦ ποῦ ὑπάρχει στὰ ἐργαστήρια τοῦ Ἀνθρωπολογικοῦ Μουσείου, δὲν δινόταν ἀπάντηση, ὡς ὥφειλαν ἀπὸ τὸ νόμο;

Εἶναι κάτι ποῦ δείχνει ὅτι κάποιοι δὲν θέλουν νὰ προχωροῦν αὐτὲς οἱ μελέτες, οἱ ὁποῖες ἐνδεχομένως ἀνέτρεπαν τὰ δικά τους δεδομένα. Ὑποτίθεται ὅτι πρόκειται γιὰ ἐπιστήμονες καὶ καθηγητὲς πανεπιστημίων ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς χώρας.

Ἔχει καταστραφῇ τοῦλάχιστον κατὰ 30%

«Δ»: Ὁ Ἄρης Πουλιανὸς καὶ ἡ Ἀνθρωπολογικὴ Ἑταιρεία δίνουν ἐδῶ καὶ χρόνια ἓναν μακρὸ δικαστικὸ ἀγῶνα. Μέχρι ποιοῦ σημείου θεωρεῖτε ὅτι ἔχετε δικαιωθῇ;

Ν.Π.: Ἡ διάσωση τῶν πολιτιστικῶν μας θησαυρῶν, ἀνεξαρτήτως τῶν ὅποιων ἐπιστημονικῶν τοποθετήσεων μπορεῖ νὰ συναντήσῃ κανεὶς στὴν βιβλιογραφία, εἶναι καθῆκον ὅλων μας. Δὲν εἶναι μόνο τοῦ Ἄρη Πουλιανοῦ ἢ τῆς Ἀνθρωπολογικῆς Ἑταιρείας. Πρωτίστως εἶναι τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ. Προσπαθοῦμε ἐδῶ καὶ τοῦλάχιστον 25 χρόνια νὰ ἀφυπνίσουμε αὐτὸ τὸ ὑπουργεῖο νὰ ξεκινήσῃ τὴν ἔρευνα καὶ νὰ διερευνήσῃ, ποιὰ εἶναι ἡ ἔκταση τῆς ζημιᾶς. Γιατί δὲν δημοσιεύτηκάν ποτε ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιο τῆς Θεσσαλονίκης οἱ πρῶτες φωτογραφίες, ποῦ ἀπεικονίζουν τὸ κρανίον στὴν πρωταρχικὴ του κατάσταση; Ποῦ βρίσκονται τὰ ἡμερολόγια γιὰ ἓνα τόσο σημαντικὸ εὑρημα, ποῖός καὶ πότε τὸ μελέτησε καὶ τί ἀκριβῶς ἔκανε πάνω στὸ κρανίον;

Ἐμεῖς θεωροῦμε, ὅτι ὁ Ἀρχάνθρωπος ἔχει πάθει ζημιὰ τοῦλάχιστον σὲ ποσοστὸ 30%. Ὅταν ἐμφανίζεται ὁ τέως ὑπουργὸς κ. Εὐάγγελος Βενιζέλος νὰ ἀπαντᾷ σὲ σχετικὸ ἐρώτημα, ὅτι ὁ καθαρισμὸς ἔχει γίνῃ μὲ ὑποδειγματικὸ τρόπο, θεωροῦμε ὅτι μὲ αὐτὴ τὴν ἀπάντησιν ἐξαπατήθηκε τὸ Ἑλληνικὸ Κοινοβούλιο. Δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει, ἂν ἐξαπατήθηκε καὶ ὁ ὑπουργὸς ἀπὸ τοὺς συνεργάτες του, οἱ ὁποῖοι τοῦ ὑπέβαλαν κάποια ἔγγραφα. Ὅταν ἓνας τόσο ἀρμόδιος φορέας, στὴν προκειμένη περίπτωση ἡ Ἀνθρωπολογικὴ Ἑταιρεία, ποῦ ἔχει ἀσχοληθῇ ἐπιστημονικὰ μὲ αὐτὴ τὴν ὑπόθεσιν, προβαίνει σὲ καταγγελίες, εἶναι ἀφελὲς νὰ ἀπευθύνεσαι στὸν καταγγελλόμενον καὶ μόνο! Αὐτὸ ἀποτελεῖ κοροϊδία τῶν πάντων, ὅλων τῶν Ἑλλήνων πολιτῶν!

«Δ»: Πῶς θὰ μπορούσαν νὰ εἶχαν συντονιστῇ οἱ διαδικασίες ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή;

Ν.Π.: Ὁ πατέρας μου ἀλληλογράφησε τότε μὲ τοὺς ἐκλιπόντες καθηγητὲς ἀπὸ τὴ Μόσχα. Τὸν εἶχαν ρωτήσῃ, κατὰ πόσο θεωρεῖ ὅτι θὰ πρέπει νὰ καθαριστῇ τὸ κρανίον μὲ ὀξέα. Ἐκεῖνος τοὺς ἀπάντησε ἀμέσως ὄχι, γιατί θὰ «ἔτρωγαν» καὶ τὸ κόκκαλο. Βεβαίως δὲν περιέμενε ὅτι, πρὶν τὸ καθαρίσουν, δὲν θὰ τραβοῦσαν φωτογραφίες ἢ φίλμ, γιὰ νὰ εἶναι σαφές, πῶς ἦταν τὸ κρανίον στὴν ἀρχικὴ του κατάσταση. Δὲν περιέμενε ἐπίσης, ὅτι στὸν καθαρισμὸ δὲν θὰ παραμείνῃ ἓνα κομμάτι δείγματος, γιὰ νὰ μπορῇ κάποιος μελλοντικὰ νὰ ἀξιολογῇ τὴν στρωματογραφικὴ ἀπόθεσιν τῶν σταλαγμιτικῶν ἰζημάτων, ποῦ ἐπεκάθηγον στὸ κρανίον. Καταστρέψανε λοιπὸν σημαντικώτατα στοιχεῖα. Θὰ ἦταν καλύτερα, καὶ τὸ λέμε κατηγορηματικὰ ἔπειτα ἀπὸ 45 χρόνια, νὰ μὴν τὸ εἶχαν ἀκουμπήσει μὲ τὰ χέρια τους τὸ κρανίον, καὶ νὰ εἶχε παραμείνῃ στὸν φυσικὸ του χώρον, ὅπως παραμένουν τόσα ἄλλα εὑρήματα. Ὡρισμένα πράγματα ἴσως εἶναι καλύτερα νὰ τὰ ἀφήνουμε ὡς

έχουν, όπως είναι ώρισμένοι θάλαμοι μέσα στο σπήλαιο των Πετραλώνων, τους οποίους οὐδέποτε ανασκάψαμε και παραμένουν παρθένοι για τις επόμενες γενιές. Ένδεχομένως να βρεθούν άλλοι τρόποι ανασκαφών, που θα εμπλουτισθούν με τεχνικές που σήμερα είναι άγνωστες.

«Δ»: *Σας έχει επιτραπῇ ὅλα αὐτὰ τὰ χρόνια νὰ δῆτε τὸ κρανίο;*

Ν.Π.: Ὁ πατέρας μου τὸ εἶδε τὸ 1965, ὅταν πρωτοῦρθε ἀπὸ τὴ Μόσχα στὴν Ἑλλάδα, τὸ μέτρησε, τὸ μελέτησε, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ξεκίνησε ἡ μεγάλη ἔνταση μὲ τοὺς τότε μὴ ἀνθρωπολόγους - καθηγητὲς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Μπόρεσε νὰ τὸ ξαναδῇ τὸ 1981. Τὸ 1982, κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ τρίτου Πανευρωπαϊκοῦ Συνεδρίου Ἀνθρωπολογίας ποὺ πραγματοποιήθηκε στὴ Χαλκιδική, τὸ εἶδα καὶ ἐγὼ μαζὶ μὲ ἄλλους συνέδρους καὶ προχώρησα σὲ ὥρισμένες ἐπιστημονικὲς διαπιστώσεις, δίνοντας ἔμφαση στὶς δεκάδες χαρακτὲς στὴν ἄνω χώρα καὶ στὰ βρεγματικὰ ὀστᾶ.

Παρακρατοῦνται καὶ ἄλλα εὐρήματα ἀπὸ πανεπιστημιακοὺς

«Δ»: *Ἡ κακὴ συντήρηση τοῦ κρανίου τοῦ Ἀρχάνθρωπου δὲν ἀποτελεῖ ὅμως τὴν μοναδικὴ καταγγελία-ἐπισήμανση, στὴν ὁποία ἔχετε προβῇ.*

Ν.Π.: Πράγματι. Ἡ ἄλλη καταγγελία ἀφορᾷ στὰ εὐρήματα τοῦ σπηλαίου, ποὺ στάλθηκαν στὶς ἀρχὲς τῆς Δικτατορίας στὴν Γερμανία γιὰ μελέτη. Βάσει προσφάτων μελετῶν οἱ ἐπίγονοι τῶν πρώτων καθηγητῶν δημοσίευσαν λιγώτερα ἀπολιθώματα γιὰ τὸ κάθε εἶδος ζώου.

Στὴν καταμέτρηση μέσφ ὑπολογιστὴ φάνηκε, ὅτι λείπουν συνολικὰ 700 κομμάτια! Πρὶν ἀπὸ 150 χρόνια ὑπῆρχε ἡ συνήθεια, ὅταν πῆγαιναν οἱ μεγάλοι Εὐρωπαῖοι ἐπιστήμονες νὰ κάνουν ανασκαφές, εἰδικὰ στὴν Ἀφρική, νὰ παρακρατοῦν τὸ 30% τῶν εὐρημάτων. Ἦταν ἄγραφος νόμος κάποιας πρακτικῆς. Ἄν αὐτὴ ἡ πρακτικὴ ἐφαρμόστηκε καὶ στὴν Ἑλλάδα, ἐπιβάλλεται νὰ διερευνηθῇ. Δὲν μπορεῖ κάποιος, ποὺ ἔχει μία ἔδρα στὸ Πανεπιστήμιο, νὰ ἀντιβαίνει πρὸς τοὺς νόμους τοῦ κράτους. Ποιὸς υπέγραψε πρωτόκολλο παράδοσης καὶ παραλαβῆς; Ποιὸς ἀρμόδιος ὑπουργικὸς φορέας ἐνημερώθηκε γιὰ αὐτὴ τὴ συναλλαγὴ; Καὶ ποιὸς ὁ λόγος, νὰ κρατᾷ κάποιος εὐρήματα τῆς χώρας μας μὲ δική μας ὑπογραφή; Θὰ ἦταν ὑπερβολὴ νὰ τὸ χαρακτηρίση κανεὶς ὡς ξεπούλημα, γιὰ νὰ μποροῦν κάποιοι κύριοι νὰ κρατήσουν θέσεις στὰ Πανεπιστήμια; Τὸ νὰ προστατεύσουμε τὴν πολιτιστικὴ μας κληρονομία εἶναι ἔργο ὅλων μας.

«Δ»: *Μέσα σὲ ὅλα αὐτὰ ἔρχονται νὰ προστεθοῦν ἐνέργειες, ποὺ δυσχεραίνουν τὴν πρόσβαση τῶν ἐπισκεπτῶν στὸ σπήλαιο.*

Ν.Π.: Σὲ ἀπόσταση 700 μέτρων ἀπὸ τὴν εἴσοδο τοῦ σπηλαίου ἔχει τοποθετηθῇ ὁδόφραγμα ἀπὸ τοὺς ΟΤΑ Χαλκιδικῆς, γεγονὸς ποὺ ἔχει περιορίσει τὴν προσέλευση τοῦ κόσμου.

Ὁ ἐπισκέπτης πλέον εἶναι ἀναγκασμένος εἴτε νὰ περπατᾷ αὐτὴ τὴν ἀπόσταση μέσα στὸ λιοπύρι ἢ τὴν βροχὴ εἴτε νὰ περιμένῃ νὰ ἐπιστρέψῃ τὸ λεωφορεῖο, ποὺ ἔχει χωρητικότητα μόνο 30 ἀτόμων περίπου καὶ ἀφοῦ θὰ ἔχῃ ὀλοκληρωθῇ ἡ ξενάγησή τους στὸ σπήλαιο. Θὰ πρέπει νὰ σᾶς πῶ ὅτι στὸ σημεῖο ποὺ εἶναι τοποθετημένο τὸ ὁδόφραγμα, ὑπάρχει μία διασταύρωση μὲ ἓνα χάρο στάθμευσης καὶ δύο καταστήμα-

τα. Όσο λοιπόν θα περιμένουν να επιστρέψη το λεωφορείο από το σπήλαιο με τους προηγούμενους επισκέπτες, είναι φυσιολογικό, ότι θα περιηγηθούν στα καταστήματα, για να περάση ή ώρα. Κάποιοι από αυτούς ενδεχομένως να κάνουν αγορές. Σκεφτήτε λοιπόν, πόσο βάμβακα και βάνανυσα ένας δήμος συμπεριφέρεται στους επισκέπτες της περιοχής του, για να αποκομίση κέρδος, όπως και αν αυτό μεταφράζεται, υπολογίζοντας αποκλειστικά τους ιδιοκτήτες των καταστημάτων, που μάλλον πρόκειται για πιθανούς ψηφοφόρους του! Η τοποθέτηση του όδοφράγματος έγινε μάλιστα λίγο πριν την έναρξη των Ολυμπιακών Αγώνων στη χώρα μας.

Η Διεύθυνση Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων –και πρέπει να το αναγνωρίσω αυτό– έστειλε στον δήμαρχο Τρίγλιας σχετικό έγγραφο, ζητώντας του να το αποσύρει, κάτι που δεν έγινε. Και δεν φθάνει μόνο αυτό. Φρόντισε να τυπώση και να μοιράση στους επισκέπτες συνκοφαντικά φυλλάδια εναντίον του Άρη Πουλιανού και της Ανθρωπολογικής Έταιρείας. Με αυτό τον τρόπο είναι σαφές, ότι υποβιβάζει την σπουδαιότητα του σπηλαίου. Η Ανθρωπολογική Έταιρεία θα μπορούσε να προβή σε μία αντίστοιχη κίνηση και να τυπώση ένα αντι-φυλλάδιο, κάτι που δεν πράξαμε, αφού θα υποβίβαζε περισσότερο τον χώρο. Αποφασίσαμε να μην προχωρήσουμε σε πράξεις άμυνας και υπεράσπισης της υπόληψής μας, θυσιάζοντάς την υπέρ του σπηλαίου.

δικαστικός δρόμος δείχνει ακόμα μακρὺς καὶ ἡ Ἀνθρωπολογικὴ Ἑταιρεία Ἑλλάδος ἀπευθυνόμενη πρὸς ὅλους τοὺς συναρμόδιους φορεῖς, με ἐπιστολὴ πὺν φέρει τὴν ὑπογραφή τοῦ παλαιοανθρωπολόγου Ἀρη Πουλιανού, θεωρεῖ ὅτι οἱ ἐνέργειες πὺν πρέπει μετὰξὺ ἄλλων νὰ γίνουν εἶναι:

- ❶ Νὰ ἀναζητηθοῦν οἱ διαδοχικὲς χρονολογικὰ φωτογραφίες καὶ ἀκτινογραφίες, πὺν ἔχουν ληφθῇ κατὰ καιροῦς, τοῦ κρανίου τοῦ Ἀρχανθρώπου τῶν Πετράλων, ἀπὸ τὴ στιγμή πὺν τὸ παρέλαβε τὸ Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης ἔως σήμερα.
- ❷ Νὰ ἀναζητηθῇ τὸ σταλαγμιτικὸ ὑλικό, πὺν τὸ ἐπικάλυπτε, με βάση ὅσες μαρτυρίες ὑπάρχουν. Νὰ ζητηθῇ ἡ ἐπιστροφή του στὴ χώρα μας, σὲ περίπτωσι πὺν ἔχει παράνομα φυγαδεντῇ στὸ ἐξωτερικό, ὡς ἀναπόσπαστο ἐπιστημονικὰ συστατικὸ μέρος τοῦ κρανίου.
- ❸ Νὰ συνταχθῇ πόρισμα τῆς ἀκριβοῦς κατάστασις, στὴν ὁποία βρίσκεται σήμερα.
- ❹ Νὰ συνταχθῇ, ὅσο εἶναι δυνατόν, πληρέστερη περιγραφή ὅλων τῶν λεπτομερειῶν, ὅπως γιὰ παράδειγμα παρατηρήσεις, πὺν ἀφορῶν σὲ ὅπες στὸ σπασμένο ζυγωματικὸ καὶ τὰ βουλιάγματα στὸ περιόστεο, τὰ ὁποῖα ὀφείλονται σὲ φυσικὰ αἷτια, τῆς ἐποχῆς δηλαδὴ τοῦ ἀνθρώπου τῶν Πετράλων καὶ τῆς ἐναπόθεσής του στὰ ἱζήματα τοῦ σπηλαίου.
- ❺ Νὰ διερευνηθῇ ἡ ἐμπλοκὴ τῶν ὑπηρεσιακῶν καὶ πολιτικῶν παραγόντων τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ στὴν συγκάλυψι τῶν παράνομων καταστροφῶν, πὺν ὑπέστη τὸ κρανίο.
- ❻ Νὰ ἐπιστρέψῃ ὁ ἀρχάνθρωπος στὰ Πετράλωνα καὶ τὸ κρανίο του νὰ μπῇ σὲ εἰδικὴ ἀσφαλισμένη προθήκη.

Ταξιαρχούλα Λαδᾶ

«Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΒΛΑΠΤΕΙ ΣΟΒΑΡΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ»

Μιά συνέντευξη διαπρεπούς παλαιοντολόγου στὰ «ΝΕΑ»

«Η θρησκευτική πίστη βλάπτει σοβαρά τις κοινωνίες, καθώς συνεισφέρει καταλυτικά στην αύξηση των δολοφονιών, των ἀμβλώσεων, της κοινωνικής ἐλευθεριότητας καὶ τῆς αὐτοκτονίας.» Αὐτὸ λέει στὰ «Νέα» (22-23 Ὀκτ. '05) ὁ διαπρεπὴς Ἀμερικανὸς παλαιοντολόγος Γκρέγκορι Πόλ, ποὺ προκάλεσε σάλο στὶς ΗΠΑ μὲ τὴ νέα ριζοσπαστικὴ μελέτη του.

ἡ μελέτες καὶ τὰ βιβλία τοῦ Γκρέγκορι Πόλ –γράφουν τὰ «Νέα»– ἀποτελέσαν τὴν βάση τῆς ταινίας «Τζουράσικ Πάρκ». Ἡ νέα μελέτη του, ποὺ τεκμηριώνει τὶς βλαβερὲς συνέπειες τῆς θρησκευτικῆς πίστες στὴν κοινωνικὴ ὁμαλότητα, συναντᾷ ἀντιδράσεις τόσο στὰ δεξιά ὥσο καὶ στὰ ἀριστερά. Ὁ ἴδιος γελάει μὲ τὶς ἀντιδράσεις αὐτές. «Ἐχθροί μου», λέει, «δὲν εἶναι μόνο οἱ θρησκοόληπτοι τῆς χριστιανικῆς Δεξιᾶς, ποὺ ἔχουν ἰσχυροποιηθῇ στὶς ΗΠΑ μὲ τὴν κυβέρνηση Μπούς. Ἐναντίον μου ἔχουν στραφῇ καὶ οἱ φιλελεύθεροι ἀριστεροί! Αὐτοὶ φυσικὰ πιστεύουν ἀποκλειστικὰ στὴ θεωρία τοῦ Δαρβίνου περὶ ἐξέλιξης τῶν εἰδῶν, γιὰ νὰ ἐξηγήσουν τὴ δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐν γένει τῆς ζωῆς, ἀλλὰ ἐπιχειροῦν νὰ κατευνάσουν τὴ θρησκοόληπτη Δεξιά, ἰσχυριζόμενοι ὅτι ἡ Θεωρία τῆς Ἐξέλιξης δὲν ἔρχεται σὲ ἀντίθεση μὲ τὴ θρησκεία! Κατὰ τὴν ἄποψή τους ἡ θρησκεία εἶναι σημαντικὴ γιὰ τὶς κοινωνίες, ἐπειδὴ ἡ ἔλλειψη θρησκευτικῆς πίστες δῆθεν ὁδηγεῖ στὴν κοινωνικὴ ἀνηθικότητα. Ὅλα τὰ προαναφερόμενα δὲν εἶναι ἀξιώματα ἀλλὰ ὑποθέσεις, ποὺ χρήζουν ἀπόδειξης, γιὰ νὰ ἰσχύουν.»

Γκρέγκορι Πόλ.

ΑΜΟΡΑΛΙΣΜΟΣ. Αυτό αποπειράθηκε να κάνει λοιπόν ο Πόλ με τη στατιστική και κοινωνιολογική μελέτη του. Απέδειξε, ότι όχι μόνο δεν υπάρχει απολύτως καμμία αιτιώδης σχέση μεταξύ της έλλειψης θρησκευτικής πίστης και του αμοραλισμοῦ, ἀλλὰ ἀντίθετα ὅτι ὑπάρχει αιτιώδης σχέση μεταξύ τοῦ κοινοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος καὶ τῆς κοινωνικῆς παρακμῆς. Ὅπως ὑπάρχει αιτιώδης σχέση καὶ ἀνάμεσα στὴν ὑπαρξὴ κοσμικοῦ κράτους καὶ στὴν κοινωνικὴ ὑγεία. Ὅπως λέει, ἔφτασε ἔτσι νὰ δικαιώσῃ τὴ θέση τῶν ἀκραίων Εὐαγγελιστῶν τῶν ΗΠΑ: δηλαδή ὅτι ἡ θρησκευτικὴ πίστις καὶ ἡ θρησκεία δὲν μποροῦν νὰ συνυπάρχουν μὲ τὴν ἀποδοχὴ τοῦ ὀρθολογισμοῦ καὶ τῆς Ἐπιστήμης!

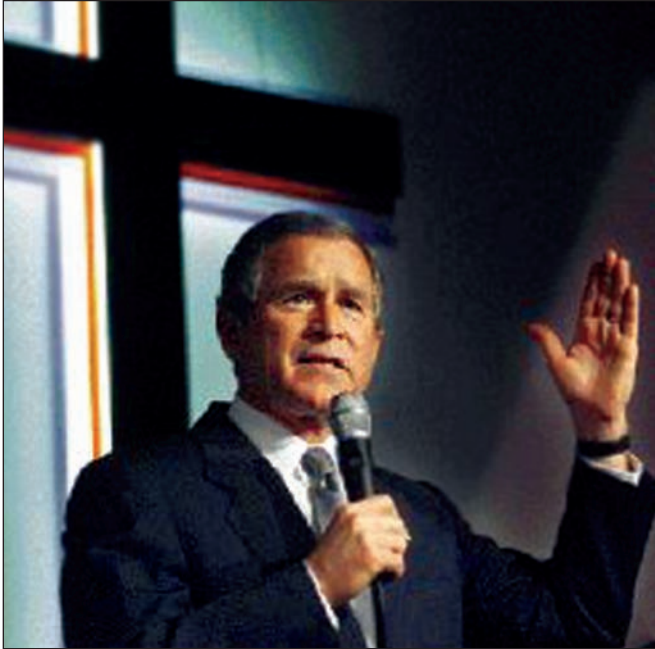
Μεταξὺ πολλῶν στοιχείων ποὺ ὁ Γκρέγορι Πόλ παραθέτει στὴν ἐρευνά του, προκειμένου νὰ ἀποδείξῃ τὴν βασικὴν θέση του –ὅτι ἡ θρησκεία βλάπτει σοβαρὰ τὴν κοινωνικὴ ὑγεία– ἀναφέρει χαρακτηριστικά, ὅτι οἱ ΗΠΑ, ὅπου τὰ ποσοστὰ τῆς θρησκευτικῆς πίστης εἶναι πολὺ ἀνώτερα ἀπὸ ὅ,τι στὶς περισσότερες εὐρωπαϊκὲς χώρες, εἶναι ἡ μόνη εὐπορὴ δημοκρατία τοῦ κόσμου μὲ τόσο ὑψηλὰ ποσοστὰ δολοφονιῶν, ἀμβλώσεων, ἐφήβων ποὺ πάσχουν ἀπὸ σεξουαλικῶς μεταδιδόμενα νοσήματα. Ἀντίθετα, σημειώνει ὁ Ἀμερικανὸς ἐπιστήμονας, οἱ δυτικὲς δημοκρατίες μὲ τὰ χαμηλότερα ποσοστὰ δολοφονιῶν, ἀμβλώσεων, ἀνθρώπων προσβεβλημένων ἀπὸ σεξουαλικῶς μεταδιδόμενα νοσήματα καὶ τὰ ὑψηλότερα ποσοστὰ μακροβιότητος εἶναι αὐτές, ὅπου ὁ κοσμικὸς χαρακτήρας τοῦ κράτους ὑπάρχει ἐδῶ καὶ χρόνια καὶ τὸ κοινὸ θρησκευτικὸ συναίσθημα εἶναι ιδιαίτερα χαμηλὸ – ὅπως εἶναι ἡ Γαλλία, ἡ Ἰαπωνία καὶ οἱ Σκανδιναυικὲς χώρες.

– Θεωρεῖτε ὅτι ὁ κοσμικὸς χαρακτήρας τοῦ κράτους εἶναι ἐννοιολογικὸ στοιχεῖο μιᾶς σύγχρονης δυτικῆς δημοκρατίας; ἦταν ἡ ἐρώτησις τῆς συνεργάτιδας τῶν «Νέων» κ. Ἀμαλίας Νεγρεπόντη.

«Φυσικά.», ἀπάντησε ὁ Πόλ. «Ὁ χωρισμὸς Ἐκκλησίας-Πολιτείας εἶναι ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνεν σὲ μία σύγχρονη δημοκρατία. Εἶναι μονόδρομος, δὲν γίνεται διαφορετικά. Ὅτιδήποτε ἄλλο εἶναι ἀναχρονιστικὸ καὶ ξένο πρὸς τὴ δημοκρατία καὶ τὴν πρόοδο.

» Ἐὰν στὴν Ἑλλάδα ἀκόμα δὲν ἔχετε διαχωρίσει τὸ Κράτος ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, πρέπει νὰ βιασθῇτε νὰ τὸ κάνετε. Οἱ ἔννοιες τῆς σύγχρονης δημοκρατίας καὶ τοῦ χωρισμοῦ Κράτους καὶ Ἐκκλησίας εἶναι ἀπολύτως συνυφασμένες.»

Ὅπως λέει στὰ «Νέα» ὁ Πόλ, δὲν εἶναι τυχαῖο, ποὺ οἱ συντηρητικοὶ θρησκόληπτοι παράγοντες μιᾶς χώρας εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ συνήθως ἀντιτίθενται σὲ ρεαλιστικές, κοσμικοῦ χαρακτήρα κοινωνικὲς ἀξίες καὶ πολιτικές, οἱ ὁποῖες συμβάλλουν στὴν προώθησι τῆς κοινωνικῆς ὑγείας καὶ ἀποτελοῦν τὴ μεγαλύτερη πρόκλησι

*Είναι γνωστό, πώς οί Εὐ-
αγγελιστὲς στηρίζουν τὸν
Μπούς. «Ὅμως οί θρησκο-
ληπτοὶ μιᾶς χώρας εἶναι
ἐκεῖνοι ποὺ ἀντιτίθενται
σὲ ρεαλιστικὲς κοινωνικὲς
ἀξίες», λέει στὰ «Νέα» ὁ
ἀνθρωπολόγος Γκρέγκορι
Πόλ.*

στοὺς παραδοσιακοὺς θρησκευτικοὺς θεσμούς, χάρι στοὺς ὁποίους διατηρεῖται ζωντανὴ ἡ θρησκευτικὴ πίστις.

ΘΡΗΣΚΟΛΗΠΤΟΙ. «Νὰ σᾶς πῶ τὴν ἀλήθεια», συνεχίζει ὁ Ἀμερικανὸς παλαιοντολόγος, «ἐγὼ θὰ ἤθελα σὲ κάποια χώρα, ὅπου ὑπάρχουν σκληροπυρηνικοὶ ἐκπρόσωποι τῆς χριστιανικῆς Δεξιᾶς –ὅπως εἶναι ἡ Ἀμερική-, νὰ ἀναλάβουν καὶ τὴ διακυβέρνησή της. Ἐν ριπῇ ὀφθαλμοῦ θὰ καταστρεφόταν διὰ παντὸς τὸ θρησκευτικὸ συναίσθημα τῆς κοινωνίας αὐτῆς! Γι’ αὐτὸ μακροπρόθεσμα οἱ ἐκπρόσωποι τῆς χριστιανικῆς Δεξιᾶς καὶ οἱ ἄλλοι ἀκραῖοι θρησκόληπτοι, ἀλλὰ καὶ τὸ ἴδιο τὸ κοινὸ θρησκευτικὸ συναίσθημα, εἶναι καταδικασμένοι σὲ ἐξαφάνιση. Ὅσο δὲν ἰσχυροποιοῦνται, ἐνισχύεται ὁ κοσμικὸς χαρακτήρας τοῦ κράτους καὶ ἡ ἐπικράτηση τῆς ἐπιστημονικῆς Θεωρίας τῆς Ἐξέλιξης, ὅποτε αὐτομάτως καταργεῖται καὶ ἡ ἀνάγκη γιὰ τὴ θρησκεία. Ἄν πάλι ἐνισχυθοῦν πολὺ, ὁ κόσμος θὰ καταλάβῃ, τί πρεσβεύουν καὶ θὰ πάψῃ νὰ πιστεύῃ στὴ θρησκεία. Τέλος, ἂν γίνῃ λιγώτερο ἀκραία καὶ πιὸ μετριοπαθὴς καὶ φιλελεύθερη, ἡ χριστιανικὴ Δεξιὰ θὰ αὐτοκαταστραφῇ, ἀφοῦ εἶναι ἱστορικὰ ἀποδεδειγμένο, ὅτι ἡ θρησκευτικὴ φιλελευθεροποίηση καὶ ἡ διεύρυνση τῶν συστημάτων κοινωνικῆς ὑποστήριξης καὶ ἀλληλεγγύης, ποὺ ἔχουν κοσμικὸ χαρακτήρα, σταθερὰ ὀδηγοῦν σὲ ἐλεύθερη πτώση τῆς θρησκευτικότητος καὶ τῆς θρησκευτικῆς πίστεως σὲ μία κοινωνία.»

ΕΝΑ «ΚΤΙΣΜΑ» ΧΩΡΙΣ «ΚΤΙΣΤΗ»:

ην στιγμήν ποῦ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἰσχυρίζεται, ὅτι ὁ Γιαχβὲ ἔφτιαξε τὸν κόσμον τὸ 5.508 π.Χ. (βλ. «Δ», τ. 283), ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος δωρίζει πέτρωμα ἡλικίας 1,8 ἑκατομμυρίων ἐτῶν σὲ ἑλληνικὸ μουσεῖο.

[Διαφωτιστικὴ παρένθεση: Οἱ ὑπολογισμοὶ τῶν θεοκρατῶν βασίζονται σὲ προσθέσεις ἡλικιῶν, ποῦ ἀναφέρονται στὴν Βίβλο («Γένεσις», κεφ. ε' κ.ε.), ὅπου ἀναγράφονται κατὰ σειρὰν ὅλοι οἱ «προπάτορές μας», ἀρχῆς γενομένης ἀπὸ τὸν Ἀδάμ, ἀναλυτικὰ τὰ χρόνια ποῦ ἔζησαν, καθὼς κι οἱ ἡλικίες ποῦ εἶχαν, ὅταν τεκνοποίησαν. Γιὰ παράδειγμα ὁ Ἀδάμ γέννησε τὸν Σῆθ σὲ ἡλικία 130 ἐτῶν κι ἔζησε συνολικὰ 930 ἔτη (ε' 3-5), ὁ Σῆθ γέννησε τὸν Ἐνῶχ σὲ ἡλικία 105 ἐτῶν κι ἔζησε 912 ἔτη (ε' 6-8), ὁ Μαθουσάλας ἔζησε 969 ἔτη (ε' 27), ὁ Νῶε 950 (θ' 29) κ.τ.λ.. Στὴν προσπάθειά τους νὰ δικαιολογήσουν τὶς τερατολογίες τῶν πολλῶν ἐτῶν, ποῦ, ὑποτίθεται, ἔζησαν οἱ «προπάτορές» τους, οἱ χριστιανοὶ ὑποστηρίζουν, ὅτι δὲν πρόκειται γιὰ ἡλιακὰ ἔτη, ὅπως μετροῦνται στὴν ἐποχὴ μας, ἀλλὰ γιὰ σεληνιακὰ, δηλαδὴ κάθε χρόνος τῆς Βίβλου ἰσοδυναμεῖ μὲ ἓνα περίπου σημερινὸ μῆνα. Πρόκειται ἐπίσης γιὰ φαιδρότητες, διότι στὸ κεφάλαιο κα' τῆς «Γένεσις» ἀναφέρεται: «*Συνέλαβε ἡ Σάρρα καὶ ἐγέννησε εἰς τὸν Ἀβραὰμ υἱὸν ἐν τῷ γήρατι αὐτοῦ... Ἦτο δὲ Ἀβραὰμ ἑκατὸν ἐτῶν, ὅτε ἐγεννήθη εἰς αὐτὸν Ἰσαάκ, ὁ υἱὸς αὐτοῦ. Καὶ εἶπεν ἡ Σάρρα, ὁ Θεὸς μὲ ἔκαμε νὰ γελῶ ὅστις ἀκούσῃ θέλει γελᾷ μετ' ἐμοῦ. Καὶ εἶπε, τίς ἤθελεν εἰπεῖ πρὸς τὸν Ἀβραάμ, ὅτι ἤθελε θηλάσει τέκνα ἡ Σάρρα; Ἐπειδὴ ἐγέννησα υἱὸν ἐν τῷ γήρατι αὐτοῦ» (κα' 1-7). Εἴτε τότε εἴτε σήμερα θεωρεῖται γέρος ἓνας ἄνδρας 100 ἐτῶν, συνεπῶς τὰ 100 χρόνια τοῦ Ἀβραάμ τῆς Βίβλου δὲν εἶναι μῆνες, ἀλλὰ ἀκριβῶς ἴδια μὲ τὰ σημερινά.]*

Στὸ Μουσεῖο Φυσικῆς Ἱστορίας Ἀπολιθωμένου Δάσους στὸ Σίγρι τῆς Λέσβου ὑπάρχει τὸ εἰκονιζόμενο στὴν ἔναντι σελίδα ἔκθεμα. Πρόκειται γιὰ κλαδίσκους καὶ φύλλα φυτῶν ἀπὸ τὴν περιοχὴ Ἀγίας Παρασκευῆς Χαλκιδικῆς, τὰ ὁποῖα ἔχουν διατηρηθῇ χάρις στὸ φαινόμενο τῆς περιασβέστωσης, τῆς διαδικασίας δηλαδὴ κατὰ τὴν ὁποία μόρια ἀνθρακικοῦ ἀσβεστίου ἐπικάθηνται ἐπάνω σὲ τμήματα φυτῶν μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ἀπομόνωσή τους ἀπὸ τὶς ἀτμοσφαιρικὲς συνθήκες καὶ τὴν διατήρηση τῶν ἐξωτερικῶν μορφολογικῶν γνωρισμάτων τους. Τὸ φαινόμενο παρατηρεῖται στὰ σημεῖα ἀνάβλυσθς θερμῶν πηγῶν μὲ ἀπόθεση ἀνθρακικοῦ ἀσβεστίου, ποῦ περιέχεται στὰ γεωθερμικὰ ρευστὰ καὶ προέρχεται ἀπὸ τὴν διάλυση τῶν πετρωμάτων τοῦ ὑπεδάφους, ποῦ διαρρέουν. Ἡ πινακίδα στὴ σχετικὴ προθήκη ἀναγράφει: «*Ἡλικία τοῦ ἐκθέματος: Τεταρτογενές. Δωρεὰ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Βαρθολομαίου (Ἰούνιος 2001).*»

Πέραν τοῦ εὐλόγου ἐρωτήματος, πῶς νομιμοποιεῖται νὰ ἔχη στὴν κατοχὴ του ἓνα τέτοιο σπάνιο γεωλογικὸ εὑρημα τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπικράτειας ἓνας Τοῦρκος ὑπῆκοος (ὁ ὁποῖος ἐπὶ πλέον ἐορτάζει τὴν Μικρασιατικὴ Καταστροφὴ ὡς «Ἡμέρα Νίκης»: βλ. «Δ», τ. 282), δημιουργεῖται ἓνα ἀκόμα ἐρώτημα: Ποῦ βρισκόταν «ὁ Κτίστης τοῦ Κόσμου» Γιαχβὲ, ὅταν τὴν τεταρτογενῆ περίοδο (πρὶν ἀπὸ 1,8 ἑκατομμύρια χρόνια) δημιουργήθηκε τὸ ὑπ' ὄψη πέτρωμα;

Ἰωάννης Λάζαρης

ΑΥΤΟΔΙΑΨΕΥΔΟΥΣΑ ΔΩΡΕΑ ΠΕΤΡΩΜΑΤΟΣ

*Τὸ σχηματισμένο 1,8 ἑκατομμύρια χρόνια πρὶν ἀπὸ τὴν κτίση τοῦ κόσμου ἀπὸ τὸν Για-
χβὲ πέτρωμα. (Μουσεῖο Φυσικῆς Ἱστορίας Ἀπολιθωμένου Δάσους Λέσβου.)*

ΑΝ ΤΟΝ ΑΦΗΝΑΝ ΑΚΑΚΟΠΟΙΗΤΟ...

οιμάται ο κόσμος: ή συντριπτική μερίδα του άγνοεί την παραπληροφόρηση, διαστροφή, ύποκρισία κ.λπ. του Ιουδαϊσμού με τα παρακλάδια του: Γιαχβέ, Έβραιοχριστιανισμό και τα πολιτεύματα των τελευταίων 2.000 ετών σὺν τὸν Μωαμεθανισμό. Ἀπὸ λυσσώδη ἄρνηση καὶ παραποίηση ή ἀνθρωπότης εἶναι ἀνυποψίαστη γιὰ τοὺς θησαυροὺς τοῦ Ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ Πνεύματος, ἐνῶ πάνω του πατοῦν καὶ στηρίζονται τὰ πάντα.

Τὰ δόγματα τῶν θρησκειῶν εὐθέως τὸ ἀποκηρύττουν με ἐπικεφαλῆς τοὺς Ἕλληνες πιστοὺς τοῦ Γιαχβέ καὶ τῆς ἐπίσημης θρησκείας, ἐνῶ ἀκολουθοῦν καὶ οἱ ἄλλες τοῦ Πλανήτη. Φυσικὰ πρόκειται γιὰ ἀστείότητα τῶν θρησκειῶν μπρὸς στὴν Ἐπιστήμη καὶ Τέχνη, ποὺ θεμελίωσαν ἀξεπέραστα οἱ Ἕλληνες, γιὰτὶ μόνον αὐτοὶ με τοὺς ἀντίστοιχους γίγαντες συνέλαβαν τοὺς ὅσους μᾶς ἐπιτρέπεται νὰ γνωρίζουμε κωδικοὺς τῆς Φύσης. Ὁ θεοκεντρισμὸς τοῦ Ἀσιατισμοῦ οὔτε στὸν ὕπνο του τέτοια πράγματα. Ἄλλωστε ή μανία με τὴν ὁποία τὰ ἔσπασαν καὶ τὰ παραμέρισαν, τὰ λέει ὅλα.

Ἄς πάρουμε γιὰ παράδειγμα τὸν Ἑρώτα, τὸ ὕψιστο ἰδανικὸ τοῦ ἀνθρώπου, τὸ ὁποῖο ἔσυραν στὸν βόρβορο τοῦ Μεσαίωνα, ὅπου πίσω ἀπὸ τὴν ἀπαγόρευση στηνόταν τὸ φοβερώτερο ὄργιο. Γνωρίζοντας, ὅτι χωρὶς ἔρωτα δὲν ὑπάρχει ἐλευθερία, εἶναι «δικαιολογημένες» οἱ ἀλυσίδες ποὺ τὸν ἔδεσαν. Ἔως ὅτου φθάνουμε στὶς μέρες μας, διαδοχικὰ προσαρμολοζόμενοι στὶς συνθήκες, τηροῦν τὴν ἴδια τακτική, ἐκμεταλλεόμενοι τὸν φόβο τοῦ θανάτου καὶ τὶς γενετήσιες ἀρρώστιες, γιὰ καταρράκωσή του. Ἔτσι ἐντὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ ὁ ἔρωτας παίρνει τὶς πιὸ σκοτεινὲς μορφές του: ὁμοφυλοφιλία, παιδοφιλία, σαδισμὸς, μαζοχισμὸς, κοπρολαγνία, νεκροφιλία, ζωοφιλία, ἐγκλημα σεξουαλικό, αἰμομιξία καὶ ὅ,τι ἄλλο μπορεῖ νὰ σκεφτῇ ὁ πεινασμένος (ὅπως εἶπε καὶ ὁ δικὸς τους Φρόντ, «θέλωμε γιὰ ἐρωμένη τὴ μάνα μας»!).

Βεβαίως, γιὰτὶ, ὅπως τὸν ἔφτειαξαν ψοφοδεή, τυπτόμενο, ἔνοχο, προπατορικό, εἶναι ἁμαρτία. Ἄν τὸν ἄφηναν τέτοιοι, δὲν θὰ ἄφηνε τίποτε ἐμπρὸς τοῦ ὄρθιο, συμπιέζοντας ἀσυγχώρητα τὴν Φύση, τὸ ὑπέροχο «ἐλατήριο» ποὺ τοῦ ἔδωσε πέραν τῶν φυσικῶν ὁρίων. Καὶ φυσικὰ ὅρια εἶναι **ή εὐγένεια** τοῦ Ἑρμῆ τοῦ Πραξιτέλη, **ή περίσκεψη** τοῦ Ἡνίοχου τῶν Δελφῶν, ή ἀρμονία τῆς Ἀφροδίτης τῆς Μήλου... καὶ τόσα ἄλλα ὑπέροχα τοῦ πολιτισμοῦ τους.

Βεβαίως ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι ὑπεύθυνος (καὶ οἱ ἄλλες θρησκείες ἀπὸ κοντά), γιὰτὶ, πέφτοντας κυνηγημένος χωρὶς δύναμη, μόνον τότε εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναζητήσῃ σὰν καταφύγιο τὸν μαζοχισμό καὶ σαδισμό, ποὺ ξεκινᾷ κατ' εὐθείαν ἀπὸ τὸ Χριστιανικὸ Πολίτευμα, ὅταν ἔχασε τὰ φυσιολογικὰ μέσα ἐρεθισμοῦ. Καὶ ἔρχονται οἱ ἀναχωρητές, οἱ στυλῖτες καὶ τόσοι ἄλλοι τοῦ μοναστικοῦ παραδείσου νά... ἀπαγορεύσουν τὸν ἔρωτα... Οἱ θρησκείες, ἐπειδὴ δὲν δημιουργοῦν, τὸ μόνο ποὺ ἔχουν εἶναι ή ἀπαγόρευση. Σήμερα ή Διεθνὴς Ἐξουσία, τὸ τελευταῖο παρακλάδι τους, ἔπεσε με τὰ μοῦτρα στὴν οἰκονομικοποίηση τοῦ ἔρωτα καὶ στὴν... χασισοποίηση (ὅταν ἐμπορεύονται αὐτοὶ καὶ μόνον τὰ ναρκωτικά!). Ὑποπτη ή ὑπαρξη τοῦ AIDS, ποιὸς τὸ ἀμόλυνσε; Καὶ ποιὸς ἔρωτας, με τὸ τόσο ἄγχος, ποὺ καλλιεγοῦν σκόπιμα...

Παντελῆς Γλάρος

Ταξίαρχος (ιπτ.) Πολεμ. Ἀεροπορίας

Η ΘΕΟ- ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΗ ΛΕΣΒΟΣ

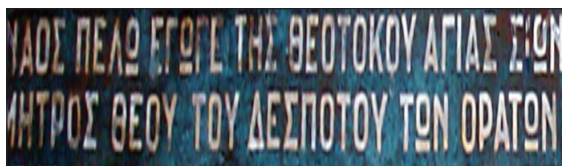
ύμφωνα με τη Μυθολογία ἡ Λέσβος κατοικεῖτο πρῶτα ἀπὸ τοὺς Πελαγοὺς κι ἀργότερα ἀπὸ τοὺς Λέλεγες καὶ τοὺς Ἀχαιοὺς. Ἀρχικὰ ἡ νῆσος ὠνομάσθηκε Πελασγία, ἐνῶ κατὰ τὴ διάρκεια τῆς προϊστορικοῦς ἐποχῆς πῆρε διάφορα ὀνόματα, ὅπως Μακαρία, Λασσία, Αἰολίς, Αἰθιοπὴ κ.ἄ.. Τὸ σημερινό τῆς ὄνομα προέρχεται ἀπὸ τὸν Λέσβο, γιὰ τοῦ Θεσσαλοῦ ἥρωα Λαπίθου. Ἀκόμα καὶ σήμερα ἐπιβιώνουν τοπωνύμια μὲ μυθολογικὴ προέλευση, ὅπως Μυτιλήνη, Μήθυμα, Ἐρεσός, Ἀντισσα καὶ πλεῖστα ἄλλα. Στὰ Ὅμηρικὰ Ἔπη ἡ Λέσβος ἀναφέρεται 25 φορὲς (βλ. «Δ», τ. 285).

Τὰ πλούσια ἀρχαιολογικὰ εὐρήματα, παρὰ τὴ συστηματικὴ ἀδιαφορία τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ὑπηρεσίας, ἀποδεικνύουν τὴν πρωταγωνιστικὴ πολιτιστικὴ παρουσία τῆς νήσου σὲ προϊστορικὲς –καὶ σὲ προκατακλυσμαῖες ἀκόμη– ἐποχές. Ὑπῆρξε γένετρα:

- τῶν δημιουργῶν τῆς Λυρικῆς Ποίησης Ἀλκαίου καὶ Σαπφῶς,
- τοῦ νομοθέτη Πιττακοῦ – ἐνὸς ἐκ τῶν Ἑπτὰ Σοφῶν,
- τῶν κορυφαίων μουσικῶν τῆς ἀρχαιότητος Ἀρίωνα τοῦ Μηθυμναίου καὶ Τερπάνδρου τοῦ Ἀντισσαίου,
- τοῦ –συγγραφέα καὶ μαθητῆ τοῦ Ἀριστοτέλη– Φανία καὶ
- τοῦ φιλοσόφου Θεοφράστου –συνεχιστῆ τοῦ ἔργου τοῦ Ἀριστοτέλη, τὸν ὁποῖο διαδέχθηκε στὴ διεύθυνση τῆς Περιπατητικῆς Σχολῆς του– καὶ ἄλλων.

Τὸ ἀρχαῖο θέατρο τῆς Μυτιλήνης εἶναι τὸ μεγαλύτερο τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ Κόσμου: ἔχει χωρητικότητα 32.000 θέσεων. Ἡ παραγωγικὴ, οἰκονομικὴ, ἐμπορικὴ καὶ πολιτιστικὴ ἀνθιστὴ τῆς Λέσβου συνεχίσθηκε ἀμείωτῃ καὶ κατὰ τοὺς Ρωμαϊκοὺς χρόνους μέχρι τὴν ἐμφάνιση τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὅποτε γιὰ κάθε στοιχεῖο τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ ἔγινε συστηματικὴ προσπάθεια προκειμένου νὰ «ριφθῇ στὸ πῦρ τὸ ἐξώτερον».

Ἀπὸ τὸ τεράστιο συγγραφικὸ ἔργο τοῦ Θεόφραστου –τοῦ ἀποδίδονται 240 περί-

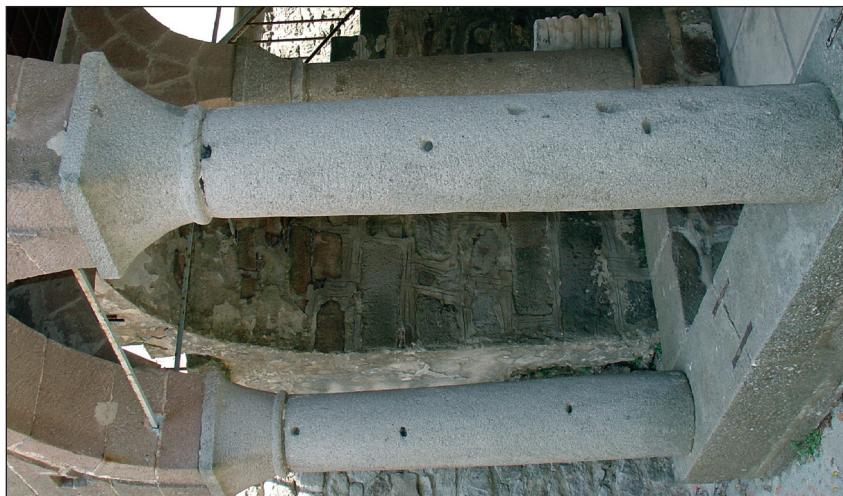
Ναός Παναγίας της Αγίας Σιών στο χωριό Αγιάσος (έτυμολογείται από τις λέξεις Αγία και Σιών), όπου τα έξάκτινα αστέρια του Δαβίδ δεσπόζουν στους χώρους. Το εικονιζόμενο στην επάνω φωτογραφία βρίσκεται σε εξωτερικό τοίχο του ναού, το μεσαίο στο πάτωμα μέσα στο ναό, ενώ το κάτω βρίσκεται στον περιβολό του. Η επάνω πινακίδα δείχνει την οδό για τον ομώνυμο ξενώνα («Αγία Σιών Hostel»), ή άμεσα από κάτω είναι μεγέθυνση από την επιγραφή της κυρίας εισόδου του ναού και η επόμενη από την εικόνα της Παναγίας της Σιών. Κάτω δεξιά εικονίζεται τεμάχιο αρχαίου μαρμάρου -ένα από τα πολλά έντοιχισμένα- από κατεδαφισθέντα αρχαίο ελληνικό ναό, προφανώς της Αθηνᾶς. Η περιοχή έχει πολλά ελαιόδενδρα (δέντρα συνδεδεμένα με τη λατρεία της θεᾶς). Ναοί της παρθένας (με πέντε παιδιά, βλ. «Α», τ. 268) Μαριὰμ είναι κατά κανόνα κτισμένοι σε κατεδαφισμένους από τους χριστιανούς ναούς της Παρθένου Αθηνᾶς.

Όλοκληρωτική είναι η καταστροφή του αρχαίου ελληνικού ιερού στο χώρο που ανέγερθηκε από τους χριστιανούς ή παλαιοχριστιανική της Αγίας Αναστασίας Ερεσού, γενέτειρας του Θεοφράστου, της Σαπφούς κ.ά.

Αρχαιολογική ἀπότη στη Θεομή, στη Μονή τοῦ Ἁγίου Ραφαήλ. Παρουσιάζεται, ὅτι τὸ ὑποτιθέμενο κάψιμο μῖς 12ετοῦς πρὶν ἀπὸ 500 χρόνια (βλ. «Δ», τ. 283) ἔγινε σὲ ἀρχαῖο ἐλληνικὸ πιθάρειο. Τὸ σκερτικὸ συμπληρώνει τὸ ἀνάλογο «στόλισμα» τοῦ πιθαριοῦ μὲ τεμάχια ἀρχαίων ἐλληνικῶν μαριμάρων, ὥστε νὰ ὀδηγηθῶν οἱ χριστιανοὶ ἐπισκέπτες σὲ ἡμερᾶς συνειρμῶς.

Μονὴ Ὑψηλοῦ: Ἄλλα ἀρχαῖα μέλη τοῦ κατεδαφισθέντος ναοῦ βρίσκονται ἐνσωματωμένα στὴ δόμηση τῆς μονῆς, ἄλλα εἶναι πεταμένα. Τὸ ἐπάνω δεξιὰ εἰκονιζόμενο ἀστέρι τοῦ Λαβίδ βρίσκεται ἐντοιχισμένο στὸν ἐξωτερικὸ τοῖχο τοῦ καθολικοῦ τῆς μονῆς, προφανῶς γιὰ νὰ μᾶς ὑπενθυμίξῃ τὴν καταγωγή τῆς θρησκείας τῶν καταστροφῶν τῆς πολιτιστικῆς μας κληρονομιάς.

Έπάνω: Χριστιανικός ναός στη Μυτιλήνη (όδεύοντας για Παναγιούδα), του οποίου η άγια τράπεζα (κάτω δεξιά) στηρίζεται σε αρχαίο κίονα. Άριστερά: Αρχαία έλικα στο κάστρο της Μυτιλήνης. Το κάστρο τὸ ἔκτισαν οἱ Ένετοὶ με χρήση ἑλικῶν ἀπὸ ἤδη κατεδαφισμένα ἀπὸ τοὺς πρώτους χριστιανικοὺς αἰῶνες ἀρχαῖα οἰκοδομήματα.

που συγγράμματα- σώθηκαν μόνον αποσπάσματα. Από τὰ ποιήματα τῆς Σαφροῦς -ποὺ σὲ ὄγκο ἔφταναν σχεδὸν τὴ μισὴ Ἰλιάδα- σώθηκαν μερικὰ ἀποσπάσματα ἐπίσης ἡ ἴδια -ἂν καὶ σύζυγος τοῦ Κερκύλα, μητέρα τῆς Κλείδας, αὐτόχειρας γιὰ τὸν ἔρωτα τοῦ Φάωνα- κατηγορήθηκε καὶ ἔμεινε στὴν Ἱστορία ὡς ὁμοφυλόφιλη (βλ. «Δ» τ. 271, ἄρθρο Διοτίμας, «Κασσιανὴ καὶ Σαφώ: Τὸ ἀβυσσαλέο χάσμα μεταξὺ δύο βιοθεωριῶν»). Ἡ γενέτειρα πόλη τῆς, ἡ Ἐρεσός, σπουδαῖο ἐμπορικὸ κέντρο μὲ προ- ἰόντα ποὺ ἔφταναν νὰ πωλοῦνται μέχρι τὴν Αἴγυπτο, μὲ λαμπρὰ καὶ μεγάλοπρεπα οἰκοδομήματα, ὅπως ἀγορά, στάδιο, θέατρο, πρυτανεῖο κ.τ.λ., ὑπέστη τὶς συνέπειες τοῦ εἰσαχθέντος ἐξ Ἀνατολῶν θεοκρατικοῦ μεσαίωνα. Ἡ ἔκτοτε ἐπιβληθεῖσα θεο- κρατία ἄντεξε στὸ πέρασμα τῶν αἰώνων καί, ἀπ' ὅ,τι φαίνεται, συνεχίζει νὰ ἐπιβίω- νη πανηγυρικὰ ὡς τὶς μέρες μας.

Στὴ Λέσβο σήμερα χειραγωγοῦν τὸ χριστεπώνυμο πλῆθος τῶν ρωμιοποιημένων κατοίκων τῆς δύο μητροπόλεις, ἡ Μηθύμνης καὶ ἡ Μυτιλήνης, Ἐρεσοῦ καὶ Πλωμα- ρίου. Σὲ ὅλη τὴ νῆσο ὑπάρχουν 107 ἐνοριακοὶ ναοί, 180 παρεκκλήσια, 915 ἐξωκκλή- σια, 50 ναοὶ κοιμητηρίων καὶ 7 μοναστηριακοὶ ναοί, στοὺς ὁποίους λειτουργοῦν 108 ἱερεῖς. Ὑπάρχουν ἐπίσης ἑπτὰ μονὲς μὲ 61 συνολικὰ μοναχοὺς/ές. Λειτουργοῦν 3 ἀνώτερα, 14 μέσα καὶ 95 κατώτερα κατηχητικά, ἐνῶ περιδιαβαίνουν συνεχῶς τὶς πόλεις καὶ τὰ χωριὰ 38 ἐξομολόγοι. Ἐκδίδονται δύο χριστιανικὰ περιοδικὰ («Ὁ Ποιμὴν» καὶ «Ὁ Ταξιδάρχης»), ἓνα δελτίο γραπτοῦ κηρύγματος καὶ δύο ἡμερολό- για. Οἱ μητροπόλεις ἔχουν 12 αἵθουσες διαλέξεων, πέντε βιβλιοθήκες καὶ μία σχολὴ βυζαντινῆς μουσικῆς. Διαθέτουν, περιφέρουν καὶ ἐπιδεικνύουν τεμάχια πτωμάτων (λείψανα) 33 ἁγίων (Ἰγνατίου, Εὐπραξίας, Ὀνουφρίου, Ἰουλίττης, Μηνᾶ Καλλικε- λάδου: βλ. «Δ», τ. 282, «Ἡ πτωματολατρία στὴ θρησκεία») κ.ἄ., καθὼς καὶ τεμάχιο τῆς Ἀγίας Ζώνης.

Ἡ καταστροφὴ τοῦ προχριστιανικοῦ Λέσβιου παρελθόντος εἶναι ὁλοκληρωτι- κή. Σὲ κάθε ἐκκλησία, σὲ κάθε μονὴ τῆς νήσου ἐντοπίζονται εὐκόλα μὲ μιὰ ἀπλὴ ἐξέταση ἀρχαῖα μέλη πεταμένα, σπασμένα ἢ ἐνσωματωμένα στὴ χριστιανικὴ δόμηση. Ἔχουν ἐντοπισθῇ 50 παλαιοχριστιανικὲς, ναοὶ δηλαδὴ ποὺ κτίστηκαν τοὺς πρώτους χριστιανικοὺς αἰῶνες, τὸ σύνολο τῶν ὁποίων ἔχει ἀνεγερθῇ στὴ θέση προϋπαρχόντων καὶ κατεδαφισθέντων ἀρχαίων ἐλληνικῶν ἱερῶν.

Οἱ εἰκονιζόμενες στὶς προηγούμενες σελίδες καταστροφὲς δὲν εἶναι οἱ μόνες. Στοὺς τοίχους τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Στεφάνου Μανταμάδου γιὰ παράδειγμα βρῖσκονται ἐν- σωματωμένα ἀρχιτεκτονικὰ μέλη ἀρχαίου ἐλληνικοῦ ναοῦ. Ἐπὶ τῶν ἑρειπίων τοῦ ναοῦ τοῦ Βορσαίου Ἀπόλλωνος στὰ Βατερὰ ἔχει κτισθῇ ὁ χριστιανικὸς ναὸς τοῦ Ἁγίου Φωκά. Θὰ χρειάζοταν βιβλίον ὁλόκληρον γιὰ τὴν περιγραφὴ τῶν καταστρο- φῶν τῶν ἀρχαίων ἐλληνικῶν ναῶν καὶ ἄλλων ἀρχιτεκτονικῶν καὶ γλυπτικῶν ἀρι- στοτεργημάτων τῆς Λέσβου ἀπὸ τοὺς χριστιανούς.

Κίμων Ἐλευθερίου

Χάρτης της δυτικής Σκωτίας. Με κύκλους κόκκινου χρώματος σημειώνονται τα τοπωνύμια ελληνικής προελεύσεως, που αναφέρονται στο κείμενο του άρθρου.

ΑΡΧΑΙΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΤΟΠΩΝΥΜΙΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΣΚΩΤΙΑ

Ξερα την έκδοχή που λέει, ότι τὸ ὄνομα τῆς Σκωτίας προέρχεται ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ λέξι «σκοτία» (χώρα), δηλαδή «σκοτεινὴ χώρα», γεγονὸς ποὺ εἶναι ἀληθές, ἐφ' ὅσον ἀνέκαθεν ὁμίχλη καὶ συννεφιά ἦταν ἡ συνηθισμένη μετεωρολογικὴ κατάσταση στὴν περιοχὴ ἀκόμη καὶ κατὰ τοὺς καλοκαιρινοὺς μῆνες. Πέραν αὐτοῦ ὅμως κανένα ἄλλο στοιχεῖο, τὸ ὁποῖο νὰ παραπέμπη σὲ μνῆμες καὶ παραδόσεις γιὰ ἀρχαιο-ελληνικὴ παρουσία στὴν Σκωτία καὶ μάλιστα σὲ ἀκαθόριστες χρονολογικὰ ἐποχὲς δὲν εἶχε ὑποπέσει στὴν ἀντίληψή μου, μέχρι ποὺ τὴν ἐπισκέφθηκα τὸ περασμένο καλοκαίρι.

Ὡστόσο, ὅταν κάποιοι ἔχη «πονηρευτὴ» γιὰ κάποια πράγματα (καὶ ὁ «Δαυλός» τόσα χρόνια μᾶς ἔχει «ἀνοίξει τὰ μάτια»...), ὅλα εἶναι πιδεῦκολα καὶ αὐτὸ ἀποδείχθηκε,

«Ποποκετεπέλτ»: Ἑλληνικὴ ἢ ὀνομασία ἡφαιστείου στὸ Μεξικό;

Ἡ ὀνομασία τοῦ ἡφαιστείου **Ποποκετεπέλτ**, τὸ ὁποῖο εὐρίσκεται σὲ ἀπόστασι πενήντα χιλιομέτρων ἀπὸ τὴν πόλι τοῦ Μεξικοῦ, ἔχει κατὰ τὴν προσωπικὴ μου ἄποψι ἑλληνικὴ τὴν προέλευσί της, παραχθεῖσα ἀπὸ τὴν σύνθεσι τοῦ ἐπιφωνήματος **ποποῖ!** ἢ **πόποι!** (=πωπώ!) καὶ τοῦ οὐσιαστικοῦ **καταπέλτης**.

Οἱ σημασίες τῶν δύο λέξεων ὁδηγοῦν μὲ ἀρκετὴ δόσι βεβαιότητος στὸ συμπέρασμα, ὅτι τοῦτο ἔλαβε τὸ ὄνομά του ἀπὸ τυχαῖο περιστατικόν, κατὰ τὴν διάρκεια μιᾶς φάσεως τῆς δραστηριότητός του σὲ παλαιότατους χρόνους. Ὅταν δηλαδὴ κάποιος ἢ κάποιοι ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες, ποὺ εἶχαν φθάσει καὶ εἶχαν ἐγκατασταθῇ στὴν Ἀμερικὴ πρὶν ἀπὸ χιλιάδες ἔτη (βλ. «**Ὁ Πλούταρχος ἐξιστορεῖ πανάρχαιο ἀποικισμό Ἑλλήνων στὴν Ἀμερικὴ**», «**Δαυλόν**», τ. 231 καὶ «**Πανάρχαια ἑλληνικὴ παρουσία στὶς ἀκτὲς καὶ τὰ νησιὰ τοῦ Εἰρηνικοῦ**», εἰς «**Δαυλόν**», τεύχη 85, 87 καὶ 89), ἀνεφώνησε ἢ ἀνεφώνησαν μὲ ἐκπληξι, παρουσίᾳ καὶ πολλῶν συγκεκριμένων ἐντοπίων, «**ποποῖ!**» ἢ «**πόποι! καταπέλτης**», στὴ θέα ἐντυπωσιακῆς καὶ ἀσυνήθιστης γι' αὐτοὺς ἐκρήξεως τοῦ ἡφαιστείου. Τὸ ἐπιφώνημα **πόποι!** ἐκφράζει, ὡς γνωστόν, θαυμασμόν ἢ ἐπίπληξιν, ὁ δὲ **καταπέλτης** ἦταν μηχανὴ παρ' ἀρχαίοις ποὺ ἐξηκόντιζε βέλη (κατὰ + πελτάζω = ἐξακοντίζω πρβλ. πελταστής = ἀκοντιστής ὀπλίτης τοῦ ἐλαφροῦ πεζικοῦ).

ὅταν σὲ ἓναν ἀρκετὰ λεπτομερῆ χάρτη τῆς Σκωτίας ἐντόπισα τυχαῖα μιὰ λέξη «οἰκεία»: «Ayr», δηλαδὴ (Ἑλληνικά) «ἀήρ». Πρόκειται γιὰ μία μικρὴ παραθαλάσσια πόλη στὰ νοτιοδυτικὰ τῆς Γλασκώβης καὶ –τί ἀπλό– εἶναι ἐντελῶς ἀνοιχτὴ πρὸς τὸν Βορρᾶ καὶ πλήττεται ἀπὸ ἰσχυροὺς «ἀέριδες» ἢ θαλάσσιες «αὔρ-ες»... Ἀπὸ ἐκεῖ καὶ πέρα ὅλα ἦταν ἓνα παιχνίδι: Μιὰ ὀλόκληρη σειρὰ ἀπὸ ἑλληνικὰ τοπωνύμια καὶ μάλιστα μὲ ἐμφανῶς ἀρχαῖζονσα μορφὴ ἀποκαλύφθηκαν μπροστὰ στὰ μάτια μου παρατηρῶντας τὸν χάρτη.

- Ὑπάρχει ἐκεῖ ἓνα νησὶ μὲ τὸ ὄνομα «Gigha» («Γίγας»);, ἓνα ἄλλο ὀνομάζεται «Jura» (Γιούρα), ὅπως τὸ ἀντίστοιχο νησὶ τῶν Κυκλάδων. Ἀντίστοιχα ὑπάρχουν καὶ οἱ ὀνομασίες «Sound of Gigha» καὶ «Sound of Jura», δηλαδὴ (θαλάσσιος) «Πορθμὸς τοῦ Γίγαντα καὶ τῆς Γιούρας».

- Λίγο πιὸ βόρεια ἓνα ἄλλο νησὶ ὀνομάζεται «Colonsay» καί, ὅπως μᾶς πληροφορεῖ τὸ ἐπίτομο λεξικὸ τοῦ «Ἡλίου» (σελ. 2432), «κολωνός· ἀρχαῖστί: γήλοφος, τύμβος, τάφος λοφοειδής». (Πιθανὸν κάποιος ἀρχαῖος Ἑλληνας θαλασσοπόρος ἀναπαύεται κάπου ἐκεῖ...)

- Ἐνα ἄλλο νησὶ πλησίον ὀνομάζεται «Iona» (Ἴων/Ἴωνος);, ἐνῷ καὶ ἡ ἀπέναντι ἀκτὴ ἔχει πιθανώτατα ἑλληνικὴ προέλευση, ἀφοῦ ὀνομάζεται «Gometra»...

- Βορείωτερα μιὰ πόλη-λιμάνι σὲ ἓνα μικρὸ νησὶ ὀνομάζεται «A' Chill» (Ἀχίλλειον...), ἐνῷ ἓνα ἄλλο νησὶ καὶ ἀντίστοιχο (πάντα θαλάσσιο) «πέρασμα» ὀνομάζεται «Eas-Dale» («Πέρασμα τοῦ Αἵαντα»);).

- Τὸ καταπληκτικώτερο: Ὑπάρχει ἐκεῖ ἓνα σύμπλεγμα ἀπὸ τρία μικρὰ νησάκια, ποὺ ὀνομάζονται «Treshnish» («Τρεῖς νῆσοι»). Μάλιστα ἡ ἀκριβὴς ὀνομασία στὸν χάρτη εἶναι «Treshnish isles», δηλαδὴ ὑπάρχει πλεονασμὸς στὴν λέξη «νῆσοι», γεγονὸς ποὺ

Ἡ ἄμεση ἢ ἡ σταδιακὴ τροπὴ τῆς διφθόγγου **οι** τῆς λέξεως πόποι καὶ τῶν **δύο α** τοῦ δευτέρου συνθετικοῦ καταπέλτης σὲ ὁμικρον καὶ ἑψιλον ἀντιστοίχως, μὲ παράλληλη ἀποκοπὴ τῆς καταλήξεως -ης, ὅπως συμβαίνει συνήθως κατὰ τὸν δανεισμὸ καὶ τὴν υἱοθέτησιν ἀπὸ μιὰ γλῶσσα λέξεων μιᾶς ἄλλης, ἔδωσαν τὸν σημερινὸ τύπο τῆς ὀνομασίας τοῦ ἡφαιστείου στὴ γλῶσσα τῶν ἰθαγενῶν τοῦ Μεξικοῦ.

Στὴν ἴδια χώρα ἄλλωστε, ὅπως καὶ σὲ ἄλλες περιοχὲς τῆς Ἀμερικῆς, οἱ πρῶτοι Εὐρωπαῖοι, ποὺ ἔφθασαν ἐκεῖ μετὰ τὴ νέα ἀνακάλυψί της κατὰ τοὺς νεώτερους χρόνους, διέκριναν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὶς ἑλληνικὰς ρίζες λέξεων ὅπως ἐπὶ παραδείγματι τῆς σύνθετης λέξεως **«Τεοκάλι»**, ἡ ὁποία σημαίνει κατοικία τοῦ θεοῦ, δηλαδὴ ναός, καὶ σχηματίζεται ἀπὸ τὶς ἀρχαιότατες ἑλληνικὰς λέξεις **θεὸς + καλιὰ ἢ καλιὰς** (καλιὰ/κα-λιὰς=καλύβη, κατοικία, τεο=θεὸς+κάλι=κατοικία).

Οἱ περιπτώσεις αὗτὲς ἀνάγονται(=ἀνήκουν χρονικῶς) στὴν πολὺ μακρινὴ (προκατακλυσμαία) ἐποχὴ, κατὰ τὴν ὁποία οἱ Ἕλληνες εἶχαν φθάσει στὴν ἀμερικανικὴ ἡπειρο μέσῳ καὶ τῶν δύο ὠκεανῶν, τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ τοῦ Εἰρηνικοῦ (βλ. **«Οἱ κάτοικοι τῶν νησιῶν τοῦ Εἰρηνικοῦ μιλοῦν Ἑλληνικά»**, «Δαυλός», τεύχη 169 καὶ 170, καὶ συνέντευξι τοῦ καθ. Γιόζεφσον στὸν «Δαυλό», τ. 211, ὅπου ἀναλύει τὴν ἑλληνικότητα τῶν ριζῶν λέξεων τῶν γλωσσῶν τοῦ Εἰρηνικοῦ) καὶ εἶχαν ἀναπτύξει ἐκεῖ πολιτισμὸν ὑψηλοῦ ἐπιπέδου, πρὶν δηλαδὴ ἀπὸ εἴκοσι χιλιάδες ἔτη καὶ μετέπειτα, ὅπως μαρτυρεῖ τὸ πλῆθος τῶν σχετικῶν στοιχείων.

Χαρίλαος Δημητρακόπουλος

ἀποκαλύπτει, ὅτι οἱ Ἄγγλοι χαρτογράφοι δὲν γνώριζαν τὴν ἔννοια τῆς παραδοσιακῆς προφορικῆς ὀνομασίας, ποὺ προφανῶς χρησιμοποιοῦσαν οἱ ντόπιοι καὶ ἐπανελάβαν «ἐπὶ χάρτου» τὴν λέξη «νῆσοι» καὶ στὴν Ἀγγλική...

Ὅλες αὐτὲς οἱ ὀνομασίες ἀφοροῦν σὲ νησιὰ ἢ παραθαλάσσιες τοποθεσίες στὸν θαλάσσιο δίαυλο ἀνάμεσα στὴν νοτιοδυτικὴ Σκωτία καὶ τὴν βορειοανατολικὴ Β. Ἰρλανδία· καὶ αὐτὸ ἐπιβεβαιώνει ὅτι «ὀνοματοθέτες» ἦσαν Ἑλλήνες ναυτικοί, οἱ ὁποῖοι ἔφθασαν ἐκεῖ πρὸς ἐξερεύνηση καὶ ἐμπορία (πρόκειται γιὰ τὶς περίφημες «Κασσιτερίδες νήσους» τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων...), χωρὶς νὰ ἔχουν τὴ δυνατότητα ἢ τὴν διάθεση νὰ εἰσχωρήσουν στὴν ἐνδοχώρα, γι' αὐτὸ καὶ δὲν ὑπάρχουν ἐκεῖ ἀντίστοιχα ἀρχαιοελληνικὰ τοπωνύμια.

• Νὰ προσθέσω ὅτι ἀρκετὰ βορειότερα, στὸ ἄκρο τῆς χερσαίας βόρειας Σκωτίας, ὑπάρχει πόλη-λιμάνι μὲ τὴν ὀνομασία «Thurso» καὶ ἡ λέξη αὐτὴ πιθανώτατα ὑποκρύπτει τὴν ἀρχαία ἐλληνικὴ λέξη «Θύρσος», τὴν ὁποία τὸ Ἐπίτομο Λεξικὸ τοῦ «Ἥλιου» ἐξηγεῖ ὡς: «*ράβδον διακόσμητον εἰς τὴν κορυφὴν μὲ φύλλα κισσοῦ ἢ κῶνον πίτυος (=κουνουνάρα) καὶ μὲ ταινίας*». Στὸ ἀγγλοελληνικὸ λεξικὸ δὲν βρήκαμε τὴν ἀντίστοιχη λέξη, καὶ ἐπομένως ἡ ὀνοματοθεσία αὐτὴ (ὅπως καὶ οἱ προηγούμενες ἄλλωστε) εἶναι προφανές, ὅτι δὲν ἀπηχοῦν κάποια ἀντίστοιχη ἔννοια στὴν Ἀγγλικὴ Γλῶσσα... Ἐπομένως δὲν ὠνομάσθησαν ἀπὸ κάποιους ἀπὸ τοὺς γνωστοὺς λαοὺς, ποὺ κατοίκησαν μεταγενέστερα στὴν Σκωτία (Πίκτοι, Κέλτες, Σάξωνες) καὶ συνεπετέλεσαν τὸ σημερινὸ ἔθνος τῶν Σκώτων.

Πρέπει λοιπὸν νὰ διατηρήθηκαν προφορικὰ ἀπὸ προγενέστερους ἀπὸ αὐτοὺς (ἐπομένως προϊστορικοὺς) κατοίκους τῆς περιοχῆς, οἱ ὁποῖοι, ἀκούγοντάς τις ἀπὸ τοὺς προηγμένους πολιτισμικὰ Ἑλλήνες ναυτικούς, τὶς κράτησαν στὴν μνήμη τους, χωρὶς νὰ γνωρίζουν τὴν ἀντίστοιχη σημασία τους στὰ Ἑλληνικά· καὶ ἀπὸ αὐτοὺς τὶς «παρέλαβαν» (προφορικὰ) οἱ μεταγενέστεροι Πίκτοι, Κέλτες καὶ Σάξωνες, πάντοτε χωρὶς νὰ ἐννοοῦν τὴν σημασία τους στὴν Ἑλληνικὴ Γλῶσσα.

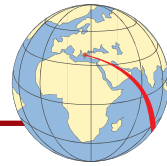
Προφανῶς οἱ ὀνομασίες αὐτὲς ἀποτελοῦσαν «συνθηματικά» σημάδια στοὺς «χάρτες», ποὺ καταρτίζονταν πρὸς χρῆση τῶν ἐπομένων Ἑλλήνων θαλασσοπόρων, οἱ ὁποῖοι θὰ ἀκολουθοῦσαν αὐτὴ τὴν θαλασσινὴ πορεία.

Τὰ ἀνωτέρω ἐκτιθέμενα θεωρῶ ὅτι ἀποκαλύπτουν, ἄλλως ἐπιβεβαιώνουν (ἐπαγωγικά) καὶ τὴν προϊστορικὴ δυνατότητα θαλασσοπορίας τῶν ἀρχαίων Πελασγῶν/Μινωιτῶν/Ἑλλήνων ἔξω ἀπὸ τὸν Μεσογειακὸν ὥρο σὲ χρόνους ἀπροσδόκητα παλαιούς καὶ ἀνατρέπουν τὶς συμβατικὲς/κατεστημένες (ἐν πολλοῖς προκατασκευασμένες...) χρονολογήσεις τέτοιων γεγονότων.

Προτρέπω κάθε Ἑλληνα καὶ Ἑλληνίδα, ποὺ ταξιδεύουν στὸ ἐξωτερικὸ, νὰ προμηθεύονται τοπικοὺς χάρτες καὶ νὰ ἀκολουθοῦν νοερὰ τὶς θαλάσσιες διαδρομὲς τῶν ἀρχαίων προγόνων μας ἀνὰ τὴν Ὑφήλιο, ἐντοπίζοντας τὰ ὑποκρυπτόμενα ἐλληνικὰ τοπωνύμια. Εἶμαι βέβαιος, ὅτι δὲν θὰ δυσκολευθοῦν, ἀλλὰ καὶ θὰ ἐκπλαγοῦν...

Γρηγόρης Κοσσυβάκης
Δικηγόρος

Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ

Μ. ΜΠΕΖΓΟΣ - Ι. ΠΛΕΞΙΔΑΣ, *Λόγοι χριστιανῶν κατὰ ἔθνικῶν*

Κυκλοφόρησε ἕνας τόμος, ὁ ὁποῖος περιλαμβάνει κείμενα τῶν ἐπιφανῶν καθοδηγητῶν καὶ ἀπολογητῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ Ἀθανάσιον, Ἀθηναγόρα καὶ Τατιανοῦ. Ὁ προλογίζων Μάριος Μπέζγος καὶ ὁ ἐπιμελητὴς τῆς ἐκδόσεως Ἰωάννης Πλεξίδας δὲν κρύβουν τὴν προσήλωσή τους στὴν χριστιανικὴ πίστι, παρ' ὅλο ποὺ προσπαθοῦν νὰ κρατήσουν ἀκόποιες ἀποστάσεις στὶς εἰσηγήσεις τους ἀπὸ τὴν διαμάχη Ἑλλήνων καὶ χριστιανῶν. Ὡστόσο, ὅπως καὶ ὁ τίτλος τοῦ ἔργου τους δηλώνει, πρόκειται γιὰ τὴν ἐπιθετικὴ διαμάχη ποὺ ἐνέτειναν οἱ ἰδεολογικοὶ ὁπαδοὶ τῆς θεοκρατικῆς ἰουδαιοχριστιανικῆς ἀντίληψης ἀπέναντι στοὺς ὑπερασπιστὲς τῶν ἑλληνικῶν ἔθνικῶν παραδόσεων. Οἱ τρεῖς χριστιανοὶ θεολόγοι, καθὼς εὐκόλῃ ἀντιλαμβάνεται κανεὶς, εἶναι δορυμεῖς στὴν κριτικὴ ποὺ ἐπιχειροῦν ἀπέναντι στὸ ἀρχαῖο πνεῦμα. Καταφεύγουν στὴν ὑπερβολή, τὴ διαστρέβλωση καὶ τὴν παραχάραξη τοῦ προτέρου τους πολιτισμοῦ, διότι ἀποβλέπουν μὲ φανατισμὸ στὴν ἀμαύρωση τοῦ ἔθνικοῦ ἱστορικοῦ παρελθόντος τῶν λαῶν καὶ κυρίως τῶν Ἑλλήνων. Οἱ διαθέσεις τῶν τοποθετήσεών τους εἶναι ξεκάθαρα ἀντεθνικὲς καὶ μισαλλόδοξες, γεγονός, ποὺ καθόλου δὲν προσπαθοῦν νὰ κρύψουν. Ἀντιθέτως εἶναι σίγουροι καὶ ἀπόλυτοι στὴν ἀνθελληνικὴ τους στάση.

Ἴσως οἱ ἀναγνώστες ἀναρωτηθοῦν, γιατί νὰ προτείνεται πρὸς ἀνάγνωση καὶ μελέτη μίᾱ συλλογὴ τέτοιων μεροληπτικῶν κειμένων. Καὶ ὅμως! Μέσα ἀπὸ τὴν ἐπιχειρηματολογία τῶν χριστιανῶν αὐτῶν θεολόγων καταδεικνύεται ὀλοφάνερα ἡ ἀσυμβατότητα Ἑλληνισμοῦ καὶ Χριστιανισμοῦ, διότι εἶναι δύο τελείως διαφορετικὲς καὶ ἐν πολλοῖς διαμετρικὰ ἀντίθετες κοσμοθεάσεις. Χαρακτηριστικὰ λέει ὁ Ἀθανάσιος: «Ὅταν λοιπὸν αὐτὰ ἀποδεικνύονται μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο, ἀποδεικνύεται καὶ ὅτι ἡ εἰδωλολατρία τῶν Ἑλλήνων εἶναι γεμάτη ἀπὸ κάθε ἀθεΐα καὶ ἔχει μπεῖ στὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων ὄχι γιὰ ὠφέλεια ἀλλὰ γιὰ κακόν...». Ἐπίσης μέσα ἀπὸ τοὺς ἀντεθνικοὺς αὐτοὺς λόγους μπορεῖ νὰ συλλάβῃ ὁ ἀναγνώστης τὶς αἰτίες, γιὰ τίς ὁποῖες διώχθηκαν ἀπὸ τὴν ἐθνικὴ πατριστασία λατρεῖς ἀπὸ τοὺς ὀλοκληρωτιστὲς τῆς νέας θρησκείας. Ἡ ἀπανθρωπιὰ, ὁ φανατισμός,

ΑΤΥΧΗΜΑ ἢ ΔΥΣΤΥΧΗΜΑ;

ὡς ἄτυχη περίσταση μᾶς φέρνει μπροστὰ σὲ μιὰ συμφορὰ, ὅπου δύο αὐτοκίνητα συγκρούονται, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ἔχουμε ἕνα θάνατο. Ποιό εἶναι τὸ ἀτύχημα καὶ ποιό τὸ δυστύχημα; Τὸ δεῦτερο συνθετικὸ καὶ στὶς δύο λέξεις εἶναι ἡ τύχη. Προέρχεται ἀπὸ τὸ ρῆμα τυχαίνω ἢ τὸ πιὸ ἀρχαιοπρεπὲς τυγχάνω. Εἶναι ἕνα σημαντικὸ ρῆμα στὴ γλῶσσα μας. Ἡ τύχη ἔχει μίᾱ ἀμφίροση δύναμη καὶ καλὴ καὶ κακὴ καὶ γι' αὐτὸ ἔχουμε τόσες ἐκφράσεις γιὰ τὴν εὐτυχὴ ἔκβαση τῶν πραγμάτων ἢ τὴν ἀτυχία: Ἀν ἔχῃς τύχη διάβαινε, τύχη βουνό. Ἀλλὰ καὶ ἀντίθετες: Ποῦ τέτοια τύχη!, δυστυχία μου! Ἐτσι κάναμε καὶ τίς πολλὰς λέξεις μας: τυχερός, ἄτυχος, ἀτυχής, εὐτυχής καὶ δυστυχής. Ἡ ἴδια ἡ τύχη μας γέννησε τὸ ἀτύχημα καὶ τὸ δυστύχημα, μὲ κάποια συνδετικὴ ἀπόχρωση.

Ὅταν δὲν ἔχῃς τὴν εὐνοία τῆς τύχης, εἶναι ἀτύχημα. Ἄρα ἔχεις κακὴ τύχη, δὲν ἔχεις τύχη. Ἀπὸ τὴν ἄλλῃ μεριὰ τὸ δυστύχημα μᾶς φέρνει τὴν κακὴ ἰδιότητα τοῦ β' συνθετικοῦ ἢ τῆς τύχης. Δυστύχημα = κακὴ τύχη, ὅπως δυσαρμονία = κακὴ ἀρμονία, δυσοσμία = κακὴ ὁσμή. Τὸ δυστύχημα εἶναι αὐτὸ ποὺ μᾶς προκαλεῖ σωματικὲς ἢ ὑλικὲς βλάβες. Σ' ἕνα δυστύχημα π.χ. σ' ἕνα τροχαῖο συμβὰν μπορεῖ νὰ προκληθοῦν σοβαρὰ τραύματα ἀκόμη καὶ ὁ θάνατος. Τὸ ἀτύχημα εἶναι λιγώτερο σοβαρό. Στὸ ἀτύχημα μπορεῖς νὰ ▶

ὁ μισογυνισμός, ὁ βαρβαρισμός, ὁ αὐταρχισμός καὶ ἄλλα παρόμοια, δείχνουν τὸ ἐξουσιαστικὸ πρόσωπο ἄλλα καὶ τὸ χαμηλὸ ἐπίπεδο αὐτῶν τῶν ζηλωτῶν χριστιανῶν.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη ἔχει ἐνδιαφέρον νὰ ἀνιχνεύσῃ κανεὶς μὲ μεγάλη βεβαίως προσοχὴ μέσα στὰ κείμενα αὐτὰ στοιχεῖα ἱστορικὰ καὶ μυθολογικά, ποὺ ἀφοροῦν στὴν Ἑλληνικὴ Ἀρχαιότητα.

Ἀλέξανδρος Χ. Μήτσιου

RICHARD DAWKINS, Ἡ ἱστορία τῶν προγόνων: Ἕνα ὁδοιπορικὸ στὴν χαραυγὴ τῆς ἐξέλιξης

Ἡ ἐκπληκτικὴ ἱστορία τῆς ἐξέλιξης ἀποτελεῖ τὸ θέμα αὐτοῦ τοῦ μεγάλου ἔργου. Ὁ Ρίτσαρντ Ντῶκινς κάνει ἕνα λογοτεχνικὸ ταξίδι πρὸς τὰ πίσω, στὴν χαραυγὴ τῆς ζωῆς στὴν γῆ, 3,5 δισεκατομμύρια χρόνια πρὶν. Ἀντίθετα μ' ἄλλα βιβλία, ποὺ πραγματεύονται τὸ ἴδιο θέμα καὶ φθάνουν μέχρι τὰ πρῶτα ἀνθρωποειδῆ ἢ στὴν καλύτερη περίπτωση κάνουν τὴν σύνδεση μεταξὺ τῶν πρώτων ἀνθρώπων, τῶν χιμπατζήδων καὶ τῶν πιθήκων, σ' αὐτὸ ὁ συγγραφέας ὁδηγεῖ τὸν ἀναγνώστη πολὺ πρὸς πίσω, στὴν ἀρχή! Στὴν πορεία αὐτὴ ὑπάρχουν «στάσεις», δηλαδὴ 39 σημεία, ὅπου γίνεται ἡ «γνωριμία» τοῦ ἀναγνώστη μὲ τοὺς προγόνους του, ἀπὸ τοὺς πιὸ κοντινοὺς μέχρι τοὺς πιὸ μακρινοὺς.

«Πῶς μπορούμε νὰ συλλέξουμε στοιχεῖα γιὰ τὸ παρελθὸν καὶ πῶς μπορούμε νὰ τὰ χρονολογήσουμε;» ρωτᾷ ὁ Ντῶκινς στὴν εἰσαγωγὴ τοῦ βιβλίου του. «Τί θὰ μᾶς βοηθοῦσε νὰ δοῦμε σκηνὲς ἀπὸ τὸ παρελθόν, τοὺς πρωταγωνιστές τους, τὸν ρόλο ποὺ ἔπαιζαν; Ἡ συμβατικὴ Ἱστορία ἔχει τρεῖς κύριες μεθόδους ἀνίχνευσης τοῦ παρελθόντος. Πρῶτα ἀπ' ὅλα ὑπάρχει ἡ Ἀρχαιολογία, ἡ μελέτη τῶν ὀστέων, οἱ αἰχμὲς τῶν δοράτων, τὰ ἀγγεῖα, τὰ ἀγάλματα καὶ ἄλλα εὐρήματα, ποὺ ἀποτελοῦν ἰσχυρὰ ἀποδεικτικὰ στοιχεῖα. Στὴν ἐξελικτικὴ Ἱστορία τὰ σημαντικώτερα εὐρήματα εἶναι τὰ ὀστά, τὰ δόντια καὶ τὰ ἀπολιθώματα. Ἀκόμη ὑπάρχουν κατάλοιποι, ὅπου ὑπάρχουν καταγεγραμμένα πλείστα στοιχεῖα. Ὑπάρχουν γραπτὲς ἢ προφορικὲς ἀφηγήσεις, περιγραφές, ποὺ ἐπαναλαμβάνονται, ἀνατυπώνονται, μὲ λίγα λόγια μεταλαμπαδεύονται ἀπὸ τὸ παρελθὸν στὸ παρόν. Ἡ ἀνάλυση τοῦ DNA, τὴν ὁποία καὶ προτείνω, εἶναι πρόσφατη, ἀλλὰ λίαν ἀξιόπι-

τραυματιστῆς, ὅχι ὅμως θανάσιμα. Ἀτύχημα εἶναι ἀκόμη, ὅταν χτυπήσῃς καὶ πάθῃς μία σωματικὴ βλάβη ἢ γρατσουνίσῃς τὸ αὐτοκίνητό σου μπαίνοντας στὸ γκαράζ σου. Τὸ δυστύχημα εἶναι πολὺ πιὸ σοβαρὸ ἀπὸ τὸ ατύχημα.

Ἡ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΣΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΛΕΞΗΣ «ΤΥΧΗ»

λέξη τύχη μὲ τὴ σημερινή της σημασίᾳ τῆς εὐνοίας =καλοτυχία ἢ καὶ τὸ ἀντίθετο. «Κακοτυχία» δὲν ὑπάρχει στὸν Ὅμηρο. Μετὰ τὸν Ὅμηρο ἡ τύχη μπῆκε δίπλα στὴ Νέμεση (τὴ θεία δίκη) καὶ ἡ τύχη ἐξυπηρετοῦσε τὴν καθάρση δηλ. τὴν εὐρυθμίᾳ τῆς κοινωνίας. Ἀργότερα στὴ χρῆση τῆς ἡ τύχη νίκησε τὴ Νέμεση καὶ ἔγινε κυρίαρχη. Τώρα κάποιος μπορεῖ νὰ ἀποκτήσῃ πλοῦτη καὶ ἀγαθὰ χωρὶς νὰ τὰ δικαιούται, γιὰτὶ δὲν δούλεψε γι' αὐτά. Τὰ ἀγαθὰ δὲν ἀποκτώνται μὲ κόπους ἀλλὰ μὲ τύχη. Ἐδῶ ἔχουμε μία γλωσσικὴ καὶ κοινωνικὴ ἐκτροπὴ καὶ τοῦτο γίνεται κατὰ τοὺς Ρωμαῖκούς χρόνους. Τότε ἡ κοινωνία φθίνει καὶ ἡ τύχη θεοποιεῖται καὶ γίνεται ἡ Τύχη καὶ στὴ Ρωμαϊκὴ Γλῶσσα Fortuna ἀπὸ τὸ ρῆμα ferre (φέρω) =τὸ φερόμενο. Ἔτσι κάθε πόλη εἶχε τὴν Τύχη της καὶ κάθε ἄνθρωπος τὴ δική του Θεὰ Τύχη. Αὐτὴ ἡ κακὴ ἐπὶφροῖς ἢ ἀλαζονεία, δηλ. ἡ Τύχη παραμένει ἀκάθαρτη χωρὶς τὴ Νέμεση, δηλ. τὴ θεία δίκη, καὶ αὐτὴν τὴν τύχη ἔχουμε ἐμεῖς σήμερα.

Θωμᾶς Ἡλιόπουλος

στη μέθοδος αποκρυπτογραφήσεως τοῦ παρελθόντος.»

Σε κάθε κεφάλαιο τοῦ βιβλίου τοῦ Ντῶκινς, τὸ ὁποῖο φέρει τὸ ὄνομα διαφόρων εἰδῶν καὶ ταξιν-νομικῶν ὁμάδων, ὅπως ἀναπτύχθηκαν, δηλαδὴ «Οὐρακοτάγκοι», «Τρωκτικά», «Κόνικλοι», «Μαρσιποφόρα», «Μύκητες», παρατίθεται ἡ ἱστορία μιᾶς ὁμάδας προγόνων καὶ συχνὰ ὁ συγγραφέας τὴν διανθίζει μὲ ἀνέκδοτα (π.χ. ἡ «Ἱστορία τῶν Γκαλαπάγκος», ἡ «Ἱστορία τοῦ Μπονόμπο» κ.λπ.). Ὅλες αὐτὲς οἱ ἱστορίες παρέχουν πλῆθος πληροφοριῶν καὶ εἶναι ἐξαιρετικὰ ἐνδιαφέρουσες. Γιὰ παράδειγμα ὁ Ντῶκινς ἀποκαλύπτει στοὺς ἀναγνώστες, ὅτι ὁ ἱπποπόταμος καὶ ἡ φάλαινα ἔχουν στενὴ συγγένεια.

Ὁ Ντῶκινς δὲν ἐνδιαφέρεται γιὰ τὴν θρησκεία καὶ εἰδικώτερα γιὰ τοὺς δογματικούς πιστοὺς ἢ ἐκείνους ποὺ πιστεύουν στὸν Εὐφυῆ Σχεδιασμό, ὅπου βέβαια σχεδιαστὴς ὑποτίθεται ὅτι εἶναι ὁ πάνσοφος Θεός. Ὁ συγγραφέας ἐπισημαίνει, ὅτι τὰ μάτια τῶν ζωντανῶν πλασμάτων γιὰ παράδειγμα, τὰ ὁποῖα οἱ δογματικοὶ θεωροῦν δημιούργημα τοῦ Ὑψίστου, ἔχουν στὴν πραγματικότητα ἐξελεχθῇ μὲ σαράντα διαφορετικούς τρόπους, ἀποδεικνύοντας ὅτι ἡ ἐξέλιξη ἀπὸ μόνη της μπορεῖ νὰ παράγῃ αὐτὲς τὶς καταπληκτικὲς ἰδιομορφίες.

Ἡ ἱστορία τῶν προγόνων διαβάζεται πολὺ εὐχάριστα καὶ δύσκολα ὁ ἀναγνώστης τὴν ἀφήνει ἀπὸ τὰ χεῖρά του.

Μετάφραση: **Α.Γ.**

Jim Sullivan

ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ, Ἔργα

Μὲ τὴν πρωτοβουλία καὶ τὴν ἐπεξεργασία τοῦ Σταύρου Γκιργκίνη κυκλοφόρησαν δύο πολὺ ἐνδιαφέροντες τόμοι μὲ διασωζόμενα ὁλοκληρωμένα ἢ ἀποσπασματικὰ ἔργα, ποὺ ἀφοροῦν στὴν ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τοῦ μεγάλου φιλοσόφου καὶ φυσικοῦ ἐπιστήμονα ἀπὸ τὰ Ἄβδηρα. Ἄλλα ἀπὸ αὐτὰ γράφτηκαν ἀπὸ βιογράφους καὶ μελετητές του, ἐνῶ ἄλλα ἀποδίδονται στὸν ἴδιο τὸν Δημόκριτο.

Τὸ σημαντικὸ εἶναι, πῶς ὁ φιλολογικὸς ἐπιμελητὴς αὐτῆς τῆς συγκέντρωσης τοῦ Δημοκρίτειου ὕλικου φιλοδοξεῖ νὰ παρουσιάσῃ στὸ εὐρὺ ἀναγνωστικὸ κοινὸ τὸ σύνολο τῶν ἀναφορῶν στὸν Δημόκριτο ἀπὸ ὁλόκληρο τὸ εὖρος τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Γραμματείας, ποὺ παρὰ τὴν καταστροφή του ἀπὸ τὸ φανατισμένον θεοκρατικὸ ἱερατεῖο, δὲν ἐξαφανίστηκε καὶ συνεχίζει νὰ φωτίζει καὶ νὰ ἐμπνέῃ τὴν ἀνθρωπότητα. Ὁ ἐνδιαφερόμενος γιὰ τὴν πρωτοποριακὴ Ἀτομικὴ Θεωρία, ποὺ διατύπωσε ὁ μεγαλοφυὴς Θραξ, μπορεῖ νὰ διερευνήσῃ, πέρα ἀπὸ τὴν πληθώρα τῶν βιογραφικῶν στοιχείων, τὰ θεμέλια αὐτῆς τῆς διαχρονικῆς θεωρίας, τὴν κοσμολογία ποὺ προτείνει ὁ Δημόκριτος, τὴν μαθηματικὴ, φυσικὴ, ἀστρονομικὴ, ἀλλὰ καὶ τὴν ἠθικὴ διάσταση τῆς Δημοκρίτειας κοσμοθεωρίας. Παράλληλα στὸ δίτομο ἐπιμελημένον ἔργο του ὁ Γκιργκίνης παραθέτει ἐκτὸς ἀπὸ τὴν καλοδουλεμένη νεοελληνικὴ ἀπόδοση τοῦ παρατιθέμενου ἀρχαίου πρωτοτύπου, χρήσιμα σχόλια καὶ πληροφορίες.

Πραγματικὰ τέτοιες προσπάθειες ἀνάδειξης τοῦ πρωτοτύπου ἔργου τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων στοχαστῶν καὶ ἐπιστημόνων εἶναι ἀξιοσημεῖωτες. Κάποτε ἡ ἀνάγνωση τῶν ἔργων τῆς Ἀρχαιότη-τας ἀπὸ τοὺς νέους Ἕλληνες τοὺς ἀφύπνισε ὁδηγώντας τους στὴν ἐθνικοαπελευθερωτικὴ τους Ἐπανάσταση. Σήμερα μπορεῖ νὰ ὠθήσῃ τοὺς ἀπογόνους τους σὲ μιὰ καινούργια κοινωνικὴ Ἀναγέννηση!

Ἀλέξανδρος Χ. Μήτσιου

ΗΜΑΡΤΗΜΕΝΟ: Στὸ προηγούμενο τεῦχος στὸ ἄρθρο τοῦ Κ. Καρμυράντζου «Δύο κοσμικὲς σταθερὲς καὶ οἱ Ἕλληνες», στὸ σχῆμα τῆς σελ. 19144 ὡς ἐσωτερικοὶ πλανῆτες νοοῦνται οἱ ἔχοντες τροχιὰς μεταξὺ τοῦ Δία καὶ τοῦ Ἥλιου καὶ ὡς ἐξωτερικοὶ οἱ ἔχοντες τροχιὰς πρὸ ἀπομακρυσμένες τῆς τροχιᾶς τοῦ Δία ἀπὸ τὸν Ἥλιο.

ΣΥΝΤΑΚΤΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΚΔ΄ ΤΟΜΟΥ ΤΟΥ «ΔΑΥΛΟΥ»

(Τεύχη 276-286, Σελ. 18245-19332, Ίαν.-Δεκ. 2005)

AKSOY, YUSUF: Ό Δήμαρχος του Κιουτσούκ Κουγιού Τουρκίας προσκαλεί Έλληνες καλλιτέχνες στο Φεστιβάλ του Δία (έπιστ.)	18248
A.Γ.: «Πολικό Έσπρες»	18425
- Και στην Αμερική	18715
- Ληστροικός «Πολιτισμός»	18784
- Πρύτανις «ξεγυμνώνει» πρύτανι: Όργιο αθλοπαιχτών στο Πανεπιστήμιο Αθηνών	19100
A.Ρ.: Η «κατάργηση της αναγραφής του θρησκευτή»	19014
AΔΑΜΑΚΟΣ, ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ: Τό τρία (3) στον Όμηρο: Ένα ανεξίτηστο μαθηματικό υπόβαθρο	18409
AΙΣΑ: Άγιαστούρα και δημοσιογραφία - Καισαροπαπικά φαινόμενα - «Ελληνικά» πανεπιστήμια - Τό έλλειμμα	
- Τό σύνδρομο του Αίγιου - Γαλλογερμανικό παράδειγμα - Για πρώτη φορά μετά 2.000 χρόνια	18331
- Τά άγια κυκλώματα - Λευτική διαχρονικότητα - VMAT 2, τό έμβόλιμο γονίδιο της πίστωσης - Γιατί όχι και τόν Στόουν; - Τά πρότυπα Έλληνικά του Χριστού	18401
- Πέφτουν κεφάλια ή κεφάλαια; EPT και Έλληνικός Πολιτισμός - Η «χρησιμοποίηση» που καίει - Τά πτωματοφάγα κοράκια - Η θρησκεία, ό άρχιεπίσκοπος και ή παιδεία	18483
- Η όργη του Πρώτου Πολίτη - Χριστιανοϊουδαϊσμός ή Ιουδαϊοχριστιανισμός; - Δεν έχει «λόγον ύπάρξεως» - «Τό παίρνει» χωρίς νά τό δίνη - Ίερή κακοποίηση άνηλίκων - Παλαιοδιαθηκικός «Πανελλήνιος Ιατρικός Σύλλογος!» - «Όπου ό θησαυρός, εκεί και ή καρδιά σας»	18587
- «Όν ή ίδιον Έλληνι προσκυνεί...» - Προς τί προσεύχονταν; - Γλωσσασκτονία - Ρωμοσύνη των Άγιατολάχ; - «Πίστενε (Τό Όλοκαύτωμα) και μή έρευνα» - Οί «διακριτοί ρόλοι» και ό πρόεδρος Κ. Παπούλιας	18649
- Έσχατος αύτοεξευτελισμός - Έλληνική έλιά στο Καπιτώλιο - «Τήν Ρωμοσύνη... νά την κλαίς...» - Μακάρι όλοι οι λαοί... - Η ύπομονή του Κυρίου... - Η «τροφός του Έθνους»	18751
- Τό «Ευαγγέλιον του Ιούδα του Ισακάρωτη» - Άδιονυσίαση κληρικολαϊκή συγχροδία - Ένδοχριστιανικές δυνάμεις της Κολάσεως - Τό παράδειγμα του Φλωράκη - Ό κ. Βαρθολομαίος, ό Πάπας και ό Κομμουνισμός - Η μή διάλυση της διάλωσης	18851
- Η EPT, ό Σέρβος παππάς και οι ανακαλύψεις στην Ολυμπία - Παρθενών - Κατηχητικά αντί θεωρημάτων του Άρχιμύδη - «Όνδεις μωρότερος...» - Παιδιά με δύο μάνες-χωρίς πατέρα ή τανάπαλιν - Ένας επίσκοπος συνοδευόμενος από την... άνδριδα του!..	18965
- Πληγές Φαραώ, φόβος θεού, πλουτός - Άπειλή εμφύλιον - Η Γαλλία, ή Ρωμοσύνη και ή Κύπρος - Άντιστασιακό ύνερ του Παρθενώνα... - Έπιστολή προς χριστιανικών ποιμένων - «Όλοκαύτωμα του Χίτλερ»	
- Άριστοφάνους, «Άχαρνης» - Άρχαίο Θέατρο και τωρινοί ήθοποιόι	19053
- Ούράνιο Τόξο - Οί κακοποιοί της Γλώσσας - Πατριαρχική Γαλαντομία - Άποκατάσταση της Ιστορικής αλήθειας - Οί «Νέες Χώρες» ιδιοκτησίας του κ. Βαρθολομαίου - Φόβος, οίκτος, πένια, Ρωμιοίς - Νέμεσις	
- Ποδόσφαιρο, τό όπιο του Έξουσιασμού	19217
- Κινδυνεύει ή δημοκρατία - Χανόμαστε! - Η διανομή της νομής - Έπιστήμη και Δόγμα - Άποδεκτός καισαροπαπισμός - Διαχρονική διαφθορά	19259
AΛΜΠΑΝΗΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ: Τό άντρον της Σίβυλλας στην Κύμη της Ιταλίας	18318
ΑΡΓΥΡΙΑΔΗΣ, ΣΤΑΥΡΟΣ: Έλληνοχριστιανικό τερατούργημα	19160
ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ, ΜΙΧΑΛΗΣ: Στα ίχνη της συμπαντικής μουσικής του Πυθαγόρα (έπιστ.)	19232
B.M.: Σιωνιστική τυμπανοκρουσία	18257
- Ό «Βουλγαροκτόνος» της Ρωμοσύνης	18449
- «Τά σπάξεις κι αγιάξεις»	18781
B.M. - Γ.Σ.Π.: «Παλαιά Διαθήκη» και «Ευαγγέλια»: Οί δύο «πηγές» του ιερού βόθρου	18432
ΒΑΓΙΑΚΗΣ, ΙΑΚΩΒΟΣ: Ό μαθηματικός τύπος της παραβολής	18844
ΒΑΛΙΩΤΗΣ, ΓΙΩΡΓΟΣ: Τό έλληνικό σκοτάδι και τό φώς του Χριστού (έπιστ.)	18531
ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ: Η προσφορά των άρχαίων στο Σήμερα και στο Μέλλον (έπιστ.)	19139
ΒΡΑΧΙΩΤΗΣ, ΠΕΤΡΟΣ: Τά περιττά στοιχεία της παράδοσής «μας»... (έπιστ.)	18345
- Άς ήρεμήσουν οι κάτοικοι της Παλλήνης (έπιστ.)	18827
CAMPBELL, DAVID: «Κοίταξε, μή σου βάλουν τίποτα ιδέες στο κεφάλι»	19126
Γ.Σ.Π.: Διαχρονικοί διώτες του Έλληνισμού	18344
- Ήγουμένη Κλειδαρά	18955
ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ, ΑΡΤΕΜΙΣ: Έλληνικός πολιτισμός. «Προσοχή, ρατσισμός!»	18265
- Κηφισιά: Ένα μοντέλο όμορφιάς στο λεκανοπέδιο	18295
- Πολλά κοινά στοιχεία της προχριστιανικής Ελλάδος και της Ινδίας - Έλληνες στην Ινδία στο άπώτατο παρελθόν	18311
- Όταν ή Έλληνική «κάθαρση παθών» ξεπέφτη σε νιφάρια. Οί έπιδράσεις των άρχαίων Έλλήνων σε Άφγανιστάν, Πακιστάν, Ινδίες	18485
- Η δευτέρα έντολη σε πλήρη έφαρμογή. «Όν ποιήσεις σεαντώ όμοίωμα»	18503

- Ἡ χριστιανική «φιланθρωπία» γιὰ τοὺς Ἰνδοὺς. Οἱ ἱεραποστολές, ἡ κατάχρηση δις δολλ. καὶ ἡ «βοήθεια» στὰ θύματα τοῦ τσουνάμι	18575
- «Ὁ αἰώνας τοῦ σκότους»	18722
- Ἡ ἐριμνεΐα τῶν ὀνείρων στὰ Ἀσκληπιεία καὶ στὴ νεώτερη Ψυχολογία	18933
- Σύρος, ἢ... φοινικική!	19113
- Οἱ Θράκες καὶ τὸ «Τάμι»	19283
ΓΕΩΡΓΟΥΣΗΣ, ΧΡΗΣΤΟΣ: Τὸ Σύμπαν, ἡ Φυσικὴ καὶ ἡ Ποίηση	18687
ΓΙΑΛΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ, ΧΡ.: Ὁ Ἡράκλειτος καὶ ἡ σύγχρονη Φυσικὴ (ἐπιστ.)	18931
ΓΙΑΝΝΙΚΟΠΟΥΛΟΣ, ΓΙΑΝΝΗΣ: Ὑπουργεῖο Ρωμαϊκῆς Παιδείας καὶ Ἰουδαϊκῶν Θρησκευμάτων (ἐπιστ.)	18728
ΓΛΑΡΟΣ, ΠΑΝΤΕΛΗΣ: Ἀγεφύρωτο χάσμα	18454
- Φύση καὶ θεοκεντρισμός (ἐπιστ.)	19232
- Ἄς τὸν ἄφηναν ἀκακοποιήτο	19312
ΓΡΗΓΟΡΕΑΣ, ΓΙΑΝΝΗΣ: Τὰ ἰδεολογήματα καὶ οἱ σημερινοὶ καθηγητὲς τῆς Ἱστορίας (ἐπιστ.)	18348
- Οἱ Ἕλληνες στρατιωτικοὶ καὶ ἡ δοξολογία τοῦ Εὐαγγελισμοῦ (ἐπιστ.)	18435
- Τὰ ἀπόρρητα ἀδιέξοδα ἐνὸς Ἑλλήνα ἐκτὸς Ἑλλάδος (ἐπιστ.)	19035
ΓΡΗΓΟΡΟΜΙΧΕΛΑΚΗΣ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ: Τὸ παιχνίδι τοῦ «Εὐαγγελισμοῦ» τῆς Μαριάμ: «Λήτε, ἡ παρθένος θὰ μείνῃ ἐγκνός...»	18480
- Ὁ «κρυφός» χαρακτήρας τοῦ Ἰησοῦ	18897
Δ.Α.: Τὸ τέχνασμα συγχρονισμοῦ τῆς Περιτομῆς μὲ τὴν Πρωτοχρονιὰ (ἐπιστ.)	19234
DACEY, AUSTIN: Ὁ νεο-ἀνθρωπισμός. Ἡ ἀναζήτησις τῆς τελειότητος ἐνὸς ἄλλου τύπου ἀνθρώπου	18785
Δ.Χ.: Φωνάζει ὁ κλέπτης, γὰρ νὰ φοβηθῇ ὁ νοικοκύρης... (ἐπιστ.)	19034
ΔΑΚΟΓΛΟΥ, ΠΠΟΚΡΑΤΗΣ: Ἡ Ν.Α.Σ.Α. ἐπαληθεύει τὸν πυθαγόρειο ἀστρονόμο Φιλόλαο. Νεοανακαλυφθεὶς πλανήτης ἦταν γνωστὸς στοὺς Ἕλληνες	19146
ΔΑΜΙΓΟΣ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ: «Εντεταλμένη» προπαγάνδα σ' ὅλα τὰ σχολεῖα γιὰ τὸ ὁλοκαύτωμα	18541
- Ἐργολαβίες παρανοϊκῶν ἀπολογητῶν	18920
ΔΗΜΟΦΙΛΟΣ, ΙΩΝ: Μία ἐορτὴ κατὰ φύσιν, ποὺ ἐγίνε παρὰ φύσιν. Τί ἐορτάζουμε τὴν πρώτη μέρα τοῦ ἔτους;	18267
- Ὁ Ἀγασιὸς τῶν Ὑδάτων ὑπὸ τὸ φῶς τῆς λογικῆς	18325
ΔΙΑΜΑΝΤΑΤΟΣ, Θ.: «Χεῖριστη ἀδικία νὰ αὐτοθεωρῆσαι δίκαιος χωρὶς νὰ εἶσαι» (ἐπιστ.)	19036
ΔΙΟΥΤΙΑ: Καντήλια καὶ στανροὶ δίπλα στὸ Δία! «Νεοελληνοχριστιανισμός» στὸ Μουσεῖο Δίου	18767
- Γιατί δὲν «ἀποδίδει» τὸ μάθημα τῶν Ἀρχαίων	18884
ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ, ΑΡΙΑΔΗ: «Γιὰ τὸ Λαφνί» 991.930 εὐρώ!	18414
- Δωρεὰν νοσηλεία ἀσπυρετιῶν σὲ στρατιωτικὸ νοσοκομεῖο	18417
- 8 Μαρτίου: ἡ «ἡμέρα τῆς Γυναίκας»	18497
- «Χαίρε σφόδρα, θύγατερ Σιών» Ἐξαφάνισαν ὁλοσχερῶς ὅλες τὶς ἀρχαιοφίτες τῆς Ἑλενσίνας	18560
- Ἡ παρωδία «θεῖον δρᾶμα». Τὰ πρότυπα τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς	18715
- Μεσαιωνικὴ παιδεία «στὴ ζούλα»	18814
- «Οἰδιπόδειο σύμπλεγμα»: Μία ἱστορικὴ πλαστογραφία. Πῶς ὁ Φρόνιτ διαστρέβλωσε τὸν Σοφοκλῆ	18908
- ΕΚΚΛΗΣΙΑ - ΠΑΙΔΕΙΑ 4-0. Ἡ ἀνωτατοποίηση τῶν ἱεροδιδασκαλείων	19198
- Φύλακας τῆς Βραυρώνας δ... Ἅγιος Γεώργιος	19208
- Τὰ «ἄτομα» στὴν «πόλη» καὶ στὴν ἕλη. Δημόκριτος: Ἐνας ψυχολόγος, πολιτικός -καὶ ὄχι μόνο «φυσικός»	18959
- Ἡ... «ἀλληλοπεριχώριση» (!) Ἑλληνισμοῦ-Χριστιανισμοῦ. Στὴν πρῶν «ἐπαρχία» τοῦ κ. Χριστόδουλου	18987
ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ, ΚΙΜΩΝ: Ἐπτάφωτες λυχνίες τοῦ Δανιὴ γιὰ Ἕλληνες, μόνο μὲ δικτῶ εὐρώ	18420
- Πῶς τὸ ὁστοφυλάκιο μεταμορφώθηκε... σὲ «κρυφὸ σχολεῖο». Ἱστορικὴ ἀπάτη στὴ Μονὴ Πεντέλης	18469
- Ἄν εἴσθε γυναῖκα καὶ θέλετε νὰ εἴσθε «καλὴ χριστιανή»: Διαβάστε, ποιά εἶναι ἡ θέση σας μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς «Ἡμέρας» σας	18497
- «Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος»: Μία γιγάντια οικονομικὴ ὁργάνωση	18585
- Τὸ ἀνθελληνικὸ ἐβραϊκὸ Πάσχα. Σταχνολόγησι στοιχείων μίσους καὶ ἀκραίων φασισμοῦ-ρατσισμοῦ ...	18657
- Καὶ μία... καὶ δύο... καὶ τρεῖς γυναῖκες στὸν τάφο τοῦ Ἰησοῦ -ὁμοίως καὶ ἄνδρες. Ἀλληλοαναιρούμενες ἀναφορὲς στὰ Εὐαγγέλια	18683
- Οἱ μεταθανάτιες «ἐμφανίσεις» τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐνα χάος ἀντιφάσεων στὰ Εὐαγγέλια	18711
- «Ψαλτήριο» καὶ κάλαντα σπὸ μάθημα τῶν ἀρχαίων Ἑλληνικῶν!	18773
- Ἑλληνοχριστιανικὴ σαλάτα: Λίγη Σεμέλη + λίγο ἄστρο τοῦ Δανιὴ	18810
- Καὶ λίγη ἱερὴ κερδοσκοπία. Κέρδη Λαχείου Μονῆς Σουμελά: 597.326 εὐρώ!	18811
- 235.000 εὐρώ στὸν ἄγιο ποὺ καταράσθηκε παιδιὰ	18812
- «Εθνικὴ ἐορτή» τοῦ Πατριαρχείου ἡ σφαγὴ τῶν Ἑλλήνων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας!	18838
- Ἡ πτωματολατρία στὴ θρησκεία. Ἱστορία καὶ ἀξιοπιστία τῶν ἱερῶν πτωμάτων	18889
- Ἡ «Ἀγάπη»...τῆς καταστροφῆς. Ἡ Μονὴ Καισαριανῆς καὶ ἡ σχιζοφρένεια τοῦ ἑλληνοχριστιανικοῦ ἰδεολο- γήματος	19086
- Ὁ Στρατὸς, ἡ Ἀστυνομία κ.λπ., κ.λπ. τῆς Ἐκκλησίας. Ἀκράϊος καισαροπαπισμός στὴ σημερινὴ Ἑλλάδα ..	19109
- Ἡ θεοκρατούμενη Λέσβος	19313
- Ἡ γιορτὴ τοῦ ἔρωτα: Τί καὶ γιατί γιορτάζουμε στὶς 14 Φεβρουαρίου	18368
- Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος: Ὁ Γαβρὲ «ἔκτισε» τὸν κόσμον τὸ 5.508 π.Χ.!	18932
ZAPZAMPIDIS, ΚΩΝ/ΝΟΣ: Ἡ περιπέτεια τῶν ὀνομάτων τῶν Ἑλλήνων	18761
«Free Inquiry»: Τὸ παραμῦθι «Χριστοῦγεννα». Ἡ Βίβλος δὲν ἔχει γραφῇ ἀπὸ τὸ Θεό.	19269
Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΙΔΕΩΝ: Σωτήρης Οικονόμου, Ἀθανάσιος Γκότσης, Ἄρης Διαμαντῆς, Pierre Chauvin	18337
- Charles Freeman, T.A. Κατοαρός, Ἀργύρης Τσακαλίας	18425
- Χάρης Τσιρινιώδης, Michael Howard, Φιλόδημος	18522
- S.B. Drury	18610
- John Henderson, B. Χατζηβασιλείου	18722

- Άρχιμ. Τιμόθεος, Thomas Alexander Szlezak, Θεόφιλος Έλευθεριάδης, Στελίνα Μαργαριτίδου	18814
- Peter Singer, Patric Conty	18917
- Γιάννης Καρύτσας, Γ.Ι. Παξινός, Alastair Parker	19025
- Max Radin, H. Kramer-J. Spreger	19131
- Αριστοφάνης, Σέλτον Γκότλιμπ, Pierre Grimal	19225
- Μ. Μπέζιος - Ί. Πλεξίδα, Richards Dawkins, Δημόκριτος	19324
ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ, ΘΩΜΑΣ: Think και Thank	18283
- Ό Άν'αν πάντρεψε τή «γκόμηνά» του!	18393
- Ή ύβρις και οι Έρινύες στο Ίράκ	18610
- «Ανάγνωση» και «Διάβασμα»	18868
- «Φοβόμαι τούς Έλληνες»	18976
- Ό μύθος του σπηλαίου	19084
- Άπό τόν «τόρνο» στόν «τουρισμό»	19225
- «Ζεύς Πατήρ» στήν όπερα τής Μελβούρνης	19288
- Άτύχημα ή δυστύχημα;	19324
ΗΡΑ: Βίαιη «προσαγωγή» μαθήτριας σέ εκκλησία! (έπιστ.)	18249
ΘΑΝΑΣΟΥΛΟΠΟΥΛΟΣ, ΚΩΣΤΑΣ: Άπό τή Δά στόν Δία. Μερικές σκέψεις περί τού ονόματος Γά-Γή-Δή	18333
- «Δέν ύπογράφω, θά προτιμήσω τήν άποκοπή τής χειρός μου.» Οι περιπέτειες τής Ρωμαίικης Δικαιοσύνης:	
Άναστ. Πολυζωίδης και Γεώργιος Τερτσέτης	18533
- Ή παγκόσμια «Ελλάδα» στήν ποίηση του Παλαμά	18589
- Ή «φνιγή». Προσέγγιση μέσω τής Βιολογίας και τής νέας Φυσικής επιστήμης	18699
- Ό Σικελιανός του χθές στο σήμερα: «Η Ελλάδα στέρεο έδαφος των λαών»	18974
- Έπιμένουν «δικτατορικά»: Τό Άλφάβητο είναι φοινικικό (έπιστ.)	19136
- «Τί είναι τό θείον»; Αριστοτέλης: «Η φύση»	19164
HITCHENS, CHRISTOPHER: Περί θανάτων - Πώς άγιοποιήθηκε ή Τερέζα	18325
ΙΑΤΡΟΥ, ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ: Γιαχβική Βιολογία: Τά χέλια τά γεννά ή λάσπη! (έπιστ.)	18250
- Περί γενοκτονιών -άλλοτε και τώρα- και περί έλληνικών μέσων ενημέρωσης	18545
- Γιγάντια επίδειξη θεοκρατικής άλαζονείας (έπιστ.)	18636
- «Τό λιοντάρι μέ ανθρώπινη φωνή μίλησε για τό Χριστό!» (έπιστ.)	18929
- Ή έλληνοχριστιανική σαλάτα στήν ΕΡΤ (έπιστ.)	19137
ΙΕΡΟΔΙΑΚΟΝΟΣ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ: Ή πανάσχα ναυσιπλοία -Σπουδαίες γνώσεις, χάρτες, όργανα.	18320
- Ό κοσμογονικός Λόγος Έρωσ-Φάνης	18384
- Φιλότης και Νείκος. Η έλξη και ή φυγόκεντρος δύναμη είναι οι δημιουργοί και οι όλεθρες του Κόσμου	18507
- «Άστéρες έγκύκλιοι». Μέχρι που έφθασαν οι γνώσεις των Αρχαιοελλήνων αστρονόμων	18553
Κ.Θ.: Προμηνύματα νέου Μεσαίωνα (έπιστ.)	18434
Κ.Μ.: Τά πρότυπα τής ΕΡΤ για τήν έλληνική νεολαία (έπιστ.)	19234
ΚΑΖΑΝΑΣ, ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ: Ό Αριστοτέλης εναντίον τής δουλείας: άλλο φυσική και άλλο βίαιη κυριαρχία	18550
- Ή νομοθεσία ύπér των δούλων στήν αρχαιότητα. Συγκρίσεις μέ τή δουλεία των νεώτερων χρόνων	18977
- Η «τυπική Λογική», ό Αριστοτέλης και τό «κόμπλεξ» του Μπ. Ράσελ	19049
- Η επίθεση του Βάκωνα στή Λογική. Μιά μάταιη άπόπειρα κατά του Αριστοτέλη	19277
ΚΑΪΜΑΚΗΣ, ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ: Παράποα βυζαντινολογούντων κατά του Καστοριάδη (έπιστ.)	18435
ΚΑΛΑΜΠΑΛΙΚΗΣ, ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ: Πανάσχα γνώση κτηνοψηυχολογίας - κτηνοψηυχιατρικής. Σπουδαίες πληροφορίες στα Όρφικά και στα Έπη	18903
- Ή όνειρική σύλληψη τής ιδέας του «Άδη»	19289
ΚΑΛΟΠΟΥΛΟΣ, ΜΙΧΑΛΗΣ: Δολοφονήθηκε -και άπό ποιούς;- ό Μ. Άλέξανδρος;	18253
- Έσθή: Τό παρασκήνιο τής επίθεσης του Ξέρξη κατά τής Ελλάδος	18305
- Χριστιανική «ψηφιατρική». Τησούς: δαιμονοδιώκτης ... ή δαιμονοποιός;	18897
ΚΑΛΟΥΔΗΣ, ΚΩΣΤΑΣ: Τιμή στο δολοφόνο του έλληνολάτρη αυτοκράτορα... (έπιστ.)	18826
ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΙΔΗΣ, ΧΑΡΙΛΑΟΣ: Οι «άνθρωποθησίες» που δέν άποδείχθηκαν ποτε (έπιστ.)	18634
ΚΑΡΑΜΟΛΕΓΚΟΣ, Γ.: Θρησκοκεντικός και «άθλητικός» φανατισμός (έπιστ.)	19036
ΚΑΡΑΠΑΤΟΥΧΑΣ, ΛΟΥΚΑΣ: Τά έβραιογενή σύμβολα σ' όλόκληρη τήν Ελλάδα (έπιστ.)	18346
ΚΑΡΜΠΡΑΝΤΖΟΣ, ΚΩΣΤΗΣ: Τά πλαζιώτικα σπίτια και ό δόμος των αρχαιοελλήνων	18295
- Ή σνοκοφαντία του Κλήμεντος: Αφροδίσκος ήν ή χάρις -Η ταύτιση έρωτα-ζωής-θανάτου στήν αρχαία Διονυσιακή λατρεία...	18375
- Τά δρώμενα τής Αγιάνας. Συνέχεια των Διονυσίων ιερών (=έορτών)	18513
- Όλιγοσιτία και άσιτία. Τό παρελθόν, παρόν και μέλλον τής...	18651
- Διαστρέβλωσαν τόν όρισμό του Αριστοτέλη για τήν κομωδία!	18789
- Οι βλάσφημοι Έλληνες	18853
- Πνεύμα και ψυχή. Δύο λέξεις, που τίς βρώμισαν	19075
- Δύο κοσμικές σταθερές και οι Έλληνες. Τό μήκος σπείρας και ό λόγος πρωτονίου-ήλεκτρονίου	19141
- Ή Ρωμο-χριστιανική και ή έλληνική Τέχνη. Η καταπίεση διά του «Υψηλού» και ή έλευθερία διά του Ώραίου	19233
ΚΑΤΣΙΚΙΔΗΣ, ΝΙΚΟΣ: Άρχισαν να ξυπνούν άπό τό λήθαργό τους (έπιστ.)	18825
ΚΕΤΣΕΑΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ: Τερόνιμος (Θηρών): «Δέν άποφασίζει ή Αρχαιολογία, άποφασίζω έγώ!» Πώς κατεστράφη ή κοιλάδα των Μουσών	18599
ΚΙΟΥΛΑΦΑ, ΜΑΡΩ: «Άγιοδοϋλοι»	18285
- Πήτε τα στο Γιαχβε!	18468
- Παρακαλώ, μου δανείζετε τήν «κάρα» σας;	18706
- Τερές εικόνες στα σχολεία μέ 5 ευρώ	18760

ΚΟΛΛΗΜΕΝΟΣ, Ι.: Τί λένε Παλαιά Διαθήκη και Κοράνι για τὸν Ἀλέξανδρο (ἐπιστ.)	18249
ΚΟΝΤΑΞΗΣ, ΓΙΩΡΓΟΣ: Εἶναι εἰδωλολατρικό, φονικό, σατανικό... - Ποιό; Τό καρναβάλι κατὰ τοὺς χριστιανοὺς τῆς Λαμίας	18696
ΚΟΣΣΥΒΑΚΗΣ, ΓΡΗΓΟΡΗΣ: Ἀρχαιοελληνικά τοπωνύμια καὶ στὴ Σκωτία	19320
ΚΟΥΒΑΛΑΚΗΣ, ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ: Τοβόλος Ἐξουσία	18252
- Ο Σ. Χάντιγκτον, ὁ κ. Χριστόδουλος καὶ ὁ... Προσῆλτος Ἑλληνισμός	18720
- Ἡ παρὰ φύσιν σύζευξη τοῦ Λόγου μὲ τὸ δόγμα	18782
- Ἡ παράνομη Ὀλυμπιάδα τοῦ 1048 μ.Χ. ἓνα νέο εἶρημα ἀνατρέπει τὴν Ἱστορία	19038
ΚΟΥΒΑΡΟΣ, ΒΑΣΙΛΗΣ: Ἡ «Οὐάσινγκτον Πόστ», ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ὁ... Στάλιν! (ἐπιστ.)	18251
- Ὁ βιασμός τῆς Μητέρας τῶν Γλωσσῶν (ἐπιστ.)	18730
- Ὀνοματοδοσία-ὀνοματοπλασία	18761
- Γιατί μόνο οἱ Ἕλληνες;	18858
- Οἱ ἀναθεματισμοὶ κατὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ ὁ κ. Χριστόδουλος (ἐπιστ.)	19138
ΚΟΥΡΜΠΟΥΡΑΣ, ΣΑΒΒΑΣ: Ἡ μουσικοθεραπεία τῶν ἀρχαίων ἀθλητῶν πρὶν ἀπὸ τὸν ἀγῶνα. Ψυχικὴ τόνωση ἀντὶ «ντόπας»	18275
ΚΟΥΡΜΟΥΛΑΚΗΣ, Ε.: Παπᾶδες, δάσκαλοι, δημοτικό, κατηχητικό (ἐπιστ.)	19140
ΚΟΥΡΝΙΑΝΟΣ, ΜΙΝΩΣ: Ἐξοδος ἢ ἔξωση τῶν περιούσιων ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο (ἐπιστ.)	18826
ΚΟΥΤΡΟΥΒΕΛΗΣ, ΚΩΝ/ΝΟΣ: Ἀρχαῖοι λαοὶ «πρόγονοι» τῶν Σκοπιανῶν. Οἱ Σλαῦοι ἐμφανίστηκαν ἐπὶ Βυζαντίου	18678
- «Θεός»: Ἐνα δημιουργία τῶν ἀνθρώπων. Ἀπὸ τοὺς Πελασγοὺς ἕως ἡμᾶς σήμερα	19089
ΚΥΡΙΤΣΗΣ, ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ: Ἀπειλὲς παραθορηκευτικῶν ἐναντίον τηλεδιαύλου (ἐπιστ.)	18345
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ, ΑΝΤΩΝΙΟΣ: Ἡ ἀποκάλυψη τῶν συννομοτῶν τῆς Φιλορθόδοξης Ἑταιρείας (ἐπιστ.)	18930
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ, Κ.Χ.: Οἱ ἀνέραστοι Ταλιμὰν καὶ ἡ «κλίμακα τοῦ ἔρωτα»	18366
ΚΩΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ: Ποῦ εἶναι ὁ πολιτισμός καὶ ποῦ ὁ ρατσισμός (ἐπιστ.)	18928
ΛΑΔΑ, ΤΑΣΙΑΡΧΟΥΛΑ: Σπουδαία Μυκηναϊκὰ ἀντικείμενα παρατηρήματα στὴν κοίτη ἐνὸς ρυακιοῦ	18395
- Μιὰ στὸν «Δ» ἓνας ἀπομυθοποιητὴς τῶν ἱερονυγῶν καὶ τῶν θανιμάτων: Ο Μ. Καλόπουλος ξεσκεπάζει τὴν «ἱερὴ» δειδοδαίμονια	18403
- Θεολόγοι διευθύνουν σχολὲς δημοσιογραφίας!	18496
- Ὁ «Ἑλληνας» τῆς ὁδοῦ Πειραιῶς	18505
- Χριστιανοὶ ἐναντίον Θουνκιδίδη... Ο Ν. Σηφουνάκης μιλά στὸν «Δαυλὸ» γιὰ τὴ «Μάχη τοῦ Συντάγματος» στὴν Ε.Ε.	18547
- Συγγενικὴ φροντίδα στὴν ταφὴ παιδιῶν πρὶν ἀπὸ 5000 χρόνια	18595
- Μὲ μπετόν... ἀναστύλωναν τὴν Ἀκρόπολη! Τὸ ἔτος 2016 θὰ τελειώσῃ τὸ ἔργο	18641
- Μακάβρια «ἱερὴ» τρομοκρατία ἀνήλικων παιδιῶν στὴν Πάτρα	18676
- Τὸ βουλευτήριο τῆς Πολιοχῆς στὸ Ἑλληνικὸ Κοινοβούλιο	18694
- Εἰκονογραφικὴ πανάρχαια γραφὴ ἐγκαταλειμμένη σὲ λόφο τῆς Πάτρας	18698
- Ἐνας βραβευμένος μὲ τὸ ἐναλλακτικὸ νόμπελ Ἑλληνας μιλά γιὰ τὴν Ἱατρικὰ τῆς Ὀμοιοπαθητικῆς. Συνέντευξη τοῦ Γ. Βυθούλκα	18753
- Τί κρύβει ἡ ἀμπαρωμένη στοὰ στὴν πηγὴ τῆς θεᾶς Δήμητρας;	18882
- Ἄγνωστοι «ὑπόγειοι» θησαυροί. 200 περίπου σπήλαια τῆς Λέσβου εἶχαν κατοικηθῇ τῇ Νεολιθικῇ ἐποχῇ	18885
- Ἡ Ἐπιστήμη ἐκδίδεται τὸν ἔχθρο τῆς. Μὲ πυρηνικὴ μέθοδο ἀποκρυπτογραφοῦν τὸν Ἀρχιμήδη	18967
- Ἀθλητισμός γυναικῶν στὴν ἀρχαία Ἑρεσό: ἓνα σπουδαιότατο εἶρημα	19046
- Ἐκδήλωση τῆς Οἰνέσκo γιὰ τὸ χορὸ «Ζεῦ - μέλικo». Ὁργανώθηκε ὕστερα ἀπὸ ἔρευνα τοῦ «Δ»	19063
- Διαλόγων πανάρχαιο κυκλώπειο τεῖχος καὶ χτίζουν με τοὺς ὀγκόλιθους ἐκκλησία	19128
- Ὁ Ὀμηρος «φωτογραφίζει» τὰ ἀπολιθωμένα τῆς Λέσβου; Οἱ στίχοι τῆς Ὀδύσσειας γιὰ τὸ νησί τῆς Καλυψοῦς	19209
- Ἡ ἐνότητα Ποίησης, Μουσικῆς καὶ Χοροῦ. Ἡ Ἑλληνοαμερικανίδα καλλιτέχνης Γαλάτεια ἐξηγεῖ, πὼς κέρδιζε ἀναγνώριση μέσα ἀπὸ τὴν ἀρχαία Σκέψη	19219
- Μὲ ἀκτίνες Χ ἐμφανίζουν κείμενο νόμου τοῦ Δράκοντος	19258
- Ἀρχάνθρωπος ὑπὸ διωγμῶν. Ὁ κ. Ν. Πουλιανὸς ἀφηγεῖται τὴς ἀπίστευτες περιπέτειες τοῦ κρανίου τῶν Πετραλῶν	19299
ΛΑΖΑΡΗΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ: «Ἐν φάτνῃ τῶν ἀ-λόγων. Οἱ σιωνιστικὲς δοξολογίαι, τὰ κηρύγματα μίσους, οἱ ἀνθελληνικοὶ λειτουργικοὶ ὕμνοι, ποὺ ψάλλονται στοὺς ναοὺς τὰ Χριστούγεννα κι οἱ ἀντιφάσεις τῶν Εὐαγγελίων...	19261
- Ἐνα «κτίσμα» χωρὶς «κτίστη»: Αὐτοδιαφενδουσα δωρεὰ πετρώματος	19310
- «Σβάστিকা»: Ἐνα παγκόσμιο καὶ πανάρχαιο σύμβολο τοῦ ἔρωτα	18385
ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ: Ἡ «ἀνωτατοποίηση» τῶν ἱεροδιδασκαλείων (ἐπιστ.)	19233
ΛΑΜΝΗΣ, ΣΤΕΛΙΟΣ: «...Καὶ ἀνάπτον φωτιὰν καὶ ρίπτουν τὴν Λογικὴν μέσα...». Ὁ κατατρεγμὸς τῆς Ἐπιστήμης ἀπὸ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριάρχειο	19168
ΛΑΜΠΡΟΥ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ: Ὁ παλαιοδιαθηκικός Νεοχριστιανισμός καὶ τὸ στεῖρο ἴβριδιο τῶν ΗΠΑ	18246
- Ἡ Ἑλληνικὴ Πολιτικὴ, ὁ Πολιτισμός καὶ ὁ νεο-Ἑλληνοχριστιανισμός	18342
- Ἡ Ἀσιογενὴς θρησκευτικὴ μασλοδοξία: Ἡ ρίζα τῆς καὶ τὸ παρελθόν-παρόν τῆς	18430
- «Ζοὺ! Ρωμιοσύνη ἀνάβαθι, ποὺ ρεῖνεσαι σαπίλα...»	18526
- Ζῶφος καὶ φῶς	18613
- Τὸ τέλος τῆς Βυζαντινοχριστιανορρομοσύνης καὶ ὁ διαφανόμενος ὄριζων τῆς Ἑλληνικότητας	18630
- Τὸ «κουβάρι ἀπὸ σχολήζια» τοῦ Γ. Σεφέρη καὶ ἡ αἰτία τοῦ «δράματος τῆς σκλαβιάς»	18726
- Ἡ «Ραχήλ» μαζεύει τὰ ἐτοιμοθάνατα σκόρπια ἀνὰ τὴν ὑψηλὴ παιδιά τῆς	18822
- Μία μεγάλη ἱστορικὴ εὐκαιρία: Ἡ πνευματικὴ ἀπελευθέρωση τοῦ Ἑλλήνα ἀπὸ τὸν βυζαντινισμό	18926
- Ἀποκορύφωση τῶν διαστρεβλώσεων τῆς Ἱστορίας: ἡ «συνάντηση» τοῦ ἀρθρογράφου κ. Χριστόδουλου	19030

- Ελλάδα πρὸς Πατριαρχεῖο: « Σὰς ἀποστελλομε ἐντὸς δύο φακέλλων ἑξὶ δεσμίδες τῶν 500 χιλ. εὐρὸν ἑκάστη.» Ἀπόρητες «ἐπιβαρύνσεις» τὸν... δοξαστῶν τοῦ Κεμάλ.	19068
- Ἡ τωρινὴ κατάστασις στὸ παγκόσμιο μέτωπο μεταξὺ ὀρθοῦ λόγου καὶ θεοκρατίας.	19134
- Ἡ ἐπιδίωξις ἐνὸς νέου Μεσαίωνα: Ἐνας ἀπιαστος στόχος τῆς Ἑξουσίας.	19162
- Ἡ Ὁρθοδοξία εἶχε ἀφορίσει τὸν Ἀ. Τολστόι. Ἡ ἀπόφασις τῆς Συνόδου, ὅπως τῇ δίνει τὸ ἐπίσημο ὄργανο τοῦ Πατριαρχείου.	19200
- Ὁ Γλαῦκος μὲ τὰ σκουπίδια.	19230
- Καὶ δεύτερο Φεστιβάλ τοῦ Δία στὴν Τουρκία.	19286
ΛΙΟΣΗΣ, ΝΙΚΟΣ: Ἀρκεῖ ἡ ἀνάγνωσις τῆς Βίβλου στὶς Ἐκκλησίες (ἐπιστ.).	18532
ΛΟΥΡΙΑΔΑΣ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ: Ἡ θέσις τῶν δούλων (εἰλώτων) στὴ Σπάρτη (ἐπιστ.).	19136
ΛΥΡΑΚΟΣ, ΑΝΤΩΝΙΟΣ: Ἐνας ψυχίατρος ἀναλύνει τὴν ἀνθελληνικὴ ὑστερία (ἐπιστ.).	18529
ΛΥΣΣΑ, ΚΥΡΙΑΚΗ: «Σήμερις ἡλέκτρα»: Ἡ διαστρέβλωσις τοῦ μύθου ἀπὸ τὸν Φρόνιτ.	19101
ΜΑΚΙΣΟΓΛΟΥ, ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ: Σιωπηλὴ πριμοδότησις τῆς Βουλῆς στὴν Ἐκκλησίᾳ (ἐπιστ.).	18529
ΜΑΚΡΟΔΗΜΗΤΡΗΣ, ΑΓΓΕΛΟΣ: Οἱ ἀρχαῖοι μαθηματικοὶ καὶ οἱ σημερινοὶ συνάδελφοί τους (ἐπιστ.).	18636
ΜΑΜΑΝΕΑΣ, ΜΑΡΙΟΣ: Τὸ Πατριαρχεῖο εἶχε ἀφορίσει καὶ τὴν ἡρωίδα Μπονιπολίνα.	18466
ΜΑΡΑΓΚΑΚΗΣ, ΙΑΣΩΝ: Τί προσφέρει ἡ χριστιανικὴ διδασκαλία τῆς «Ἀγάπης»; (ἐπιστ.).	18928
ΜΑΡΚΟΥ, Θ.: Πανόραμα τῆς ἀθλητικῆς τῶν ἀρχαιολογικῶν χώρων (ἐπιστ.).	18248
ΜΑΡΜΑΤΣΟΥΡΗΣ, Ε.Ε.: Ἐνα «μιοντέλλο» ἀκρόωτατον σημιτικὸ ἀνθελληνισμοῦ.	19025
ΜΑΥΡΟΕΙΔΟΠΟΥΛΟΣ, Δ.: Τὸ «πάντα ρεῖ» καὶ οἱ χλαμύδες.	19130
ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ, ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ: Τὰ... δέκα χεῖρα τοῦ ἁγίου Προκοπίου καὶ οἱ... πέντε μαστοὶ τῆς Ἁγίας Βαρβάρας - Θεοφίλος καὶ Θεοδώρα: Τὸ τέλος μιάς μεταρρυθμίσεως.	18285
- Ὁμοιοπαθητικὴ: Ἡ ὀλιστικὴ Ἱατρικὴ τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ μέλλοντος.	18353
- Κωνσταντῖνος Παπαρηγόπουλος: Ἡ σχιζοφρένεια τῆς Ἰδεολογίας ὡς σχιζοφρένεια τῆς Ἱστορίας.	18449
- «Κατηχητικά»: Ἐνα διαχρονικὸ «παιδομάζωμα» Ἑλληνόπουλων.	18565
- Ἡ «Ἑλληνορθόδοξος Ἑταιρεία»: Πῶς μία Ρωσοτουρκικὴ σύμπραξις «γέννησε» τὸν Ἑλληνοχριστιανισμό.	18670
- Οἱ ἐριεργοὶ θάνατοι «ἐνωτικῶν» πρὶν τὴν Ἄλωσι. Ὁ ρόλος τοῦ ἁγίου Μάρκου Εὐγενικοῦ.	18795
- Τὰ ἐσωτερικὰ «ρολόγια» τοῦ σώματος. Βιορρυθμοὶ = Οἱ ρυθμοὶ τοῦ σώματος.	18829
- Γάμος. Πῶς ἄρχισε, πὺν κατέληξε.	18991
- Ἡ ὁμιωνεία στὸν κλῆρο ἐπὶ Τουρκοκρατίας. Μαρτυρίες Εὐρωπαίων περιηγητῶν.	19055
- «Γιατί, Παναγιά μου;»	19098
- Ἀφάρμακη Ἱατρικὴ. Σαναζωντανεύει τώρα σ' ὅλο τὸν Κόσμο.	19149
- Μακροζωία. Ἡ Πποκράτεια δαίτα κατὰ τῆς γήρανος.	19247
ΜΕΡΜΗΓΚΑΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ: Ὁ Ἅγιος Παντελεήμων τῆς Ρωμοσύνης «τάπα» πάνω στὸν Λεβητὰ τῆς Ἑλλάδος.	18956
ΜΗΤΕΡΑ: Στὸ Κατηχητικὸ: Ἀγόρια-Κορίτσια 4-1 (ἐπιστ.).	19232
ΜΗΤΣΙΟΥ, ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ: Ὑπῆρξαν δύο φιλόσοφοι μὲ τὸ ὄνομα Κέλσος (ἐπιστ.).	18729
ΜΙΧΑΛΗΣ, Γ.: «Εἰδικὴ Ἐπιτροπὴ Μελέτης Ἀρχαιοκατρίδας!» (ἐπιστ.).	18348
ΜΙΧΟΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ: Ἐνας Τζαβέλλας διεθνῆς πειρατῆς. Ἀγνωστες περιπέτειες ἐνὸς βλαστοῦ τῆς ἐνδοξῆς Σουλῳτικῆς «φάρας».	18461
- Οἱ Κύκλωπες. Ἄλλοτε καὶ τώρα.	18522
- Ο... πολυχαρακτηριστὸς Δανιὶ καὶ ὁ εἰδωλολάτρης Ὀμηρος.	18608
- Ὁ «ὁπαδός» τῆς ομάδας καὶ ὁ «πιστός» τῆς θρησκείας. Κοινὰ σημεία ἀθλητικοῦ καὶ θρησκευτικοῦ φανατισμοῦ.	18732
- Ὁμοφυλοφιλία «χάριτι Γιαβε»!	18382
- «Προσπαθοῦμε νὰ ἐξαφανίσουμε τὴν ἀρχαιότερη γλώσσα τοῦ κόσμου.» Συνέντευξις στὸ «Δ» τοῦ «εἰσαγγελέα» τοῦ «Ἐξπρές τοῦ Μεσονεκτίου» Μ. Γιαννάτου.	19020
ΜΟΗΑΜΜΑΔ ΑΚΡΑΜ ΓΙΛΛ: «Ἀποδείξις» τῆς ὑπαρξεως τοῦ θεοῦ μέ... ἀναποδογύρισμα τῆς λογικῆς.	18866
ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΟΣ, ΣΤΕΦΑΝΟΣ: Ἐγκλήματα τῶν «ράσων» διὰ μέσου τῶν αἰώνων. Ἐνα «ἀπάνθισμα» ἀπὸ ἱστορικὰς πηγὰς.	18443
- Τὸ «τίμιον ξύλον» ἢ ξύλο μέχρι θανάτου.	18732
- Καραμπελιάδικο Χριστο-«Δουλικά».	18817
- Μονοσυλμάνοι ἑλληνόγλωσσοι καὶ χριστιανοὶ τουρκόγλωσσοι. Διαλύεται ὁ μῦθος τῆς «διάσωσης» τῆς γλώσσας μας ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίᾳ.	19175
ΝΙΑΚΑΡΗΣ, ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ: Δὲν εἶναι ἄθως ὁ ρόλος τῶν ἑλλαδεμπόρων (ἐπιστ.).	18633
- «Ὁ μὴ μεθ' ἡμῶν καθ' ἡμῶν...» Ὁ διωγμὸς τῶν «μὴ πιστῶν» στὶς ΗΠΑ.	18707
ΝΤΕΒΡΙΣ, ΣΤΗΒΕΝ: «Εὐχαριστῶ τὸ Θεό... πὺν τὸν ἔσωσε...»	19206
ΝΤΟΥΛΛΑΣ, ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Πάνω ἀπ' ὅλα ἡ ἐνθρόνισις τοῦ μητροπολίτη (ἐπιστ.).	18251
ΞΕΠΑΠΑΔΑΚΟΣ, ΑΝΤΩΝΗΣ: Οἱ ἀρχαιοελληνικοὶ νόμοι γιὰ τοὺς «διαπλεκόμενους».	18337
ΠΑΝ, ΠΑΥΛΟΣ: Ὁ Μακάριος ἐκβίασθη ἀπὸ Ἄγγλο κατάσκοπο. Τὸ «κουσούρι» του «ὄπλο» γιὰ «πιέσεις» καὶ γιὰ τὴν ὑπογραφή τῆς Συνθήκης Ζυρίχης.	18637
- Ὁ Τησοῦς, ὁ μεσσίας καὶ τὸ... αἰγυπιακὸ βιάγκρα.	18394
ΠΑΝΤΕΛΗΣ, ΣΠΥΡΟΣ: «Ζῶ στὸν Ἀμαζόνιο καὶ ξέρω τί λέω...» (ἐπιστ.).	18731
ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ, ΒΑΣΙΛΗΣ: Ἐπείστρεψαν στὸν τόπο τοῦ ἐγκλήματος (ἐπιστ.).	18294
- Ἡ ὁμοφυλοφιλία στὴν Ἀρχαιότητα καὶ στὸ Χριστιανισμό (ἐπιστ.).	18632
ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ, ΣΠΥΡΟΣ: Ἰδανικὴ «Παιδεία» τῶν κληρικῶν μας: Ἐνα κῆρυγμα ἐβραϊκοῦ ρατσισμοῦ.	18666
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ: Χριστιανικὸς προσηλυτισμὸς σ' ὅλα τὰ σχολικὰ μαθήματα (ἐπιστ.).	18541
ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ: 2005: «Ἐτος Ἀϊνστάιν.» 100 χρόνια στὰ δίκτυα τῆς ἀράχνης. Ὁ συντελεστής «πληγὴ φωτός» ἀνατρέπει τὴ «σχετικότητα».	19117
ΠΑΤΗΡ ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Ἐνας κληρικὸς πὺν ζῇ τὸ δρᾶμα τῆς σαπίλας (ἐπιστ.).	18824

ΠΑΥΛΟΣ, ΠΑΝ: Ὑπάρχουν καὶ «βλάσφημοι» Ἰταλοί καὶ Ἰσπανοὶ (ἐπιστ.)	19034
ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΓΩΡΓΙΟΣ: Οἱ ἐνδεκα Ἐνδες	18264
- Βίτσια αὐθέντων	18460
- Ἄθλα ἀθλητῶν	18552
- Ἀπὸ τὰ μπατζάκια μας	18710
- Ἰερὸν Ἀδελφάτον	18840
- Τὸ ἅγιον χρῆμα εἰς τοὺς ἁγίους καὶ ἡ πίστις εἰς τοὺς πιστοὺς	19192
- Χριστιανοῖς λαμισμό	18352
- Τὸ ὑψηλὸ ἦθος ἀσύμβατο πρὸς τὸ «ὑψηλότερο» ἀξίωμα (ἐπιστ.)	18828
- Γραμματικὸς φασισμός	18958
ΠΙΣΣΑΣ, ΜΙΧ.: Τὰ παρασκήνια τῆς ὑπογραφῆς τῶν συμφωνιῶν Λονδίνου- Ζυρίχης	18983
ΠΟΛΙΤΗΣ, ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ: «Θὰ προσεῦχόμην στὸ δωμάτιό μου»	18917
ΠΟΛΥΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ, Π.: Διαφωτισμός, αὐτογνωσία καὶ εὐδαιμονία (ἐπιστ.)	18828
ΠΟΥΛΑΚΑΣ, Κ.: Οἱ ἀνιδιοτελεῖς προσπάθειες ἀφηνίσεως τῆς ἀνθρωπότητος (ἐπιστ.)	18250
ΡΑΛΛΗΣ, ΑΓΓΕΛΟΣ: Πῶς «κρίνουν» τὰ ὄνειρα οἱ χριστιανοί	18945
ΡΑΠΤΗΣ, ΣΤΑΥΡΟΣ: Θρησκευτικὸ κῦκλος ἐκβίασαν ἐφημερίδα (ἐπιστ.)	18436
ΡΕΤΟΥΛΑ, ΑΓΓΕΛΙΚΗ: Μιλᾷ στὸν «Δ» ἡ Ἑλληνίδα ποὺ κατέκτησε τὸν «Τιτάν». Μπορεῖ ὁ δορυφόρος τοῦ Κρόνου νὰ γίνῃ «ἀποικία» τοῦ ἀνθρώπου!	18437
- Ὁ Ρισελιὲ καὶ οἱ 11 Σωματοφύλακες	18528
- Ἀλγερινεὺς ἐφαρισαίους στὸν ἀρχαῖο ναύσταθμο. Ὁ Πειραιᾶς τοῦ Ἱπποδάμου καὶ ἡ μαθηματικὴ ἐξίσωση τῶν ὑπογείων δεξαμενῶν καὶ φρεατίων	18841
- Ποινὲς διαμελισμοῦ ζώντων «αἰρετικῶν» στὸ Βυζάντιο	19048
ΡΙΦΩΤΗ-ΚΟΥΤΡΟΥΒΕΛΗ, ΜΑΡΙΑ: «Ὁ πάστορας μιλοῦσε σὰν τὸ Ἅγιον Πνεῦμα»!	18330
ΣΦ: Δικαίωμα ἐθνικῶν ταγῶν	18417
ΣΑΡΡΗΣ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ: Χριστιανισμός-σιωνισμός καί... οἰκονομισμός (ἐπιστ.)	19037
- Τὰ γεγονότα στὸν Ἑχίνιο (ἐπιστ.)	18345
ΣΑΡΩΘΡΟΝ: Ρωμαίικη ἐπέτειος	18416
- Ἄσματα καὶ κο-άσματα	18482
- Ὁ κάλαθος τῶν ἀχρήστων: Βαβύλειος Αἰχμαλωσία	18607
- «Προσηλυτὸς (στὸν Ἰουδαϊσμό) Ἑλληνισμός»	18668
- Ὁ κάλαθος τῶν ἀχρήστων. «Ἢ ἀπὸ πέσιμο ἢ ἀπὸ ...χώσιμο»!	18813
ΣΠΑΝΟΣ, ΚΩΣΤΑΣ: Ἐνα περιοδικὸ ποὺ ἀσχολεῖται μὲ ἄλλο περιοδικό... (ἐπιστ.)	18633
- Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν κ. Χριστόδουλο (ἐπιστ.)	19034
ΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ, ΓΙΑΝΝΗΣ: Οἱ ἀντιφάσεις στὴν ἱστορία τοῦ Κων. Παπαρηγόπουλου (ἐπιστ.)	18728
ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ, ΓΙΑΝΝΗΣ: Τηλεοπτικὴ σύναξις ἑτεροκλήτων ἐναντίον τοῦ «Δ» (ἐπιστ.)	18635
ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ, ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ: Ἡ «ἄλλη» πραγματικότητα τῶν παραδόξων τοῦ Ζήνωνος. Προσέγγιση μέσῳ λογικῶν συνευρισμῶν	18801
- Τὰ «παράδοξα» τοῦ Ζήνωνος: Μιὰ «ἄλλη» πραγματικότητα. 2. β) «Περιπατητές»-γ) «Ἀχιλλέας»	18859
ΣΩΤΗΡΙΑΔΗΣ, ΧΑΡΙΛΑΟΣ: Ἡ παρουσία τοῦ κ. Μαυρομάτη στὸ «Ἐκ-κεντρικὸ Δελτίο» (ἐπιστ.)	18530
ΤΑΜΒΑΚΗΣ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ: Ὅταν οἱ θρησκείες ἐξαφανιστοῦν ἀπὸ τὸν κόσμον (ἐπιστ.)	18828
«ΤΑ ΝΕΑ»: «Ἡ θρησκεία βλέπει σοβαρὰ τὴν κοινωνία.» Μία συνέντευξις διαπροπῶς παλαιοντολόγου στὰ «Νέα»	19307
ΤΡΙΓΩΝΗΣ, ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ: Τρία ἱερὰ κείμενα κατὰ τοῦ γέλιου καὶ τῶν γυναικῶν	18603
ΤΣΑΜΑΝΤΑΚΙΣ, Α.: Τὰ ἱστορικὰ αἰτία τοῦ Ἑβραϊκοῦ ἀνθελληνισμοῦ	18421
ΤΣΑΡΟΣ, ΣΠΥΡΙΔΩΝ: Ἰουλιανός: Βελτίωση τῆς ζωῆς ἀντὶ «ἀναστάσεως νεκρῶν» (ἐπιστ.)	18347
ΤΣΙΑΠΡΑΚΑΣ, ΚΩΝ/ΝΟΣ: Ἡ περιπέτεια τῆς κατάχωσης τοῦ ἀρχαίου θεάτρου Λαρίσης (ἐπιστ.)	18250
- Θυσίασθηκε γιὰ τὴ σωτηρία τῆς Νέας Ὁρλεάνης (ἐπιστ.)	19140
ΤΣΙΡΚΑΣ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ: Τὸ κῆλωμα τοῦ ἱεροῦ βόθρου καὶ ὁ Ἑβραῖος καλὸγερός (ἐπιστ.)	18434
- Οἱ πεζοναῦτες ἐκδικοῦνται τὴν Βαβυλῶνα... (ἐπιστ.)	18825
ΦΑΚΟΣ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ: Παν-φοινικισμός: Ὅλα φοινικικά - καὶ ἡ Ἀτλαντίδα... (ἐπιστ.)	18347
- Πρῶτοι οἱ ὁρθόδοξοι «καθιέρωσαν» τὸν θάνατο στὴν πυρὰ. Περιγραφὴ ἐκτέλεσης τῆς χριστιανικῆς αὐτῆς ποιητῆς ἀπὸ τὴν Ἄννα Κομνηνὴ	18971
ΦΑΣΣΑΣ, ΤΑΣΙΑΡΧΗΣ: Ὁ Διογένης Λαέρτιος καὶ ἡ χρονολόγησις τοῦ Κατακλυσμοῦ (ἐπιστ.)	18346
ΦΛΕΚΚΑΣ, ΣΩΤΗΡΙΟΣ: Συν-«Βασιλεῖς»(!) τῶν Σουλτάνων οἱ οἰκουμενικοὶ Πατριάρχες	18457
- Ὁ Ἀλέξανδρος στὶς Ἰνδιές	18485
- Ὁ νόμος τοῦ 1833 γιὰ τὴ ρύθμισις τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ	18869
- «Κλῆρος ἀμέτοχος τῆς προόδου.» Ἀπὸ τὸ 1821 ἕως σήμερα	19193
ΧΑΛΕΑΣ, ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ: Ἀρχαιοἑλληνες ἔμποροι καὶ σύγχρονοι κερδοσκοποὶ (ἐπιστ.)	18729
ΧΑΡΑΛΑΜΠΑΚΗΣ, ΜΙΧΑΛΗΣ: Προτιμότερος ἀπὸ τὴν πυρὰ ὁ δικαστικὸς διωγμὸς (ἐπιστ.)	18434
ΧΑΡΙΛΑΟΣ: Τερὴ νομιμοποίησης ἀθλοπλητῶν (ἐπιστ.)	18824
ΧΑΤΖΗΘΕΟΔΩΡΟΥ, Γ.Θ.: Ἐνα ἀγνωστὸ ἀρχαῖο τσουνάμι στὴ Μεσόγειο. 50.000 νεκροὶ στὴν Ἀλεξάνδρεια	18349
- Ἀνοιχτὴ ἐπιστολὴ ἐνὸς συμφοιτητῆ τοῦ κ. Καρ. Παπούλια ἀπὸ τὸ Ἄαχεν (ἐπιστ.)	18632
- Μία δαμόκλειος σπάθη κρέμεται ἀπὸ πάνω μας. Δὲν μπορούμε νὰ ἀντιμετωπίσουμε τὰ ἀκραῖα φυσικὰ φαινόμενα	18875
- Ὁ Ἀνιμισμός (φυσικοκρατικὸς ἢ μεταφυσικὸς) καὶ ἡ θρησκεία	19015
- Μέλλον χωρὶς Ρωμοσύνη	19116